

SİSTEM SEÇİM SINAVINDA

Postmodern Seçim ve Resmi Merkez Arayışı / M. Aydın
Türkiye Nereye? Hudson ve Yeni Senaryolar / A. Dilipak

Bernard Lewis / “Avrupa ve İslâm” Konuşması
Gonca Gülsel Alev / “Danimarkalı Gelin”in Öyküsü

EK: Prof. Erdoğan Gürmen / ABD'de Müslümanlar ve İslâm

Sistem Seçim Sınavında

“Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır” der ya **Sezai Karakoç** üstadımız. Türkiye’de ilk kez çok partili seçimlerin yapıldığı 1946’lardan bu yana, milletimizin sistem ve sistem partileri karşısındaki durumunu/duruşunu tasvir için bundan daha güzel bir ifade zor bulunur. Gerçekten de 1950’den bu yana her seçimde, sistemin temsilcilerine karşı hep kendisine yakın bulduğu insanları iktidara taşıyan insanımız, seçtikleri alaşağı edilse de, her on yılda bir yapılan darbelerle sürekli **yenilgi psikolojisi** içine sürüklense de, önüne her sandık konduğunda bu **yenilgileri zafere** dönüştürmesini bilmiştir.

Tek Parti zulmünden illallah diyen halkın 1946 seçimlerinde kendi yaşam biçimine saygı duyan insanları iktidar yapmasını **“cebren ve hile ile”** önleyen **sistem**, 1950 ve sonrasındaki hiçbir seçimden memnun olmamıştır. Her seçimde halkın **“Haso’ları, Memo’ları”** seçmemesi için elinden gelen her şeyi yapan **sistem** ve **bürokratik oligarşi**, çoğunluğun, her seferinde ve inatla kendi gösterdikleri istikametini tam tersine, halkın değerlerine yakın insanları seçmesini ne hazmedebilmiş ne de bu durumdan ders çıkarabilmiştir. Türkiye’deki mevcut gerilimin temel kaynağı, halkından kopmuş **‘yarı-müstemlekeci’** azınlığın, **“halka rağmen halk için”** anlayışı ile kendi halkına, yabancı bir hayat tarzını dayatması ve halkın da buna bir biçimde ve ısrarla direnmeye devam etmesidir. Halkını **“düşman”** ve halkının değer yargılarını bir **“tehdit unsuru”** olarak algılayan zihniyet var olduğu ve yönetici azınlık halkın inancı, tarihi ve yaşam biçimi ile barışmadığı sürece de bu gerilim sone ermeyecektir.

Cumhurbaşkanlığı seçimini, bu yaman **fay hattını** kapatmak için tarihi bir **fırsat** olarak değerlendirmek yerine o hattı daha da derinleştirecek bir **krize** dönüştürenler, bu uğurda kanunları, kuralları, teamülleri altüst edenler, şimdi de halkın iradesini yönlendirmek için türlü türlü manipülasyonlar, Atlantik ötesinde planlanan derin provokasyonlar peşindeler. Doğrusu, sistemin ağababalarının, **ne pahasına olursa olsun halkın değerlerini savunanları seçtirmemek** için akıl almaz tertipler peşinde olmaları, kendileriyle beraber ülkenin de altını oymakta ve milletimizi tamiri mümkün olmayacak badirelere sürüklemeye istidadı taşımaktadır.

Ancak, **kriz** süreçleri, genellikle paradoksal olarak bazı **imkanları** ve **fırsatları** da beraberinde taşırlar. Umarız ki elitlerimiz, halkıyla ve halkının değerleriyle mücadele etmek yerine, halkının iradesine saygı gösterme ve halkının değerlerini bir zenginlik ve enerji kaynağı olarak değerlendirme basiretini gösterir ve 22 Temmuz seçimini bunun için bir vesile kılarlar.

Umran, bu sebeple **“Sistem Seçim Sınavında”** başlığını kapağa taşıdı. Gündem bölümünde yer alan **Cevat Özkaya** ve **Abdurrahman Dilipak**’ın güncel yorum yazıları ile kapak dosyamızdaki Prof.Dr. **Burhaneddin Can**, Doç.Dr. **Mustafa Aydın**, **Hikmet Demir**, **Mehmet Tepe** ve **M.Emin Babacan**’ın analitik değerlendirmeleri, bu zor sınavı ele alıyor.

Umran’ın bu sayısında ayrıca, **Darfur Sorunu** üzerine Dr. **Ceylani Gökcan**’la yaptığımız kapsamlı röportajı, ABD’li oryantalist **Bernard Lewis**’in evangelist tarih bakışını yansıtan ibretlik konferans metnini ve Prof.Dr. **Erdoğan Gürmen**’in **ABD Müslümanları** üzerine yaptığı belgesel derlemeyi bulacaksınız.

Dergimizin tiryaki sayfaları ise, yine dopdolu.

Yeni **Umran**’larda buluşmak duasıyla.

GÜNDEM

4

Sistemin Zor Sınavı
CEVAT ÖZKAYA

6

Türkiye Nereye?
ABDURRAHMAN DİLİPAK

8

Filistin ve Irak'ta Müslümanlar
İç Savaşla Bitirilmek İsteniyor
ŞEMSEDDİN ÖZDEMİR

10

Namazı Engellemek İsteyen
Zihniyet
ABDULLAH YILDIZ

13

Danimarka'da Başörtüsü
Tartışması
AYŞENUR ALEV

15

Son Yüzyılın Alternatif Projesi:
"D-8"
CEMİL ARSLAN

18

Dr. Ceylani Gökcan ile
Darfur Sorunu Üzerine
ABDURRAHMAN EMİROĞLU

İÇİNDEKİLER

KAPAK:

SİSTEM SEÇİM SINAVINDA

24

27 Nisan Kadife Darbesine Karşı
Parlamento İç ve Parlamento Dışı
Siyaset Ortak Tavır Almalıdır
PROF. DR. BURHANETTİN CAN

34

Postmodern Seçim Sürecinde
Merkez Arayışı
MUSTAFA AYDIN

38

Bu Bir "Seçim" mi?
ya da Seçiyoruz
ama?!
HİKMET DEMİR

41

Siyasal Mühendislik
ve Buharlaşan Siyaset
MEHMET TEPE

44

Gerçeğin Acı/tıcı Öyküsü
M. EMİN BABACAN

46

Cumhurbaşkanlığı Seçim Süreci ve
Apolet(li)siz Edebiyat
ASİM ÖZ

DÜŞÜNCE

50

Avrupa ve İslâm
BERNARD LEWIS
Türkçesi: Zeynep S. PAŞALI

YAŞAYAN İSLÂM

58

Kıyamet Günü, Kozmik Değişim
ve Yeniden Diriliş
MAHMUT RIFAT
KADEMOĞLU

63

"Bismillâh" Deyip Başlamak
AHMET KALDIRIM

GEÇMİŞTEN GELECEĞE KO(NU)ŞANLAR

GONCA GÜLSEL ALEV VE
"DANİMARKALI GELİN"İN HİKAYESİ s.65
ABDULLAH YILDIZ

KÜLTÜR SANAT

EDEBİYAT

73

Hiçliğin Dayanılabilir Ağırlığı
HASANALİ YILDIRIM

RÖPORTAJ

76

H. Salih Zengin'le Çocuklara
Yazıyor Olmanın
Zor Tarafları Üzerine
Konuşan: MUSTAFA ALDI

KÜLTÜR - YORUM

81

DENEME

82

Acı, Fıtratın Bir Yön
Bul(dur)ma Kodudur
NACİ CEPE

ESKİMEYEN YAZILAR

83

Şiirin Resmi Yahut Bir Leyla Düştü
ALÂEDDİN ÖZDENÖREN

ELEŞTİRİ

84

Sanal Dünya Hipnozu
SALİH KESKİN

YANSIMALAR

86

Marangoz'un Son Evi
ERTUĞRUL BAYRAMOĞLU

ETKİNLİKLER

87

MEHMET EMİN BABACAN

KİTAP/DERGİ

88

MEHMET KAR

düşünce • kültür • siyaset
*Umr*an

Sahibi

Umr

an Yayıncılık
Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına
Abdullah Yıldız

Genel Yayın Yönetmeni
ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Cevat Özkaya

Yayın Kurulu

Uğur Altun, Cevat Özkaya,
İlhan Gündoğdu, Abdullah Yıldız

Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar
Abdurrahman Dilipak, Ahmet Kaldırım,
Ayşenur Alev, Mahmud Rifat Kademoğlu,
Mustafa Aldı, Salih Keskin,

İdare Merkezi

Mega Center, C 34 Blok, Kat 2
Bayrampaşa / İstanbul
Tel: (0212) 640 01 22 - 640 01 23
Fax: (0212) 640 01 25

www.umran.org
umran@umran.org
abone@umran.org

Temsilcilikler

Adana: (0505) 249 71 87
Ankara: (0312) 435 94 48
İzmit: (0542) 250 75 77
Trabzon: (0462) 321 95 44
Isparta: (0246) 232 34 77

Abonelik Şartları

Yurtiçi

Yıllık (12 sayı): 50.000.000 TL. (50 YTL)
Türkiye Finans Katılım Bankası
Fındıkzade Şb. TL Hesabı
99165159-1 (Umr

an Yayıncılık)
Türkiye İş Bankası Fatih Şubesi TL Hesabı
1020 1386804 (Hasan Ak)
Posta Çekli Hesabı
1605252 (Umran Yayıncılık)

Yurtdışı

Yıllık (12 sayı): 80 Usd - 60 Euro
Türkiye İş Bankası Fatih Şb. Usd Hesabı
1020 301000 0658751 (Hasan Ak)
Türkiye İş Bankası Fatih Şb. Euro Hesabı
1020 301000 0658765 (Hasan Ak)

Fiyatı: 4.500.000 TL. (4,5 YTL)

İç Düzen-Kapak Tasarım: Pro J Sanat
Baskı: Yıldızlar Matbaacılık San. Tic. A.Ş.
Gumuşsuyu Cd. Işıksanayi Sitesi
No: 21/B Topkapı/İstanbul
www.yildizlarajanda.com
Tel: 0212 482 51 66
Dağıtım: Yay-Sat

Ayda bir yayımlanır.

EK

sh.
92

AMERİKA'DA MÜSLÜMANLAR VE İSLÂM

PROF. DR. ERDOĞAN GÜRMEN

SİSTEMİN ZOR SINAVI

Cevat Özkaya

Türkiye 22 Temmuzda yapılacak bir erken seçime acabalarla dolu bir ortam içinde hızla yol alıyor. Acaba 22 Temmuz seçimi yapılabilecek mi? Acaba Kuzey Irak'a bir askeri hareket yapılacak mı? Seçim yapılırsa, AKP yeterli oyu alsa bile acaba yeniden iktidar olmasına izin verilecek mi? Yeni Meclis cumhurbaşkanını seçebilecek mi acaba? Acabalarla dolu soruları uzatmak mümkün.

Belirsizliğin bu kadar yaygın olduğu bir ortama nasıl geldik? Ülkemizde acabaların çoğaldığı, istikbale dönük öngörü yapmanın alabildiğine zorlaştığı ve komplo teorilerinin uçuştığı dönemler, müdahale dönemleridir. Siyasetin tabii gidişini kendi imtiyazları için tehlikeli görenler, halkın iradesini kitlelerin cahilliği olarak telakki edenler, siyasi alana müdahale ederek kendi imtiyazlarını koruma yolunu seçiyorlar genellikle. Türkiye Cumhuriyeti çok partili demokratik siyasetin başladığı 1950 yılından bu yana bir çok müdahaleye sahne oldu. İçinde bulunduğumuz acabaların ve belirsizliklerin olduğu bu ortam da son müdahalenin, 27 Nisan E-Muhtırasının ürünü.

Bugünkü ortama nasıl geldik kısaca hatırlayalım:

Kontrollü Kriz Siyaseti

Normal şartlarda Mayıs 2007'de cumhurbaşkanı seçilecek, Kasım 2007'de de genel seçimler yapılacaktı. Ancak cumhurbaşkanlığı seçimi yaklaştıkça ülkenin istikrarı ve dengesi bozulmaya başladı. Hrant Dink cinayetinden Daniştaş saldırısına, YÖK başkanına saldırı teşebbüsünden bir takım çetelerin ardarda ortaya çıkmasına kadar bir seri olayla karşılaştık.

Türkiye'de cumhurbaşkanlığı seçimi yaklaştıkça toplumu korkutmak, kutuplaştırmak, yönlendirmek esasına dayalı bir yöntem takip edilmeye başlandı. Hizmetler, projeler üzerinden değil, **kimlikler ve hayat tarzları** üzerinden siyaset yapılarak toplum kutuplaştırılmaya çalışıldı. Bunda da kısmen başarı sağlandı. Nihayet 12 Nisanda siyasi iradeyi önceleyen demeçler veren asker, 27 Nisan gece yarısı muhtırasıyla siyasete müdahale etti.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerine bu müdahalenin ağır baskısı altında gidildi. Müdahalenin kendine yeni bir alan açtığını varsayan bürokratik elitin siyasi uzantısı CHP, cumhurbaşkanlığı seçiminde toplantı yeter sayısının 367 olduğuna ilişkin kanaatini

anayasa mahkemesine götürdü. Mahkeme de CHP'nin kanaatine katılarak toplantı yeter sayısının 367 olduğuna karar verince cumhurbaşkanı seçilemedi.

Türkiye'de seçilen son 3 cumhurbaşkanından daha fazla oy alan Abdullah Gül cumhurbaşkanı olamadı. Akabinde seçimler erkene alındı.

Bugünkü siyasi ortama bu sürece geçerek geldik.

Hiç şüphe yok ki, bu müdahalenin gölgesinde yapılacak bir seçime *serbest seçim* demenin imkanı yoktur. Her şeyden önce seçmenler **siyaset dışı** aktörlerin manipülasyonlarıyla yönlendirilmeye çalışılıyor. Genelkurmayın kamuya dönük yaptığı açıklamalar seçmen davranışlarını etkileme potansiyeli taşıyor. Kimlikler üzerinden üretilen siyaset seçmeni **kutuplaştırıyor** ve bir **cephe mantığı** içerisinde davranmasına sebep oluyor.

Bütün bu olayların bir plan dahilinde gerçekleştirildiği açıktır. Yaşadığımız sürecin, bürokratik elitin önce cumhurbaşkanlığı seçimini kilitlemeye, ardından da **siyaseti yeniden dizayn etmeye** dönük bir operasyonu olduğu aşikar. Siyasi alanın daraltılması, siyasetin militarize edilmesi için üretilmiş **kontrollü bir krizle** karşı karşıyayız.

Nokta dergisinin kapanması na vesile olan Deniz Kuvvetleri eski komutanı **Özden Örnek**'in günlüklerinde darbe sürecine 2004 yılından itibaren hazırlanıldığını öğreniyoruz. 300'den fazla sivil toplum teşekkülü ile ilgilenildiği, bunların içine emekli subayların yerleştirildiği biliniyor. Son mitinglerin bu örgütlerin organizasyonu ile yapıldığını da biliyoruz. Dolayısıyla süreç kendiliğinden gelişmiyor.

Krizi İmkana Çevirmek

Halktan oy alarak iktidar mevkii-ne çıkan siyasiler, **bürokratik elitin arzu ve isteklerine**, onların imtiyazlı konumlarına, **halkın istek ve arzularından** daha fazla önem vermek zorunda hissederler kendilerini. Bilirler ki bu orga-nize güç onları iktidardan düşür-me kudretine sahiptir. Onun içindir ki siyaset, halkı oyalamayı ve bürokratik elitin isteklerini ger-çekleştirmeyi önceler. Bunu yap-mayıp da halkı ve oy aldıklarını önemseyenler, bürokratik elitin, müesses nizamın darbesiyle kar-şılaşırlar. Bu, Türkiye'nin geliş-mesini, büyümesini, rahatlaması-nı ve refaha ermesini engelleyen bir **kısır döngüdür**.

Son yaşadığımız olaylar da **seçilmiş siyasetin** bir kısır dön-güye itilmeye çalışıldığı bir süre-cin göstergesidir. Bu sefer diğer-lerinden farklı olarak, siyasi ikti-darın nispeten dik durmaya çalış-tığı, oy aldığı kitlelerin haklarını kısmen de olsa koruma refleksi gösterdiğini sezebiliyoruz.

Bugüne kadar, bürokratik eli-tin imtiyazlarına yeterli özeni göstermeyen siyasi iktidarlar hep gerginlik yaratmakla suçlandılar. Elbette bürokratik elitin hakkına ve hukukuna bir vatandaş olmaları hasebiyle riayet etmek, siyasi mekanizmanın görevidir. Ancak bürokratik elitin siyasetten bek-lediği bunun da ötesinde **imtiyaz-lı konumlarının** korunması, sıra-dan vatandaşla mukayese edil-memeleridir. Bu imtiyazlara ve hassasiyetlere dikkat edilmediği zaman **gerginlik** ortaya çıkıyor.

Türkiye'de temel yasaların, başta anayasa olmak üzere bü-yük bir kısmı bürokratik elit tara-fından yapılmıştır. Bu yazılı ku-rallara göre davranarak da olsa, onların istemediği birileri belli makamlara geldiğinde hemen

gerginlik üretmekle suçlanıyor ve üzerine gidiliyor.

Garip bir durum... Kuralları yazanlar kendileri. Bu kurallara uyararak onların isteği dışında biri-leri geldiğinde gerilenler yine on-lar. Bütün millet neden **onların hassasiyetini**, gerginliğini dikka-te almak zorunda?

1923'ü milat ilan eden anlayış, milleti tarihi ve sosyolojik bir varlık ol-maktan çıkarıp hukuki ve siyasi bir varlık hali-ne getirdi. Oysa millet hukuki ve siyasi bir varlık olduğu kadar, ta-rihsel ve sosyolojik de-rinliği olan bir varlıktır.

Neden onlar **milletin hassasi-yetlerini** dikkate almak lüzumunu hissetmiyorlar?

Son cumhurbaşkanlığı seçi-mine bir göz atalım: **Kural dışı olan ne oldu bu seçim sürecinde?** Hiçbir şey. Ama bürokratik elit kuralına uygun seçim yapan ikti-darı gerginlik yaratmakla suçladı ve süreci kesintiye uğrattı. Türk siyaseti bu kısır döngüyü kırmak zorundadır. Devlet için değil, mil-et için siyaset yapma aşamasına geçilmelidir artık. Seçilmiş siya-setin hem bürokratik elite hem

de millete kendini beğendirmesi-nin bugünkü şartlarda imkanı yoktur. Bunun tek şartı bürokra-sinin **milletin hassasiyetlerine özen göstermesi** ve bu hassasi-yetleri dikkate almasıdır.

Siyasetin Zor Görevi

Türkiye kendine has zorlukları ve aynı zamanda imkanları olan bir ülke. Bugün yaşadığımız birtakım sıkıntıların tarihsel sebepleri var. Cumhuriyet İslam'ın kabul edili-şinden, cumhuriyetin kuruluşuna kadar olan dönemi paranteze alarak 1923'ü bir milat yaptı. Oy-sa millet hukuki ve siyasi bir var-lık olduğu kadar, tarihsel ve sos-yolojik derinliği olan bir varlıktır. 1923'ü milat ilan eden anlayış, milleti **tarihi ve sosyolojik bir varlık** olmaktan çıkarıp **hukuki ve siyasi bir varlık** haline sokuyor-du. (Aydın Menderes, Söyleşiler)

Bugün değişik yansımalarını gördüğümüz mücadele, taraflar bilse de bilmese de bu yanlış ko-numlandırmanın izlerini taşır. Bir başka deyişle **tarihsel ve sosyo-lojik olanın, hukuki ve siyasi olan-la mücadelesi. Bu ülkeyi güçsüz-leştiren bir mücadeledir.** Çünkü ne tarihsel ve sosyolojik olan yal-nız başına milleti ifade eder, ne de hukuki ve siyasi olan. Millet tarihsel ve sosyolojik olduğu ka-dar, hukuki ve siyasi olan bir var-lıktır da. Siyaset bu gerçeği usu-lüne uygun olarak ortaya koya-bilmelidir. Bu iki parçayı birleştiri-rerek, güçlerin tek istikamete yönelmesini sağlayacak bir anla-yış ülkeye gerçek anlamda bir hizmet olacaktır. İhtiyacımız olan büyük siyaset, yüksek siya-set budur. Umarım seçilmiş siya-setin temsilcileri bunun gereğini yerine getirirler ve yine umarım, "müesses nizam/sistem" bu bir-likliğin önemini kavrar ve bu tarihsel kavga nihayete erer.

TÜRKİYE NEREYE?

Abdurrahman Dilipak

Seçimlere bir aydan az bir zaman kalmasına rağmen sokaktaki vatandaş soruyor:

-Seçim olacak mı?

-Olacak gibi, diyorsunuz. O soruyor:

-Peki seçim sonuçları istedikleri gibi çıkmazsa o zaman seçimi iptal edebilirler mi?

-Bu zor, ama imkansız değil, diyorsunuz, vatandaş soruyor:

-Diyelim seçim oldu ve iptal olmadı; AK Parti 367 milletvekili ne ulaşamazsa durum ne olur?

Yani demek istiyor ki, **"seçim çare olmayacak, başa döneceğiz"...**

Asıl merak edilen, cevabı aranan soru şu: O zaman ne olacak?

Siyaset aslında bir çözüm üretme sanatıdır. Ama bizde çözüm değil, sorun üretiyor..

Bir başkası soruyor:

-Bu şartlarda seçimi ertelemek risk değil mi hocam? Hem ne deyip ertelenecekler seçimi?..

-Hani 3 il güvenli bölge ilan ettiler ya, bir kaç il daha bu kapsama alınırsa, bu durumda YSK bölgede sağlıklı seçim yapılamayacağı sonucuna varırsa, yani Türk askerinin Irak'a girmesi durumunda, bu gerekçe ile seçimler son anda bile ertelenebilir.

Bu sadece bir ihtimal... Bölge ile ve Türkiye ile ilgili olarak çok

derin planlar, hesaplar yapılıyor, senaryolar üretiliyor. Bunların en sonuncularından biri **Hudson senaryosu** idi... Sanki bu **komple teorileri** kasten sızdırıldı. Birilerine bir mesaj verilmek istendi. Yoksa **Amerika'da** her zaman bu tür senaryolar hazırlanır, tartışılır; bizzat kimiler de bu toplantılara katılırlar. Hatta **Türk Derin devleti** de bu tür çalışmalar yapar: **Uğur Mumcu, Bahriye Üçok, Aksoy** neyin nesi idi? Ergenekon ya da Sauna çetesi, Susurluk, Şemdinli?.. Dere yataklarında bulunan el bombaları, **Özal suikasti, F-16 projesinde çalışan mühendislerin başına gelenler, Gültekin Avcı'nın evinin kurşunlanması** ve daha niceleri...

28 Şubatta bunları çok yaşadık; **27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül** hep **"bizim çocuklar"**ın işi değil mi?

Sunalp'in MDP'si neyin nesi idi? **Calp'in Halkçı Partisi** kime hizmet ediyordu? Bu gün devletin partileri, kadrolu **genel başkanları, şeyhleri** yok mu?

Darbecilere soruşturma açan savcıyı görevden alanlar kimler? Darbeyi deşifre eden bir dergi hakkında dava açan, ama iddiaları soruşturmayan yargı nasıl bir yargı? Ya **Özden Örnek'in 5000 sayfalık hatıra defteri!.. "İyi saatte olsunlar"** ve **"İyi çocuklar"**

gerçeği ortada iken fazla söze ne gerek! Şemdinli savcısının iddianamesi mahkemece kabul edildi, o iddianameye göre yapılan yargılamada sanıklar mahkum edildi ama iddianameyi yazan savcı görevden alındı ve meslekten ihraç edilmedi mi?

Demireli CHP safında siyaset yapmaya zorlayan derin gerçeği anlamadan bu soruların cevabını bulamayız. Bir zamanlar sağa lider olması düşünülen **İlhan Kesici** niçin **CHP'de, MHP'li Yaşar Okuyan**, nasıl parti tabelasını söküp, hiç bir karşılık beklemeden **CHP saflarında gönüllü bir nefer** oldu, bir gecede?..

Terör ve irtica kocaman bir yalan; birilerinin toplum üzerinde baskı kurma araçları... Terör birerse, birileri yeniden üretir.. Zaten iş oraya gelmeden, bugünkü şartlarda **"terörü bitireni bitirirler!"**

Geçenler, **Vakit'te şunları yazdım:** "Aslında bu ülkede sivil, siyasal hiç bir örgüt ya da hareket tümü ile masum değil.. İnsanlar sanki maskeli baloya gelmiş gibi maske ile dolaşıyorlar.. Temiz örgütlerde bile yamuk insanlar bulabilirsiniz.. **Saflar, hainler, profesyoneller** bir arada.. **Tehdit, şantaj** her şey var bu alemde. Kimsenin ağzını bıçak açmıyor..

Baksanıza kocaman kocaman adamlar, aralarına **ABD** yönetiminin adamlarını da alıp terörü önleme toplantısı yapıyorlar.. Güler misin ağlar mısın, **ABD, İngiltere, İsrail** ve bizim derin güçleri geri çeksen terör merör kalmaz ki zaten..

Ben merak ediyorum, bunlar bir araya gelip ne konuşuyorlar.. Birbirlerinin yüzüne nasıl bakıyorlar. **Aynaya baktıklarında** ne hissediyorlar.. Oradan çıkıp **şehid cenazelerine** katılıp, ofise dönüp **"bebek katili"** diye başlayan bildiriler döktürenlerin vicdanları hiç sızlamıyor mu?

Bir yanda **şehid anaları**, bir yanda **cumartesi anaları**. Biz **Anası ağılatılan bir milletiz..** Ve **ellerimiz kan kokuyor.. Toprak kan kokuyor.(...)** Bu oyunu bozmadan, **kurtarıcılardan kurtulmadan, adalet, barış, özgürlük, insan haklarına saygı, hukuk devleti** olmadan bu topraklarda hiç kimseye hayat ve mutluluk hakkı yok.(...) **"Allah cahil ve zalim bir kavme hidayet nasib etmez."** O buyurdu ki; **"Bir kavme olan düşmanlığınız sizi onlar hakkında adaletsizliğe sevketmesin."** Haksızlık kimden gelirse gelsin, kime yönelik olursa olsun, mazlumdansa yana, zalimlere karşı durmakla emrolunduk."

Şimdilik burada değiliz. Herkes kendi yaptığından, liderinden, örgütünden, ideolojik çizgisinden çok emin. Keşke **"bize hayır gibi gelen şeylerde şer, şer gibi gelen şeylerde hayır olabilir mi"** diye düşünse. Keşke nerede hata yaptı/yaptım diye sorabilse..

Derin gündemde Türkiye bu tartışmaların ta merkezinde yer alıyor.. İslam dünyası, Irak, İran, Suriye, Filistin, Libnan, İsrail, Ortadoksluk, Rusya, Rum, Ermeni meselesi, Türk Dünyası, Balkanlar, Kafkasya.. ABD ile, AB ile ilişkiler... **Türkiye başörtüsü sorunu** ile uğraşmaktan bunlara fırsat bulamıyor; **laiklik, irtica ve terör** de cabası. **Sünni-Alevi çatışması** ise yedekte bekletiliyor.

Şimdi bir çok şey seçime kilitlenmiş gözüküyor. Arkasından **Demokrasi talepleri** ve rejimi korruma ve kollama gayretleri...

Kasımda ABD'de seçim var. Seçim öncesi ABD Irak'ta bir şeyler yapmak istiyor. Irak'ın geleceğinde artık bir **"Kürt realitesi"** var, ama görünen o ki, ABD bölgede **Talabani ve Barzani** gibi geleneksel liderlerle yoluna devam etmek istemiyor. **"Kürt modernleşmesi"** için yeni aktörlere ihtiyacı var. **Jeopolitik** konumu

dolayısı ile **Türkiye'ye** muhtaç. Onun için **Irak Kürdistanını Türkiye'ye** yamama planları yapıyor. Ama Türkiye'deki devlet yapısı ve anayasal düzenin değişmesi gerek. Irak'ın anayasal düzeni ve devlet yapısının da değişmesi, yeni **Kürdistanın Irak'ın** sınırları dışına taşıp, **Türkiye ve İran** hat-ta **Suriye'ye** doğru genişlemesi gerek. **Kerkük gerçeği** ve **Türk, İran, Irak, Suriye Kürdistanı'nın** etnik ve mezhebi özellikleri hesaba katılarak, kantonlara ayrılmış, federatif bir yapı öngörülüyor. Bölgede yaşayan **Araplar,**

Ermeni, Süryani, Ezdi ve diğer etnik, dini topluluklar, **Kürt Yahudileri** var. Bölgede demokratik bir yapılanma kaçınılmaz gözüküyor. Bunu da **Türkiye'nin** siyasi sponsorluğuna vermek istiyorlar.

Peki **Türkiye** kendinde olmayan bir şeyi, başkasına nasıl verebilir. İşte asıl sorun burada! O zaman işe Türkiye'den başlamak; bu emrivaki için de Türkiye'yi Irak'a çekmek gerek. Sorun çıkartırsa, ABD Peşmergeleri eliyle Türkiye'yi sıkıntıya sokabilir. Türkiye ABD'nin planlarına destek verirse o zaman bölge **Türkiye'nin** kontrolüne verilebilir.

Askerlerin hükümetten **"görev emri"**, hükümetin askerler-

den **"operasyon talebi"** beklemesinin arkasındaki gerçek bu. Kimse nerede duracağı belli olmayan böyle bir süreci başlatan taraf olmak istemiyor. Ama zaman hızla geçiyor. ABD'nin beklemeye tahammülü yok. Türkiye'deki rejim sorunu, seçim ortamı, konunun çözümünü adeta imkansız kılıyor. Seçim öncesi böyle bir planın kendi seçim hesapları üzerinde olumsuz etkileri olacağını düşünüyor.

Hudson senaryosu, belki böyle bir zamanda süreci hızlandırmak için tartışılan senaryolardan biri...

Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın öldürülmesi üzerine senaryolar hazırlayanların **Erdoğan, Gül, Talabani, Barzani** ya da **dağdaki bazı PKK liderlerinin, Perinçek'in, Özkan'ın, Selçuk'un** ya da her hangi birimizin hayatları üzerine senaryolar yapmadıklarını kim söyleyebilir?

Irak'taki gelişmeler ve seçim ciddi anlamda birbirini etkileyecek. Onun için de Türkiye'de ihtimallere dayalı birden fazla senaryo gündemde. Her an her şey olabilir. Özellikle de Türkiye'deki derin yapılanma, **kayıt dışı siyaset, mafya ve çete olgusu** öngörülerin dışında atak yapacak olursa farklı senaryolar devreye girebilir.

Bazı konular netleşince sanırım bazı güç odakları harekete geçecek.. **Kontrol dışı unsurların** tasfiyesi gündeme gelecek.. Şu günlerde, **Kemalist, laikçi** kadrolar için kötü bir haber: Özellikle **milliyetçi/ulusalcı** unsurların güç, etki ve nüfuz alanlarını daraltıcı operasyonlara tanık olacağız.

Görüldüğü gibi, herkesin bir planı var. **Allah'ın da bir planı var. Galib olacak olan onun planıdır. Ancak, herkesin imtihanı kendi planı ile ilgilidir.**

Selam ve dua ile.

FİLİSTİN VE IRAK'TA MÜSLÜMANLAR İÇ SAVAŞLA BİTİRİLMEK İSTENİYOR

Şemseddin Özdemir

Filistin'deki Hamas-Fetih çatışmasının kesin bir ayrılıkla sürecine girmesi ve Irak'ta uzun süredir kışkırtılan Şii-Sünni çatışmasının iyiden iyiye tırmanması, Müslümanlar arasında tezgahlanan kardeş kavgasının bütün ümmeti etkisi altına alacak korkunç bir anafora dönüşme tehlikesini beraberinde getiriyor. Derginiz *Umrân*, konuyu araştırmacı ve kanaat önderi **Şemseddin Özdemir**'le konuştu.

Filistin ve Irak'ta Müslümanlar arasındaki çatışmaların trajik boyutlara ulaşması sizce ne anlama geliyor?

İki bölgede de uzun süredir devam eden çatışmalar gerçekten her Müslümanın içini kanatıyor. Irak'taki mezhebî çatışmalar Amerikan işgalinden sonra başladı. İşin aslına bakılırsa, bu kavga Şii-Sünni kavgası değil. Birileri ehl-i sünnet adına gidiyor, önce Şii Müslümanların camilerine, türbelerine bomba yerleştiriyor; ardından da gidip sünnî camilerine bomba koyuyor; onlarca, yüzlerce insan ölüyor. Aslında bütün bunlar büyük bir planın parçası. Benzer duruma son dönemde Filistin sokuldu. İsrail'e karşı tek bir hükümet olma iradesini gösterip, Kabe'nin gölgesinde anlaşma yapılmaları, tüm Müslümanlarda büyük

umut meydana getirmişti. Ama tam da Filistinliler İsrail'e karşı birlik olup mücadele edecekler derken, bu birliktelik sinsi ellerce sabote edildi. Hamas ve El Fetih güçleri İsrail'e sıkacakları kurşunu birbirlerine sıkmaya başladılar. Yüzlerce insan öldü ve Filistinliler fiilen ikiye bölündü. Şimdi Gazze'de Hamas egemenliği, Batı Şeria ve diğer bölgelerde El-Fetih hakimiyeti var.

Bu sonuç tam da Siyonistlerin ve ABD'nin istediği bir durum değil mi?

Maalesef öyle. Bakın, ABD ve yandaşları 1991 Nato Konsepti ile İslam'ı ve Müslümanları bir numaralı düşman ilan etti. CIA eski Başkanı **James Woolsey**'in ifadesi ile bu savaş **"4.Dünya Savaşı"** idi. Kendi ifadelerine göre, fundamentalist Şii ve Sünnî Müslümanlarla savaşacaklarını deklare ettiler. Amaçları, şuurlu Müslümanların hakimiyetine son vermek, güçlerini dağıtmak ve ümmeti aşağılamaktı. Bu savaş fiilen devam ediyor. Ancak, ABD ve yandaşları cepheden, doğrudan saldırı ile sonuç alamayacaklarını görünce, daha kolay olan bu yola başvurdular: **Müslümanları parçalayarak kendi aralarında savaştırmak**. Hem Filistin'de hem de Irak'ta yapılan budur.

"Dördüncü Dünya Savaşı'nın yöntemlerinden biri de bu mu?

Evet, ümmetin bazı zaafalarını kullanmak suretiyle onları iç çatışmalara sürüklemek. Bakın, Kuzey Irak'ta etnik olarak Arap, Kürt, Türkmen ayrılığı körüklenirken güneyde Şii-Sünni ayrılığı derinleştiriliyor. Bu bir ABD planıdır; zira yekvücut bir Irak'la baş edemezler. Kaldı ki, bu haliyle bile sonuç alamıyorlar. Aynı şeyi Filistin'de yaptılar. Dikkat ederseniz, son bir yılda hem İsrail'in yenilmezlik büyüğü bozuldu, Hizbullah tarafından; hem de Hamas'ın şahsında Filistinlilerin İslâmî şuurları şahlanışa geçti. Bir de Hamas-Fetih anlaşması olunca ABD ve Siyonistler telaşa kapıldılar ve Müslümanlar arasındaki iç savaşı tırmandırmak için düğmeye bastılar. Çeşitli örgütsel ve ideolojik farklılıkları -ki bunlar baştan beri vardı- ustaca kullanarak, ajanlarını ve işbirlikçilerini devreye sokarak bunu başardılar.

Bu oyunlar karşısında Müslümanların nasıl davranması lâzım?

Şimdi, İsrail'in ve ABD'nin bu farklılıkları çatışmaya dönüştürmeleri normal; çünkü düşman sizin zaaflarınızı kullanır. Esas olan, sizin düşmana fırsat vermemenizdir. Filistin'de Mahmut Abbas, gönülsüz olarak Hamas'la kurduğu hükümeti yine kendisi sabote etti. Bu gaflet değilse ihanettir. El-Fetih ile Hamas en son Kabe'de anlaşma yaptılar. Anlaşma bir akiddir; buna bağlı kalmak gerekir. Maalesef, anlaşmaya uymayan taraf El Fetih'tir. Hamas, zaten birçok yıl önceki seçimde tek başına iktidara gelmesine rağmen, fedakârlık yaparak iktidarı el-Fetih'le paylaştı. Ancak Hamas'ın asla ve hiçbir biçimde iktidarda olmamasını isteyen İsrail ve ABD işbirlikçisi Arap yönetimleri var; Filistin içinde de işbirlikçi operasyonel gruplar var. Bu yüzden, ne pahasına olursa olsun iç çatışmalardan kaçınmak lazım. İslam dünyasının

büyük bir kuşatmayla karşı karşıya olduğunu ve 4.Dünya Savaşı'nın muhatabının Müslümanlar olduğunu; bu savaşı yürütenlerin bize karşı bütün imkânları kullanacaklarını, etnik, mezhebi, hizbi ne kadar farklılık varsa sonuna kadar yararlanacaklarını bilerek hareket etmek ve çok uyanık, dikkatli, basiretli olmak zorundayız.

Gazze'de yönetimi ele geçiren Hamas nasıl hareket etmeli sizce?

Hamas büyük bir ihanetle karşı karşıya; her an hiç beklenmedik ihanetlere de uğrayabilir. ABD ve İsrail başta olmak üzere tüm dünya el-Fetih'in yanında yer aldı. Allah korusun, El-Fetih'in Hamas'a karşı girişeceği bir katliam operasyonuna, mevcut işbirlikçi Arap yönetimleri seyirci kalabilir hatta destek olabilirler. Ama şuna inanıyorum; Hamas ihlâsını, samimiyetini korumaya devam ederse, bu büyük saldırıda belki ciddi insan kaybı verecektir, ama uzun vadede kazançlı çıkacaktır. Bu aşamada fevri davranmamak, uzun vadeli hesaplar yapmak lazım. Görebildiğim kadarıyla, Hamas liderliği, bugüne kadar mücadeleyi ciddi ve akıllıca götürdü. Provokasyona gelmedi. Mesela, 'Gazze'de ayrı bir devlet kuracağız, İslam devleti kuracağız' gibi nefse hoş gelecek laflarla ayrılığı körüklemedi. İslam devleti kurmadan önce, ülkenin İsrail işgalinden kurtarılması esastır. İslâm'ı hayata hakim kılmak, uzun vadeli bir mücadeledir. Şu an dini devlet iddiasıyla ortaya çıkarlarsa; izole olurlar. Filistin adına savaşılmalıdır; zira Filistin'de Müslüman var, Müslüman olmayan var, dindarlar var, dindar olmayanlar var... Bu bir kurtuluş savaşı; topyekün bir savaş... Eğer sebat edilirse, uzun vadede bu savaşın galibi Müslümanlardır. İşbirlikçiler asla iflah olmadılar ve olamazlar da. Hamas, büyük bir sabır göstererek fitnenin en şiddetlisi

olan kardeş kavgasına daha fazla girmemenin bir yolunu bulmalı, tüm Filistinlilerin, Müslüman dünyanın ve tüm insanlığın gönlünde taht kurmalıdır.

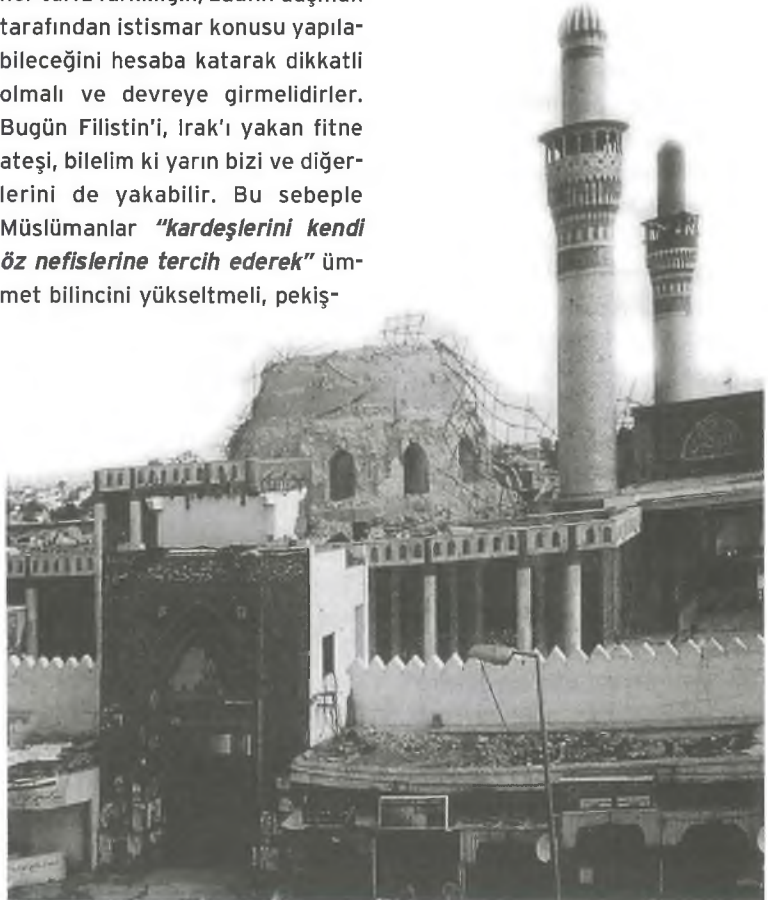
Son olarak, bu konuda Türkiye'ye düşen görevler nelerdir?

Türkiye hem İslam dünyasına hem de İsrail'e bazı şeyleri söyleme imkanı olan bir ülke. Dolayısıyla Türkiye ve diğer İslam ülkelerinin acilen, daha fazla kan dökülmeden Hamas ile El-Fetih arasında bir anlaşma sağlaması gerekir. Eğer seyirci kalınırsa, bu işten zarar görenler sadece Filistinliler olmaz; tüm İslam dünyası zarar görür. Karlı çıkan ise İsrail ve ABD olur. Irak için de durum aynıdır. Oradaki iç savaş ve vahşi katliamlar sadece ABD işgalini pekiştirir. Türkiye Müslümanları ve İslâm âleminin önde gelenleri; küresel oyunu görerek, ümmet içindeki her türlü farklılığın, zaafın düşman tarafından istismar konusu yapılabileceğini hesaba katarak dikkatli olmalı ve devreye girmelidirler. Bugün Filistin'i, Irak'ı yakan fitne ateşi, bilelim ki yarın bizi ve diğerlerini de yakabilir. Bu sebeple Müslümanlar **"kardeşlerini kendi öz nefislerine tercih ederek"** ümmet bilincini yükseltmeli, pekiş-

tirmeli, **İslam kardeşliğinin kıymetini bilmelidirler.**

"Birbirinizin kanını dökmeyeceksiniz ve birbirinizi yurtlarından çıkarmayacaksınız diye de sizden söz almıştık. Bunu kabul etmiş ve tanık olmuştunuz.

"Tüm bunlardan sonra, sizler hâlâ birbirinizi öldürüyor, aranızdan bir grubu yurtlarından çıkarıyor, kötülük ve düşmanlıkta onlara karşı birleşiyorsunuz. Onları yurtlarından çıkarmanız zaten size haramken, bu yetmiyormuş gibi size esir düştüklerinde bir de onlardan fidye istiyorsunuz. Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Böyle davrananların cezası dünya hayatında rezil olmak ve Diriliş Gününde de azabın en çetinine uğratılmaktan başka ne olabilir? AL-LAH yaptıklarınızdan gafil değil." (Bakara 84-85)

Irak'ta bombalanan Şiilere ait bir cami

NAMAZI ENGELLEMEK İSTEYEN ZİHNİYET

Abdullah Yıldız

Geçen ay yazılı ve görsel medyada yaygın biçimde **namaz düşmanlığı** yapıldı. Özellikle gençlerin namaz kılması **şer odakları** çok rahatsız etti. Önce Denizli’de namaz kitapçığı dağıtılmasını **“cihat çağrısı”** olarak sunan şeytani medya, son olarak İstanbul **Bağcılar Lisesin-**de namaz kılan öğrencileri sanki **büyük bir suç şebekesini(!)** deşifre eder gibi ekranlara ve manşetlere taşıdı. Bu aslında **dînî hayat tarzı ve namaz üzerinden** yürütülen bir **psikolojik savaşı**tı. Kendi çocuklarını namaz kılariken gizli kamera ile çekip basına servis edecek kadar zavallılaştan insanların ve bu haberi ‘mal bulmuş Mağribi gibi’ çirkin emelleri için istismar eden şeytani odakların temsil ettiği cahili zihniyet iyi tahlil edilmelidir:

Kur’ân’ın beyanına göre; **“rükû ve secde ederek Allah’ın lütuf ve rızasını arayan... Yüzlerinde secdelerin izinden nişan/aydınlıkları olan... Filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekincilerin hoşuna giden ekin gibi”** müminlerin çoğalıp güçlenmeleri, inkarcıları öfkelenendirir. (Fetih, 29)

O inkarcı zihin bilir ki, günde beş kez Allah’ın huzuruna çıkıp lütuf ve rızasını arayan, O’nunla

sohbet eden, kıyam, rükû ve secde edip teslimiyetini arzeden bir insan, Allah’ın razı olacağı ve Kur’ân’ı Kerim’de çerçevesini çizdiği hayat tarzını tercih etmiştir. Tevhîd akidesine inanan fert ve toplumlar **namazla** beş vakit Allah’ı anar, O’nun emir ve yasaklarını tekrar tekrar gündemine alır, mümince bir hayat yaşarlar. Dahası namaz, sadece namaz kılanların bireysel hayatına değil, onlar üzerinden toplumsal hayatın bütün alanlarına müdahale eder. Bu bağlamda, **Medyen ve Eyke** eşrafının **Hz.Şuayb(a.s)’ı**, müşrik Kureyş lideri **Ebû Cehil** ve taifesinin de **Hz.Muhammed (s.a.v)’i**, daha **davet süreçlerinin başında ve öncelikle namaz üzerinden engellemeye çalışmaları** oldukça ibret vericidir.

Şuayb(a.s), Medyen ve Eyke eşrafına, atalarının taptıkları

sahte tanrıları reddedip yalnızca Allah’ın otoritesine boyun eğmeyi, sadece O’na kulluk etmeyi, ticaret hayatında da yolsuzluk yapmaktan vazgeçmeyi tavsiye edince, o kutlu elçiye, kıldığı **namaz üzerinden** itiraz ettiler:

“Ey Şuayb, atalarımızın tap-tıklarına tapmaktan ve mallarımız üzerinde dilediğimizi yapmaktan vazgeçmemizi sana namazın mı emrediyor?” (Hûd, 87)

Bu âyetin bağlamına baktığımızda; **Hz.Şuayb(a.s)** çok az sayıdaki cemaati(**raht**) ile birlikte namaz kılarak yalnız Allah’a kulluk ettiği ve yalnız O’nun emir ve yasaklarına uyduğu için, inkarcılar ona karşı çıkmakta ve hayat tarzını yansıtan namazını engellemek istemektedirler.

Hz.Muhammed(s.)’e, ilk inen **“ikra”**(96/1) -veya **“kalk ve inzar et”**(74/2)- âyetinin ardından hemen namaz öğretilmiş, namazdan aldığı güçle davet faaliyetini sürdüren kul ve **rasûl** Muhammed(s.), Kabe’de birkaç müminle ilk kez namaz kılmaya başlayınca **Ebû Cehil** ve avanesi onu engellemeye kalkışmıştı. İlk sürenin (Alak) 9-10.âyeti buna dikkatimizi çeker:

“Namaz kılan bir kulu (Muhammed’i) engelleyeni görmez misin?”

Görmez miyiz yâ Rabbi! Dün Ebû Cehiller, Medyen ve Eyke zorbaları... Bugün ise....!!

Kur’ân, her iki peygamberin namazını engelleme çabalarını düşünmemizi isteyerek, namazın mümin bir toplumun hayatındaki odak ve belirleyici rolünü işaret eder. Zira **namaz**, namaz kılan fert ve toplumu dönüştüren, imanı pekiştiren, zinde tutan, koruyan ve genel anlamda sosyal hayata müdahale eden aktif bir ibadettir. Üstad M.Esed, 96/9-10.âyetlerle ilgili şöyle der: “Yu-

karıdaki pasajın muhtevası, aslında herhangi bir tarihsel olayın veya durumun çok ötesine uzanmaktadır; çünkü her dönemde görülen, dinin (?namaz" kavramında sembolize edilen) sosyal hayatı şekillendirme fonksiyonuna karşı koyma teşebbüslerinin tümü için geçerlidir -bu teşebbüsler, ya dinin bireylerin "özel meselesi" olduğu ve bu nedenle sosyal hayata "nüfûz etmesine" izin verilemeyeceği görüşü, yahut, alternatif olarak, 'insanın hiçbir metafizik rehberliğe muhtaç olmadığı' iddiası şeklinde gerçekleşmektedir."

Dinin sosyal hayattaki her etkisini gördükçe telaşa kapılan, Kur'ân okunmasından, namaz kılınmasından, ilahi söylenmesinden, kutlu doğum programlarından rahatsız olan, ama içkiden, kumardan, fuhuştan, çıplaklıktan rahatsız olmayıp bilakis bunları yaygınlaştıran zihniyet... Bu odaklar, **"insanı ahlaksızlıktan ve kötülükten alıkoyan"** (Ankebüt/45), huzur ve sükun kaynağı olan, insanları aynı safta eşitleyip kardeş yapan "tevhîd eylemi" namazdan rahatsız olur!

Kur'ân-ı Kerim'in **"Kötülüğü emrederler, iyiliği yasaklarlar, elleri sıkıdır, onlar Allah'ı unuttukları için Allah da onları unuttu."** (Tevbe, 67) diye deşifre ettiği ikiyüzlüler... Çıkarları gereği bazen sûret-i haktan görünen ama en kritik zamanlarda Din'le ve dindarla cedelleşen, her türlü dini gelişmeden rahatsız olan, İslâm'ın bizzat kendisiyle kavgalı olan cahili zihniyet...

"...onlar size fenalık etmekten asla geri durmazlar, hep sıkıntıya düşmenizi isterler. Kin ve düşmanlıkları ağızlarından dökülmektedir. Kalplerinde sakladıkları (düşmanlıkları) ise daha büyüktür. Eğer düşünüp anlıyorsanız,

âyetlerimizi size açıklamış bulunuyoruz. İşte siz öyle kimselersiniz ki, onlar sizi sevmedikleri halde siz onları seversiniz. Siz, kitabın tümüne inanırsınız; onlar ise, sizinle karşılaştıklarında 'inandık' derler; kendi başlarına kaldıklarında da, size olan kinlerinden dolayı parmaklarının uçlarını ısırırılar. De ki: Kininizden geberin! Şüphesiz Allah kalplerin içindekini hakkıyla bilmektedir. Size bir iyilik dokunsa, bu onları tasalandırır; başınıza bir musibet gelse, buna da sevinirler. Eğer siz sabrederek ve sorumluluklarınızın bilincinde olursanız, onların hilesi size hiç bir zarar vermez. Şüphesiz Allah, onların yaptıklarını çepçevre kuşatmıştır." (Âl-i İmran, 118-120)

Sürekli Din'le ve dindarla uğraşan, onlara fenalık etmekten çekinmeyen, kin ve nefretleri ağızlarından taşan, en küçük bir dinî hareketliliği kendi aleyhlerinde sanıp tasalanan, korkuya kapılan ama onlara işi düştüğünde, oy istemeye geldiğinde "biz de inanıyoruz" diyen **nifak odakları**... Ne yazık ki, aynı odaklara şu veya bu sebeple sevgi izhar eden, onların borazanı mahiyetindeki cerîdelelerin ve ekranların reytingini yükselten, onlar her gün inancına, ibadetine, örtüsüne, sembollerine saldırırsa da bu sevgisini sürdüren dindarlarımız da var.

"Devlet Okulunda Toplu Namaz" haberlerinin hemen yanına boy boy iğrenç resimler koyan, mayo reklamı engelleniyor diye kıyameti koparan tv ve gazeteleri kendi elleriyle besleyenler, bu çelişkiden kurtulmadıkça, Allah onların konumunu değiştirmeyecektir.

"Bir toplum kendi özünde bulunanları değiştirmedikçe, Allah o toplumun durumunu değiştirmez." (Rad/11)

ÖNDER ESKİ BAŞKANI İBRAHİM SOLMAZ:
**"9 GÜN SONRA SÖZLERİMİ
ÇARPITIP VERDİLER"**

Önder eski başkanı İbrahim Solmaz: bazı gazetelerde çıkan **"İmam Hatipler dışındaki okullarda fuhuş var, uyuşturucu var"** haberleriyle ilgili olarak; Umran'a şu açıklamayı yaptı:

"Antalya İmam Hatip Lisesi Mezunları Derneğiimizin düzenlediği mezuniyet pırlavı 27 Mayıs Pazar günü okul bahçesinde yapıldı ve ilk mezunlardan son mezunlara kadar herkes, eşleri ve çocukları ile birlikte geldi. 10.000'in üzerinde katılım vardı. Çok coşkulu bir toplantı idi; yaklaşık 6 saat sürdü ve kimse yerinden ayrılmadı. Ben de orada yarım saate yakın bir konuşma yaptım. Bazı gazetelerin çarpıtarak verdiği haberler tamamen camiamızı karalayıcı, hatta şahsıma hakarete varan ifadeler içermektedir. Söylemediğim ifadelerle yapılan haberler, sadece toplumda gerginlik yaratma, ortalığı karıştırma ve İmam Hatip camiasını karalama amacı taşımaktadır.

Antalya'da ne söylediysem sözlerimin arkasındayım. Bu sözleri bugün değil yıllardır söylüyoruz. Kaldı ki o günkü program yerel basında ertesi gün yer aldı. Ancak 9 gün sonra sözlerimin çarpıtılarak verilmesi son derece manidardır.

Benim orada söylediğim şudur: **"Liselerde şiddet olayları ve ahlaki çöküntü hızla artmaktadır. İmam Hatip Liselerinde ise bu yok denecek seviyededir. İmam Hatip Liselerindeki dini dersler kısmen de olsa öğrencileri kötü alışkan-**

İklardan korumaktadır.' Hatta 'İmam Hatip Liselerine de ak süttten çıkmış kaşıklar diyemeyiz' dedim.

Halkımız, çocukları dinlerini öğrensin istemektedir. Şu anda liselerde bu imkan bulunmamaktadır. O bakımdan, liselere mecburi olmasa da seçmeli olarak dini dersler konmasını istemektedir...

Tüm liselerdeki öğrenciler de, imam Hatip Liselerindeki öğrenciler de bizim öğrencilerimizdir. Ancak bizim yüreğimiz yanmaktadır. Gönül arzu ediyor ki hiçbir okulumuzda kötü alışkanlıkların bir zerresi dahi olmasın. Hiç bir İmam Hatiplinin veya özellikle şahsımın; değil liseleri veya herhangi bir kurumunu, herhangi bir şahsı dahi ahlaksızlıkla suçlamamız söz konusu değildir.

Ayrıca ben Antalya'da öğrencilerimize özellikle *yalnız değilsiniz* demek için geldiğimi söyledim. YÖK'ün üniversite sınavında yaptığı haksızlığı anlattım. ÖSS bir yarış olmasına rağmen İmam Hatipli ve Meslek Liseli öğrencilerin 50 puanının kesilerek yarıştırılmasının adil olmadığını, bunun haksızlık olduğunu, YÖK'ün vazifesinin öğrencilerin önüne engel koymak olmadığını söyledim. *"Bütün bunlara rağmen 50 puanının kesileceğini bilerek bu okula çocuğunu gönderen veli de ve özellikle bu okula gelerek okuyan öğrenci de kahramandır"* dedim. Onları yürekten tebrik ettim.

Yine bu okulların %93'ünün halk tarafından yaptırıldığını, dünyanın hiç bir yerinde böyle bir şey olmadığını, bu okulların devlete en az maliyetle en yüksek katma değer sağladığını söyledim ve emeği geçen değerli halkımıza teşekkür ettim.

'Bütün bunlara rağmen İmam Hatipliler ülkemizin gelişmesi için ellerinden gelen bütün gayreti göstereceklerdir ve daha nice güzel işlerin altına imza atmaya devam edeceklerdir' dedim.

Katsayı engelini de er veya geç kalkacağına olan inancımı söyledim.

Hakkımda çarpıtarak haber yapan gazetelere de tezip gönderdim. Hakarete varan sözler sarfeden gazetelere de dava açacağım.

Hiç kimse söylenmemiş sözlerimi çarpıtarak vererek şahsımı ve camiamızı karalayamayacaktır.

Bu tamamen çarpıtmadır, gündem değiştirmeye yönelik bir çabadır."

Umran'dan

"Namazla Diriliş" Toplantısı

Umran Dergisinin **Namaz Gönüllüleri Platformu** ile birlikte Üsküdar Altunizade Kültür Merkezinden düzenlediği **Namazla Diriliş** toplantısı, Abdullah Yıldız, Ahmet Bulut ve Yaşar Alptekin'in katılımı ile 10 Haziran 2007 Pazar günü gerçekleşti. Dergimizin sahibi ve editörü sayın **Abdullah Yıldız**'ın kurucuları arasında yer alıp sözcülüğünü yaptığı **Namaz Gönüllüleri Platformu**, 2006 Miraç Gecesi başlayan ve Türkiye'nin 155 merkezinde icra edilen **Namazla Diriliş** programlarına, Altunizade toplantısı ile yaz arası verdi.

Platform sözcüsü ve **Namaz Bir Tevhid Eylemi** kitabının yazarı **Abdullah Yıldız**'ın, gençlerin namazla buluşmasından rahatsız olan cahili zihniyeti tahlil ettiği

ve "inşallah namaz o zavallıları da cehaletin batağından kurtaracak" diye temenni ettiği programda; **Namaz Dirilişe Çağrı** kitabının yazarı **Ahmet Bulut** da, Platformu ülkemizdeki **namazsızlık hastalığına** çare olmak üzere kurduklarını, zira Müslümanlar olarak başımıza gelen sıkıntıların temelinde bu hastalığın yattığını belirterek, **Namaz Gönüllülerinin** faaliyetlerini anlattı.

Programın sürpriz ismi ise, bir süre önce namaza başlayıp hayatı tepeden tırnağa değişen manken **Yaşar Alptekin**'di. **"Namazla Yeniden Doğdum"** ismini verdiği kitabında, Sabancı'nın cenazesinden etkilenecek başladığı namazın kendisini nasıl değiştirdiğini anlatan ve program sonunda kitabını imzalayan Alptekin; ilk namaz tecrübesini anlatırken hem kendisini hem de salondakileri göz yaşlarına boğdu.

Programı gece yarısına kadar dikkatle ve ilgi ile izleyen Üsküdarlılar, Umran Temsilciliğini tebrik ederken programın gönüllüğünde unutulmayacak izler bıraktığını belirttiler.

2 006'da patlayan Karikatür Krizi, Danimarka'yı bir anda dünya gündemine taşımıştı. Olay, dünya medyasında fazlasıyla yer aldı, çok şey yazıldı, çizildi, tartışıldı. Ben, doğal olarak bu süreci Danimarka içinden yani merkezden izledim.

Hemen söyleyeyim ki, Danimarka dışındaki medya, burada olup bitenleri hem abarttı hem de çarpıttı. Ve kısa zamanda İslam dünyasında Danimarka aleyhine müthiş bir nefret dalgası koptu. Oysa tanıdığımız Danimarkalıların neredeyse tamamı, olup bitenlerden utanç duyduklarını ifade ederek bizden özür diliyorlar, bunun birkaç fanatiğin işi olduğunu belirtiyorlardı.

Hayli zor bir yılın ardından, her şey tam duruldu derken, üç ay evvel başka bir konuyla Danimarka tekrar gündeme oturdu. Dünya medyası, bu olayları da abartarak çarpıttı.

Peki, işin aslı neydi? Olaylar içerden nasıl görünüyordu? Başörtüsü sorunu, 2007 sonbaharında neden Danimarka gündemine oturmuştu?

Başörtüsüne, Orak Çekiç ve Gamalı Haç Benzetmesine Tepki

2008'de Danimarka'da yapılacak olan Meclis seçimine, bu yıl yeni bir aday girmeye hazırlanıyor. 25 yaşındaki Filistin kökenli, başörtülü **Asmaa Abdulhamid**. Asmaa Danimarka'da çok tanınmış bir isim. Bir yıl evvel başörtüsü ve mükemmel Danimarkacası (Danca) ile Danimarka'nın yerel DR kanalında sunuculuk yapmasıyla birden gündeme gelmiş ve halk ikiye bölünmüştü: programdan memnun olanlar ve Asmaa'nın programdan atılması için ortalığı ayağa kaldıranlar. Ancak ülkedeki demokrasi ve özgürlük anlayışı ağır bastı ve program devam etti.

DANİMARKA'DA BAŞÖRTÜSÜ TARTIŞMASI

Ayşenur Alev

Asmaa aynı zamanda, takriben bir buçuk yıldır, solcu bir parti olan Enhedslisten Partisi'nin üyesi ve bu görevini başarıyla sürdürüyor.

Bu yıl ise, parti yetkilileri Asmaa Abdulhamid'e milletvekili adayı olması için teklifte bulundular; o da yapılan teklifi geri çevirmeyip adaylığını koydu. Bu durum karşısında, Danimarka'nın ırkçı partisi Dansk Folkeparti (DF) ayaklanıp, **"mecliste başörtüsü olamaz"** sözleriyle ilk tartışmaları başlatmış oldu.

DF'den Soeren Kararup'un, başörtüsünü Marksistlerin **orak çekiçi** ve Nazilerin **gamalı haçı** ile kıyaslaması ise ortalığı iyice karıştırdı. Doğruyu söylemek gerekirse; bu kez kamuoyu ikiye bölünmek yerine, adeta bütün bir Danimarka halkı bu sözleri kınadı. Hatta meclisteki diğer partiler, DF'den gelen bu sözlerle ağır şekilde karşılık verdiler. Liberal çizgideki Det Radikale Venstre Partisi üyesi Elizebeth Gerner Nilesen, tepkisini ortaya koymak amacıyla bir günlüğüne başını örtterek, medya karşısına çıktı ve Danimarka'daki özgürlük yasasını hatırlattı.

Tüm bunlar, bir anda Asmaa Abdulhamid'e olan sempatiyi artırdı ve Asmaa'yı destekleyenlerin sayısı hızla arttı.

Hal böyle olunca, meclisteki diğer partiler ve Danimarka başbakanı Anders Fogh Rasmussen, bu sözlerle karşılık verme gereğini duydular. Böylece, başörtüsü meselesi Danimarka Meclisi'nin en önemli gündem maddesi haline geldi.

Danimarka Meclisi'nde Beyaz Başörtü Eylemi

Tartışmaların dorukta olduğu akşam, üyesi olduğum **"Danimarka'daki Müslümanların İslam Yahoo Forumu"**na girdiğimde, bir mail dikkatimi çekti. Ertesi sabahki Meclis oturumunda başörtüsü meselesi tartışılırken, beyaz başörtülerimizi giyip Meclis'in dinleyici locasında yerimizi alarak kendi varlığımızı hissettirmemizin çok anlamlı ve güzel bir tepki olacağını öngören bir çağırıydı bu...

Başörtümüzün gamalı haça kıyas edilmesinden duyduğumuz rahatsızlığı en iyi şekilde ifade etmek ve "kıyafetimiz ne olursa olsun, biz de bu ülkede söz sahibiyiz" diyebilmek için bundan daha etkili bir yöntem olamazdı. Hemen adımı meclis konuk listesine yazdırdım. Sabah erkenden kalkıp Kopenhag'a birkaç arkadaşla yola çıktık. Meclis'in önüne geldiğimizde 70 kişilik başörtülü

Beyaz Başörtülüler Danimarka Parlamentosunda

kız grubu toplanmış, saatin 9'u vurmasını bekliyordu. Nihayet vakit geldi ve hep beraber sakince içeri girip yerimizi aldık.

Meclis üyeleri teker teker içeri giriyor, gördükleri manzara karşısında çok şaşırdıkları yüzlerinden belli oluyordu. Kimi hayretle bakarken, kimisi de tebesüm ederek memnuniyetini belirtiyordu. DF üyelerinin ise, bize bakacak yüzleri yoktu; bir kez olsun gözlerini bize çevirmemeleri bizi hiç şaşırtmadı. 3 saat süren müzakerede, DF ve diğer parti üyeleri ağır ifadeler kullanarak birbirlerine girdiler.

Söz sırası başbakan Rasmussen'e gelmişti. Rasmussen, Soeren Kararup'un bu ağır hakaretlerine katılmadığını belirterek, bu ülkede başörtüsü özgürlüğü olduğunu söyledi. Kararup, bizi görürnce provoke olmuş olmalıydı ki, söz isteyip işi daha da ileri götürdü: "Sadece başörtüsünün gamalı haçı değil, Kuran'ın da Hitler'in Kavgam isimli kitabını anımsattığını" söyledi.

Biz sakın ve onurlu bir vakar içinde izledik olanları. Beyaz başörtülerimizle orada var oluşumuz en güzel cevaptı ırkçı zihniyete. Doğrusu, meclisteki diğer parti üyeleri, bu sözlere epeyce

sert cevaplar verdiler. Saat doldu ve noktayı koymadan, meclis dağıldı.

Akşam haberlerinde, Kararup'un son sözleri de yer almıştı. Fakat o birkaç gün içinde Danimarka dışındaki medyaya yansıyan haberlerde okuduklarımız, bizi hayrette bıraktı. Meclisteki tartışmalar, özellikle de Kararup'un sözleri tüm ayrıntısıyla yansıtılırken; ne beyaz başörtülülerden söz edilmişti ne de diğer partilerin başörtülülere savunan sözlerinden. Kur'an'ı -hâşâ- Hitler'in *Kavgam*'ına benzetenlerin Danimarka'yı temsil etmediğini, bu sözlerin ırkçılığıyla tanınan DF'nin fanatik bir üyesine ait sözler olduğunu ise kimse yazmamış, söylememişti. Danimarka bir kez daha farklı tanıtılmış;

bir kez daha küçük bir gürhün cürmü tüm ülkeye mal edilmişti.

**Türkiye'de Merve Kavakçı'ya
Linç, Danimarka'da Asmaa'ya
Alkış!**

Bunları söyleyerek Danimarka'yı temize çıkarmaya çalışmıyorum. Gözlemlediğimiz kadarıyla Danimarka'da da bazı ırkçı ve fanatik akımlar var ve bu gruplar zaman

zaman İslâm, Kur'an, Paygamber düşmanlığı yapıyorlar; ama Türkiye ve diğer İslam ülkelerindeki medyaya yansıtıldığı kadar değil. Hatta bunlar kâle alınacak ölçüde olmadığı gibi, diğer Avrupa ülkelerindeki ırkçı akımlar, partiler kadar da güçlü değiller. Unutmayalım ki, ırkçılık ve fanatizm her yerde var ve her zaman da olacak. Ama sonuçta biz haklarımızı ararken; buralarda bizi 'savunanların ve koruyanların da var olduğunu bilmek ve onların haklarını teslim etmek zorundayız. Biz buralarda yaşayacaksak, ki yaşıyoruz, hakkı ve adaleti gözetmek durumundayız.

Burada, çoğu arkadaşımız, "Danimarka'da yaşadığınız dışlanmayı mı, yoksa öz vatanınızda vuku bulan dışlanmayı mı tercih edersiniz?" sorusuna, birincisini diye cevap veriyor; ben de bunlardan biriyim. Zira biliyoruz ki, bizi burada dışlamaya kalkışanlar azınlık ve bu ülke de müslüman değil; fakat kendi öz vatanımızda üniversitelerin kapısından örtümüz sebebiyle geri çevrilmemizi asla anlayabiliyor değiliz. Diyelim ki, bizi buralarda dışlayanların farklı dinleri, inançları ve tarihi korkuları var; ya kendi ülkemizde bu yasakları koyanlar...

Danimarka'da, Asmaa'nın başını örtmesi ve erkeklerle tokalaşmaması gündeme gelip tartışılrsa da, insanlar onu anlamaya çalışıyor. İnanın, şu an Danimarka'da en çok konuşulan aday Asmaa ve gün geçtikçe de ona olan destek büyüyor.

Merve Kavakçı ablamız, Müslüman bir ülkenin Meclisine sokulmadı, ama inşaallah Asmaa Abdulhamid kardeşimiz, 2008'de Danimarka Meclisi'nde olacak. Araştırma şirketleri ve seçim uzmanları, Asmaa'nın Meclis'e girmesine kesin gözüyle bakıyorlar.

Rabbim hayırlısını nasib eylesin.

D-8'in Kuruluş Süreci

Refah-Yol Hükümetinin Başbakanı Prof.Dr. **Necmettin Erbakan** tarafından 15 Haziran 1997'de "İstanbul Deklarasyonu" ile temelleri atılan D-8'in (Developing Eight/Gelişen 8 Ülke) İstanbul'daki ilk toplantısına Erbakan ile birlikte Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de katılmıştı. Endonezya, Malezya, Bangladeş, Pakistan, İran, Türkiye, Mısır ve Nijerya'dan müteşekkil bu seçkin örgütlenmeyle birlikte çağa damgasını vurabilecek büyük bir proje, start alıyordu.

Bangladeş'teki 2.zirveye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Mısır'ın Kahire şehrindeki 3.zirveye ve İran'ın başkenti Tahran'daki 4.zirveye de Cumhurbaşkanı A.Necdet Sezer katılmıştı. Toplantılarda ortak bir "**Merkez Bankası**" kurulması ve ortak "**uçak yapımı**" projeleri tartışıldı. Endonezya'nın Bali Adası'nda yapılan 5.zirvede ise en önemli gündem maddesi "**Ülkeler arası ekonomik ve ticari gelişmeler**" idi.

D-8'in başlangıcından bu yana Türkiye, Türk Havacılık ve Uzay Sanayi A.Ş. (TAI) tarafından geliştirilen tarım uçağı alımı konusunu gündeme getiriyor. Toplantılarda uluslararası pazarlama ve ticaret şirketinin kurulması, **yoksullukla mücadele**, sanayi ve teknoloji **veri bankası** ağının kurulması, **İslami sigorta** projesi, kıyı ve iç sularında kültür balıkçılığının geliştirilmesi, işadamları için vize işlemlerinin kolaylaştırılması gibi projeler tartışılıyor.

D-8'in **Komisyon**, **Dışişleri Bakanları** Konseyi ve **Zirve** olmak üzere **üç siyasi organı** var. **İcra** direktörlüğünü ise **Türkiye** yürütüyor. **Komisyon** yılda 2 kez, **dışişleri bakanları** her yıl toplanırken, devlet ve hükümet başkanlarının katıldıkları zirve toplantısı

SON YÜZYILIN ALTERNATİF PROJESİ: "D-8"

Cemil Arslan

ise **iki yılda** bir yapılıyor. D-8'in çalışma gruplarından ilginç öneriler çıkıyor. "Endüstriyel Projeler Grubu"nun önerilerinden bazıları şunlar: "Bölgesel nakliye/yolcu uçağı, sivil jet nakliye/yolcu uçağı, hafif ticari araç, binek otomobil ve kişisel bilgisayar (PC) tasarımı, imalat ve pazarlaması."¹

Aslında D-8'ler dünya siyasetinin şekillenmesinde "**biz de varız**" diyebilecek; kapitalizmin çirkin tezgâhlarına, abluka ve tuzaklarına karşı **aktif direnç** gösterebilecek ve şer ittifaklarına karşı "**güç birliği**" oluşturabilecek bir potansiyele sahip. Bu bağlamda, D-8 sekreteryaasının "**Genel Sekreterlik**" düzeyine çıkarılması önemli. Genel Sekreter dönem başkanı ülkeden olacak. D-8 ülkelerinin, **ortak akıl ve strateji** çerçevesinde ilerlemesi, dünya dengelerini kökten değiştirmeye aday görünüyor.

54. Hükümetin Başbakan Başdanışmanı, **D-8 Koordinatörü** ve teorisyeni Doç.Dr. **Sedat Çelikdoğan**, uluslararası organizasyonların kurulmasının zaman aldığı, ancak D-8'lerin hem konjektürün müsait olması ve hem de sıkı çalışılması sebebiyle bir yıl gibi kısa bir zamanda kurulduğunu söylüyor: "Zaten hükümetin ömrü de bir yıldır. Bir yıl içinde aktif çalışıldı ve D-8'in kuruluşu gerçekleştirildi. BM'nin ilk kuru-

luş çalışması bundan çok fazladır... AB; kendi içerisinde Çelik Birliği olarak başlayıp AB'ye dönüşmesi 20-25 yıllık bir zaman almıştır... Geniş bir coğrafyayı kaplayan bir D-8, bir de NATO vardır. D-8 Asya, Avrupa ve Afrika'da ayağı olan bir çalışmadır. Bu kuruluşu 8 ülkenin devlet başkanları imza atmıştır..."²

D-8'in Temel Prensipleri

Prof.Dr. Necmettin Erbakan tarafından açıklanan D-8'lerin 6 ana umdesi şunlardır:

- 1) **Yeryüzünde savaş değil; barış.**
- 2) **Gerginlik değil; diyalog.**
- 3) **Sömürü değil; işbirliği.**
- 4) **Çifte standart değil; adalet.**
- 5) **Kibir, tekebbür değil; eşitlik.**
- 6) **Bir arada, Hakk'a riayet ederek yaşamak.**

Bu ilkelerin her fırsatta altını çizen Prof.Erbakan, sömürgecilerin oluşturduğu **G-8'in düşmanlık** esasına göre, **D-8'in** ise; **sevgi, barış** ve **adalet** esasları üzerine inşa edildiğini vurguluyor. Sömürgeci güçlerin dünyaya savaş, kan ve gözyaşından başka bir şey getirmediğini söyleyen Necmeddin Erbakan, "Batılıların felsefesi; **sömürü, tahakküm** ve **vahşete** dayalıdır" diyor ve D-8'in bu sömürü, vahşet ve tahakküme itiraz etmek amacıyla kurulduğunu be-

D-8 : 20.Yüzyılın 21.Yüzyıla Hediyesi

15 Haziran 1997'de Çırağan Sarayında Erbakan tarafından temeli atılan D-8'in 10.kuruluş yıldönümü yine Çırağan Sarayı'nda 16 Haziran 2007 Cumartesi günü düzenlenen toplantı ile kutlandı. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (ESAM) tarafından düzenlenen programa D-8'in mimarı 54.Hükümetin Başbakanı Prof.Dr. Necmeddin Erbakan başta olmak üzere, Saadet Partisi Genel Başkanı Recai Kutan, ilgili ülkelerin elçileri ve temsilcileri katıldı.

10.Yıl dolayısıyla bir konuşma yapan Erbakan; "D-8'lerin, İslam Konferansı üyesi ülkelerin çoğunluğunu, nüfus ve yüzölçümü bakımından dünyanın en önemli bir bölümünü, hammadde ve işgücü bakımından da büyük bir ağırlığını temsil ettiğini" belirterek bu oluşumu "20.yüzyılın 21.yüzyıla en büyük hediyesi" olarak niteledi. Konuşmasında yeni açılımlar üzerinde duran Erbakan, Hollywood'un bir "ifsat projesi" olduğunu vurgulayarak "Müslümanların alternatif bir Hollywood kurması gerektiğini" söyledi. Erbakan, sa-

D-8'in 6. kuruluş yıldönümü toplantısından bir görüntü

dece sinema değil, İslâm ülkelerinin ayrıca kendi IMF'sini, para birimini, ortak bankasını, İslâm BM örgütünü, askeri gücünü de kurması gerektiğini de vurguladı.

Toplantıda, ESAM Başkanı Recai Kutan, Mısır milletvekili Eşref Bedreddin, İran-Türkiye Dostluk Grubu Başkanı Ali Ekber Aghaei de birer konuşma yaparak D-8'in önemini anlattılar.

İrtiyor: "D-8 üç şeye karşı kurulmuştur. Bunlar: köle olmayacağız, sömürülmeyeceğiz ve vahşete kurban olmayacağız. Ama bunun temeli sevgi olacak, barış olacak, adalet olacaktır. İşte D-8, ırkçı emperyalist sisteme itiraz ederek, sadece Müslümanlar arasındaki sorunları değil, tüm dünyanın sorunlarını çözmek ve yeni bir dünya kurmak için tesis edilmiştir."³

D-8 ve Emperyalistlerin Telaşı

Erbakan'ın temellerini attığı **D-8 projesi**; nasıl hızlı başladı ise, önu de o kadar hızlı bir şekilde kesildi. Girişimi "**çağa alternatif bir proje**" olarak okuyan emperyalistler, önce Erbakan'ı cezalandırdılar; ardından D-8'in tamamını hedef tahtasına koydular. Ortadoğu ve İslam coğrafyasının geleceğine dair önemli tespit ve yorumları ile

tanınan yazar **İbrahim Karagül**'ün bu konudaki değerlendirmesi ilginç:

"D-8, son 15 yıl içinde bölge için geliştirilen tek somut proje olarak kaldı. Enerji ve güvenlik çatışmasına kurban edilmek istenen bölgenin merkez ülkeleri, ilk kez belli amaçlar etrafında bir araya getirildi. İmkânları, yetersizlikleri bir tarafa, ilk kez ve sadece bir kez böyle bir irade/niyet ortaya konabildi. Önce küçümsendi. Necmettin Erbakan'ın büyük hayali olarak tanımlandı. **Mahkûm** edildi. İşlevsiz hale getirilmeye çalışıldı, **cezalandırıldı!** Bu ülkelerin hepsi bugün **hedef** durumundadır. Endonezya ve Malezya etnik çatışmalarına sürüklenme tehdidiyle karşı karşıya. Pakistan ve İran bölünme tehdidiyle. Türkiye ve İran birbirine karşı yönlendiriliyor. Mısır ve Nijerya iç çatışmalara sürüklenmek isteniyor."⁴

Emniyet İstihbarat Dairesi eski başkanı **Bülent Orakoğlu**, Türkiye'deki 28 Şubat Darbesinin temel nedeninin **Erbakan'ın D-8'i** kurması olduğunu söylüyor ve ekliyor: "Yeni Dünya Düzeni'nin efendileri D-8 birliğine imza atan ülke ve kişileri hedef aldılar. 1997'de kurulan D-8'in kurucularının hemen hepsi esrarengiz bir şekilde iktidarlarını yitirdiler veya suikastlarla hayatlarını kaybettiler. Pakistan Başbakanı **Navaz Şerif**, Bangladeş Başbakanı **Şeyh Hasina**, Endonezya Başkanı **Suharto** ve Türkiye Başbakanı **Necmettin Erbakan**, darbelerle iktidardan uzaklaştırıldılar. Kuruluşta Nijerya adına imza atan Enerji Bakanı öldürüldü. Malezya'da ekonomik kriz sonrası hükümet düştü. İran Cumhurbaşkanı Rafsancani iktidarını yitirdi. Mısır adına imza atan Kemal Gannuri de bu oluşuma sıcak bakma-

FIFTH SUMMIT OF DEVELOPING EIGHT (D-8)

BALI, INDONESIA, 13 MAY 2006

yan Devlet Başkanı Mübarek tarafından görevinden alındı.⁵

D-8 ülkeleri arasındaki işbirliğine büyük önem verdiklerini söyleyen Ak Parti Hükümetinin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, D-8 ülkelerinin geniş doğal kaynaklar ve insan gücünün oluşturduğu zengin potansiyelin farkında olduklarını söylüyor. Ancak, "1997'de İstanbul Deklarasyonunu imzalarken tasarladıklarımızın pek çoğunu gerçekleştiremediğimizi kabul etmeliyiz" diyor ve oluşumun bu kadar kısa sürede ve kısıtlı mali imkânlarla tam anlamıyla etkin hale gelmesinin zaten beklenemeyeceğini ifade ediyor. Kendisinin öncülüğünde başlayan Medeniyetler İttifakı Girişimi'ni önemseyen Erdoğan, "Savaşı değil, barışı küreselleştirecek" olan girişimin D-8 ülkeleri tarafından desteklemesini istiyor.⁶

D-8'in Geleceği

Doğrusu, D-8'in önemi Erbakan Hükümeti dışında pek anlaşılamamış görünüyor. Refah-Yol Hükümeti sonrasında D-8'e gereken önemin verilmediğini söyleyen Doç.Dr. **Sedat Çelikdoğan**, Batı istemediği için Türkiye'deki iktidarların da konuyla ilgilenmediklerini ama "alt düzeyde" ilişkileri sürdürerek bir manada "defteri ka-

patmadıklarını" belirtiyor.⁷ Aslında, sadece ekonomik ilişkiler açısından bakıldığında bile 1 **Trilyon Dolar** civarında bir "dış ticaret" hacmi bulunduğu ifade edilen D-8 Ülkelerinin diğer alanlarda ve nihayet siyasi ve askeri alanda güç birliğine gitmesi halinde dünya dengelerinin nasıl değişeceğini tahmin etmek hiç de zor değil.

Saadet Partisi kurmaylarının dan Doç. Dr. **Mete Gündoğan**, D-8'le BOP'u şöyle karşılaştırıyor: "Şimdi geline nokta Büyük Ortadoğu Projesi'ne dikkat edin. Fas'tan Endonezya'ya kadar olan bölge yeniden yapılandırılacak. Peki, D-8 nedir? D-8, Fas'ın hemen altı, Nijerya'dan Endonezya'ya kadar olan bölgedir. Haritayı elinize alırsanız, D-8'in başlangıç etki alanıyla Büyük Ortadoğu Projesi'nin etki alanı aynıdır. Kendi başımıza keşfederek "Bir an önce derlenip toparlanalım, bu zalimlerin baskılarından kurtulalım" diye düşündük. Adımlar atıldı. İyi de atıldı. Şimdi, adamların D-8'i apar topar felç ederek BOP'u öne sürmeleri manidardır. Bugün yapılanlar, D-8 fikrinin ne kadar sağlam ve isabetli olduğunu gösterir."⁸

Görülen o ki, BOP ve benzeri şer projeler karşısında İKÖ ve diğer birliklikleri de işler hale getirecek olan D-8 projesini sahip-

lenmek Müslüman ülkeler için kaçınılmaz bir görev haline gelmiştir. İslam Dünyası, küresel alanda daha etkin ve söz sahibi olabilmek için ya D-8'e sahip çıkıp yeni bir güç eksenini oluşturacak, ya da büyük güçlerin oyuncağı olmaya devam edecektir.

2005 sonu itibarıyla, D-8 ülkeleri nüfusunun **825 milyon** olduğu, bunun da dünya nüfusunun %13.5'ini oluşturduğu⁹ hatırlanırsa, D-8'in hem dünya ölçeğindeki gücü, hem de İslâm dünyasının birliğini sağlamadaki belirleyiciliği daha iyi anlaşılabilir.

"Aslanlar kendi tarihlerini yazıncaya dek, avcılık hikâyeleri hep avcılarla yüceltecektir" diye meşhur bir söz vardır. D-8 ülkeleri, taze ve umut dolu bir başlangıç yapamaz ve "çağa örnek bir model" oluşturamazlarsa, aslanların tarihini başkaları yazmaya devam edecektir.

Notlar

1. Erdal ŞEN: *Zaman Gazetesi*, 12.05.2006
2. *Milli Gazete*: 04.06.2006
3. *Vakit Gazetesi*, 15.06.2006
4. İbrahim Karagül: *Yeni Şafak Gazetesi*, 16.05.2006
5. Bülent Orakoğlu, *Ankara'da Gölge Oyunları*, Timaş Y, İst-2007, s.17.
6. www.dunvabulteni.net, 13.05.2006
7. *Vakit Gazetesi*, 16.06.2007
8. Doç. Dr. Mete Gündoğan: *Milli Gazete*, 17.06.2005
9. Turan Kışlakçı: *Umran Dergisi*, Haziran 2006 Sayısı, Syf: 11

DR. CEYLANİ GÖKCAN İLE DARFUR SORUNU ÜZERİNE

Konuşan: Abdurrahman Emiroğlu

Son yıllarda ABD liderliğindeki şer eksininin son günlerde ise özellikle Fransa'nın Afrika'ya ilgisi artmış ve bölgeye müdahale süreçleri hız kazanmıştır. Küresel ölçekte İslâm'ı bloke etme çabalarının Afrika'da, kıtanın tek İslâmî rejimi olan Sudan'ı parçalama merkezli olarak yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Bu noktada **Darfur Sorunu**, emperyalistlerin bölgeye yönelik operasyonları için elverişli bir vesile kılınmaktadır. Konuyu, uzun süre bölgede kalan ve sorunu derinlemesine inceleme fırsatı bulan sayın Dr.Ceylanî Gökcan ile konuştuk.

Darfur'un İslâmî geçmişi hakkında kısa bilgilerle başlayalım, isterseniz.

Darfur'da XII. yüzyılda **Dacu** (el-Dacu) saltanatının kurulmasıyla saltanatlar dönemi başlar. **Tencur** saltanatı ise XV. yüzyılda Darfur'un kuzeyinde kurulmuştur. Bazı tarihçilere göre Dacu ve Tencur Saltanatları yanyana XVI. yüzyıla kadar yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Arapların Tencurlarla karışmasıyla **Kencara** aşireti ortaya çıkmıştır. Bu boyun en önemli ailesi **Kıra**'dır; Darfur saltanatı 1916'ya kadar bu aileye mensup olan 18 sultan tarafından

yönetilmiştir. Bu aileye mensup olan sultanlar Darfur'u islami kurallara göre yönetmişlerdir. Darfur halkının hepsi Müslüman'dır; çoğu Maliki mezhebine bağlıdır; bölge Kur'an kursları ve zaviyeleriyle meşhurdur.

Darfur bölgesinin önemi nedir? Dış güçler neden Darfur'la ilgileniyorlar?

Darfur Sudan'ın en önemli bölgesidir. Sudan ise hem Afrika'lı hem Arap hem de bir İslam devletidir. Coğrafi konumu itibarıyla Afrika boynuzuna yakın, Kızıldeniz'e kıyısı olan bir ülkedir. Mısır'ın güneyinde yer alan Sudan, Mısır'ın ve Arap aleminin stratejik güvenliği bakımından önemli bir yerdedir. İsrail, 1950 yılından beri yani kuruluşundan hemen sonra Sudan'ı çevreleyen

Arap olmayan 9 Afrika devleti ile açık ve gizli ilgilenmeye başlamış ve bu devletler üzerinden Sudan'ın güney bölgesindeki ayrılıkçı hareketleri desteklemiştir. ABD ve İsrail, ayrılıkçı Sudan Kurtuluş Ordusu gibi gruplarla Darfur'u karıştırmaktadır. Sebebi ise Darfur'da özellikle **petrol** ve **uranyum** yatakları bulunduğu için bu ülkenin Sudan ve Afrika'nın belkemiği durumuna gelmiş olmasıdır.

Siz Darfur hakkında geniş araştırmalar yaptınız. Sizce "Darfur Sorunu" neden ortaya çıktı? Bu sorunun arkasında yatan tarihi, sosyolojik, konjonktürel sebepler nelerdir?

Önce, iklim yapısına bakalım. Bir kere, Sudan'ın kuzeyinde çöller yer alırken güneye doğru bitki örtüsü artar. En güneyde ise orman oranı %48'dir. Darfur'un batısındaki Murra dağındaki iklim Akdeniz iklimidir. Bu iklim farklılığı toplumu ikiye ayırır: a)Hayvancılıkla uğraşan, çoğunluğu Arap göçebe aşiretleri. b)Ziraatla uğraşan çoğu Darfur'un yerleşik halkı olan Afrika kökenli aşiretler. İşte bu sosyal yapı, kuzeyde 70'li - 80'li yıllarda başlayan ve giderek güneye doğru yayılan çölleşme ile altüst olmuştur. Çölleşmeden etkilenen göçebe Arap aşiretleri milyonlarca büyük baş hayvanları ile mera ve su kaynakları bulmak için güneye gelmeye başlamışlardır. 20 yılı aşan bu süreçte göçebe Araplar gittikleri bölgelere yerleşmeye başlamış ve mevcut su, mera kaynakları artık yetmez olmuştur. Arap aşiretlerinin bir kısmı yeni gelir kaynağı elde edebilmek için boş arazileri işgal etmeye başlamıştır.

Darfur'daki toprak sistemi

ise, saltanat döneminden kalan El-Hakura sistemine dayanır. *Hakura* kelime olarak sultan tarafından bir aşirete yada bir kişiye tahsis edilen arazi demektir. Bu sistem Sultan Ali Dinar tarafından Darfur'da yerleştirilmiştir. Ve her aşiretin topraklarının sınırları yerleşik Darfurlular tarafından bilinir. Tarih boyunca bölgede çıkan arazi sorunları, mahalli liderler(*ecavid*) tarafından çözüldü ve tüm aşiretler verilen hükümlere uyardı. Ancak bölgeye gelip yerleşen göçebe Arap aşiretler, Darfurlu aşiretlerle su ve mera yüzünden çıkan sürtüşme ve çatışmalarda yerli liderlerin kararlarını reddettiler. Zaten merkezi hükümet mahalli idareyi tasfiye edip aşiretler tarafından kabul görmeyen, toplumda tabanı olmayan liderler atamıştı. Bu değişiklik, aşiretler arasındaki çatışmaya zamanla etnik çatışma niteliği kazandırdı. Mevzii çatışmalar da zamanla tüm Darfur bölgesini kapladı. Bu çatışma Arapların kendi arasında olduğu gibi Afrikalı aşiretler arasında da sürüyordu. Sonunda ise Arap-Afrikalı kavgasına yani etnik çatışmaya dönüştü. Darfur çok geniş bir alana sahip olduğu için merkezi hükümetin bölgeye hakimiyeti de zayıf kaldı.

Galiba en önemli sorun da, çatışmaların etnik bir hüviyet kazanması. Bu ayrılığı körükleyenler kimler sizce?

Aşiretler arasındaki bu etnik çatışma, aşiretlerin okuyan elitlerinin kurdukları siyasi hareketler kanalı ile siyasi nitelik kazanmış ve Arap-Afrikalı çatışması haline gelmiştir.

Bölgedeki etnik çatışmada rol oynayan örgütler şunlar: Darfur Kalkınma Cephesi, Suni Örgütü, Sudan Kurtuluş Ordusu, Adalet ve Eşitlik Hareketi ve Güney Sudan Halk hareketi. Bu son hareket, Güney Sudan'da yıllardır mücadele eden Amerika, İsrail ve Batı'dan yardım gören ayrılıkçı bir harekettir. Bu hareket Sudan Kurtuluş Ordusu hareketinin Darfur'da kurulmasında rol alarak silah ve askeri eğitimini sağlamıştır.

Aslında bu siyasal hareketler, dünyadaki diğer hareketlerden farklıdır. Bir kere bunlar klasik milliyetçilik kavramı ile tanımlanamaz. Ama bir Afrika milliyetçiliğinden söz edilebilir. Afrika'nın etnik yapısı çok karışık ve çeşitlilik de çok fazla olduğundan siyasi hareketlerin ulus devlet kurma hedefleri yoktur.

Darfur'da merkeze karşı mücadele veren bu örgütler, ulusal bir hedefleri olmadığından sorunu milletlerarası arenaya taşımakta ve Afrika Birliği yerine Avrupa Birliği'nin aracılığını isteyerek dış güçlerin(Amerika, İsrail, İngiltere, Almanya ve şimdi de Fransa) ajandasını uygulamaktadırlar. Darfur'da te-

Darfur mülteci kamplarından görüntüler

4-5 yaşlarında 50 civarında çocuk ayakta ve karşılarında da bayan bir hoca... Hocaya ne yaptığını soruyoruz; 'Bu benim ana-okulumdur. Ben de fahri hocalık yapıyorum' diyor. Ne okul malzemesi var, ne masa, sandalye, ne de su ve tuvalet... Bir kara tahtadan ibaret bir derslik...

rör ve katliam yaparak korku salmakta ve göç hareketini hızlandırmaktadırlar. Bu örgütler **Cencevit** (Ata binen cin anlamına geliyor), **Tora-Bora** (Afganistan'daki Bin Ladin'in barındığı dağların adı), **Peşmerge** (Kuzey Irak'taki Kürt savaşçıları) gibi isimler taşımaktadır. Örgüt adlarının farklı şekilde yayılmasının amacı ise toplumda hedef saptırmak ve kargaşa yaratmaktır. Bu da Amerika'nın ürettiği **Yaratıcı Kargaşa** kavramına uymaktadır. Amaç toplumda istikrarsızlık, iç çatışma, zihinlerde ise kavram kargaşası ve bilgi kirliliği oluşturmaktır.

Sorun bir Arap-Afrikanlı çatışması biçiminde yansıtılıyor. Sizce durum nedir?

Modern ulus devletlerin ortaya çıkışına bakıldığında; önce ulusçuluk duygusu ve düşüncesi ortaya çıkarılır, sonra o ulus devletin coğrafi sınırları çizilir. Afrika'da ise durum farklıdır. Burada sömürgeci Batılı devletler coğrafi sınırları çizmiş ve kendilerine bağlı yapay devletler kurmuşlardır. Bu sınırlar hiç bir etnik, ulusal, kültürel faktör gözetilmeden, adeta cetvelle çizilmiştir. Afrika, çok sayıda etnik ve büyük aşiretler barındırdığından kurulan tüm devletlerde gizli veya açık etnik çatışmalar çıkmıştır. Sudan da bunlardan biridir. Maalesef, yapılan yanlışlar sonucu Darfur'daki çatışma Arap-Afrikanlı çatışmasına dönüşmüştür. Bunda da üç ayrı faktörden söz edebiliriz:

1) Libya lideri Kaddafi'ye göre her Arap müslüman olmak zorundadır. Değilse varlığının hiç bir anlamı yoktur ve yok olmalıdır. Arap olmayan müslümanların ise bu dinde yeri yoktur. Böylece Kaddafi dinle milliyetçiliği özdeşleştirir. Ama bu görüşe kimse itibar etmemiştir. Ancak Kaddafi, 3.teorisini ortaya atarak Afrika'da **'İslam Ordusu'** (3.Ordu) kurmuştur. Bu ordu mensupları Darfurlularla beraber Afrika'nın değişik bölgelerinden derlenmiştir. Kaddafi bu orduyu Çad-Libya savaşında kullanmıştır. Ancak Afrika'da Arap milliyetçiliği tutmamış ve bu ordu mensupları dağılmıştır. Darfurlu olanlar ise bölgede silahlı soygunlar başlatmıştır.

2) Sudan Sosyalist Arap Baas Partisi ırkçı bir partidir. Bu parti Suriye ve Irak'a hakim olmuş ve iki ülkede yaşayan Kürtlerle özellikle Kerkük'te yoğunlaşan Türkmenlerin etrafını Arap aşiretleriyle çevirerek bir **Arap kuşağı** oluşturmuştur. Sudan Ba-

as Partisi de, Çad sınırındaki Arap aşiretlerine destek vererek Darfur'da bir Arap kuşağı oluşturmak istemiştir.

3)İsrail ise, Darfur'daki Zencilere ve Afrikalı ayrılıkçı hareketlere destek vererek Arap-Zenci kavgasını kışkırtmaktadır.

Ancak, Sudan'daki mevcut iktidar İslamî değerlere dayandığından ümmetçi bir çizgi izlemekte ve Sudan halkı da Arap ulusalcılığına itibar etmemektedir.

İsrail'in bölgeye ilgisi çok anlamlı. Bu ilgi nereden kaynaklanıyor?

Moşe Ferici, *İsrail ve Güney Sudan Kurtuluş Hareketi* adlı kitabında diyor ki: "Biz İsraililer küçük bir halk ve imkanlarımız da sınırlı olduğundan, düşmanımız olan Arap devletlerinin en zayıf noktalarını teşhis ederek, özellikle Arap ülkelerindeki azınlıklarla Araplar arasındaki çatışmaları abartarak onu çözülmez bir sorun haline getirmek suretiyle hedeflerimize ulaşmak zorundayız." Arap ülkelerinden en karışık olan Irak ve Sudan'dır. Irak'ta bu plan uygulanmaktadır. Sudan'da da uygulamaya konulmaktadır. İsrail, Sudan'da ayrılıkçı hareketleri destekleyerek: 1)Afrikalılara, "Araplar zalim bir millettir, bizler de sizin gibi Arapların zulmüne uğradık" mesajını vermekte, 2)Arapları zalim göstererek Afrikalıları İslam'dan uzaklaştırmak ve 3)Dünyada da diğer ırklara mensup müslüman milletlerle Araplar arasına nifak sokmak istemektedir.

ABD ve şer güçlerin Darfur'a el atmalarının arkasında ne gibi çıkarları var?

Darfur sorununun ortaya çıkı-

şının arkasında Amerika'nın Afrika'yı bölüp yeniden düzenleme planı yatmaktadır. Bu plana göre Afrika 5 bölgeye ayrılacaktır:

1)Nijerya liderliğindeki Batı Afrika bölgesi

2)Demokratik Kongo liderliğinde Orta Afrika

3)Uganda liderliğinde Afrika'nın büyük göller bölgesi

4)Güney Afrika liderliğinde Güney Afrika bölgesi

5)Eritre liderliğinde Afrika boynuzu bölgesi

Bu 5 bölgeye dikkatlice bakıldığında Sudan'a yer verilmemiştir. Sudan bu bölgeler arasında paylaştırılmıştır. Amerika'nın planı Sudan'ı parçalamaktır.

En önemli sebep ise **petrol**dür. Zira Darfur'daki petrol yatakları Afrika'nın en büyük 3 rezervinden biridir. Ayrıca zengin **uranyum** yataklarının yanında dünyanın **2.demir** rezervi burada bulunmaktadır. Darfur'u Sudan'dan ayırmak istemelerinin temel sebepleri bunlar.

Bugün Darfur'da meydana gelen iç savaş Arap-Zenci savaşı değil, ücreti peşin ödenen bir Batı oyunudur. Darfur ve Çad'daki petrol kaynakları Amerika ve Batı'ya yakındır. Irak'ta yaşanan savaş ve Arap körfezindeki kriz, ilerde Batı'ya petrol sevkiyatını her an tehlikeye sokabileceğinden Amerika, İngiltere, Almanya ve bu ekibe katılan Sarkozy'nin amacı, Darfur ve Çad'daki petrol kaynaklarına hakim olabilmek için bu iki bölgeyi parçalamaktır.

Almanya ve Fransa, Darfur'da Amerika'yı desteklemektedir. Irak pastasından mahrum bırakıldıkları için Darfur'daki ekonomik çıkarları kaybetmek istemiyorlar. Nitekim Almanya Darfur'da ki ayrılıkçı harekete destek vermiştir ve özellikle Darfur-

SUDAN BİLGİLERİ

Coğrafya: *Sudan Diyan(Bilâdu's-Sudan)*, Afrika kıtasının orta kısmında, Büyük Sahra'nın güneyinde, yağmur ormanlarının kuzeyinde, doğuda Kızıldeniz kıyılarından, batıda Senegal nehriyle, Atlas Okyanusu sahillerine kadar uzanan bölgedir. Bu isim eski Arap tarihçi ve coğrafyacıları tarafından bölgeye verilen isimdir. Burada yaşayan yerli Afrikalı aşiretler; tarih boyunca, özellikle kuzey Afrika'dan yani Fas, Cezayir ve Tunus'la beraber Libya'dan göç etmiş Araplar ve Afrikalı aşiretlerle evlilik yolu ile çok güçlü sosyal yapı oluşturup barış içinde yaşamlarını bugüne kadar sürdürmüşlerdir. Bu halkların Müslümanlaşması ve Arapça'nın da yaygınlık kazanması ile Afrikalı Müslüman topluluklar oluşmuştur.

Tarih: Bölge tarihine baktığımız zaman, bu bölgede yaşayan Arap-Afrikalı Müslüman topluluklar, İslam'ın cihad ruhunun etkisiyle islami kıyılar başlatarak yüzyıllarca ayakta kalan ve İslam kuralları ile yönetilen saltanat ve emirlikler kurmuşlardır. Örneğin:

1)Batı Sudan'da kurulan saltanatlar:

- a)Fota Calon saltanatı: 1751-1896
- b)Fota Tora saltanatı: 1776-1890
- c)Sokoto saltanatı(Şeyh Ömer Folani): 1810-1904
- d)El-Dina devleti(İslam dini devleti: Şeyho Ahmet): 1818-1863

2)Orta Sudan'da kurulan saltanatlar:

- a)Bernu saltanatı: 1793-1864
- b)Widday(Chat cumhuriyeti)
- c)Kanım saltanatı

3)Doğu Sudan'da kurulan saltanatlar:

- a)Funj saltanatı veya Senar saltanatı: 1504-1821
- b)Kurdufan memleketleri: 1)Takli memleketi, 2)El-Müsabbaat
- c)Darfur saltanatı: 1400-1916

Bu Saltanatların Özellikleri

- 1)Arap-Afrikalı karışımından oluşan aşiretler yolu ile kurulmuşlardır.
- 2)Hepsi İslam kuralları ile yönetilmiştir. Genellikle Selefi düşünceye sahip veya Ticani tarikatı ile Kadiri tarikatına mensuplardır.
- 3)Bu saltanatların liderleri ciddi islami ve tasavvufi bilgi ile donatılmış kişilerdir.
- 4)Kullandıkları lakaplar islami anlamlar taşır. Mesela; El-Dina saltanatı *İslam dini saltanatı* anlamına gelir. Bu saltanatın başkentine *Elhamdulillah* ismini vermişlerdir.
- 5)Çoğu kendilerine dini merci olarak Osmanlıları kabul ediyorlardı. Hatta, Bernu emirliğine hilafet ilan edelim denildiğinde, 'Halifemiz İstanbul'dadır'demişlerdir.

Yukarda bahsettiğimiz Sudan Diyarındaki İslam saltanatlarından en önemlisi ve bugün dünya gündemini meşgul eden **Darfur** saltanatıdır.

Darfur Saltanatı, Müslüman Arap-Afrikalı insanlardan oluşan topluluklarla meskun olan Afrika kuşağının coğrafi olarak en önemli yerindedir.

Mevcut **Sudan** cumhuriyeti, üç memleket(saltanat) İngilizler tarafından bir araya getirilerek kurulmuştur:

a)Senar memleketi, b)Darfur memleketi, c)Güney Sudan memleketi.

Bu üç bölgenin coğrafi, tarihi ve sosyal yapısı ayrı ayrı gelişmiştir. Sebebi, İngilizlerin kapalı bölge idaresi oluşturmalarıdır. Mesela, bir Sudanlının güney bölgesine gitmesi için karşılaştığı idari sorunlar dış ülkeye gitmesinden daha zordu. Çünkü İngilizler, kuzey bölge insanları müslüman olduğu için güneyde İslam'ın yayılmasını istemiyordu. Keza Darfur'da da Senar memleketiyle islami bağları zayıflatmak amacıyla kapalı bölge idaresi uygulamışlardır. Bu idari sistemin fikir babalığını Sudan'da yerleşen Nörvic kilisesi yapmıştır.

DARFUR BİLGİLERİ

Coğrafya: Darfur Sudan'ın batısında yer alır. Kuzeyde Libya çölleri kilometrelerce uzanır. Doğuda Darfur'u Kurdufan'dan ayıran doğal sınır kum dağlarıdır. Güneyde Bahru-I Arap bölgesiyle, batıda ise Çat Cumhuriyeti ile sınırlıdır. Ancak burada ki sınır tabii bir engel değil sunidir; çünkü aynı coğrafya ve aynı Arap-Afikalı aşiretler devam etmektedir.

Darfur, tabii sınırlarla çevrili olduğu halde kuzey Afrika'ya, Mısır'a, Hicaz'a, güney Sudan'a ve batı Afrika ülkelerine tarihi ticaret yolları ile bağlanmıştır.

- 1) *El-Arbain yolu:* Mısır'ı Darfur'un ticari başkenti Kubi'ye Asyut üzerinden bağlar.
- 2) *Libya'da* Trablus'dan başlayıp Wayti bölgesinde ikiye ayrılarak batıya giden yol Çad'a, doğuya giden ise Darfur'a gelir.
- 3) *Hicaz yolu:* Kuzey ve Batı Afrika'dan gelen hacıların Darfur üzerinden geçtiği yoldur.

Kısaca Darfur, Afrika'nın hem kültürel hem de ticari ilişkilerinin kavşağında bulunur.

Yüzölçümü: 510.000 km2 olup Sudan'ın %20'sini oluşturur. Mısır'dan büyüktür.

Tarih: Darfur, tarihte hep bağımsız bir saltanat olarak yaşamıştır. İslam tarihinde **Türklerden** sonra en uzun (500 yıl) islam saltanatını kuranlar **Furlardır**. Sudan'dan farklı bir siyasi yapı kurmaları, diğer bölgelerden tabii engellerle ayrılmalarından kaynaklanır. Ancak halkı Müslüman ve Arap-Afikalı olduğundan her zaman doğudaki Sudan memleketleri ile kültürel, sosyal, siyasal ve ticari ilişkileri sürmüştür. **Mehdi** hareketine en büyük destek Darfur saltanatından gelmiştir. Ve Mehdi'nin tek halifesi olan Abdullah El-Taayişî, Darfur'daki Fur aşiretinden olup bu görevini sonuna kadar sürdürmüştür.

Osmanlı Darfur: İklimi ve coğrafi konumu nedeni ile Osmanlı hakimiyetine geç giren Darfur 1875 yılında Osmanlı'ya bağlandı. Mehdi hareketinde en büyük rolü oynayan Sultan Ali Dinar, Mehdi hareketi yenilgiye uğrayınca Darfur'a giderek **Darfur İslam Saltanatı**nı kurdu. Darfur Devleti, Osmanlı'yı bir İslam imparatorluğu kabul ederek Senüsi liderleri kanalı ile Sultan Reşat ve Enver Paşa'yla yazışmalar yapmış ve Osmanlı'ya destek vermiştir. 1. Cihan Savaşı'nda, Osmanlı devletinden bağımsız bir saltanat olduğu halde Osmanlı halifesinin cihad çağrısına uyarak Fransa ve İngilizler'e karşı savaş açmıştır. Sultan Ali Dinar Osmanlı'ya destek çıktığı için İngilizler tarafından bir sabah namazı sonrası şehit edilmiştir.

Nüfus ve Etnik Yapı: Ahmed Abdullad Adem'in yazdığı *Kabail El-Sudan* (Sudan Kabileleri) isimli kitaba göre, Sudan'da 500'den fazla kabile yaşar. Hatim İbrahim Dinar'ın *Hariku Darfur* (Darfur Yanğını) kitabına göre de, Darfur çok geniş bir etnik yapıya sahiptir; 100'den fazla kabile vardır. Çoğu Arapça'nın yanında yerel lehçeler kullanır (Fur, Mesalid, Zagava, Midup, Folani vs.) Bu yüzden Darfur'da kültürel ve etnik sorunlar yaşanır. Çoğunluğu Afrika kökenliler ve Arap aşiretler oluşturur.

lu öğrencilere burs vermektedir. Sarkozy iktidarından sonra Fransa da Amerika'ya destek vermektedir. Amacı ise: 1)Çad'da Fransa tarafından işletilen petrol kaynaklarını garantiye almak; 2)Amerika'ya açık destek vererek Darfur'daki petrol ve diğer kaynaklara ortak olmaktır.

Darfur'da sanırım ilginç gözlemleriniz de olmuştur. Bizimle paylaşır mısınız?

Darfur'da iki aydan fazla süren görevimde beni etkileyen üç olayı paylaşmak istiyorum:

Niyala çarşısındaız; burayı bizim dışımızda hiç bir yabancı görevlinin yaya olarak gezmesine izin vermiyorlar, biz ise saatlerce serbest gezebiliyoruz. Her yerde Darfurlular **'söz bizim Türk kardeşlerimizsiniz'** diyerek bize sarılıyorlar. Bir camiden çıkıyoruz; ben ve doktor arkadaşım beraberiz. Yaşlı ve fakir bir Sudanlı, arkadaşşıma yanaşarak elini tuttu ve avucuna para sıkıştırdıktan sonra: **'Benim ve halkımın adına bu parayla çay içiniz, ancak bunu yapabiliyorum. Türklerle teşekkür ederim'** dedi.

Görev yerimiz Niyala'da Tica-ni tarikatının en büyük zaviyesi olan(cami, misafirhane, kütüphane, kadın dershanesi, erkek dershanesi ve kalan öğrencilerin yatakhanelerinden ibaret) **Şeyh Musa El-Hüseyini Zaviyesinin** ziyaretine bir kitapçı ile gittim. Şeyh Musa beni kapıda karşılayıp **'Osmanlı torunu kardeşim'** diyerek sarıldı. Ve beş-on dakika ayakta durarak Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetinden övgü ile söz etti. O esnada bir lise tarih öğretmeni bize katılarak Müslüman Türklerin yaptıkları bu sağlık hizmetlerinden tüm halkının memnun olduğunu belirtti ve ekledi; 'Darfur olayında bizi gerçekten seven ve destekleyenlerin hangi müslüman devlet olduğunu öğrendim. İkinci olarak, kendi aşiretimi kazandım, şöyle ki; şu anda oturduğumuz yer aşiretimiz için inşa ettiğimiz bir kamptır. Buraya gelmeden önce 2.500 öğrencim vardı. Kurduğumuz zaviyede ise 12.000 gence ders veriyorum. Göç yüzünden tüm maddi varlığımızı, develerimizi, ineklerimizi kaybettik ama aşiretimin gençlerini kazandım.'

Utaş kampındayız; duvarları kamışlarla çevrili bir bahçe ve ortasında yine kamışlardan yapılan bir oda... 4-5 yaşlarında 50 civarında çocuk ayakta ve karşılarında da bayan bir hoca, eğitim veriyor. Hocaya ne eğitimi yaptığını soruyoruz; 'Bu benim anaokulumdur. Ben de fahri hocalık yapıyorum' diyor. Ne okul malzemesi var, ne masa, sandalye, ne de su ve tuvalet... Bir kara tahtadan ibaret bir derslik... Buna rağmen eğitimlerini sürdürüyorlar...

Ve biz kardeşlerinden destek bekliyorlar... Efendim, teşekkür ediyoruz.

Darfur'un batısında yerleşen Afrika kökenli en büyük aşiret grubu **Fur** aşiretler grubudur.

a)El-Daju, b)El-Tanjur, c)El-Kenjara. Bu da 5 kısma ayrılır.

1)El-Kira aşireti: Darfur'un tüm kral ve sultanları bu aşiretten gelir. Dedeleri Ahmed El-Makur El-Hilali'dir. Çoğu Darfur ve Kurdufan'da yaşar. Darfur tarihinde 500 yıl süren bir saltanat kurup, Araplarla Afrikalılar arasındaki kaynaşmayı sağlayan en etkin aşirettir.

2)Morginda aşireti: Murra dağı'nın güney ve güneybatısında yaşarlar. Arap aşiretleriyle karışmışlardır.

3)Amunga aşireti: El-Faşir'in güney, batı ve güney batısında yer alırlar.

4)Muganga aşireti: Darfiya ve Darkinu'da bulunurlar.

5)Koniyağa aşireti: El-Faşir'in kuzeyinden Murra dağı bölgesine kadar uzanan topraklarda Zagava, Bergu, Berti ve Arap aşiretleriyle beraber yaşamaktadırlar. Bu saydığımız aşiretler, Darfur tarihinde her zaman Darfur sultanlarına vezirlik görevini üstlenmişlerdir.

Bu tarihi ve coğrafi komşuluk bugüne kadar etnik kavga olmadan gelmiştir. Fur aşiretleri Arapça yanında Fur dili de konuşurlar, ki bu dil, Sudan-Arap lehçesiyle Hami dili karışımından oluşup dil bilgisi ve cümle kurulumu ile Arapça'dan farklı bir dildir. Ancak Arap alfabesi kullanırlar.

Arap-Afrika karışımı aşiretler: 1)El-Zagava aşireti: Darfur'un en büyük aşiretlerindendir. El-Tibu lehçesi konuşurlar. Ancak Arapça dilini de kullanırlar. İktidarda ve muhalafette en etkili aşiretlerden biridir.

2)El-Bediye aşireti: Mısır-Libya sınırında yaşar. Zagava bölgesine yakındırlar. Etnik olarak Zagava aşiretine mensup sayılır. Tercihen Afrika kökenlidir. Arapça konuşmazlar.

3)El-Berti aşireti: Darfur'un doğusunda yer alır. Fur ve Zagava aşireti etkisinde kalan Araplardan oluşan melez aşirettir. Bugün iktidarda ve muhalafette önemli bir konuma sahiptir.

Nube grubu aşiretler: 1)El-Burgut aşireti, 2)El-Midub aşireti

Her iki aşirette Furlar ve Araplar karışiktır. Tarihi gerçek şu ki, Araplar çoğunlukla Sudan'a bekar olarak gelmişler, yerli kadınlarla evlenip Sudan'ın çeşitli yörelerinde yaşayan Sudan halkını oluşturmuşlardır. Arap aşiretlerinin Sudan'a girişleri İslamiyet öncesine uzanır. Hatta İslamiyet öncesi Mekke ve Medine'de zencilerin yoğun bir şekilde yaşadıkları ve topluluklar oluşturdukları tarihi bir vakıdır.

Arap Aşiretleri: 1)El-Rezigat, 2)El-Taayişe, 3)El-Maaliye, 4)El-Mesalid, 5)El-Hebbaniye, 6)Benu Helbe, 7)El-Menasire ve Benu Fadıl, 8)El-Siyadiye.

Bu aşiretler de diğer aşiretler gibi kendi aralarında boylara ayrılır.

Yukardaki aşiretler Darfur'da yaşayanların bir kısmıdır. Bu aşiretler evlilik, sosyal, kültürel ve dini bağlarla birbirlerine karışmışlardır. Alman üniversitelerine mensup bir heyet Darfur halkından bir şekilde kan örnekleri alıp incelemişler ve bölge insanın genetik yapısı %40 - 80 arasında Arap-Zenci karışımı olarak çıkmıştır. Batılılar, etnik çatışmayı genetik bir temele dayandırmaya çalışmışlar fakat başarısız olmuşlardır. Darfur bölgesinde yüzyıllar boyu beraber yaşayan bu aşiretler sağlam bir sosyal yapı oluşturmuşlardır. Tipik rengi, siması, kültürü ile Fur insanı ortaya çıkmıştır. 500 yıl Darfur'a hükmeden, Furların bir boyu olup Araplarla karışmış tipik özellikleriyle tanınan **El-Kira ailesi** tüm Darfur'da idari, sosyal ve etnik farklılık gözetmeyen federatif bir idare tarzı oluşturmuştur.

27 NİSAN KADİFE DARBESİNE KARŞI PARLAMENTO İÇİ VE PARLAMENTO DIŞI SİYASET ORTAK TAVIR ALMALIDIR

Prof. Dr. BURHANETTİN CAN

*“Zararlarından emin oldukları için dostlarını uzak tuttular,
kendilerine bağlamak ve kazanmak için de düşmanlarını yakınlaştırdılar.
Yakınlaştırılan düşmanlar dost olmadı.
Ama uzaklaştırılan dost düşman oldu.
Herkes düşman safında birleşince yıkılmaları mukadder oldu.”*
Ebu Müslim Horasanî

Geçen sayıda 27 Nisan Kadife Darbesinin 10 ana hedefi olduğunu tespit etmiştik. Bu hedeflerden 1., 3, 4. ve 5.si tam olarak gerçekleşti. 2. hedefle ilgili şimdiden bir şey söylemek mümkün değil. 6. ve 7. hedeflerin kısmen elde edildiği söylenebilir. 27 Nisan darbesinin diğer hedefleri henüz gerçekleşmemiştir. **Diğer hedefler gerçekleşene yada darbe millet tarafından bertaraf edilene kadar bu süreç devam edecektir. 27 Nisan darbesinin asıl hedefi, 9. ve 10. maddelerdir.** Burada bu konu ele alınıp incelenecektir.

İki Farklı Merkez

Millet-Devlet, Millet-Sistem ikilemi Osmanlı'nın son 100 yılında başlamış, Cumhuriyet'le had safhaya ulaşmıştır. Bu düallite yöneten-yönetilen ilişkilerinin gittikçe bozulması ve gerilmesine neden olmuştur. Saltanat geleneği, İttihatçı düşüncenin tepeden inmece ve baskıcı ruh hali cumhuriyet kurucularının savaşı kazanma gurusu ile birleşince; yöneten-yönetilen ilişkilerindeki bozulma son noktaya varmıştır.

Milli mücadele yıllarında halkla bütünleşebilmek için halkın inanç sistemine oturtulan tüm söylem ve davranışların, zaferden sonra in-

ce bir stratejiye bağlı olarak değiştirilmesi ve halkın dışlanması, milleti küstürmüştür. II.Mahmut'un yaptığı gibi halkın tepeden -halka rağmen halk için- şekillendirilmeye çalışılması, halkın tepkisine neden olmuştur. Yapılan icraatların halk tarafından tepkiyle karşılanması sonucunda, gücü elinde bulunduranlar, **“madem ki sevmiyorlar, öyleyse korksunlar”** anlayışı içerisine girmişlerdir. Muallimler Birliği'nde İnönü'nün **“Önümüze çıkanları kanunen ve cebren bertaraf edeceğiz”** tarzındaki konuşması, söz konusu psikolojinin bir tezahürüdür. Bu dönemde; Türkiye'nin dört bir yanında ilgili ilgisiz yapılan **tutuklama ve idamlar**, baskının şiddetini göstermekle beraber; yeni yönetim tarafından halkın nasıl görüldüğünün de bir göstergesidir.

Bu dönemde halk içine kapanırken, yönetenler de hayallerinde **sanal bir halk** inşa etmeye başlamışlardır. **‘Onuncu Yıl Marşı’**, sanal halk için yazılmış, bestelenmiş ve söylenmiştir. **Sanal halk için yeni bir sistem ve yeni bir devlet şekillendirme gayretine girilmiştir. Millet değer sistemi yok sayılarak Batının değer sistemi üzerinde yeni bir yapı inşa edilmeye çalışılmıştır.** Atatürk'ün iktisadi konulardaki danışmanlarından **Ahmet Hamdi Başar**, Ata-

türk'ün de içinde bulunduğu ve "Laiklik dinsizlik midir, değil midir?" tartışmasının yapıldığı bir ortamda, Batılı değerlerin transfer edilmesi ile Türkiye'de iki farklı ağırlık merkezinin meydana gelebileceğine dikkat çekmiştir:

"Laikliğin bizde anlaşılmaya başlanan şekilde uygulanması dinsizlikten başka birşey değildir. İslâmlıkta, din ile dünyanın ayrılması, dinsizliğin ifadesidir. Bu vaziyette, bütün yaptıklarımıza din muhalefet edecek..."

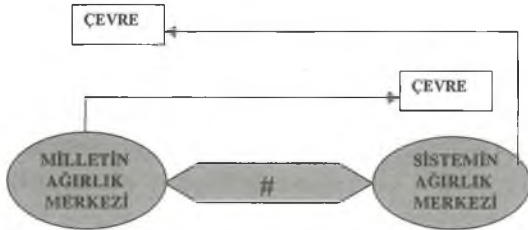
Eğer halk dine inanırsa, hükümete ve devlete inanmayacak. Halk ya hükümete veya dinsiz kalacak. Hem hükümeti, hem dini kavrayan ve kabul eden bir cemiyet olamayacağız. Halbuki Hristiyanlıkta bu oluyor, İslamıkta olmuyor.

Laiklik inkılâbını şimdi anladığımız şekilde kabul edince ve İslâmlığı fedaya kalkınca ortaya o mahiyette koyacak hiçbir şey bulamayacağız ve koyamayacağız. Halk, parçalanmış, hayvanlaşmış insan sürüleri haline gelecek.

Belki maddi eserler göreceğiz, belki çok ilerlemiş olacağız, fakat hayvanca, maddece bir ilerleyiş...

Camileri yıkıp, terk edip onların yerine Halkevleri yapmak suretiyle maksadımıza asla muvaffak olamayacağız."¹

Ahmet Hamdi Başar'ın öngörüsü istikametinde yöneten-yönetilen ilişkileri bozulmuş, iki ayrı yapı ve iki ayrı ağırlık merkezi meydana gelmiştir. Bir tarafta **milletin değer sisteminin oluşturduğu merkez**; diğer tarafta **batılı değerlere göre şekillenmiş sistemin oluşturduğu merkez**. Birine göre öteki **çevre** olmuştur.

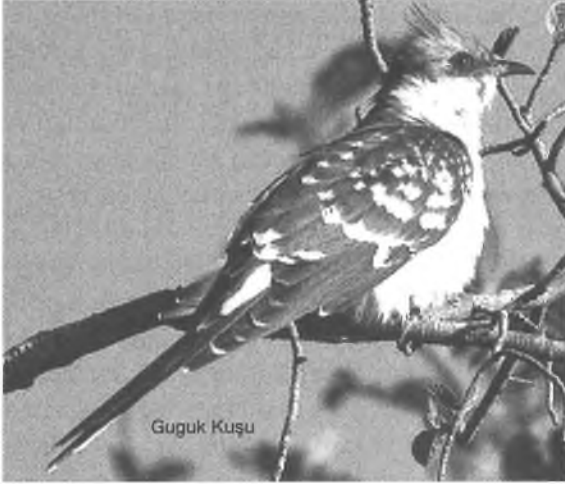
İnönü döneminin baskı mekanizmasına karşı oluşan muhalefet ve dünyadaki konjonktürün değişmesi sistem merkezinin ikiye ayrılmasına ve gücünün zayıflamasına neden olmuş olmasına karşılık, sivil ve asker bürokrasi ile aydınların İnönücü merkezde yer almaları, sistem merkezinin etkinliğinin devamını sağlamıştır. 1950'ye kadar sistemin ağırlık merkezi ülke yönetiminde

tek hâkimdi. Halkın ağırlık merkezinin yönetiminde herhangi bir etkisi yoktu. Dünya konjonktürünün gerektirdiği çok partili sistemle birlikte halkın ağırlık merkezinin etkinliği ve parlamentoda halk merkezli hareketlerin etkisi artmaya başladı. Her ne kadar DP hareketi sistemin temel felsefesini esas almış olsa da, CHP'ye karşı verilen mücadele halkın değerlerine saygıyı ön plana çıkarıyordu. CHP sistemin ağırlık merkezindeydi. DP ise düşünce olarak sistemin tavır ve davranış olarak halkın ağırlık merkezinde bulunuyordu. Bu sistemin ağırlık merkezinin zayıflamasına ve parlamentoda iki ağırlık merkezinin çekişmesine sebebiyet vermiştir. **Sistemin ağırlık merkezinde bulunan CHP lideri İnönü'nün, DP'lilere "Cahil halk çoğunluğunun temsilcileri" demesi, bu çatışmanın ve sistemin ağırlık merkezinin halka bakışının bir göstergesiydi.**

Sistemin merkezinde bulunan CHP'nin 1950'ye kadar yaptığı zulümden korkan kitleler AP, ANAP, DYP, RP, MHP ve AKP'yi bir **güvenlik kuşağı** olarak görüp desteklemiştir. Bu açıdan parlamento dışı olan millet, parlamentoda farklı ağırlık merkezleri oluşturarak gücünü ortaya koymuştur. Her ne kadar halkın iradesi tek bir ağırlık merkezi olarak görünürde temsil edilmiyorsa da, etkisini farklı merkezlere kaydırmış olsa da, tıpkı bir güneş sistemindeki güneşin gezegenleri kontrolü altında bulundurması gibi bu siyasi partileri ödül ve ceza sistemi ile kontrol altında bulundurmaktadır.

1950'den beri millet, hayatın her aşamasında hakkını istemektedir. Bu nedenle bütün darbe-lerden sonra halkın iradesinin, sistemin iradesi istikametinde tezahür etmemesi göz önüne alınarak oluşacak parlamentoları etki altına almak, hatta işlemez duruma getirebilmek için bir yığın yasal düzenleme yapılmıştır. Neredeyse bütün üst kurullar bu amaca dönük olarak kurulmuş ve çalışmıştır. Demirel, Özal, Erbakan, Ecevit ve Erdoğan hükümetleri asker ve üst kurullar aracılığıyla yıpratılmıştır.

Dolayısıyla **merkez parti** denirken hangi merkezden bahsedildiği açıklığa kavuşturulmalıdır. **Hangi değerlere göre şekillenmiş bir merkezden bahsedilmektedir. Maalesef bu konuda Türkiye'de bir kafa karışıklığı vardır. Türkiye'de var olan bu iki merkez, hiçbir za-**

man örtüşemedi. Örtüşme olmadığı için de gerçek anlamda bir huzur ve kalkınma vuku bulmadı.

Guguk Kuşunun Saksığana Kurduğu Tuzak: Milletvekili Aday Listeleri Operasyonu

Guguk kuşları Uluslararası sermaye / İşbirlikçi sermaye gibidir. Uluslararası sermayenin vatani olmaması gibi guguk kuşunun kendine özgü bir yuvası yoktur. Uluslararası sermaye aşırı kar yapabileceği, sömürebileceği ülkeler ve milletler arar. Guguk kuşları da kendi yumurtalarını yerleştirip, bakımlarını yaptırtacağı başkalarına ait yuvalar ararlar. Uluslararası sermayenin hedefi tüm ülkeler ve tüm milletler yada halklar iken; guguk kuşlarının hedefi ise saksığanlardır. Guguk kuşları yavrulama dönemlerinde saksığanların yuvalarını kullanırlar. Guguk kuşlarının sayısı az, saksığanların ise sayıları onlara nazaran daha fazladır. Fakat guguk kuşları saksığanlara nazaran daha cüsselidirler. Guguk kuşlarının yumurtalarının renk ve büyüklükleri saksığanlarınkilere benzer. Guguk kuşları uluslararası sermaye gibi zalim, uyanık ve tuzak kurucudurlar. Saksığanlar ise duygusal ve saftırlar.

Saksığanların yavrulama zamanları ile guguk kuşlarının yavrulama zamanları aynıdır. Her iki cinste de aile bağları kuvvetlidir. Dişi saksığan yumurtaların üzerine oturarak beklerken erkek saksığan yuvasına ve eşine bekçilik yapar, eşine yiyecek getirir. Böyle bir bekleme döneminde erkek guguk kuşu, yuvaya bekçilik yapan erkek saksığana saldırır. Guguk kuşu daha cüsseli olduğundan erkek saksığanın tek başına karşı

koyma şansı yoktur. Zor durumdaki erkek saksığanın imdadına dişi saksığan yetişir. Dişi saksığan yumurtalarını bırakarak eşine yardıma koşar. Birlikte erkek guguk kuşuna saldırıp onu yuvanın çevresinden uzaklaştırırlar. Ancak bu esnada pusuda bekleyen dişi guguk kuşu, **korumasız saksığan yuvasına gelip kendi yumurtalarını bırakır ve guguk kuşunun bazı yumurtalarını yuvadan aşağıya atarak guguk kuşunun yumurta dengesini muhafaza eder.** Yuvasına dönen saksığan, kurulan tezgâhtan habersiz olarak yumurtaların üzerine oturur. Cıvcıvlerin yumurtadan çıkmasına birkaç gün kala guguk kuşları, geri gelir ve erkek guguk kuşu bekçilik yapan erkek saksığana saldırır. Eşine yardım etmek üzere dişi saksığan yuvayı terk ettiğinde, dişi guguk kuşu yuvada geri kalan saksığan yumurtalarının genelde tamamını bazen de bir kısmını yuvadan aşağıya atar. İşlem tamamlandığında guguk kuşları saldırıdan vazgeçerek yuvadan uzaklaşırlar. Saksığan tekrar yuvasına dönerek yumurtalara nezaret eder. Saksığan doğan guguk kuşuna ait olan yavruları kendi yavruları gibi bakar, besler ve büyütür.

Türkiye'deki sistem de guguk kuşları gibidir. Azınlığı temsil eder ve milletin karşısındadır. Milletin bütün birikimlerinin %5'lik bir azınlığa kullanılmasına bekçilik yapar. Çoğunluğun karşısındadır. Ona saygısı yoktur. Hatta onu tehlikeli görür, bazen de düşman.

Saksığanların yumurtlama dönemleri ile Türkiye'nin seçim dönemleri birbirine benzer. Sistem uluslararası güçlerle birlikte seçimlerde her türlü tuzağı kurar. Her seçim dönemi, milletin bağrından çıkıp gelen ve iktidar alternatifini alan partilere karşı psikolojik savaş açar: 'Türkiye'yi yönetmek istiyorsan merkez parti olacaksın.' 'Adaylarını ona göre şekillendireceksin.' 'Adayların Milliyetçi olmayacak, dindar olmayacak; renksiz omurgasız ve kirli olacak'. 'Yoksa darbe olur'. 'Zinde güçler size müsaade etmez.' İstenen kimliksizliktir. Arşivlere baktığımızda AP, ANAP, RP, FP ve MHP için benzer psikolojik savaş taktiklerinin kullanıldığını görmekteyiz.

Sistem, omurgasız, renksiz ve kirlenmiş bir milletvekili profili ister. Çünkü bu tür milletvekilleri her türlü şantajı açık olduğu için emre amadedir, kullanılmaya müsaittir. Guguk kuşu-

nun yumurtalarını saksağanın yuvasına koymas-
sı gibi sistem kendi adaylarını bu partilerin içle-
rine yerleştirir. Bir kısmı açık bir kısmı da gizli-
dir.

2001 yılında da AKP kurulurken parti yapısı-
nın millete göre değil sisteme göre şekillendiril-
mesi için medyada tehdit içeren bir kampanya
açılmıştı. Yapıyı sisteme göre dizayn et kampan-
yası idi bu:

"Tayyip Erdoğan'ın genel başkanı olacağı yeni
partinin yönetici kadrolarında aritmetik dengede,
çoğunluk Fazilet ve Refah kökenli olmamalıdır.
Yenilikçilik ve çok geniş bir çevreyi kucaklayacak
olmanın somut göstergesi bu olacaktır".²

**"...Şimdi sıra kadroda. Fazilet kökenlileri
azınlıkta bırakacak şekilde zenginleşmesi ge-
reken kadroda.."**³

27 Nisan Kadife Darbesi bir guguk kuşu sal-
dırısı olup AKP aday listelerinin düzenlenme-
sinde medya üzerinden yeni bir değişim kam-
panyası başlatmıştır. Medya aracılığıyla, **'AKP
eğer Türkiye'yi yönetmeye talipse merkez
parti olmalıdır', 'Milli Görüşçüler sırtında bir
kamburdur', 'Bu kamburdan kurtulmalıdır'**
kampanyası başlatılmıştır. Muhtemeldir ki bu
kampanyanın etkisi altında Milli Görüş'ten gelen
milletvekillerinin önemli bir kısmı listeye kon-
mamış, yuvadan atılmış ve bir kısmı da seçile-
meyecek yerlere konulmuştur.

Burada AKP yöneticilerinin hangilerini haklı
veya haksız olarak liste dışında bıraktıklarının
analizi yapılmayacaktır. Bunu bizim bilme imka-
nımız da yoktur. Burada ifade edilmek istenen 27
Nisan darbesi gölgesinde medya üzerinden yürü-
tülen kampanyanın, **Guguk Kuşu Saldırısı**, AKP
yöneticileri üzerinde etkili olması ile aday liste-
lerinde bir profil değişikliğine, yumurtaların bir
kısmının yuvadan atılması, gidilmiş olmasıdır.

Kadife Darbenin Hedefi: AKP'yi Parçalamak

Liste operasyonu, AKP'de meydana getirilen ilk
çatlak ve ilk fay hattıdır. Seçimde barajı geçen
parti sayısına, bağımsızların durumuna bağlı
olarak AKP'nin milletvekili profili daha belirgin-
leşmiş olacaktır. Seçim sonrasında bu fay hattı-
na enerji depolama işlemi başlatılacaktır.

27 Nisan darbesi, AKP'nin kurucu kadroları
arasında dışarıya çok yansıtılmasa da ikinci bir

fay hattı oluşturmuştur. AKP'nin dört lider ku-
rucusundan biri olan Abdüllatif Şener'in aday
olmaması böyle bir fay hattının varlığını göster-
mektedir. Diğer taraftan Elektronik Muhtıradan
sonra bazı parti yöneticilerinin Bülent Arınç'a
karşı takındığı tavır gelecekte daha derin sorun-
lara sebebiyet verecektir.

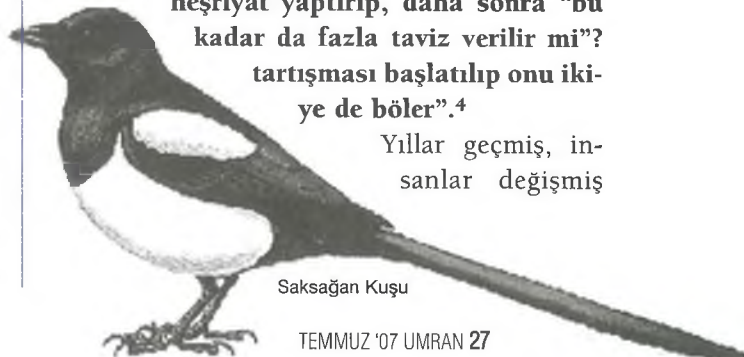
28 Şubatta Refah Partisine kurulan tezgâhın
benzeri AKP'ye kurulmaktadır. Aday listeleri
üzerinde medyanın yürüttüğü kampanya iyi
analiz edilmelidir: **'Tezkereye ret verenler tasfi-
ye edildi'. 'ABD tezkerenin hesabını listelerde
sordu'. 'Milli görüşçüler tasfiye edildi'.**

Bu kampanyanın etkisi seçim sonucunda gö-
rülecektir. Çünkü AKP birinci parti olsa bile, şu
an gözüken, eski milletvekili sayısını çıkarama-
yacağıdır. Bu durumda başlatılacak kampanya,
AKP'nin bölünmesine dönük olup listelerle bir-
likte oluşan fay hattının daha da derinleştirilme-
si olacaktır. AKP yöneticilerinin düşünmesi ge-
reken nokta, 27 Nisan sürecinde kriz derinleşti-
ğinde tercih edilen merkezin adaylarının AKP'yi
terk edip etmeyecekleridir. Ya da içerde muhale-
fet yaparak partiyi parçalamada rol alıp almaya-
caklarıdır. Bu, partide Milli Görüşçü olan olma-
yan tartışmasını başlatacağı gibi; AKP yönetici-
lerinin çok ağır bir şekilde eleştirilmelerine se-
bebiyet verecektir. Bu durumda listelere konul-
mayanlar, suçu listelerin üzerine atarak ciddi bir
muhalefet yapabileceklerdir. Bu durumda ortalı-
ğın toz duman olacağı sisli havayı seven kurtlar-
a gün doğacağı unutulmamalıdır.

Seçim sonuçlarına bağlı olarak sistem, bir ta-
raftan AKP'yi bölmeye çalışacak; diğer taraftan
AKP'nin tabanına hitap edebilecek yeni partileri
kurdurmaya uğraşacaktır. Milli Görüş hareketi
aynı şekilde parçalanmıştır. 12 Eylül sonrası-
nda Nur cemaatinde yaşanan bölünmelerde de
aynı politikayı, aynı taktığı görmekteyiz:

"Mehmet Kutlular: **"Devlet bir grupta anla-
şır, ona devlet ideolojisi istikametinde
neşriyat yaptırıp, daha sonra "bu
kadar da fazla taviz verilir mi"?
tartışması başlatılıp onu iki-
ye de böler".**⁴

Yıllar geçmiş, in-
sanlar değişmiş

Saksağan Kuşu

ama roller ve çalışma tarzı değişmemiştir. Kural aynıdır: “Böl ve Yönet”, “Kur ve Yönet”.

Sistemin Ağırılık Merkezi Bir Kara Deliktir

2001 Yılında AKP Yöneticileri(‘Fazilet’in Yenilikçi Kanadı’) iki merkez arasındaki mücadeleyi iyi okuyamadıkları için, biraz da 28 Şubat şokunun etkisiyle, kendilerinin değiştiğini ve merkeze gelmek istediklerini seslendirmişlerdir:

‘Milli değerler anlamında solcuyuz’, ‘Müşluman sol kimlik’, ‘İdeolojik ve marjinal olmamak’, ‘Bizim ana ilkemiz ve FP’den kırılma noktamız gerçekçiliğimizdir’, ‘Bizler birey olarak dindar olmanın gayreti içindeyiz. Bunun ötesinde din temsilciliği, din partisi gibi şeyler kesinlikle yanlış’, ‘Dinci parti ve sadece dindarların partisi olmamak’, ‘Bizler ancak birey olarak dindar olabiliriz, o kadar’, ‘Küreselleşmeye direnemezsiniz. Bunun karşılığı statükoya teslim olmaktır’, ‘Öncelikli hedefimiz ekonomi olacak. Çünkü, ekonomiyi düzeltici tedbir almadan vatandaş, insan hakları ile ilgili söylemlere pek aldırıyor. Sağlıklı bir büyüme trendi yakalamadan, istediğiniz kadar demokrasi türküsü söyleyin önemli değil’, ‘Parti tezgâhında büyüyen, parti ve Erbakan’ın söylem ve sloganları ile yetişenler orada kaldı. Ama kendini geliştiren, eğitim gören, okuyan kesim bizim yanımıza geldi’, ‘Taban tepeden ilerici. FP’de taban gerçekçi, tavan tutucu kaldı, onun için ayrılık oldu’, ‘Kutsal devlet olmaz diyorlar, ama kendilerinde kutsal insan var’, ‘Biz liberalizme inanıyoruz’, ‘Dine dayalı milliyetçiliği bir kenara koymalıyız’, ‘Erbakan Nazi lideri gibiydi’, ‘Varlığımız askeri rahatlatacaktır’, “Ben Menderes-Özal misyonunu savunuyorum”, “% 15’in sorunlarını değil, %100 sorunlarını tartışalım”, “%15 radikal oylar önemli değil, % 15’le değil % 85 ile iktidara talibim.”⁵

Bu ifadeler 2001 yılında yani yaklaşık 6 yıl önce söylenmiş sözlerdi. Varlıklarını askerlerin rahatlaması için güvence olarak gören bu kadro, bu gün 27 Nisan Kadife Darbesinin muhatabı idi. Sistemin kendilerinden ne istediğini tam anlayabilmiş değillerdi. Oysa sistem dün Menderes, Demirel, Özal ve Erbakan’dan ne istemişse;

bugün Erdoğan’dan aynısını istemekteydi:⁶

“Erbakan Hoca, Demirel’e hükümet icraatlarını anlatıyor. Hükümet bu işlerle uğraşırken, asker ne diye rahatsız olsun? Ne diye sorun çıkarsın? Demirel tecrübesini anlatıyor. ‘1965-1971.. Düşük enflasyon. Yüksek kalkınma hızı. Yatırımlar.. ve bir gün muhtırayı önümüze koyuverdiler’... Benden ne istiyorlardı?”

Cumhuriyet tarihi boyunca seçimle işbaşına gelenlerden istenen, Milletin saflarından sistemin saflarına geçmeleri idi. Batıya ve uluslar arası sermayeye kayıtsız şartsız teslimiyetti. Milletin rey i ile hükümet olacaklar ve fakat iktidar olmak istiyorlarsa sistemin saflarına geçeceklerdi. Yaptıkları icraatlarda milletin isteklerini ve değerlerini göz önüne almayacaklardı. Bunu yapmadıkları sürece milletin reylerinin bir anlamı yoktu. 1960 ve 1970 sonrasında AP, 1980 sonrasında ANAP ve DYP, 28 Şubat sonrasında FP iktidarın kendilerine verilmeyeceği söylentileri çıkarılarak tehdit edilmişlerdir. Bugün de AKP aynı şekilde tehdit edilmektedir:

İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu: **“Hükümet yüzde 95’le gelse bile bazı kurumlar izin vermez.”**

Meşruiyet krizine giren bir sistem, sistemin temel felsefesine zarar vermemek şartıyla farklı düşüncede ki kadroların Türkiye’yi yönetmesini kabul etmek durumunda kalmaktadır. Bunalan bir sistem bir ara çözüm olarak böyle bir yola başvurmaktadır. Sistemi tam benimsememiş muhalif bu kadrolar başarısız olurlarsa zaten yıpranmış olacak ve kendiliğinden tasfiye edilmiş olacaklardır. Başarılı olduklarında hiçbir ideolojik söylemde bulunmadıklarından, renksiz davranışlarından dolayı, sistemi, sistemin temel zihniyetine göre restore etmiş olacaklar, kitleler uyutularak yeniden sisteme entegre edilmiş olacaktır. Kendilerine tayin edilen sınırların dışına çıkmaya başladıklarında da geçmiştekilere reva görülen uygulama onlara da reva görülecektir. Listelere girip bu gün liste dışı bırakılanların büyük çoğunluğu değişim deyip mazılarını ret etmişlerdi. Buna rağmen sisteme yaranamamışlar. Çünkü kendilerine çizilen dairenin dışına çıkmışlardı. Tezkereye ret demişlerdi:

“Henry Kissinger: Dostumuz olan ülkeler Washington tarafından çizilen genel çerçeve

içerisinde kalmak kaydıyla bulundukları bölgedeki çıkarlarını kendileri hararetle takip etmelidirler”.⁷

Tarih boyu bu tür uygulamalar hep olmuştur, bu tür teklifler hep yapılmıştır. Bu beşeri mücadelelerin tarihinde karşılaşılan bir durumdur. İnsan fitratını bozan, toplumu çürüten, toplumsal sermayeyi tüketen bir sistemi, sistemin mantığı ile yönetmeye davettir yapılan.

Hız. Muhammet'in mücadelesinden bunalan Mekke Yönetimi Hız. Muhammed'e yönetimi şartlı olarak devretmeyi kabul etmiştir:

“Muhammed, biz seni ezelden beri akıllı, hamiyetli ve sevimli bir adam olarak tanırız. Kimseye kötülük ettiğini görmedik. Senin vazılarının halk arasında ne gibi tahriklere sebep olduğunu söylemeye lüzum görmüyorum. Bana açıkça söyle bütün bunların sebebi nedir? Para mı istiyorsun? Sana teminat veriyorum ki şehir istediğin kadar parayı sana toplayacaktır. Arzun kadın da mı? Şehrin en güzel kızlarını kendine zevce olarak al ve seni temin ederim ki seni memnun etmek için hepimiz mutabıkız. Hükümet başkanı mı olmak istiyorsun? Bir tek şartla, hepimiz seni en yüksek başkanımız olarak kabule hazırız: Bundan böyle bizim dini hissiyatımızla, amme vicdanımızla oynama; putlarımızı, biz ve atalarımız arasında onlara tapanların ebedi cehennem ateşinde kalacaklarını söyleme.”⁸

Milli Görüşten gelen AKP kadrolarının görevmediği veya kabullenemediği bu gerçektir. Sistemin mensupları gibi düşünüp, davranıp yaşadığımız sürece ne sizin değiştiğinizi kabul edecekler ne de sizi dost kabulleneneceklerdir. Bu değerler arası mücadeledeki ilahi yasadır:

“Az kalsın seni, sana vahyettiğimizden uzaklaştırarak ondan gayrısını uydurup bize isnat edesin diye fitneye düşüreceklerdi. İşte o takdirde seni dost edinirlerdi.”(17 İsrâ 73)

“Allah'ın kendilerine karşı gazablandığı bir kavmi veli edinmekte olanları görmedin mi? Onlar, ne şizdendirler, ne de onlardan.”(58/14)

Sistemin ağırlık merkezi bir bataklık, bir kara deliktir. Oraya düşenlerin akıbeti, millete yabancılaşmak ve akabinde millet tarafından cezalandırılmak olmuştur. CHP'nin ordu desteği olmadan iktidar olamamasının nedeni budur. 1999 seçim sonrasında koalisyon çalışmaları es-

nasında MHP'ye karşı yürütülen psikolojik savaş, MHP'yi sistemin merkezine çekme ile ilgiliydi. Bu psikolojik savaşın etkisi altında kalan MHP, fincancı katırlarını ürkütmemek için sistemin merkezine yaklaşma gayretine girmiştir. Millet kendinden bekleneni vermeyen MHP'yi 2002 seçimlerinde cezalandırarak parlamento dışına atmıştır.

AKP yönetimi 5 yıldır sistemin merkezine gelip yerleşmeye çalışmaktadır. Oraya doğru yapılacak seyahat milletten kopmaya ve parçalanmaya neden olacaktır; sonu ise yıkım.

Bilge Kağan döneminde Çin bir cazibe merkezi olarak çevredeki milletleri kendisine doğru çekmekteydi. Ancak o cazibeye kapılıp Çin'e yerleşenler bir müddet sonra kendi benliklerini, kimliklerini, millet olma vasıflarını kaybediyorlardı. Bilge Kaan böyle bir göçe karşı çıkarak milletini uyarmaktaydı:

“Çin milletinin sözü tatlı, ipek kumaşı yumuşak imiş. Tatlı sözle, yumuşak ipek kumaşla aldatıp uzak milleti öylece yaklaştırmış. Yaklaştırdıktan sonra, kötü şeyleri o zaman düzenlermiş. Tatlı sözüne, yumuşak ipek kumaşına aldanıp Türk milleti çok çok öldün; Türk milleti öleceksin! Orada kötü kişi şöyle öğretiyormuş: Uzak ise kötü mal verir, yakın ise iyi mal verir deyip öyle öğretiyormuş. Bilgi bilmez kişi o sözü alıp, yakına gidip, çok insan öldün! O yere doğru gidersen, Türk milleti öleceksin! Ötüken yerinde oturup kervan, kabile gönderirsen hiçbir sıkıntı yoktur. Ötüken ormanında oturursan ebediyen il tutarak oturacaksın.”⁹

Sistemin merkezi liderliğine soyunanlar; Çin milleti yerine **sistem merkezini**, mal yerine **iktidar** ve Ötüken yerine düşünce yapısı ve **inanç sistemini** yerleştirerek Bilge Kağan'ın konuşmasını bir kez daha okusunlar. Sistemin ağırlık merkezi de Çin gibidir. Oraya yerleşmek isteyen herkesi yer bitirir, benliğini, kimliğini ve kişiliğini kaybettirir.

AKP'yi İşbirlikçi Konumuna Sokarak AKP Üzerinden Müslümanları Tasfiye Etmek

Cumhuriyet dönemi ile birlikte yeni sistemin oturtulabilmesi ve daha güzel ve başarılı gösterilebilmesi için Osmanlı, özellikle son sultan Vah-

dettin, ilkokuldan üniversiteye kadar okutulan tüm tarih kitaplarında, korkak, İngiliz işbirlikçisi ve hırsız olarak tanıtılmaktaydı. Sevr anlaşmasını kabul edip imzalayan bir vatan haini idi. Mustafa Kemal ise *Nutuk*'ta benzer bir tanımlama yapmaktaydı:

"Saltanat ve hilâfet makamında oturan Vahdettin soysuzlaşmış, şahsını ve bir de tahtını koruyabileceğini hayal ettiği alçakça tedbirler araştırmakta. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığındaki hükümet âciz, haysiyetsiz ve korkak, yalnız padişahın iradesi altında ve onunla beraber şahıslarını esirgeyebilecek herhangi bir duruma razı..."

Fakat Ecevit, ahir ömründe hangi saikle olduğu bilinmez ama, resmi tarihin bu iddialarına karşı çıkarak Vahdettin'e yapılan suçlamaların tamamen yanlış olduğunu ileri sürdü:

"...O bir hain değildir... Ben Vahdettin için hiçbir zaman hain demedim. Çünkü ne kadar zor koşullar altında padişahlık yaptığını biliyorum. Ülke işgal altındaydı. Ordusu kalmamış. Bu koşullar altında bile bir çok önemli iş yaptı. (...)

Kurtuluş Savaşı'na açıktan olmasa bile belirgin şekilde destek oldu. İstanbul'dan ayrılacağı zaman devletin elinde külliyetli altın ve para vardı. O, çok az bir miktar aldı. İstese tümünü alabilirdi. Saygıdeğer bir davranışta bulundu."¹⁰

Ecevit'in bu açıklamasına bir çok tarihçi destek vermişti. Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr.

Yusuf Halaçoğlu bir başka belgeye dikkat çekmişti:

"Atatürk, Vahdettin'in yaveridir. Birlikte Berlin'e gittiler... Genelkurmay'ın, Atatürk ve Vahdettin'in telgraflarına yer veren yayını vardır. O kitapta Atatürk, Nutuk'ta yazdıklarından farklı şeyler söylüyor."¹¹

Ecevit'in bu açıklamalarına en sert tepkiyi Demirel göstermişti. Demirel'in tepkisi söylenenlerin doğru olup olmadığından ziyade sisteme yönelik endişelerdi:

"Türkiye'de bu konuda ilk defa bilinenlere aykırı bir şey söyleniyor. Ben böyle bir beyanı muhakeme edemiyorum. Ancak, tarihteki bazı kişiler hakkında, alışlagelmiş kanaatlerin dışındaki beyanlar yadırganır. Sayın Ecevit'in beyanı da yadırgatıcı bir beyandır. Türkiye böyle bir beyanı kaldıracak durumda değildir."¹²

Oysa Vahdettin ne savaşı başlatandı ne de Sevr anlaşmasını imzalayandı ve fakat vatanın kurtarılması için genç subayları Anadolu'ya gönderen ve finanse edendi. Bir çok anı da ve belgede bu böyle yer almaktaydı. Müslüman kesim bunu yıllarca söyleyip durdu. Bunun için de sistem, Müslümanlara ateş püskürdü. Niçin tarihin o dönemine bu kadar hassasiyet gösterilip bir kısım belgeler açıklanmıyordu? Ne vardı ki bir kısım belgeler özellikle gizli tutulmaktaydı? Demirel'in, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. yılı nedeniyle yaptığı bir k o n u ş m a d a

İslam'ı tasfiye operasyonu, Müslümanları padişah yanlısı ve Padişahı da İngiliz işbirlikçisi, vatan haini gösterme senaryosu üzerine kurulmuştu... Ecevit ise, ahir ömründe resmi tarihe karşı çıkarak Vahdettin'e yapılan suçlamaların tamamen yanlış olduğunu ileri sürdü.

edendi. Bir çok anı da ve belgede bu böyle yer almaktaydı. Müslüman kesim bunu yıllarca söyleyip durdu. Bunun için de sistem, Müslümanlara ateş püskürdü. Niçin tarihin o dönemine bu kadar hassasiyet gösterilip bir kısım belgeler açıklanmıyordu? Ne vardı ki bir kısım belgeler özellikle gizli tutulmaktaydı? Demirel'in, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. yılı nedeniyle yaptığı bir k o n u ş m a d a (9.10.1999), Osmanlının bilinçli bir şekilde, kasti olarak suçlandığını

söylemesi bunun ana nedeniydi:

"Cumhuriyetin ilk dönemlerinde rejimin oturması için Osmanlı aleyhinde bir söylem geliştirilmişti; artık bu tehlike geçmiştir; Osmanlıyı suçlamamızın bir manası kalmamıştır. Osmanlı ile barışmak gerekir."

Buradan çıkan mana, bazı gerçeklerin ters yüz edilmiş olduğuydu; bir tarih anlayışının **yalan üzerine kurulmuş** olmasıydı. Peki niçin böyle yapılmıştı? Cumhuriyet döneminde saltanat ve halifelikle birlikte İslam da tasfiye edilmek istenmişti. Lozan'da böyle bir söz verilmişti:

"(Cumhurbaşkanı Celal Bayar gençlere konuşuyor: Laiklik tanımı ile ilgili) "...Hayır bunların hiçbirisi değil. Biz Lozan'da gizli celsede Batılılara kesin söz verdik; zamanla bu millette Kur'an'ı unutturacağız diye'. Bu sözün bekçisi makam olarak benim ve benden sonra gelenlerde bu görevi sürdüreceklerdir. İşte laikliğin esası budur; sizlere düşende bu anlayışa sahip çıkmaktır."¹²

Onun için Müslümanların direnişinin kırılması esnasında vuku bulacak olayların gelecek nesillere makul olarak gösterilebilmesi gerekmektedir. Öyle bir psikolojik hava oluşturulmalıydı ki düşman işgalinden çıkmış olan bir ülkenin gelecek nesilleri, yapılan tüm icraatlara hak vermiş olsun. **İşte İslam'ı tasfiye operasyonu, Müslümanları padişah yanlısı ve Padişahı da İngiliz işbirlikçisi, vatan haini gösterme senaryosu üzerine kurulmuştur. İşin içerisine hem işbirlikçilik, hem vatan hainliği, hem hırsızlık sokularak ve hem kanun ve şiddet kullanılarak bütün karşı çıkışlar, karşı söylemler bertaraf edilmek istenmiştir. 80 yıl bu oyun oynanmıştır.** İşte Ecevit'in iddiaları bu oyunu bozmakta, cumhuriyet döneminde her şeyi iyi göstermeye alışmış bir kesimin kafasını karıştırmakta ve onları şüpheye düşürmekteydi. Bir başka açıdan sistemin ağırlık merkezine karşı olan güveni yıkmaktaydı. Demirel'in telaşı da buydu.

Demirel'in mantığı sistemin Makyavelist mantığı idi. Sistem, hedefe varmak için her şeyi meşru görmekteydi. Gerçeklerin tersyüz edilmesi, bir neslin ruh dünyasının karartılması, tarihinden koparılıp şüpheye düşürülmesi, kendi kültür ve medeniyetine karşı yabancılaşması

hatta onlardan nefret etmesi önemli değildi. Önemli olan o an ele geçirilmek istenen hedefti. Bu nedenle cumhuriyet döneminde batı kültür ve medeniyeti değerlerine göre yetiştirilmeye çalışılan neslin temel karakteri, anlık düşünmesi, geleceğe dönük bir tahayyül ve tasavvuru olmaması, geçmişi reddetmesi, inkarcı, karalayıcı, kötüyüleyen, çifte standartçı, tepeden inmecici, cuntacı ve çeteci bir mantığa ve düşünce yapısına sahip olmasıdır.

Türkiye'deki siyaset bu mantığa göre şekillendiği için neredeyse bütün siyasi partiler birbirlerini karalamakta suçlamaktadır. Gerçekleri bildikleri halde ters yüz edip sunmaktadırlar. Bir kez olsun birbirlerini takdir edip desteklemişlerdir. Muhalefette iken başka iktidarda iken başka şeyler söylemişlerdir.

27 Nisan Kadife Darbe sürecinde ortaya konan metinler, atılan sloganlar incelendiği zaman Osmanlıya kurulan tezgahın bir benzeri, AKP üzerinden Müslüman bir halka kurulmak istenmektedir. Burada Sultan Vahdettin ve hükümeti yerine Başbakan Erdoğan ve AKP hükümeti vardı. AB'ye girme 50 yıldır bir devlet politikası olarak sürdürülmektedir. AB'ye karşı olan bir hareketten, Milli Görüş, gelen AKP kadroları AB'ye girme sürecini devam ettirdiği ve hızlandırdığı için hain, işbirlikçi konumuna sokulmak istenmektedir. Kimler tarafından AKP suçlanmaktadır? Yıllardır partileri ile birlikte AB'ye girmek için uğraş veren, ABD ile birlikte hareket eden Demirel, Baykal ve sistemin diğer aktörleri tarafından. Tarihin acı cilvesi Demirel yıllarca kendisine *Morison Süleyman* diyen CHP, sol kadro ve kendisini düşüren cuntalarla aynı safta buluşmaktadır. **Bu saf tutuş iyi okunup analiz edilmelidir.** AKP ile AB'ye girilmek isteniyor. Ancak AKP içerde sıkıştırılarak ABD-AB saflarına aleni işbirlikçi görüntüsü sağlanacak bir şekilde yaklaştırılmak isteniyor. Klasik yöntem **fillerin ehilleştirilmesinde** kullanılan yöntemdir. Bu yöntemle AKP yönetimi açık bir ABD-AB işbirlikçisi olarak gösterildikten sonra hükümetten düşürülmesi planlanmaktadır.

Burada hükümeti düşürmek taktik bir hedef olarak seçilmiştir. Stratejik hedef, AKP yöneticilerinin İslami kimliği dile getirilerek tüm Müslümanları işbirlikçi gösterip iradelerini felç edip, suçlu konumuna sokarak teslim almaktır.

Ana oyun budur. 27 Nisan Elektronik Muhurması dikkatli okunursa bizzat milletin itham edildiği ve hedef alındığı görülecektir.

**Sonuç: Parlamento Dışı Siyaset,
Sistemi Milletin Emrine Verme
Mücadelesini Yürütmelidir**

Bugünkü ana sorun, ana tezat iki farklı ağırlık merkezinin varlığıdır. Bütün darbeler sistemin ağırlık merkezinin takviye edilmesi için yapılmıştır. Verilen görüntü **‘Ülkenin uçurumun kenarına getirilmiş olması’** şeklindedir. **‘Uçurumun kenarına gelen’ ülke** midir? Yoksa **‘uçurumun kenarına gelen’ sistem** midir? **Hangisi kurtarılmaya çalışılmaktadır ve kime karşı?** Bu hiç sorgulanmamıştır. Bu gün bu sorgulama yapılmalıdır.

Meşruiyet krizine girmiş, halkına yabancılaşmış bir sisteme yapılacak şey, onu milletin değerleri etrafında güçlü, şeffaf, kalıcı biçimde, insan fıtratına uygun ve adalet üzere yeniden yapılandırmaktır. Hedef bu olmalıdır. Milletin ağırlık merkezi etrafında bir şekillenme olmalıdır. Parlamento dışı siyasetin bu gün en acil görevi, herkese bu iki merkezin varlığı ve bunlar arasında ki mücadelenin ana nedenleri iyi anlatılmalıdır.

Yapılan darbelerin nihayetle bedelini hep halk ödemektedir. Halkın reyleri ile seçilip gelen partileri, yargılama ve kapatma ile tehdit; hatta kapatma ve mahkum etme, halkın rey verdiği partileri gayri meşru ilan ederek darbe yapma, sivil iktidarları rencide edecek tarzda beyanat verme, kim kime karşı kurtarılmaya çalışıldığıнын bir göstergesidir. Parlamento dışı siyaset bu konuyu ele alıp tartışmalıdır. Milleti aydınlatmalıdır. Bu mücadele, **sistemin emrine milleti değil, milletin emrine sistemi verme** mücadelesidir. Aksi davranış ifrattır, azgınlıktır, zulümdür. Zulümde ileri giden toplum veya sistemin sonu ise hep yıkım olmuştur.

“Nice kentler vardır ki, **azgınlık edip Rabbinin ve onun Resullerinin emrinden çıktılar** da biz onları çok zorlu bir hesaba çektik ve onlara, görülmemiş bir azapla azap ettik. **Böylece onlar, yaptıklarının vebalini tattılar ve işlerinin sonu hüsrana oldu.**”(65Talak 8-9)

Bugün bütün toplumsal çalkantılar, bir de-

şimin habercisidir. Bütün sorun, bu

değişimin minimum zararla iyiye, güzele, doğruya ve huzura doğru olmasıdır. Eğer toplumun ruhi derinliklerinde bir arınma süreci başlamışsa, ki öyledir, bu eylem olarak dışa yansıyacak; içinde yaşanan koşulları mutlaka, er veya geç değiştirecektir. Doğru ile yanlış, hak ile batıl, iyi ile kötü, samimi olanla olmayan, inananla inanmayan bu mücadele sürecinde ayrılacak, tam bir arınma olacaktır. Bu ilahi sünnet olarak böyledir:

“Bir toplum, kendinde olanı değiştirinceye kadar Allah, ona nimet olarak bağışladığını değiştirici değildir.” (8 Enfal, 53)

“Gerçekten Allah, kendi nefislerinden olanı değiştirip bozuncaya kadar, bir toplulukta olanı değiştirip-bozmaz” (13 Rad 11)

Bu noktada Müslümanlara düşen görev, bu toplumsal değişim isteklerini daha köklü daha şuurulu hale getirmektir. Bu görev Parlamento içi siyasetten ziyade Parlamento dışı siyasete düşmektedir. Parlamento içi siyasette partilerden bir gidip biri gelebilir. Partilerin gidip gelmesi o kadar önemli değildir. Tehlikeli de değildir. **Asıl tehlike uyanan ve direnen, değişim isteği olan, huzur ve mutluluğa, özgürlüğe ve dik durmaya susamış olan bir halkın, bir milletin ümitsizliğe kapılması, pesimist olmasıdır.**

Onun için Müslümanlar, hataları kim yaparsa yapsın ayırım gözetmeden karşı çıkmalıdır. Onun için her şey Parlamento içi siyasete endekslenmemelidir.

Onun için Müslümanlar, 21.yüzyılın tüm Firavunlarına(iç ve dış) ayırım yapmaksızın karşı durmalıdırlar. Bu İbrahimi bir duruştur:

“Onlar, kendilerine insanlar: ‘Size karşı insanlar toplandılar, artık onlardan korkun’ dedikleri halde, (buna rağmen) imanları artanlar ve: ‘Allah bize yeter, O ne güzel vekildir’ diyenlerdir.” 3/173

Onun için Müslümanlar, batı kültür ve medeniyetine bütün olarak karşı çıkmalıdır. Kendi ayakları üzerinde durmayı öğrenmelidir.

Onun için seçim öncesinde bu günkü tarihi sorumluluğumuz, hiç bir duygusallığa kapılmadan birleştirici, toparlayıcı bir üslup kullanmaktır. Parti tabanlarında düşmanlık meydana getirebilecek ifade, üslup ve söylemlerden kaçınılmalıdır. Hiç kimseyi sistemin **“Bermuda Şeytan**

Üçgeni” içine itmemek gerekir. Gerek İslamî hassasiyetleri öne çıkmış, gerekse milliyetçi hassasiyetleri öne çıkmış parti, medya, kişi, sivil toplum kuruluşları ve aydınlarımız basiretli, hikmetli, öğüt dolu bir tebliğ, bir tavır sergilemelidirler. Hiçbir kişi ve kurumu, sistem ağırlık merkezine itmeye ne hakkımız ne de tahammülümüz vardır.

Unutmamak gerekir ki hayat, yalnızca bu dünyadan ibaret değildir ve burada yaptıklarımızın hesabı da eksiksiz görülecektir.

Unutmamak gerekir ki Kadife Darbe sürmektedir. Seçim sonrasına dönük olarak yığınak yapılmaktadır. Seçimlere hile karıştırılmak istenecek ve de seçim sonrasında seçimlerin meşru olmadığı tartışmaları başlatılacaktır. **Yönetimler, meşru zeminlerde darbesiz, entrikasız, hilesiz el değiştirmelidir.**

Türkiye’nin birlik ve beraberliğe her zaman-kindenden daha fazla ihtiyacı olduğu göz ardı edilmemelidir. **Yangına körükle gidenler teşhir edilip kendilerine karşı tavır alınmalıdır:**

“Eğer müminlerden iki grup birbirleri ile vuruşurlarsa aralarını düzeltin. Şayet biri ötekine saldırırsa, Allah’ın buyruğuna dönmünceye kadar saldıran tarafla mücadele edin. Eğer dönerlerse artık aralarını adaletle düzeltin ve her işte adaletli davranın. Şüphesiz ki Allah, adil davrananları sever.

Müminler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını bulun-düzeltilin ve Allah’tan korkun ki esirgenesiniz.” (49 Hucurat 9-10)

Milletin haricinde hiçbir yere şirin gözükme gibi bir yanılsın içine girilmemelidir. Doğruların yanında, doğruların savunucusu olarak ezilen milyonların sesi olma yarışına girilmelidir. Bunahının ana kaynağı olan çürümüş bir zihniyete payanda olacak söz ve davranış içerisinde bulunulmamalıdır. Herkesin bir hesabı vardır şüphesiz, ancak unutmamak lazım ki Allah’ın da bir hesabı vardır ve hesabı en sağlam olan da Allah’tır. Bu tevekkül içinde olunmalıdır. Aydınliğa, kurtuluşa ulaşmanın yolu budur:

“Allah, rızasına uyanları bununla(Kur’an) kurtuluş yollarına ulaştırır ve onları kendi izniyle karanlıklardan nûra çıkarır. Onları dosdoğru yola da yöneltip iletir.”(5/16)

“Allah iman edenlerin velisidir. Onları ka-

ranlıklardan nura çıkarır; küfredenlerin velileri ise tağuttur. Onları da nurdan karanlıklara çıkarırlar. İşte onlar, ateşin halkıdır, orda sürekli olarak kalacaklardır.”(2/257)

Bizler geleceği bilemeyiz, gelecekle ilgili yalnızca öngörülerde bulunuruz. Ona uygun da tedbirler almaya çalışırız. Bütün tedbir ve uğraşlarımıza rağmen bazen hoşumuza giden, bazen de hoşumuza gitmeyen şeyler vuku bulur. Vuku bulan o an için gözükme bile gelecek için hayırlı olacaktır. Türkiye’deki Kadife Darbe süreci de böyle değerlendirilmelidir:

“Olur ki hoşunuza gitmeyen bir şey, sizin için hayırlıdır ve olur ki, sevdiğiniz şeyde sizin için bir şerdir. Allah bilir de siz bilemezsiniz” (2 Bakara 216)

Görelim Mevla neyler

Neylerse güzel eyler.

Unutmamak gerekir ki, İNSAN YAŞARSA DEVLET YAŞAR.

Unutmamak gerekir ki, bir gece iki gündüz arasındadır.

Unutmamak gerekir ki, her gecenin bir gündüzü vardır.

Unutmamak gerekir ki, kula kulluk dönemi bitecektir.

KAYNAKLAR

- 1- Öcal M., *İmam Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları*, Ensar Neş. İst. 1994, s.38
- 2- Çandar, Cengiz, ‘Liderin Genel Başkanlık Yolu Açıldı’, *Yeni Şafak*, 20.07.2001
- 3- Çandar, C., ‘Asrı Saadet ve Tayyip’li Gelecek?, *Yeni Şafak*, 21.07.2001
- 4- Mehmet Kutlular, 20-26 Aralık 1997 tarihli *Artı Haber*)
- 5- Sabah, 13. 07. 2001, *Milliyet* 15.07.2001, *Hürriyet* 17.07.2001, *Hürriyeti* 12.07.2001,
- 6- 17 Donat, Y., Refah-Yola 40 Mektup, *Milliyet* , 28.3.1997.
- 7- Chomsky, N. *ABD Terörü*, Pınar Yayınları, İst. (1991) s 22-23
- 8- Hamidullah, M., *İslam Peygamberi*, s. 81.
- 9- Ergin, M., *Orhun Abideleri*, MEB yayınları, İstanbul, 1997., s.2
- 10- Bülent Ecevit: Vahdettin Hain Değildi, *Zaman* 16.07.2005
- 11- Sefa Kaplan *Hürriyet*, 18.07.2005
- 12- Emre S.A., ‘Milli Görüş Hareketi Nasıl doğdu?’, *Umran*, Şubat 2006, sayı 138 s:78.

POSTMODERN SEÇİM SÜRECİNDE MERKEZ ARAYIŞI

Doç. Dr. MUSTAFA AYDIN

Ülkemizde seçim ortamları genellikle problemli olmuştur. Bilindiği üzere gerçek anlamda seçim çok partili bir ortamda söz konusudur ve Türkiye’de bu problemli seçim süreci de 1946’da başlamıştır. Söz konusu müdahaleler önce sandık başına oy kullanmaya gelen vatandaş belli bir partiye oy vermeye zorlama, gizli sayım, liste üzerinde oynama gibi oyunlarla başlamış, sonra tabir caizse daha bir kristalize edilerek değişik mizansenlerle seçime giden süreç üzerinde oynanma ile devam etmiştir. Bütün bunlar genel olarak her seçimde çevre inisiyatifi-nin, etkin konumunu değiştirebileceği endişesine kapılan merkezin girişimleri olarak değerlendirilebilir ve öyle gözüküyor ki ülkemiz merkez-çevre ilişkileri bakımından şeffaf, sağlıklı bir yapı kazanıncaya kadar da devam edecektir.

Gerçekten de her seçim ortamında bir gerilim yaşana gelmiştir. Ancak denebilir ki bu seçimler daha bir farklılık arz etmektedir. Merkez sayılma-yan ve büyük bir çoğunlukla iktidara gelen AKP tekrar iktidara gelmek ve merkezi yapının kilit olgusu Cumhurbaşkanını da belirlemek durumundadır. Buradan hareketle denebilir ki asıl sorun şimdilik çevreyi temsil eden AKP’nin ne yapılacağı, nasıl etkisiz hale getirilebileceğidir. Çünkü çok farklı araştırmalar AKP oylarının yüzde 35’in üzerinde olduğunu göstermektedir. Bu durum sistemi tekelinde, toplumu vesayetinde görenlerin sıkıntısını açıklamaya, üretilen gerilim politikasını anlamaya yetmektedir. Ancak konuyu daha iyi açabilmek için AKP’nin çıkışından geldiği noktaya kadar kısaca bir göz gezdirmek yararlı olacaktır.

AKP’nin Çıkışı ve Geldiği Yer

28 Şubat hareketi küresel güçlerden de aldığı destekle toplumu radikal bir biçimde dizayn etmeye kalkıştı. Güvenlik dilinde kullanılan “iç düşman” ilkesi, mücadele edilen alana bakıldığında irtica etiketinin altında ilk defa Müslüman halkın kahir ekseriyetini kapsıyordu. Hareket ekonomik, kültürel, sosyal, siyasal tüm birikimi tehdit olarak algılıyordu; ve bu birikime karşı yoğun bir savaş açmış, toplumu maddi ve manevi büyük kayıplara uğratmıştı. Bu olağanüstü yönetimin görevlendirildiği hükümetlerin de marifetiyle, ülke, tarihinin en büyük soygununu yaşamış, her alanda toplumsal barış büyük yaralar almıştı. Ama sistemin temel olarak kabul ettiği sandık bir gün halkın önüne gelmişti. Olağanüstü dönemin bu ilk seçiminde rizikoyu atlatabilmeyi düşünen halk sağdan MHP’yi, soldan DSP’yi tercih etti. Çünkü merkezi baskı devam ediyordu.

Nihayet 2002 seçimlerine gelindi. Dönemekte rol alan partiler de rejimi tehlikeden kurtaran(!) seçkinler de muhtemelen umutluydular, toplumdan teşekkür bekliyorlardı. Ama durum hiç de öyle olmadı: tehdidin kısmen de olsa atlatıldığına kani olan toplum AKP’yi büyük bir çoğunlukla iktidara taşıdı.

Sosyolojik olarak bakıldığında halk katları genelinde pasiftir. Bu durum, yönetilen çoğunluğun örgütsüzlüğünün doğal bir sonucudur. Ancak bu pasif kitle önüne seçenekler konduğu zaman bir tercihte bulunabilmektedir. İşte bunlardan birisi ve rizikosuz bir tepki sayabileceğimiz seçimlerdir. Nereden bakarsak bakalım Türkiye’de seçmen kitlesinin oy vereceği partide aradığı önemli kri-

terlerden birisi merkezle özdeşleşmemiş, kendisini temsil ettiğine kanaat getirmiş olmasıdır. Halk çoğunluğu AKP'de bu temel espriyi bulmuştu. Tabi seçkinci yapının kaygısı da aynı özelliğe dayanıyordu.

AKP'nin iktidarı alması şüphesiz iyi karşılanmamıştı. Ancak merkezce, mevcut iktidarı içselleştirip bir süre hoş görmeyi gerektirecek bir yığın sebeb vardı. Bir kere ülke harabeye dönmüştü; ekonomik yapının düzeltilip, toplumsal barışın sağlanması gerekiyordu. Bu tür rasyonel bir verim üretme işi ise Cumhuriyet tarihi boyunca genelde hep rejim üreten bürokratik zihniyetli partiler değil; DP, AP, ANAP gibi halktan referans almış iktidarlar tarafından gerçekleştirilmişti. Sözün kısası ülkenin bir düzene sokulması gerekiyordu ve bu AKP tarafından yapılabilirdi. Onun için bir süre tahammül edilmeli, bir fırsat verilmeliydi. Kaldı ki bir süre sonra tökezler, daha doğrusu siyasal kredi kesilip rahatlıkla bir biçimde tökezletilebilirdi.

Gerçekten de AKP bu süre içerisinde tabir caizse, mümkün olduğu kadarıyla ülkenin ağızını yüzünü düzeltti. Özellikle ekonomi ve dış politikada önemli mesafeler kat etti, ama 28 Şubatın sosyal tahribatını giderme noktasında ciddi girişimlerde bulunmadı. Sistemin bu iktidara ihtiyaç duyduğu dönemlerde gerçekleştiremediği bu şeylerin gerçekleştirilme zeminini de kaybetti. Ancak toplum, çoğu kere kendini sansürleyerek doğal taleplerini bastırdı; yapılamayanlara, AKP değil, bizzat toplumun kendisi mazeretler buldu: "Böylesi bir ortamda ancak bu kadar olabilir" di. Dolayısıyla da toplumun teveccühünde bir eksilme olmadı.

Diğer taraftan seçkinci yapı, AKP'nin daha bir kendini sansürleyip merkeze temennasını bekledi. Dayanaksız rejim kaygılarını ileri sürmeye başladı, rejim her zaman olduğu (veya olması gerektiği) gibi tehlikedeydi(!).

Özellikle kendisinden referans almadan bir merkezi öge olan Cumhurbaşkanını -yasal olsa bile- belirlemeye kalkışması kabul edilebilir bir şey değildi. Böylece Cumhurbaşkanı seçimiyle de irtibatlı bulunan genel seçimler ortamı özel bir denetim altına alınmış oldu. Sonuç olarak toplumun elini kolunu sallayarak seçime gitmesi ve yine AKP'yi iktidara taşıması kabul edilebilir bir şey değildi.

Tabir caizse artık bir postmodern seçim süreci yaşıyorduk; mantığın, kuralların, toplumsal güvenin ve milli çıkarların rahatlıkla gözardı edilebildiği bir seri olay yaşanmaya başlandı. Gerçekten de kimin, neyi, nasıl gerçekleştirmek istediği açıkça kestirilemeyen bir ortam doğdu ki, postmodernlik böylesi bir mantığı ifade etmektedir. Öyle ki bizzat seçimlerin yapılabilirliği bile şüpheli bulunmaktadır. Dolayısıyla olup bitenleri değerlendirme, süreci oturup yeniden kurmayı gerekli kılmaktadır.

Bütün bu söylenenler açısından baktığımızda, söz konusu postmodern seçim sürecinin hedefinin AKP dışında sistemi temsil edecek yeni bir merkez inşası olduğu ifade edilebilir.

Bir Resmi Merkez Arayışı

Siyasi literatürde (ve tabi sağlıklı işleyen politik ortamlarda) toplumun yönetime ilişkin potansiyel kanaatlerinin orta bir yerde öbekleştiği, sağ ve sol gibi iki uç noktaya doğru gittikçe marjinalleştiği bir siyasal düşünce yelpazesi tasavvur edilir. İç ve dış politika, ekonomi, din, etnisite gibi konularda çoğunluk bir orta yol düşünür; uçlarda ise yüzde değil binde'lerle ifade edilebilecek gruplaşmalar bulunur. Bu şemaya göre merkez toplumdur, yani halk çoğunluğunun bulunduğu yerdir. Sosyolojik olarak toplumun eğitim gibi yollarla geliştirilebilirliği söz konusu olsa bile müdahale edilmeden bulunduğu yer en anlamlı yer kabul edilir.

İlkece, toplum için var olan idareciler bu çizgiyi çıkış noktası yaparlar ve toplumun taleplerinden işe başlarlar. Geneli olumsuz etkilemediği sürece marjinal grupların taleplerini bile yerine getirirler. Bu çerçeveye Siyaset Sosyolojisinde “iki kutuplu partiler yelpazesi” adı verilir.

Ne var ki modern ulus devlet gibi seçkinci yapılarda bu düzen işlemez. Burada özel olarak merkez seçkincilerdir, bir başka deyişle kendisiyle özdeşleştirdiği devlettir. Seçkincilikte toplum genelini ne düşündüğü değil, seçkinciliğin ne istediği önemlidir. Kendini devlet ilan eden seçkincilik ortaya bağdaş kurup oturmuş, soluna merkez sol, sağına bir merkez sol parti oturtmuştur. İkisini birbiriyle dengelemekte, kendisi ortada güvenli bir şekilde varlığını sürdürmektedir. 1980’li yıllara kadar ülkemizde durum böyledir.

Ne var ki son yirmi yıldır ortaya çıkan gelişmelerle sağ-sol denklemi de, buna bağlı merkez olgusu ve bunu ifade eden iki kutuplu partiler yelpazesi de yıkılmıştır. Artık çok kutuplu veya kutupsuz bir partiler yelpazesi vardır. Buna göre çeşitli partiler seçime girerler ve aldıkları oylara göre 1., 2., 3...parti olurlar ve bu derecelendirme listesi her yeni seçimde az çok değişikliğe uğrar.

Türkiye’de de resmi içerikli partiler yelpazesi yıkıldı. Onun için bu formatla işleyen kafalar bir süre AKP’yi nereye yerleştireceklerini bilemediler. Merkez sağa da merkez sola da uymuyordu. Çünkü resmi merkezin tam bir onayı yoktu, kerhen kabullenilmişti. Eğer merkez kelimesinin kullanılması gerekiyorsa (ki toplum eksenli merkez açısından bu mümkün) AKP çevre açısından gerçek anlamda bir merkez partisidir, çünkü toplumun en çok oyunu almış partidir. Gerçi *resmi merkeze* göre de AKP bir *çevre merkez*idir. Halbuki onun ihtiyaç duyduğu parti, sağında veya solunda yer alabilecek partilerdir.

Öyle anlaşıyor ki ortamı bütünüyle yok olmasına rağmen seçkinci yapı (AKP dışında) merkez partileri üretme peşindedir. Burada her ne ka-

dar işin içinde olanlarca sol sayılmasa da CHP merkez sol parti işlevini sürdürmekte, merkezi seçkinciliğin kurgulayıcı aktörlüğünü de hakkıyla yerine getirmektedir. Ancak takviyeye ihtiyacı vardır.

Merkez Partileri Belirlemede İzlenen Yol

Merkez sağ ve merkez sol partilerinin dizaynında izlenen yol önce iki ana noktada toplanabilir:

AKP’nin ufalanması,

Merkezi partilerin belirlenip ön plana çıkarılması.

AKP’nin toplum nezdinde düşürülebilmesinin farklı yollarına başvurulmaktadır. Bunlardan birisi yoğun bir baskı altında tutularak kendine özgülükleri sansürleyip merkeze uygun davranışlar sergilemeye mecbur etmektir. Bir yaygın deyimle Refah gömleğinden sonra AKP atletini de çıkarmaya zorlamaktır. Siyasi gözlemciler arasında dile getirilen bir kanaate göre milletvekili adaylarının belirlenmesi ve özellikle önceki vekillerin ayıklanmasında bu etkidən söz edilebilir.

Ama daha önemlisi AKP’yi toplumun önünde köşeye sıkıştırmak, idari beceriksizlik ve bitmişliğini göstermek üzere bir fiili durum oluşturmaktır ki, PKK üzerinden yürütülen merkezi politika bunun tipik bir örneğidir. Öyle gözüküyor ki ülkenin gidişatında etkin olan bir oluşum aldığı karar gereğince, ülke aleyhine doğabilecek tüm olumsuzluklara rağmen PKK üzerinden bir gerilim üretmekte, söz konusu terör örgütü (veya en azından eylemleri) bir yerde konumlandırılmaktadır. PKK terörünün hayret verilecek şekilde tırmandırılması öncelikle bu ihtimali akla getirmektedir. Genel geçer mantık açısından bir yere yerleştirmekte zorlandığımız Kuzey Irak operasyonu (daha açık bir ifadeyle savaşı) talebi bu çerçevede yorumlanabilir. Burada en çok sıkıntıya sokulan kurumlardan birisi şüphesiz silahlı kuvvetlerdir. Bu işin uzmanlarınca silahlı kuvvetler

çatısı altında özel birimlerce yürütülen işler, kurumu bütünüyle sıkıntıya sokmaktadır, çünkü toplum tarafından böyle bir kurum – alt birim ayırımının yapılması çoğu kere beklenemez.

Merkez inşasında ikinci önemli adım, sol olarak CHP'nin güçlendirilmesidir. CHP'nin son birkaç aydır oynadığı merkezîyetçi rol, öteden beri bu çizgiye denk düşen % 15- 20 civarındaki bir seçmen kitlesini orada tutmayı amaçlamaktadır. Çünkü CHP fertle devlet arasında ikincil yapı görevini yerine getiren normal bir siyasal parti olarak düşünülemez. Onun için DSP gibi diğer sol partilerle olan ittifakını da toplumda yeni seçmenler bulmaktan çok bilinen bu kitlenin iyi değerlendirilmesine yönelik girişimler olarak düşünmek gerekir.

Merkez sağ için yapılan girişimlere gelince, bunun MHP çerçevesinde gerçekleştirilmek istendiği söylenebilir. Öyle gözüküyor ki fiyaskoyla biten ANAP'ın DYP ile birleştirilmesi girişimi, sonuç itibarıyla AKP dışı oyların MHP'de toplanması amacına yöneliktir. Bilindiği gibi MHP, (merkezi olmasa bile) merkezîyetçi bir partidir ve seçim barajı atlatılabilirse CHP'nin yanında ciddi bir merkezî ulusalcı destek elde edilmiş olacaktır. Genç Parti ögesinin ise ciddi bir rolü gözükmemektedir.

MHP'nin takviyesinde, Apo'nun yakalanışının, ön plana çıkarılması planlanan Ecevit için kullanılması örneğinde olduğu gibi, PKK terörüyle mücadelede ulusalcı duyarlılık(!)tan yararlanılmak istenmektedir. Buna göre "AKP askerini elini bağlamaktadır; iş MHP'ye düşerse vatan hainlerinin üstesinden gelinecek, şehitlerin intikamı alınacaktır..." Her ne kadar sıradan vatandaş MHP iktidarı döneminde terörün niçin bitirilemediğini sormakta ise de içerikten yoksun bulunan bu söyleme inanabilecek küçük bir kesit bulunacaktır.

Sonuç Olarak

Gerçekten de bir postmodern seçim süreci yaşıyoruz. Cumhuriyetin kurumları olarak nitelenen kurumların Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde sergiledikleri tutumu toplum hayretle izlemektedir. Bu süreçte anayasal düzenin kuralları rahatlıkla ihlal edilebilmekte, yerine göre toplumu ciddi rizikolara atmaktan çekinmeyecekleri izlenimini vermektedirler. Toplumla birebir muhatap olmayan ve ona hesap verme yükümlülüğünü taşımayan kişi ve kurumların fazlaca kaybedecekleri bir şey yoktur. Ama bu süreçte toplumla bire bir ilişki içinde olan kurumlar ve özellikle silahlı kuvvetler daha duyarlı olmak, seçim ortamına fiilen müdahale etmek anlamına gelen davranışlardan kaçınmak, kurum adına yapılan faaliyetleri daha bir gözetim ve denetim altında tutmak durumundadır. Kurum bir taraf haline gelmemeli, güvenilir kurum nitelemesinin içinin boşaltılmasına fırsat verilmemelidir. Çünkü sosyolojik olarak güveni zedeleyen sivil itaatsizliğin ne zaman başlayıp nerede bittiğini kestirmek gerçekten zordur.

Sonuç olarak denebilir ki; seçimler bir toplumsal tercih sorunudur ve bu zorlanarak bir yere varılamaz. Toplumlar için kaçınılmaz olan seçkinler şüphesiz halk çoğunluğundan farklı düşünebilirler. Esasen her şeyin doğrusu halkta da değildir. Ancak seçkinler, tasarımlarını halkın potansiyel eğilimlerinden hareketle fiili hale getirebilirler. Tepeden sürüklemelerle ve fiili durumlar oluşturarak değil. Sağlıklı bir sosyal politik hayat, seçkinciliğin aşılmasına bağlıdır. Ne yazık ki, Türkiye'de seçkincilik son bir kez daha ulusalcılıkla yeniden organize edilmeye çalışılıyor. Ama toplumların değişimi bu çağdışı oluşumların aşılmasına yöneliktir. Nihai tercih topluma aittir, sonuç olarak merkez de toplumdur, orada duran bir seçkinciler olgusu değil.

CHP

DSP

BU BİR “SEÇİM” Mİ? YA DA SEÇİYORUZ AMA?!

HİKMET DEMİR

Türkiye 22 Temmuz seçimlerine doğru toz duman yol almaya devam ediyor. Nisan ayından bu yana yaşanan gelişmeler, zaman kavramının sınırlarını zorlayacak derecede yoğunluk arzetti. Hemen belirtmek gerekiyor ki, yaşadığımız süreç maalesef sürpriz ve şok gelişmeler değildir. Normalde yaşadığımız sürecin bir şaka olması gerekiyordu. Ancak “ama”lar, “bize özgü”lükler her zaman olduğu gibi “normal”in sınırlarını zorlayarak normalleşmektedir. Öte yandan gündelik yaşam pratikleri ve tarihsel genetiğinde bulunmayan kutuplaş(tır)ma süreci, insanların akıl sağlığını da bozmuş görünüyor.

Türkiye’nin bir seçim sürecine girdiğini söylüyoruz. Ama öte yandan da seçimleri engellemeye yönelik teşebbüslerin de hala devam ettiğini gözlemliyoruz. Seçim dediğimiz şey, demokrasilerin vazgeçilmez kuralı olarak biliniyor. Seçim, herkesin çok iyi bildiği gibi iktidarın barışçıl yöntemlerle belirlenmesi ve el değiştirmesini ifade etmektedir. Ancak medyada en çok tartışılan ve üzerinde konuşulan husus, diğer seçimlerden daha fazla bu seçimlerin ne anlama geldiği ile ilgilidir. Tabii ki siyasi partilerin, onların halkla ilişkilerinin, vaatlerinin, yaptıklarının yapamadıklarının, nasıl algılandıklarının sosyolojik ve siyasal olarak anlamını tartışmak mümkündür. Fakat seçime bunların ötesinde “rejim sorunu” gibi kendi özgül ağırlığını aşan anlamlar yüklenmeye çalışılması her seferinde Türkiye’nin konuşması ve açılmasını zorlaştıran bir zeminin tahkim edilmesine hizmet etmeye de-

vam ediyor. Biz bu yazıda şu sorular etrafında seçimin anlamlarını tartışmaya çalışacağız; öncelikle seçime nasıl geldik? Bu bir seçim mi? İnsanlar neyi seçecekler? Seçimlere hangi zaviyelerden hangi anlamlar yükleniyor? Seçim sonrası ne olacak? Fakat belirtmeliyiz ki, öncelikli problemimizi bunun gerçekten bir seçim olup olmadığı oluşturuyor. Buna seçim sürecine nasıl girdiğimize kısaca değindikten sonra girmeye çalışacağız.

Aslında seçim sürecine nasıl geldiğimizi kısaca nisan ayından itibaren ele alsak da, bu son kertede Demokrasi tarihimizden bağımsız ele alınması mümkün olmayan bir süreçtir. Merkez-çevre arasındaki iktidar mücadelesi Demokrat parti iktidarından bu yana gelgitlerle devam edelmıştır. Bu bağlamda, çevresel güçler toplumsal alandaki mobilizasyona paralel olarak siyasal alanda da merkezden taleplerde bulunmuş ve farklı aktörlerce bunu gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu taleplerin ve mobilizasyonun farklı zamanlarda siyaset dışı enstrümanlarla önüne geçilmeye çalışılması hepimizin bildiği bir husustur. Ancak çevre her seferinde başka kanallardan bu taleplerini dillendirmeye devam etmekte; zaman içerisinde dönüşerek taleplerini çeşitlendirmek de istemektedir.

1990’lı yıllar boyunca Türkiye, Refah partisi üzerinden belediyelerden başlayarak çevrenin merkeze mobilize edilmesine çalışan bir döneme tanıklık etti. Bunu izleyen netice 1995 seçimlerinin ardından birinci parti çıkarak iktidara yürümesi idi. Bu çok önemli dönüşümler ve müdaha-

lelerle sonuçlandı. 1997 yılından başlayarak post-modern müdahalenin, bir getirisi olarak oluşturulan hükümetlerin ardından 2002 seçimlerinde AKP, çevrenin kendisini ifade etme kanalı olarak ortaya çıktı. Bu, gerçekten AKP'nin çevreyi ne kadar temsil ettiği tartışmasından farklı bir durumu ifade etmektedir. AKP, bu açıdan bir dönüşümü topluma önermek yerine çevreci refleksleri dikkate alarak ve tüm Türkiye'yi temsil edebilme bağlamında muhafazakar bir siyaset izledi ve hala da izlemeye devam ediyor. Dolayısıyla gerek AKP'nin aldığı oy oranları ve bu oyların geldiği çevre gerekse en son Cumhurbaşkanlığı için gösterdiği adayın çevreci refleksleri ifade ediyor oluşu, onun "merkez"i fethetmeye gittiği gibi bir söylemle engellenmeye çalışıldı.

Şurası bir gerçektir ki, AKP'nin 2002 seçimleriyle iktidara gelişinin ardından dile getirilen en önemli hususlardan birisi 2007 Cumhurbaşkanlığı seçimleri idi. Eğer mevcut iktidar devam ederse Cumhurbaşkanını da AKP'nin çoğunlukta olduğu bu meclis seçecekti. Merkezin beklentisi AKP'nin 2007 yılına kalmayacağı idi. Ancak böyle olmadı. AKP bu konudaki krizi nisan ayının sonuna doğru Cumhurbaşkanı adayını geç açıklamakla yönetmeye çalıştı. Bu zamana kadar ki gelişmelerden anlıyoruz ki, Cumhurbaşkanlığı seçimi üzerinden çıkan bu kriz, sosyolojik anlamda merkez-çevre ayrımında merkezin müdahaleleriyle devam etmektedir. Doğrusu seçim, bu krizi aşmanın demokratik bir enstrümanı olarak devreye girmiştir. Ama kriz aşılabilecek mi? Doğrusu bunu hep beraber seçim sonuçlarında görmeyi bekleyeceğiz.

Seçimler normal olarak bu yılın sonunda zaten gerçekleşecekti. Her ne kadar Türkiye'de beş yılda bir yapılan normal seçim 1983'ten bu yana pek mümkün olmadıysa da, AKP'nin geçmiş hükümetlerden daha fazla iktidarda kalması da önemsiz görülmemeli. Fakat yine de seçimlerin temmuz ayma çekilmesindeki asıl dinamik, Cumhurbaşkanlığı seçimleri üzerinden iktidar alanlarını bırakmak istememesidir. Bu açıdan cumhurbaşkanlığı seçimi kritik bir eşik olarak önem kazandı. Bunu özellikle vurgulamamızın sebebi, seçimlerden sonra ortaya çıkan tablo ne olursa olsun, bu konu üzerinden kriz siyasetinin devam edeceğinin işaretlerinin verilmesidir. Ni-

tekim muhtemel bir AKP iktidarına karşı CHP lideri Baykal, şimdiden uyarılarını yapmaya devam ediyor.

"Seçim" bağlamında farklı noktalara temas etmesi açısından irdelenmeye değer. Öncelikle kelimenin tam anlamıyla bu bir seçim mi? Tabii insanların 22 Temmuz'da sandığa gidecekleri ve istedikleri partiye oy verebilecekleri gibi bir çerçeveden baktığımızda bunun insanların seçimine dayandığını söyleyebiliriz. Ama öte yandan cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde yaşananlar ve kriz siyaseti açısından düşündüğümüzde, medyanın da yardımıyla halkın kutuplaştırılarak belli alanlara yığılmaya çalışıldığını gözlemleyebiliyoruz. Bunun ortaya çıkardığı sonuç ise partilerin bu zamana kadar icraatlarının, başarı ya da başarısızlıklarının bu seçimde değerlendirilmeyeceği gerçeğidir. Artık siyaset dışı enstrümanların siyasete müdahalesi, mitingler vb. tüm her şey "rejim sorunu" söylemi üzerinden bir seçimin tartışılmasına zemin hazırlamış, partilerin ve bu arada özellikle iktidar ve ana muhalefet partilerinin icraatlarının değerlendirileceği bir zemini ve tartışmayı imkansız kılmıştır. Böylece seçimler adeta AKP ile CHP ve onların temsil ettikleri arasındaki yarışa dönüşmüştür. Doğrusu böyle bir manzara, halkın "seçim"lerinin ne derece mümkün olduğunu tartışmalı hale getirmektedir. AKP'ye yüklenen mağduriyet, çevreci refleksler ile CHP'ye yüklenen merkezi kenetleme misyonları etrafında bir tercih yapılması insanlardan beklenmektedir. Öte yandan seçimlerin sonucunda, AKP üzerinden çevreci refleks ve taleplerin bertaraf edilmesi ümidi ve yönlendirmelerin de, "seçim" kelimesi etrafında yeni-

den tartışılması gereklidir. Çünkü bu ümit ve yönlendirmelerin aksi bir sonuç çıkması durumunda, "kriz" in devam edeceğinin sinyallerinin verilmesi, bunun bir seçim mi yoksa teftiş mi olduğu sorusunu akla getirmektedir.

Kanaatimce Türkiye için kayıp olan nokta, bir seçime giderken nerede durduğumuz, nereye yöneldiğimiz vb. gibi birçok sorunumuzu tartışmaktan uzak duruyor oluşumuzdur. Maalesef bir seçime giderken biz bunu yapamayacağız. Ancak Türkiye'nin giderek dağılan ve dünyanın gerisinde kalan bürokratik reflekslerinin merkezi yeniden toparlama girişimlerinin sonucu olan ve ancak böylece alabileceği en çok oyu almayı hedefleyen bir manzarayla karşı karşıyayız. Doğrusu seçime katılımı teşvik eden medya duyuruları ile kampanyaları dikkate aldığımızda bunu daha net olarak görebilmekteyiz.

Peki insanlar bu seçimde neyi seçecek ya da oynayacaklar? Tabii ki normal şartlar altında kendilerine en uygun buldukları siyasi partiyi iktidara getirmeye uğraşacakları söylenmelidir. Ancak yukarıdan zorlamalarla oluş(turul)an seçim ittifaklarından bağımsız adaylara kadar farklı yelpazedeki durumlar neyi ifade etmektedir? Daha doğrusu tartışılan kadarıyla partilere oy vermek hangi sosyal ve siyasal anlamları içerecektir? Cumhurbaşkanlığı seçimi krizinin hemen ardından başlayan süreç ve aday listeleri bu anlamda bize yardımcı olacak doneleri de içinde barındırmaktadır.

Bir kere birleşme anlamına gelmeyen ve seçim sonrasında ayrı gruplara ayrılmanın sinyallerini veren solda birleşme, tamamıyla merkez ve bürokratik reflekslere sahip oylara talip. Yapılan kampanyalarla, AKP'nin karşısında olanları toplama işlevini üstlenmiş bulunmaktadır. Diğer yandan sağda birlik kampanyalarının olumlu neticelenmemesi ile sağın artık iyi temennilerden öte bir oy potansiyelini toplaması zor görünmektedir. Sağda ittifak aslında daha muhafazakar, geleneksel oyları bünyesinde toplamak ve AKP'yi bölmek hedefinde idi. Bu bağlamda merkezci ve bürokratik reflekslerin sağ yüzünü ifade etmekteydi. Şimdilerde bunu MHP'nin yapması bekleniyor. Ancak MHP'nin mevcut yapısı ve imajı ile kendisine yüklenen bu misyonu ne kadar yerine getireceği kuşkulu. Tam da bu nok-

tada Genç Parti'nin postmodern ve irrasyonel zeminlerden toplayacağı oyun, hem meclis aritmetiği hem de MHP açısından önem taşıyacağı unutulmamalıdır. Çünkü yaşadığımız süreç, reel siyaset imkanlarından ümidini kesen insanları irrasyonel vaad ve postmodern, konjonktürel durumun içine çekebilir. Anlaşılmaktadır ki, sağ ve soldaki tüm partiler bir şekilde iktidar partisinin, yaklaşık dörtbuçuk yıllık hükümet etmesine rağmen blok halinde duruşunun karşısına dikilmişlerdir. Ortaya çıkan manzara, AKP'nin tek başına çevreci reflekslerin arkasında durduğu şeklindedir. AKP'nin ne kadar başarılı olduğu bir yana, doğrusu hemen kuruluşundan kısa süre sonra iktidara gelmesi ve bir dönem hükümet etmesine rağmen erimeden blok halinde duruyor olması, kanaatimce merkez-çevre ilişkileri açısından üzerinde durulması gereken bir fenomendir. Dolayısıyla seçimde oy vermek, sağ ya da sol ve diğer partilere oy vermenin ötesinde anlamlarla doldurulmuştur. Burada çoğunlukla oy vermenin kriterlerini de mevcut yaşanan durumların belirleyeceği bellidir. Yoksa zaten çoktan beri sağ ya da sol üzerinden bir açıklamanın çok fazla anlamlı olduğunu iddia edemeyiz. Bu seçime de, geçmişten bu yana kritik zamanlarda olduğu gibi kendi özgül ağırlığını da aşan anlamlar yüklenmek istenmektedir. Gerçekten bu yüklenmek istenen anlamın algılanıp algılanmadığı seçimde belli olacaktır. Ancak her halükarda merkezci, bürokratik refleksleri bir yerde toplama girişimleri, netice itibarıyla aynı oranda çevreci refleksleri de bir araya toplayacak gibi görünüyor.

Tüm bunlardan sonra seçim sonucu ne olacak? Doğrusu kimi sürprizlere açık olmakla birlikte AKP'nin en kötü ihtimalle seçimlerde yenilgiye uğrasa bile, 200 milletvekili çıkardığı düşünülse bile, cumhurbaşkanını TBMM seçeceği ne göre (şu ana kadar ki gelişmeler onu gösteriyor) AKP seçimleri kilitleyebilecek güçte olacaktır. Bu da seçim sonrasında öngörülebilir olmaktan çıkarmaktadır. Yani tekrar bir genel seçime mi gidilir yoksa bir uzlaşma mı olur doğrusu bunu zaman gösterecektir. Kanaatimce diğer partilerin ne kadar milletvekili ile Meclis'e girecekleri AKP'yi etkileyecek olmakla birlikte ikinci derecede önem taşımaktadır.

SİYASAL MÜHENDİSLİK VE BUHARLAŞAN SİYASET

MEHMET TEPE

Politika ile Tanzimat tantanasında İttihatçı mantaliteyle tanışan siyasi hayatımız yıllardan beri kendisini bir türlü kargaşadan kurtaramıyor. Yıllardır bu mantalite düşünce ve bilgi birikiminden yoksun bir şekilde kendini sürekli bir biçimde tekerrür ettirerek inşa etmiştir. Böylece siyaset ülke topraklarında -ne yazık ki- kendine has ciddi bir gelenek oluşturamadı. Siyasi partiler ve çizgiler toplumsal ihtiyaca dayalı olarak vücuda gelmemiş, ya darbelerden nemalanıp güçlenmiş (1999 seçimlerinde DSP'nin 1. parti oluşu) yada darbeler sonucu zayıflayan veya yıkılan siyasi hareketler haline gelmiştir (28 Şubat'tan sonra Refah Partisi'nin siyasi arenada zayıflayışı veya gerileyişi, 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra DP'nin siyasi hayattan çekilişi). Veyahut da darbelere karşı halk tepkiselliğinden güçlenen AP, ANAP, Ak Parti gibi siyasi partiler kendilerine yer bulmuşlardır.

1950'lerde ilk defa çok partili siyasi hayatla karşılaşan toplumumuz çok partili rejime hiç yabancılaşmamış hatta çok partili hayat toplumumuzun oldukça hoşuna gitmiştir. Fakat kendisini merkez sahibi olarak gören zihniyet yapısı eften püften gerekçelerle çok partili hayata ve demokrasiye son vermiştir. Askeri irade ya yönetimi ele geçirmiş yada farklı bir iktidara devretmiştir. Uzun uzun 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 darbeleriyle 28 Şubat 1997 post-modern darbesi ve 27 Nisan 2007 sanal @ muhtıra yada bildirilerinin analizlerini yapmayacağım. Ama bu darbelerden çıkarılabilecek birkaç özet sonuç şunlardır:

Çevrenin siyasi, ekonomik ve eğitim vb. hareketi güçlendiği zamanlarda merkez/seçkinler bundan rahatsız olmuş ve çevrenin merkeze yürüyüş

hareketine son vermek niyeti ile darbeler gerçekleştirilmiştir. Dağdan gelmiş olarak nitelendirilenin/çevrenin bağdan/merkezden kovulması...

Merkezde bulunanların 'devlet/vatan için ne gerekiyorsa biz onu yaparız' edasına sahip olması.. "Bu ülkeye komünizm lazımsa onu da biz getiririz."

Demokratik seçimle iş başına gelen hükümetler tepelenirken milletin yok sayılması ve ona karşın bir anlamda "Haso-Memo" yaklaşımının sergilenmesi. Milletin sevdiği, oylarıyla getirdiği bir Başbakanın darbe sonunda darağacında sallandırılması..

Öncesinde menfaat kurumlarının medya aracılarıyla çığırkanlık yapması, daha sonra darbeci mantığın beslenme/kültürlenme kaynaklarından olan medyadan esinlenip harekete geçmesi. **Ordu Göreve** yada **Genç Subaylar Rahatsız** manşetleri...

Darbe sonucunda menfaat gruplarının deveyi hamuduyla götürmesi ve istikrarı dağıtan, beceriksiz zihniyet yapısının iktidar olması ve her şeyi tarumar etmesi. Çöken ekonomik yapı, boşaltılan bankalar...

Tüm yapılanların sonunda feraset ve basiretten yoksun darbe yanlılarının günah çıkarması, yanlış yaptık anlamında pişmanlık ifadeleri..

Darbelerle ilgili yapılabilecek analizler, çıkarılacak sonuçlar oldukça fazladır. Genel seçimlere 1 aydan az bir süre var. Bu süreçte varolan siyasi yapılanmaların ve oluşumların, siyasi çizgilerin ne olduğunu anlayabilmek için tarihsel süreci göz önünde bulundurmalıyız. Siyasi hayatımızı ve dünyamızı anlayabilmemiz için **İttihat Terakki Partisine** ve **31 Mart Vakası**na vurguda bulunabileceğimiz gibi yakın tarih olan 28 Şubat'a da vur-

guda bulunabiliriz. Benim psikolojik darbe olarak isimlendirdiğim 28 Şubat darbesi sonrası emanetçi siyasiler yönetimi üstlenmiş ve *mal bulmuş* Mağribi gibi hükümet olmuşlardır. 1999 seçimlerinde ise devletçi olmaları yönüyle benzer yapıda olan iki parti DSP-MHP iktidar olmuşlardır. Darbe sonrası geleneksel/yinelenen yıkım

gerçekleştirilmiştir. Psikolojik darbenin etkisini üzerinden atan seçmen kitlesi Milli Görüş hareketinin/geleneğinin toparlanmış, dirilmiş ve gençleşmiş devamı olarak görülen Ak Parti'yi tek başına iktidara taşımıştır. Çevrenin çocuklarının bu **büyük adımı/big step** merkezde olanlar tarafından kabbellenilmiş gibi algılanmıştır. Bu tepkisizliğin ve benimseyişin en büyük nedeni ise bürokratik, askeri ve hukuksal kurumlarda merkezin devlet seçkinlerinin elinde bulunmasıdır. Çevrenin çocuklarına/seçilmişlere karşı korkunç tepkiyi merkezin çocukları/devlet seçkinleri Cumhurbaşkanlığı seçiminde gösterdiler. Siyasal arenayı yada ülke idaresini yıllardan beri satranç tahtasına benzeten "seçkinler", (güya) çevrenin çocukları ile oynadıklarını düşündükleri satranç oyununu kaybediyor psikolojisine girdiler. Cumhurbaşkanlığı makamı için yapılan seçimi şah-mat hamlesi olarak algıladılar. Seçim tarihinden tam bir yıl önce 17 Mayıs 2006'da Kuvayı Milliyeciler/Ülusalıcılar denilen kişilerin de adının karıştığı Danıştay saldırısı gerçekleştirildi. Bu saldırı düzeneği ve benzerliği açısından İttihatçı/komitacı mantığa, olay içeriği açısından da 31 Mart Vakasına benziyordu. 31 Vakasında İttihat ve Terakki Cemiyeti baskısı ile güvensiz, karışık bir hava nasıl kazandırıldıysa aynı hava Danıştay saldırısı sonucunda oluşturulmaya çalışıldı. Kocatepe Camii avlusunda cenazeye katılan hükümet üyelerine yapılan saldırı ve tahkirleri hatırlayalım. Yine Cumhurbaşkanlığı seçimleri yaklaştığında çevrenin yürüyüşüne karşı fikirler bir yandan teorize edilirken bir yandan da kitleler teröri-

ze ediliyordu. İçeride laik yaşam anlayışına tehdit olarak algılandığını göstergeleştiren eylemlerle, dışarıda da homoseksüelliğe bakışı sorgulanan Başbakanın ve geldiği geleneğin içten ve dıştan terbiye edilişi söz konusu olmaktadır. Bu tutumlar içeriden ve dışarıdan yapılan sistematik, **psikolojik bir hareket** gibi görül-

mektedir.

Cumhuriyet mitingleriyle beraber solun birleştirilmesi/homojenleştirilmesi çabaları kendiliğinden sağ seçmeni de Ak Parti'nin etrafında toplamıştır. Bu durum bir anlamda Baykal'la Erdoğan arasında siyasette ver-kaç taktiğiyle topu sürükleme olayıydı. Ülkede mevcut sol zihin yapısının erimesi sağ seçmenin sayısının artış göstermesi Ak Parti karşıtlarını yeni bir siyasal mühendisliğe itiyordu. Bu **siyasal mühendislik** Cumhurbaşkanlığı seçiminde meclise girmeyerek hem halkın gözünde hem de seçmenin gözünde müthiş bir itibar kaybına uğrayan ANAP ve DYP'nin birleştirilmesi mühendisliğidir. Teknokrat bir kafayla, matematiksel bir yaklaşımla hareket eden bu siyasal mühendislik $2+2=4$ eder matematik postulatının aynen siyasette de geçerli olacağını zannettiler. (Oysa ki siyasetin ruhu açısından $2+2=4$ etmez.) Her iki partinin 3 Kasım seçimlerinde almış olduğu oy oranını dikkate alarak bu mühendislik işinde başarılı olacaklarını umdular. Kanaatimce iki partiyi de meclise sokmayan güçle, birleşmeye zorlayan güç/odakları aynıydı. Birilerinin çekmesiyle meclise girmeyen, iteklemesiyle de birleşmeyen liderler siyasette ne kadar beceri ve kabiliyet düşmanı olduklarını gördüler. Erkan Mumcu o kadar incelikle kendi ipini çekti ki, birden Mesut Yılmaz'dan daha fazla sevilmeyen tipoloji oluverdi. Ağar ise hem kendisinin hem de - halk nezdinde ANAP'tan daha itibarlı- partisinin siyasi intiharını gerçekleştirmiş oldu. Yediği sert bir kroşeyle yere devrilmiş bir boksör gibi bir yerlere tutunarak aya-

ğa kalkmaya çalışıyor. Yine bütün yapılan hesaplarda Ak Parti'nin dışarıda kalacağı bir koalisyon iktidarını (CHP-DP-MHP) vücuda getirme kaygısı var. Bu kaygı o kadar bariz ki yılların *nurlu Süleyman*'ını bile CHP'nin kucağına itmiştir. Demirel CHP için adam ve oy toplama telaşına düşmüştür. Baykal'm ileriki günlerde Demirel'e ya da Demirel'in Baykal'a nasıl dirsek vuracağını göreceğiz.

Ulusalcı dalga boyutlarının arttığı dönemde MHP de milliyetçi dalga boyutlarını artırmaya çalışıyor. 3 Kasım'daki çıkışına benzer bir çıkışı, aynı söylemleri üreterek -siyasi etik anlayışını zorlayarak da olsa- yeniden gerçekleştirmek istiyor. DP'den baraja daha yakın görünen MHP farklı bir ifadeyle ayaklarının altına sandalye koyarak (PKK eylemlerinden faydalanarak) İtalyan çukurunu/barajı aşmaya çalışıyor ki bu teşebbüs partinin mantalitesine pek de aykırı düşmüyor. Birilerinin iteklemesiyle barajı aşmaya çalışan MHP iyi düşünmelidir. Birileri Tuncay Özkan mantığıyla MHP'ye çalışıyor. O birilerinin MHP'yi sevmedikleri açık; ama Ak Parti'ye hiç tahammülleri yok. Eğer fırsat doğarsa, 1999 seçimleri sonunda DSP ile koalisyon yapan MHP, Ak Parti'ye karşı CHP ile koalisyon yapmakta hiç tereddüt etmez.

Ak Partiye gelince; siyasi duruştan, düşünceden, rasyonaliteden kopuk, hamasi, irrasyonel, feraset ve basiretten yoksun oluşumlara karşın tepkisel ve duygusal duran, meseleleri rasyonalite bağlamında değerlendiremeyen *zayıf bir siyasi duruş* sergilemektedir. Bu durum hem kendi siyasi geleceği açısından hem de Türk siyasetinin geleceği açısından oldukça kaygı verici bir durumdur. Bazıları tarafından bazı hassas müdahalelerde / kadife devrime benzer eylemlerde bulunularak Ak Partiye karşı varolan toplumsal sempatiyi tersine çevirip antipatik haline getirmek, itici bir vafa büründürmek isteniyor. Merkezin bürokratik, askeri ve hukuksal kurumlarını arkasına alan CHP, **İttihatçı/komitacı** damara dönüş sergilerken buna karşın Ak Parti de enteresan bir şekilde 14 Eylül 1908'de kurulan Türk siyasi hayatının 2. partisi olan Prens Sabahaddin'in mimarı olduğu **Ahrar Fırkasına** benzer bir duruşa sahip olmaya başladı. İçerisinde Prens Sabahaddin, Arif Nihat, Ahmet Samim gibi isimleri bulunduran Ahrar Fırkası daha sonra etnik ve dini farklılıkları olan mebusları bünyesine katarak anlamsızlaşmıştı. Liberal bir çizginin savunucusu olan Prens Sabahaddin böylece siyasi hayatında başarısız olmuştu. Daha önce

geldiği gelenekle irtibatı koparma gayreti içerisine giren Ak Parti 22 Temmuz seçimlerinin listesini oluştururken Milli Görüş geleneğinden olan siyasi-leri turpanlarken, (reddedilse de) neo-liberal, muhafazakar-demokrat yer yer sol tipolojilere de yer verdi. Ne kadar köşe yazarları "Askerle yada sistemle çatışan partilerden halk hoşlanmaz, desteklemez ." deseler de, aksine halk, mağduru ve hakkı gasp edileni sever ve tutar. Ak Parti şu an için sağda alternatifi olmayan siyasal bir çizgiyi temsil ediyor.

Sonuç olarak ülke topraklarında kargaşa ve tantanayla filizlenen siyasi dünyamız eski debdebeli günlerine, tantana ve kargaşayla dönmüş durumdadır. Geçen ayki, yazımda belirttiğim gibi siyaset **anlamsızlaşmaya** ve **buharlaşmaya** başlayıp **hiper-gerçek** bir hale gelmiştir. Toplumsallığını ve muhatabını da kendisiyle beraber anlamsızlığa iten **siyaset**, seçmeni zor, sancılı bir tercihle başa bırakmıştır. Seçmen, iradesi askıya alınarak/epoche kerhen siyasi bir tercih yada refleks göstermekle baş başa bırakılmıştır. Sağ ve Sol cennahta da seçmenini kendine mecbur ve mahkum kılan bir siyasi anlayış ortaya çıkmıştır. Bu siyasi anlayıştan rahatsız olan da yok. Kısa vadede siyasal partiler ve liderler için oldukça pragmatik, iştah açıcı, ama siyasi geleceğimiz için ürkütücü, korkunç, trajik bir durumdur. Solun (CHP, SHP, DSP) sorunu yıllardır müzminleşmiş zihin yapısıyla iktidara elverişsiz bir hale gelmesinde en büyük etken toplumun değerlerine kayıtsız kalması, yabancılaşması hatta bazen karşısında olması, değişen dinamik dünyaya karşın statik, tarihsel bir tortu olarak varlığını devam ettirmesidir. İçine düşmüş olduğu bu durumdan nasıl kurtulacağını bil-e-meddiği gibi (bir dönem Şeyh Edebali söylemini kullanmaya çalışması) kendi kronikleşmiş yapısal durumundan dolayı içinde bulunduğu çaresizlikten kurtulma refleksini de gösteremiyor. Kendisini devleti kuran **tek adam** yada **tek parti** olarak görmesi ve devlete ipotek koyması, ruhunun ve zihninin megalomanlaşması sorununu doğurmuştur. Sağ ise ufuk açıcı söylemler üretemeyen, toplumun en büyük paydasına göre uyarlanmış siyasi çizgisiyle transpolitik bir durum içine düşmüştür. Yine Demokrat Parti'den beri CHP'ye olan tepkilerden dolayı seçmenin oylarını çantada keklik görmüştür. Siyaset askeri, hukuksal müdahalelerle post-modern/eriyik, buharlaşmış ve grileşmiş bir hal almaya başlamıştır.

GERÇEĞİN ACI/TICI ÖYKÜSÜ

M. EMİN BABACAN

Türkiye’de uzun zamandır her şey birbirine karıştırılır ya da birbirinin yerine kullanılabilir hale geldi. Birçok kavram ya da kurum anlam kaybına uğratılarak konjonktüre uygun yeni anlamlarla değiştirebilir bir biçim kazandı. Olması gereken; her şeyin kendi zemininden hareketle tanımlanması ve anlamlandırılması iken, bütün yaşananlar alaşağı edilerek, başkalaştırılarak tamamen farklı formlara dönüştürülmektedir. Oysaki değişim, aslına uygun yapıldığında anlamlı ve bir şeyleri değiştirmeye muktedir olabilir.

Bu durum bir gelenek halini almıştır, fakat son dönemlerde yaşadığımız bilincin dumura uğraması, basiretin körleşmesi hali, tam da post-modern bir dünyaya yakışır görüntülerden oluşan, son derece “flü” ve “değişken” bir portre olması bakımından oldukça rahatsız edicidir.

Özellikle kimi kurum ve kavramları(Cumhurbaşkanlığı, Anayasa Mahkemesi, Türk Silahlı Kuvvetleri, Laiklik, Cumhuriyet vb.) ontolojik zemininden kopartarak, görev ve sorumluluklarını unutturarak, kiminin sistemin yaşam kaynağı, kiminin muhafızı, kiminin psikolojik savaş aracı işlevi görmesi, söz konusu karmaşık görüntüyü daha da artırmaktadır.

Bu durum her ne kadar post-modern bir durum olarak karşımıza çıksa da değişen şey; sadece form olarak değişmekte, özü itibarıyla sistem yine varlığını devam ettirmekte, hatta kimi zaman güçlendirmektedir. Braudel’in ifadesiyle; **“Geçmiş şimdiyi açıklar”**.

Tarih karnesinde bolca darbenin yer aldığı (I.Meşrutiyet, II.Meşrutiyet, 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat ve 27 Nisan) her on yılda bir yapılan darbeler koleksiyonunun varlığı bugün

yaşananları daha anlaşılır kılıyor aslında. Seçilmiş iktidar(lar)ın muktedir olamaması, siyasetin kaygan zemininin ziyadesiyle ciddiyetsizleşmesi ve seviyesizleşmesi geçmişten bugüne çok fazla bir şeyin değişmediğini göstermektedir.

Bu durum ülkede bir gelenek haline geldi. Resmi tarih anlayışı ve söylemi dışında yükselen bütün muhalif seslerin dillendirdiği; “sivil siyaset, darbesiz, müdahalesiz iktidar, hukuk, demokrasi, sosyal devlet” (söz konusu bu araçlar adalet dağıtan mekanizmalar ise) gibi daha birçok noktadır.

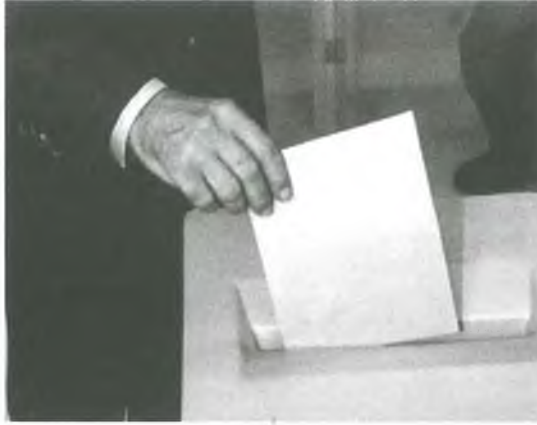
Bu tespiti yapmamızın nedeni; Cumhuriyet tarihi boyunca “iktidar seçkinleri”nin ve kamuoyu yönlendiricilerin ülkenin tarihi, sosyal ve kültürel zeminini görmezden gelerek yukarıdan ve zoraki keyfiyetlerle bu ülkenin insanını yormasıdır. Kant’ı anlattığı kitabında Hans Reiss; **“Siyasetin amacı insanlara nasıl mutlu olunacağını söylemek değil, onların mutluluğu, kendi tanımladıkları çizgide aramalarına izin vermektir.”** der. Türkiye’de yürütülen reel siyasetin amacı çoğu kez “seçkin ve lütfeden” bir konumda bulunarak, yukarıdan bir medeniyet(!) projesini dayatmak olmuştur. Yine bu anlamda Türkiye siyasi aklı “irade”ye önem verdiğini gerek yazılı, gerekse sözlü biçimde defaatle belirtmiştir. Fakat kastettiği, meşruiyetini aldığı ve önemseyerek atıfta bulunduğu **“milli irade”** değil, bilakis lütufkâr davranan kendi **“seçkin”** iradesidir.

Yukarıdaki sözkonusu bütün süreçlerin, 15-20 yıl önceki gazete ve dergilerde muhtevasını koruyarak farklı şekillerde sürekli tezahür ettiğini, geçmişte de aynı istek ve temennilerin ortaya konulduğunu görmekteyiz. Ya da zaman tüneli içerisinde akıp giden bir trenin kompartımanla-

rında yolcuların sürekli değişerek, trenin yoluna devam etmesi gibi sallanıp duran bir şizofren ruh halidir yaşadığımız. Hangi tarafa baksak, ne ile ilgilensek, neyin doğru olduğuna inansak hep aynı sarmalın içerisinde buluveriyoruz kendimizi. Partiler kuruluyor, seçimler yapılıyor, insanlar oy kullanıyor, hükümetler kuruluyor, insanlar her defasında bir şeyler olacak, bir şeyler değişecek diye ümit ediyor, hatta siyasal yaşamı renklendiren yanlarıyla elinde sihirli birer değnek olduğu kabul edilen siyasilere umut bağlanıyor fakat her ne oluyorsa; değişmeyen, aynılığını bozmayan bir “iksir”, varlığını hep korumaya devam ediyor.

Şimdi merak ediyoruz; cumhurbaşkanlığı, milliyetçilik ve darbe anafonda kıvranan bir Türkiye’nin, yapılacak seçimlerle söz konusu bu fırtınalı hali dingiliğe ulaşabilecek mi? Seçimler gerçek iktidarı, halk iktidarını muktedir kılacak günlere kapı aralayabilecek mi? Sürekli önemsendiği söylenen “halk iradesi” özgürce seçimini yapabilecek ve onun neticesinde arzu ettiği iktidarla yönetilebilecek mi? En önemlisi, insanların yönlendirilebilir, aldatılabilir yığınlar olarak görüldüğü fikrinin yerini insanların insanlıklarını hatırladıkları bir dünyaya bırakacak onurlu bir hayata ve adalet temeli üzerine inşa olunmuş bir toplum yapısına vesile kılınabilecek mi?

Bütün bu soruların ve muhtemel şeylerin neticesinde yine insanların veyahut insancıkların kendi var oluşlarını sabit tipler olarak belirlemeleri anlamına gelen acıtıcı öykülerini okuruz. Çünkü insanlar içinde yaşadıkları toplumun ve o topluma ait kültürün oluşturduğu forma uygun deneyimler yaşar ve tepkiler geliştirirler. Türkiye’de var olan egemen söylemi, dominant karakteriyle ve etkin propaganda araçlarıyla söz konusu kültürü ve formu, insanların geliştirdiği tepkilerde kolaylıkla görebiliriz. Sormayan, sorgulamayan, bazı şeylerin neden başka türlü değil de öyle olduğunu ve bazı şeylerin neden değişme imkânının olmadığını sorunsallaştır(a)mayan insan unsuru bu gerçeği bütün çıplaklığıyla ortaya koymaktadır. Yine her seçim döneminde aynı söylem

ve vaatlerle aldatılan(!) insanların bir şeylerin değişip değişmediğine bakmaksızın, seçimi ve seçmeni olağanüstü önemseyen tutumları işin vehametini daha da artırmaktadır.

Halbuki herhangi bir şekilde ülke ya da toplum adına hayati bir programa sahip olmayan, daha doğrusu her-

hangi bir “yaşam projesi”ne sahip olmayan siyasal partiler sadece “parti” olmak-yapmak amacıyla bir araya gelen kitleden başka bir anlam ifade etmemektedir. Zira demokratik teamüller itibariyle bir hayli mesafe kat ettiği söylenen ve seçimin eşğine gelmiş bir ülkede ansızın harekete geçen fay hatları ülke şartlarını darbeye zorlamış ve hatta seçimlerin iptali tartışmalarını beraberinde getirmiş olması söz konusu gerçeği daha anlaşılır kılmaktadır.

Umran’ın geçtiğimiz ay kapağına taşıdığı ve hakkında derinlemesine analizlerin yer aldığı, (üzülerek belirteceğimiz) darbe süreçlerini, beraberinde Türkiye ve dünya konjonktürünü doğru okuduğumuzda söz konusu olan “kadife darbe” tanımlamasını birlikte düşündüğümüzde, bu durumdan çıkmanın nasıl mümkün olacağı sorusu bütün yakıcılığıyla karşımıza çıkmaktadır.

Bunca yıllık demokrasi(!) tecrübemizden hareketle söyleyebileceğimiz şey; gerçekliğin her biçimiyle yüzleşmek ve onu sorgulamaktır; bu yüzleşmeyi öncelikle insanların fert olarak kendi adlarına yapmalarıdır; hakikatten ve doğrudan yana nasıl bir tavır takındıklarına bakmalarıdır; kim olduklarını bilerek, neyi isteyip neyi talep edeceklerini bilmeleridir. Ve eminiz ki, talep edilecek yol, kutlu elçinin/elçilerin yolu ve metodudur. Çünkü insanı önceleyen ve onun inşasını önceleyen, sonra toplumsal ve evrensel bir hayatı kurgulayan bu yol fitrata da en uygun olan yoldur. Son derece hayati bir öneme sahip söz konusu metodun reel olana tekabül yeti sağlanmadığı takdirde, yani insanlığın antropolojik kökenine, yani fitratına inilmediği müddetçe, Rasim Özdönören’in ifadesiyle “zihni ve fiili patinaj” devam edecek, toplum ve dünya olarak istenen-özlenen hayat standardı hiç bir zaman gerçekleşmeyecektir.

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM SÜRECİ VE APOLET(Lİ)SİZ EDEBİYAT

ASIM ÖZ

"Bu şehre geldim diye ben
Kötülük surların önünde bekliyordu"
Kemal Sayar

27 Mayıs 1960'da yaşanmaya başlanan devrevi krizlerin Türk siyasal yaşamında toplumsal mühendislik amacına matuf olduğu ayan beyan bir gerçeklik olarak kabul edilmiş durumda. 27 Nisan'da ordunun "Cumhuriyetin sahibi ve kollayıcısı" olma misyonuna dayanarak yayımladığı muhtura, bizleri kaçınılmaz olarak yeniden darbe tartışmalarının tam göbeğine sürükledi. Bu tartışmalara edebiyat dünyası ekseninde bir katkı yapmanın anlamlı olduğunu düşünüyorum: Edebiyatçılar darbe ihtimaline nasıl bakıyor? Özellikle sol edebiyatçılar ordunun ve bürokrasinin siyasallığı engelleme ve biçimlendirme hevesini nasıl yorumluyorlar?

Mayıs ayında İstanbul'a gelen Nobelli yazarlardan Jose Saramago söyleşilerinde edebiyattan çok siyasete vurgu yapışıyla gündeme gelmişti. **"Birkaç dakika kitaplarımdan konuştuktan sonra, şu anda felaket bir durumda olan dünyadan bahsetmeyi tercih ediyorum. Genelde de söz demokrasiye geliyor. Demokratik bir düzende yaşadığımızı sanıyoruz, ama ben buna inanmıyorum."** diyen Saramago demokrasi oyunu ile ilgili açıklamalarını şu şekilde devam ettiriyor "Demokrasiye inanmıyorum, gerçek bir demokrasiyle yönetildiğimizi düşünmüyorum. Demokrasi halka belli aralıklarla oy vermesini istemekse, tamam. Ama bence bu kozmetik bir operasyondan ibaret, bir aldatmaca. Kitleler harekete geçip sandık başına gidiyor ama ondan ötesi siyasetçilerin elinde, büyük sermaye sahiplerinin, feodal

beylerin ağaların elinde. Onların büyük başarısı insanları demokrasinin böyle bir şey olduğuna inandırmaları. O zaman ben de sormak istiyorum, dünyada totalitarizme doğru giden bir rejim var, adı küreselleşme, 'Peki halk mı karar verdi bu küreselleşmeye?' Mesela IMF, Dünya Bankası demokratik kurumlar değil. Bunları biz seçmedik ki. Onlar kendi aralarında oturuyorlar, bizim düşüncemizi almadan bizim için neyin iyi neyin kötü olduğuna karar veriyorlar. Artık her şey, kapitalizmin ilk zamanlarındaki kadar vahşi. Bu çalışma düzenini hükümetler mi istedi, onlar mı karar aldı. Yoksa bu ekonomik düzen mi ellerini temiz göstermek için bu anlamda hükümetleri kullandı. Görünüşte hükümetler bu işte suçlu değiller, daha büyük el, bir güç var; o da ekonomi. Son derece soğukkanlı biçimde hatları çizilmiş ve tesis edilmiş bir sistem bu." Doğru söylüyor ama asker vesayetinden olsa gerek partileri bir türlü kendi programlarını uygulayabilme rüşdüne erişemeyen bir toplumsal coğrafyada oldukça genel ve basit bir değerlendirme bu.

Evvel zaman içinde Mustafa Özel Türklerin ticaretle ilişkilerini anlattığı *Bu Ülke* programında tarihi örneklerden hareketle **"Türkler asker millet değildir!"** demiş ve hemen tepki telefonları almıştı. Özel, Türklerin asker millet olmadığını söylemenin hakaret gibi algılanması karşısındaki şaşkınlığını ifade eder. Gerçekten Türkiye'nin modernleşme seyrine baktığımızda bütün

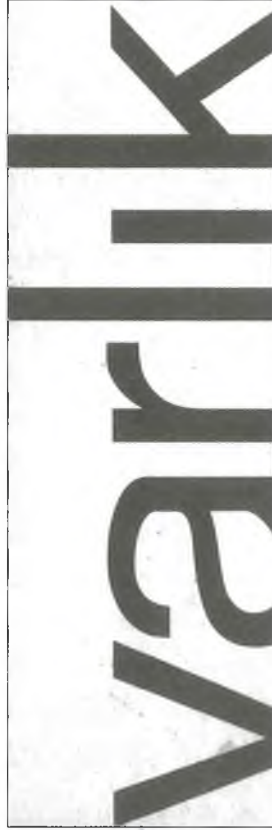
önemli değişimlerin ve siyasal kırılmaların altında askeri bürokrasi ile ilgili bir durumun çıkmış olması oryantalistlerin hakaret kastı taşımak maksadı ile söyledikleri ve hemen herkesin içselleştirmiş olduğu asker millet yargısını doğrular nitelikte. Bu toplumsal zemin üzerinde yeşeren modern Türkçe edebiyat dünyası da var olan bu genel yargının gerçekliğinden çoğu zaman etkilenmiştir. İster yanında ister karşısında olsun siyasallıkla içli dışlı olan bu durum farklı okumalara, anlamlandırmalara sebep olmaktadır. Konumlanış yerinin mahiyetini dikkate almasak bile bu tutum ve tavır onu her zaman güncel kılmaktadır, bu durum bazen onu ne söylediğini bilemeyecek derecede apoletli iktidar tapınısına teşne kılmakta yıldızların haki kumaşının cazibesine kaptırmaktadır. Bu kapılma hali Spinozacı bir okumayı da mümkün kılmaktadır. Spinoza'ya göre insanlar erdemleriyle değil, tutku ya da arzularıyla belirginleşirler. Bu noktada bu güç tutku ve tapınısı çoğu zaman sanatın özünde var olduğu düşünülen muhaliflik kavramının da yüceltilmiş soyut bir eylem kipi olduğunu gösterir. İşte tam bu noktada sanatçıların apoletler karşısında /kamaşma- sında aldıkları iyi ve kötü insanlık konumlarının yerli yerine oturtulması imkanı hale gelir.

Dostoyevski kendi dahil, kuşağındaki hemen her yazarın Gogol'un **Palto**'sundan çıktığını söylemiş yıllar önce. Türk siyasi hayatında yaşananlarla apoletler arasında bir benzerlik kurulabilir sanıyorum. Meydanlara kucak açılarak kabartılan kulaklar, bir türlü seçilemeyen Cumhurbaşkanı, Sezer'le Sezar arasında kurulan bağlantılar, Gül'ü katanan sayıları kırkı aşan haramiler, evlenemeyen merkez sağ partiler, merkez sağ ve soldan kaçan müstakbel lider aday adayları, tasfiyeler de bir şekilde e-muhtıranın paltosundan çıkmışlardır. Muhtıra aynı zamanda Türkiye'deki yerleşik ve sayet sistemini bütün hakikatiyle kavramamıza imkan tanımaktadır. Egemen ortaya çıkmış ola-

ğanüstü hale karar vermiştir. Elias Canetti'nin **Kitle ve İktidar**'da yoğun olarak itaatın antropolojisi diyebileceğimiz bir tasarım sunar. Bu tasarımda emir bir oka benzetilir: "Emir bir ok gibidir" der, "bir yaydan atılır ve hedefini bulur". Emri veren oku atmadan önce hedefe nişan alır. Emrin her zaman seçilmiş bir yönü vardır. İsabeti alanın içinde saplanıp kalır. Ama bu süreçte muhtıranın ucu sadece saplanana dönük olmadığı ondan başka hedefledikleri olması nedeni ile tepki ile karşılaştı. İdeolojik ya da daha bütüncül bir deyişle "dünya görüşü" açısından zihnin karışıklığının yaygınlaştığı bu süreç farklı lügatçeye sahip düşünür ve sanatçıların anlamlandırılmaya, betimlenmeye çalışıldı. Siyasi yer-

gili ironik şiirleri ile "müsrif bir vatanseverlik tutkusu" olarak adlandırabileceğim e-muhtıra sürecine Cahit Koytak *Can Sıkıntısından Oturup Darbe Planı Yapan Asker, Sivil Bütün Generaller İçin Dostça Öneriler* şiiri ile önemli bir katkı yaptı. "Ebediyete yol şarkıları yakan yoksul bir şairin" bu alaysamacı, tebessüm ettiren, yer yer de yürek burkan şiiri 'simgesel değeri bakımından 'önemli'. Koytak'm komutanlara "mayınları temizleme" çağrısının ardından yaşananlar bu çağrının haklılığını da ortaya koydu. Bu süreçte gündelik dile dahil olan sanal muhtıra kavramı da yaygınlaştı. Bir dönemeç olma vasfını sonradan yaşanan dönüşümlerle pekiştiren sanal muhtıraya bakıldığında siyasallığın/toplumsallığın denetim altına alınmaya çalışıldığı bir tarihi süreç olmanın yanında politik yapının yeniden biçimlendirildiği, siyasal topografyanın otoriter yönetimlerle suskunlaştırıldığı, neo-kastik uygulamalarla merkezi yapının restore edilmeye çalışıldığı bir süreç olarak değerlendirilmek mümkün.

Sanal muhtıra başta olmak üzere önceki askeri darbelerin kültür ve sanat dünyasındaki yankılarına odaklanmak gerekiyor. Politik kültürün oluşum ve işleyiş biçiminin estetik kültürü etkilediği, bundan dolayı da saf estetik kültür-

rün ya da Kantçı, gerçeklikten kopuk ve özerk bir alan olarak meşrulaştırılmaya çalışan estetik tahayyülün imkansızlığı darbeler sonrasında ortaya konulan sanatsal eylem ve üretim biçimlerinin yaşanan/yaşanmakta olan süreçten yalıtılarak ele alınmayacağı şöyle ya da böyle gerçeklik ve yazınsallık kavramlarının birbirlerini etkilediği modernizmin özerklik anlayışının sorgulanmaya başladığı yıllardan bu yana bilinen bir sanatsal telakkidir. Farklı alanların iç içe geçtiği ve Lacan'ın "anlam-düğümü" olarak nitelediği yazınsal metinlerin oluşturucularının zihin dünyasında askeri düğümün tezahürlerinin belirginleştirilmesi çabası edebi bir çabadan öte edebiyat zihniyetini etkileyen dini, ahlaki ve siyasi nedenlere odaklanan sosyolojik bir çözümlemedir. Yazarların ve yapıtların gerçeklikten ne kadar kopmaya çalışırsa çalışsın bir temsiliyeti, temsil etme biçimini gündeme taşıması nedeniyle bir iktidar ilişkisini özünde barındırdığı ve bu sebeple de sanat/kurmaca dilini sosyoloji diline çevirmek yazınsal ortamı anlamak ve betimlemek için gerekli bir çabadır.

Sanal muhtıra sürecinin ölçü koymayı zorlaştıran sisli ortamının dağılışına müteakip, süreçle ilgili değerlendirmeleri soruşturma boyutunda gündeme taşıyan ilk(son?) edebiyat dergisi **Varlık** oldu. Bu dosyada yer alan değerlendirmeler dönemin zihniyet haritasına dair ipuçlarıyla dolu olmasının yanında sol çevrelerin Türkiye'de yaşanan değişim sürecini nasıl okuduklarına ilişkin daha oylumlu bir bakışın ip uçlarını da vermektedir. Bu sebeple dergide yer alan değerlendirmeler hem siyaset yazı(n) ilişkisini analiz etmek hem de değişim sürecinin nabzını tutmak bakımından önemlidir. **Varlık** dergisi Cumhurbaşkanlığı Seçim Süreci'ni ilk olarak **Adalet Ağaoğlu** ile konuşmuş. Ağaoğlu, "TBMM üstünde bir müdahaleyi, yani Meclis işleyişine karışılıp araya girilmesini doğru bulmuyorum. AKP cumhurbaşkanlığı adayına karşı devletin sivil ve asker kurumlarından ikincisinin, TBMM içindeki seçim çalışmaları sırasında muhtıra ile araya girerek krize yol açmasını demokrasiye aykırı buluyorum. Seçim sistemimiz nedeniyle iyi-kötü toplumumuzun temsilcilerinden bazılarının büyük bir rahatlıkla nasıl olsa "TSK her zaman olduğu gibi bizi dinsel yönetim baskısından kurtarır" anlayışından edindikleri güç, cumhurbaşkanlığı seçiminin taşıyıcı gücü olmalı." sözleri ile kendince yaşamın süreçten rahatsızlığını ortaya koyuyor. Ağaoğlu sol düşünce ve siyasetin ne pahasına olursa olsun dini görünümün geriletilmesinin pozitifliğine duyulana sol tarihsici inançtan kopmanın gerekliliğine de vurgu yapıyor. Fransız Mine'nin yakın düşünce akrabası **Özdemir İnce** Taha Akyol'u bile İslamcı kategorisinde değerlendiren bir düşünsel ve politik körlük örneği sergilemiş. Özdemir İnce muhtıra gibi açıklamalarına devam ederek özellikle Regis Debray'ci Cumhuriyetçi retorikle olanları açıklıyor. Derin bir rejim sorunu yaşandığını ve Cumhurbaşkanlığı sorununu da bu temel sorunun bir parçası olarak gördüğünü ifade ediyor. Bu süreçte edebiyatçılara Althusser'in *Devletin İdeolojik Aygıtlarının* öğretimsel boyutta söylediklerine benzer bir misyon yüklüyor. Althusser, DIA'ları

Özdemir İnce

Adalet Ağaoğlu

Adalet Ağaoğlu, "AKP cumhurbaşkanlığı adayına karşı devletin sivil ve asker kurumlarından ikincisinin, TBMM içindeki seçim çalışmaları sırasında muhtıra ile araya girerek krize yol açmasını demokrasiye aykırı buluyorum."

ray'ci Cumhuriyetçi retorikle olanları açıklıyor. Derin bir rejim sorunu yaşandığını ve Cumhurbaşkanlığı sorununu da bu temel sorunun bir parçası olarak gördüğünü ifade ediyor. Bu süreçte edebiyatçılara Althusser'in *Devletin İdeolojik Aygıtlarının* öğretimsel boyutta söylediklerine benzer bir misyon yüklüyor. Althusser, DIA'ları

sayarken Haberleşme DİA'sı ya da medya, Kültürel DİA'dan da söz eder. "Edebiyatçıların gazetecilerden, siyasetçilerden daha uyanık olması gerekiyor. Cumhurbaşkanı seçiminin bir cumhuriyetçi/demokrat kavgası olduğu izlenimi yaratılmak isteniyor. Askerin muhtıra vermesi (ben buna "Askerin hükümete dilekçe vermesi" diyorum.) demokrasiyi kurşuna dizmiş. Kurşuna dizmediyse de korkuttu. Edebiyatçılara bir soru: Asker; her şey yolundayken, hükümet demokrasinin doruklarında gezinirken mi dilekçe yazdı?" CHP genel sekreteri gibi konuşan İnce, AKP'nin Anayasa değişikliği girişimini "Sivil Darbe" girişimi olarak anmayı da ihmal etmiyor. ?Cumhuriyet ilkelerine, anayasaya saygı göstermeyen iktidarlara hiç kimse saygı göstermez, çünkü meşruiyetini yitirmiştir? sözleriyle darbe şakşakçılığına devam etmekte ısrarlı davranmayı ilkeleştiriyor. Özdemir İnce Türk basının amiral gemisinde olmanın kibri ile 1970'li yıllarda özellikle Latin Amerika ülkelerine gerçekleşen darbelerin teorik altyapısını oluşturan ABD'li siyaset bilimcilerin "yönetemeyen demokrasi" kavramını biraz daha açılma uğratarak AKP'nin demokratik mekanizmalar içinde kalarak 'gereğinden fazla' siyasal ve toplumsal güç elde etmesini engellemek amacı ile ordunun doğrudan devreye girerek restorasyon yapmasını olağan ve tabii bir durum olarak görmektedir. ?Edebiyatçı bu külü yutmamalı! Ben yutmuyorum!" diyen İnce'ye derhal yutak iltihabı gerekçesiyle ameliyat tavsiye etmekle yetinelim. **Adnan Özyalçın**er ise "Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde yaşananlar, hukuksal açıdan doğru olmamakla birlikte, hukuksal süreç sonuçlanmadan Genelkurmay Başkanlığı'nın yayımlamadığı bildiri, bildiride yer alan darbe tehdidi, demokrasiye müdahaleden başka bir biçimde açıklamamaz" tespitini yaparak yapılanların darbe olduğunun altını çiziyor. **Sennur Sezer** ise aydınlanmacı rüyanın dışı vurumu olarak okuyabileceğimiz "laik ve tutucu olarak açılan iki cepheye karşı üçüncü cepheyi kurmak. Kültür-sanat adamları böyle bir cephe için çalışmak zorunda" açıklamasını yapıyor. Marx'ın teorik mirasından hareketle dini küçümsemeyi ima eden bu çıkarım aynı zamanda sosyolojik bir körlüğün de göstergesi mahiyetinde. **Sina Akyol**, solak ve solak olmayan Kemalistlerin basiretsizliği üze-

rinden hareketle Walter Benjamin'in "**tarihi güncelleştirme**" olarak metaforlaştırdığı bir anımsama türünü gündeme taşıyor. Akyol, açıklamalarını şu şekilde devam ediyor: ?Türkiye'deki esas kırılma 1923 sonrasındaki Kemalist üstyapı devrimleriyle başlamıştı. Üst üste gelen Kemalist devrimlerin bu ülkeyi gerek daha önceki yıllar, gerekse 2007 itibarıyla getirebileceği tek bir ortam vardı, ki o ortama gelinmiştir." Akyol'un sözleri Türk modernleşme deneyimine içkin olan tarihi kırılma anının üstünde biriken külleri üfleyerek herkesi esas mesele üstünde düşündürmeye çalışıyor. Sina Akyol darbelere ironik bir yaklaşımda bulunuyor. ?Eskiden", darbeye gece yarısına doğru başlanırdı; onca tank, olanca ağırlığından dolayı "sivil" caddelere zarar verirdi. Şimdilerde "internet ortamında" yürüyor tanklar; gelişkin bir kurmay zekası var bu "çağdaş" yürüyüşte.?

Harika çocuk Bedri Baykam'ın protest tiyatrocusu Ferhan Şensoy'un orduyu göreve çağırdıkları garip dönemin yazı(n) dünyasına yansımaları genel hatları ile yukarıda özetlemeye çalıştığımız gibi. Kuşkusuz her askeri darbenin yazı dünyasına yansıyış biçimleri farklılıklar göstergeleridir İktidar ulaklığı, matem havası ve direniş halleri aynı zamanda belli bir konumlanışı da beraberinde getirir. Benjamin "*Taraf tutmayan açmasın ağzını ancak mahvetmesini bilen eleştirebilir*" demişse de edebiyat dergilerinin kahir ekseriyetinden tıs çıkmaması üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

Anlatı dünyası, gösterdikleri kadar sakladıklarıyla da farklı zihniyetlerin, tarih yazımlarının gündemde olduğu bir alan. Yaşananların yürek burkuculuğu, buyurganlığı karşısında hatırlayanların ve hatırlatanların olduğunu da unutmamak gerekiyor. Çünkü "anımsama sanatsal/estetik bir sorun olduğu kadar siyasal bir sorundur (...) zamanı sadece şimdi ve fütürolojik gelecek boyutlarıyla kavramayı ön alan, geçmişi derhal unutulması gereken yararsız bir takıntı olarak gören bir düşünce biçimine yatkınlaştırıyoruz. Ama unutmak, sanıldığından çok daha tehlikeli bir edimdir. **Belleksiz toplum, hükmedilmeye en uygun toplumdur.**" Yargısı en çok mağduriyet söylemini sahiplenenlerce düşünülmesi gereken bir yargı.

AVRUPA VE İSLÂM

BERNARD LEWIS

Türkçesi: Zeynep S. PAŞALI

Aşağıda okuyacağınız, Amerikalı oryantalist Bernard Lewis'in Irving Kristol 2007 Konferansının tam metni; İslâm'a önyargılı bakışın yanında, tarihin "Haçlı" perspektifli okumasını yansıtmaması bakımından hayli anlamlı. Amerikan yönetimine egemen olan Neo-con'ların Evangelist bakış açısını pekiştirmeye yönelik bu konuşmaya lütfen dikkat!

Umrans

Sayın Başkan Yardımcısı ve Bayan Cheney, bayanlar ve baylar, teşekkür ederim. Bildiğiniz gibi, dil üzerinde çok sayıda çalışmalar yaptım; fakat onların hiçbirinde, bu gece şahsıma gösterilen itibar ve verilen değerden dolayı duyduğum minnettarlığı ifade edebilecek kelimeleri bulamıyorum. Söyleyebileceğim tek şey var: Teşekkür ederim.

Bu geceki konum *Avrupa ve İslâm*. Müsaade ederseniz, kişisel bir açıklama ile başlayacağım. Askerî ve istihbarat konularıyla doğrudan ilgili olan kişilerden bilgi almaya genellikle alışkınsınız. Ben, size bunu sunamam: Askerî ve istihbarat konularıyla olan doğrudan alâkam, çok uzun zaman önce Majestelerinin hizmetinden ayrılarak, savaşın izlerini taşıyan üniversite öğrencilerinin altı sene ihmal edilmiş işleriyle başa çıkmaya çalışan meslektaşlarıma katılmak için üniversiteye döndüğüm 31 Ağustos 1945'te kesin olarak sona erdi.

Bu gece, sizlere tarih dersi tadında bir sunum yapmaya çalışacağım. Tarihin muhtevası, tarihçinin görevi "gelecek" değil, "geçmiş"tir; fakat bu bazen unutulur. Roma'da, tarihçilerin uluslararası toplantılarından birinde, bir kısmımızın oturup, şu soruyu tartıştığını hatırlıyorum: *Tarihçiler, geleceğe dair tahminlerde bulunmaya çalışmalı mı?* Bu sorunun cevabı üzerinde enine boyuna düşündük. O dönemde Sovyetler Birliği hâlâ

ayakta ve güçlü idi. Sovyet meslektaşlarımızdan biri, en sonunda araya girerek şöyle dedi: *Sovyetler Birliği'nde tarihçinin en zor işi, geçmiş'e dair tahminlerde bulunmaktır.*

Avrupa'nın ya da Ortadoğu'nun geleceğine dair tahmin yürütme gibi bir niyetim yok; fakat tarihçiden mantıken beklenen bir şey vardır ki; genel eğilimleri ve süreçleri saptamak: geçmişteki eğilimleri, bugün nelerin üstünde durulduğunu tetkik etmek ve bunlara dayanarak da, gelecekte karşılaşma ihtimalimiz olan olayları ve seçenekleri anlamak.

Tarihçi için en gözde konulardan biri, sizin de bildiğiniz gibi, *dönemselleştirme*, yani tarihi dönemlere ayırmaktır. Dönemselleştirme, yazmayı ve öğretmeyi amaçlayan tarihçi için çoğu zaman bir kolaylıktır. Bununla beraber, insanlık serüveninin uzun tarihinde, gerçek dönüm noktalarının, büyük değişikliklerin vuku bulduğu zamanlar da vardır: bir çağın sonu, yeni bir çağın başlangıcı. Şu anda, böyle bir devirde olduğumuz, her geçen gün daha fazla kani oluyorum; Roma'nın düşüşü, Amerika'nın keşfi ve benzeri olaylarla mukayese edilebilecek bir tarihi değişim süreci. Bunu izah etmeye çalışacağım.

Geleneksel bir ifadeyle, Ortadoğu'nun yakınçağ tarihi, 18. yüzyılın sonunda, genç general Napolyon Bonapart komutasındaki küçük bir Fransız seferi birliğinin Mısır'ı işgal etmesi ve ol-

dukça problemsiz bir şekilde yönetmesiyle başladı. İslâm'ın stratejik merkezlerinden birine saldırılması, işgal edilmesi ve hemen hemen fiili hiçbir direniş olmaksızın hâkimiyet altına alınması korkunç bir darbeydi.

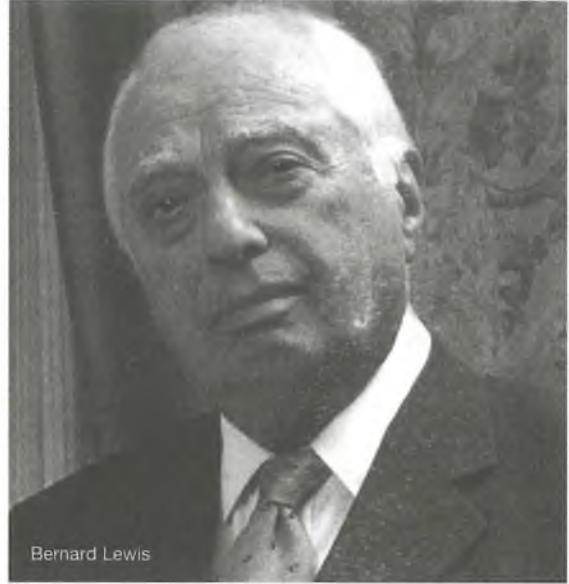
İkinci darbe, birkaç yıl sonra, Fransızların, ülkeden çıkmaya zorlanmalarıyla meydana geldi. Fransızları bu çıkışa zorlayan, ne Mısırlılar, ne de onların hükümdarları olan Türkler idi. Fransızları süren ve Fransa'ya geri gönderen, Horatio Nelson adındaki genç bir amiralin komutasındaki İngiliz Kraliyet Donanması'nın küçük bir filosuydu.

Bu, sembolik bir öneme sahiptir. Dediğim gibi, o zamanlar, 18. yüzyılın sonu, 19. yüzyılın başıydı. O dönemden sonra, İslâm'ın stratejik merkezleri, tamamen Müslüman yöneticilerin hükmünden çıktı. İslâm'ın kalbi sayılan bölgelerin idaresine, doğrudan ya da dolaylı yoldan, dış etkilerin gölgesi düştü.

Dış güçler, artık İslâm dünyasındaki hâkim güçler haline gelmişti. İslâm ülkelerinin hayatı, Batı'nın etkisiyle şekillenmeye başlamıştı. Onlara tercih hakkı veren, batı rekabetiydi. Oynayabildikleri siyasal oyun -kendilerine serbest olan tek oyun- dış güçlerin arasındaki rekabetten çıkar sağlamaya ve bunları birbirlerinin aleyhinde kullanmaya çalışmak idi. Buna, 19. ve 20. yüzyıllar boyunca, hatta 21. yüzyılın başlangıcında bile tekrar tekrar şahit oluyoruz. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı'nda, İkinci Dünya Savaşı'nda ve Soğuk Savaş'ta, Ortadoğu'daki hükümetlerin ya da idarecilerin, bu oyunu, değişen başarı dereceleriyle nasıl oynayamaya çalıştıklarını gördük.

Bu oyun artık bitti. Napolyon ve Nelson'un başlattığı dönem, Reagan ve Gorbachev tarafından bitirildi. Ortadoğu artık dış güçler tarafından idare edilmiyor. Bu devletler, bu yeni duruma alışmakta, kendi eylemlerinin ve onların sonuçlarının sorumluluğunu üstlenmekte ve benzeri konularda biraz zorlanıyorlar. Fakat bunun üstesinden gelmeye başladılar ve Usame bin Ladin, bu değişimi, her zamanki açık ve etkili üslubuyla anlattı.

Dış güçlerin hâkimiyet döneminin son bulmasıyla birlikte, Ortadoğu tarihinde, Batı hâkimiyetinin olduğu yüzyıllarda üzeri örtülmüş ya da karanlıkta kalmış bazı eski eğilimlerin ve derin akımların yeniden su yüzüne çıktığını gördük. Şimdi onlar tekrar geliyorlar. Bunlardan bir tanesini, Ortadoğu'daki farklı güçler arasındaki

iç savaş -etnik, mezhep taraftarlığı, bölgesel- olarak isimlendiriyorum. Bunlar, bittabi sürüp gitti; fakat emperyalist dönemde daha az önemi haizdi. Şimdi, yüzyıllar boyunca emsali görülmemiş bir şekilde tekrar açığa çıkıyor ve güçleniyorlar; örneğin, Sünniler ve Şiiler arasındaki mevcut çatışmaya bakarsak, bunu görebiliriz.

Bu geceki konumla daha doğrudan ilgili olan bir diğer şey de, Müslümanlardan yükselen geri dönüş sinyalleri: başlıca iki inanç olan Hristiyanlık ve İslâmiyet'i, dünyaya hâkim olmak için evrensel bir mücadele içinde gören Müslümanların, bu mücadeleye geri dönüşünün sinyalleri. Dünyada çok sayıda din vardır; fakat bildiğim kadarıyla, bunlardan yalnızca iki tanesi hakikatlerinin, bütün dinlerin de iddia ettiği gibi, sadece evrensel değil, aynı zamanda da özel olduğunu iddia ederler. Hristiyanlar ve Müslümanlar, Tanrı'nın insanlığa son mesajının talihli mirasçılarıdır, görevleri de onu -Yahudiler ya da Hindular gibi- bencilce kendilerine saklamamak; önlerine çıkan engeller ne olursa olsun, onları aşarak, bu mesajı bütün insanlığa ulaştırmaktır. Hristiyanlık ve İslâmiyet'in paylaştığı bu anlayış, on dört asırdan daha uzun zamandır süregelen ve şimdilerde de yeni bir döneme giren uzun mücadeleyi başlatmıştır. Tarihinin 21. yüzyılının başlangıcında olan Hristiyan dünyasında, bu galibiyetçi tutum, artık hâkim değildir ve azınlık bir grup tarafından benimsenmektedir. 15. yüzyılının başlarında olan İslâm dünyasında ise **galibiyetçilik** hâlâ önemli bir güçtür ve yeni militan hareketlerle ifade edilmektedir.

Her iki tarafın da, çok uzun zaman boyunca, bu mücadeleyi kabul etmek istememesi dikkate değerdir. Örneğin, her iki taraf da, birbirine dinî olmayan adlar takmıştır. Hristiyan dünyası, Müslümanları; *Mağribî, Sarazen, Tatar* ve *Türk* olarak isimlendirmiştir. Dinini değiştirerek Müslüman olan kimse için bile "Türk oldu" denirdi. Müslümanlar ise Hristiyanlara; *Romen, Frenk, Slav* vb. isimler vermişlerdi. Her iki dinin mensupları zaman içinde birbirilerine yavaş yavaş ve isteksizce dinî adlar vermeye başladılar. Bunlar ekseriyetle alçaltıcı ve kusurluydu. Müslümanlar, kendilerini hiçbir zaman öyle adlandırmazlar da, batıda onlara *Muhammedî* demek âdet hâline gelmişti. Bu adlandırma, Hristiyanların İsa'ya taptığı gibi, Müslümanların da aynı şekilde Muhammed'e tapıldığını öngören, tamamen asılsız bir varsayıma dayanıyordu. Müslümanların Hristiyanlar için kullandıkları ad, Nasıra adındaki bir yerin, yöresel mezhebine atfen *Nasranî* idi.

Mücadele, İslâmiyet'in en eski dönemlerinde başlamıştır. Hristiyan Bizans imparatoruna, İran hükümdarına ve muhtelif hükümdarlara, Hz. Muhammed(s.) tarafından yazıldığı iddia edilen bazı mektuplar bulunmaktadır ve bu mektuplarda şöyle denilmektedir: "*Ben, Allah'ın son mesajını getirmiş bulunmaktayım. Artık sizin devriniz geçti. İnançlarınızın geçerliliği kayboldu. Benim elçiliğimi ve inancımı kabul edin; ya da çekilin veya boyun eğin; inancınız nihayet buldu.*" Bu mektupların gerçek olup olmadığı şüpheli; ama mesaj, İslâm dünyasının kapsamlı ve hâkim görüşünü tasvir etmesi bakımından gayet açık ve gerçek.

Bir müddet sonra, daha sağlam bir delilimiz oldu: kitabeler. Burada sağlam kelimesini en gerçek anlamıyla kullanıyorum. Tahmin ediyorum, pek çoğunuz Kudüs'e gitmiştir. Olağanüstü bir yapı olan *Kubbetu's Sahra'yı* da muhtemelen ziyaret etmişsinizdir. Bu, son derece mühim. Bu yapı, Rodeo-Hristiyanlık geleneğine göre kutsal olan bir yere inşa edilmiştir. Mimari tarzı da, en eski Hristiyan kiliselerindeki gibi olup, 7. yüzyılın sonlarından kalmadır. İlk halifelerin biri tarafından yapılmıştır ve İslâm dinine ait, Arabistan dışındaki en eski yapıdır. Asıl mühim olan, Kubbe'nin içinde yer alan kitabelerdeki mesajdır: *O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur. (Kur'an-ı Kerim, 9: 31-3; 112: 1-3).* Bu, Hristiyan inancının bazı temel ilkelerine karşı, doğrudan bir meydan okumadır.

İlginç bir şekilde, aynı hamleyi, yeni altın para basımında da yaptılar. O zamana kadar, altın para basmak, Romalılara has bir ayrıcalıktı. İslâm halifesi, Roma'nın bu çok eski ayrıcalığını bozarak ve üstlerine aynı yazıyı koyarak, ilk defa altın para bastırdı. Dediğim gibi, bu bir meydan okumadır.

Müslümanların, Hristiyanlığa karşı saldırısı ve farklılıklarından ziyade benzerliklerinden doğan anlaşmazlık üç aşamadan geçmiştir. İlki, İslâm'ın, doğduğu yer olan Arap yarımadasından, Ortadoğu ve ötesine yayıldığı ilk zamanlarıdır. Ondan sonra Müslümanlar, -o zamanlar Hristiyan dünyasının birer parçası olan- Suriye, Filistin, Mısır ve Kuzey Afrika'yı ele geçirdiler ve güneybatı Avrupa'nın, İspanya, Portekiz ve Güney İtalya'yı da içine alan önemli bir kısmını alarak Avrupa sınırlarına da girmiş oldular ve bütün bu yerler İslâm dünyasının parçası haline geldi. Hat-tâ Pireneler'i geçerek Fransa'ya girdiler ve kısa bir süre için de olsa, Fransa'nın bazı bölgelerini zapt ettiler.

Uzun ve şiddetli bir mücadeleden sonra Hristiyanlar, kaybettikleri toprakların bir kısmını yeniden ele geçirmeyi başardılar. Avrupa'da başarılı oldular ve Avrupa haritası, bir bakıma, o başarının çizdiği sınırlarla belirlendi. Hristiyanlar, Kuzey Afrika'yı ve Orta Doğu'yu yeniden ele geçiremediler; bu da Hristiyanlık için bir kayıp oldu. Özellikle de, kutsal diyarı Filistin'i, *Haçlı Seferi* olarak bilinen mücadele dizisinde yeniden ele geçirmeyi başaramadılar.

Mesele bununla da bitmedi. Bu esnada, ilk defa yenilgiye uğrayan İslâm dünyası, bu sefer Arap ve Mağribilerin değil, *Türk ve Tatarların* önderlik ettiği ikinci bir saldırıya hazırlanıyordu. 13. yüzyılın ortalarında, Rusya'yı ele geçiren Moğollar, İslâmiyet'i kabul etti. Anadolu'yu işgal eden Türkler, Avrupa'ya doğru ilerleyerek, 1453 yılında, çok eski tarihlerden beri Hristiyanlığın kalesi olan İstanbul'u fethettiler. Balkanların büyük bir kısmını ele geçiren Türkler, kısa bir süre için Macaristan'ın yarısına da hâkim oldular. İki defa, Viyana'ya kadar uzandılar; 1529 ve 1683 yıllarında şehri kuşattılar. Amerikan tarihçileri tarafından çok iyi bilinen Berberi korsanları, kuzey Afrika'dan, batı Avrupa'ya akın ettiler. En uç sınır olan İzlanda'ya ve batı Avrupa'nın pek çok bölgesine gittiler. 1631'de, Baltimor'a hücum ettiler (İrlanda'daki ilk hücum). Elimizde bulunan o döneme ait bir belgede, Baltimor'dan Cezayir'e

götürülen, aralarında Cheney adında bir adamın da bulunduğu, 107 esirin listesi var.

Avrupa, bu defa daha süratli ve başarılı bir şekilde tekrar karşı saldırıya geçti. Rusya'yı ve Balkan yarımadasını ele geçirmeyi başardı ve eski hâkimlerin geldikleri zaman izledikleri yolu takip ederek, İslâm topraklarında daha ötelere doğru ilerledi. Avrupa'nın bu karşı saldırı dönemi için, yeni bir tabir uyduruldu: **Emperyalizm**. Asyalılar ve Afrikalılar, Avrupa'yı istila ederken, bu emperyalizm değildi. *Ne zaman ki, Avrupa, Asya ve Afrika'ya saldırdı; o zaman adı emperyalizm oldu.*

Avrupa'nın bu karşı saldırısı yeni bir dönem başlattı: Avrupa saldırılarını, Ortadoğu'nun kalbine götürdü. Şu anda, biz, doğan hâkimiyetin sonunu görüyoruz.

Usame bin Ladin, son derece ilgi çekici olan bazı demeç ve beyanatında, bunu, Afganistan'daki savaş ile ilgili olarak söylemiştir. Hatırlarsınız; bu savaş, Kızıl Ordu'nun bozgunu ve geri çekilmesiyle ve Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle sonuçlanmıştır. Biz, bunu, Sovyetlere karşı yapılan Soğuk Savaş'ta, Batının zaferi, özellikle de Amerika'nın zaferi olarak görüyoruz. Usame bin Ladin'e göre ise, bununla hiçbir ilgisi yok: O, cihad ile kazanılmış bir İslâm zaferi. Eğer bir kimse Afganistan'da meydana gelen olaylara ve akabinde olanlara şöyle bir bakarsa, bunun inanılması güç bir yorum olduğunu söylemesi gerekir, diye düşünüyorum.

Usame Bin Ladin'e göre, İslâm, bu uzun mücadelede nihai alçalışını, I. Dünya Savaşı'ndan sonra büyük İslâm imparatorluklarından sonuncusu olan Osmanlı İmparatorluğu dağıldığı ve topraklarının büyük çoğunluğu galip müttefikler arasında paylaşıldığı zaman; halifelik kaldırılarak son halife sürgüne gönderildiği zaman yaşadı. Bu, İslâm tarihinde gelinen en düşük nokta olarak görünmektedir. Müslümanlar buradan tekrar yükseldiler.

Onun anlayışına göre, müminlerle kâfirler arasındaki bin yıllık mücadele sürekli olarak devam etti. Son safhada ise kâfirlerin liderlik koltuğuna Romalılar -Hristiyan Bizans İmparatorluğu, Kutsal Roma İmparatorluğu, İngiliz, Fransız ve Rus imparatorlukları- geçti. Ladin, bu son safhada, küfür dünyasının, iki rakip süper güç olan Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasında bölündüğünü ve ihtilafa yol açtığını söylüyor. Ona göre, Müslümanlar, kâfir süper

güçten, daha tehlikeli ve daha öldürücü olanı ile tanıştı, onu yendi ve yok etti. Zayıf, şımarık ve çıtkırıldım Amerikalıların icabına bakmak, daha kolay olacaktı.

Bu kanaat, 1990'lı yıllarda, Amerikan üs ve tesislerine karşı birbiri ardına yapılan saldırılarla doğrulandı. Bu saldırılar herhangi bir fiili tepki uyandırmadı-sadece öfke dolu sözler ve ücra ve boş yerlere gönderilen pahalı füzeler. Vietnam ve Beyrut'ta alınan dersler, Mogadişu'da doğrulanmıştı: *Onlara saldırın, kaçacaklardır*. Bu, 11 Eylül ile sonuçlandığı görülen bir silsiledir. O saldırı, savaşı düşman ordugâhının merkezine götürdüğünden, birinci serinin sonu ve yeni bir serinin başı olarak tasarlandığı açık seçik ortadaydı.

Müslümanların tutucu ve azimli azınlığının gözünde, Avrupa'ya karşı üçüncü saldırı dalgası açık bir biçimde baş gösterdi. Bizler, kendimizi, onun ne olduğu ve ne anlama geldiği konusunda kandırmayalım. Bu defa, özellikle iki farklı şekilde karşımıza çıkıyor: **terör ve göç**.

Terör konusu, sıklıkla ele alınıyor ve etrafıca tartışılıyor. Bu yüzden, bu konuda daha fazla söz söylemeye gerek duymuyorum. Daha ziyade, Avrupa ile daha yakından ilgisi olan diğer konu üzerinde durmak istiyorum: **göç sorunu**.

Eskiden, bir Müslümanın kendi isteğiyle, Müslüman olmayan bir ülkeye taşınması, inanılmaz bir durumdu. Fakihler bu konuyu, şer'i kitaplarda uzun uzadıya ancak farklı bir biçimde ele almışlardır: Bir Müslümanın, Müslüman olmayan bir ülkeye taşınması, ya da orayı ziyaret etmesi câiz midir? Eğer oraya taşınır ya da ziyarete giderse, ne yapması gerekir? Genel olarak bu, bazı belirli başlıklar altında dikkate alınmıştır.

Bir mahpus ya da bir savaş esirinin seçme şansı olmadığı açıkça ortadadır; fakat bu kişi inancını korumalı ve bir an evvel yurduna dönmelidir.

İkinci durumda, iman etmeyenlerin topraklarında yaşayan imansız birinin, ışığı görüp hakiki inancı benimsemesi, yani Müslüman olması söz konusudur. Bu kişi, bir an evvel bulunduğu yeri terk etmeli ve Müslüman bir ülkeye gitmelidir.

Üçüncü durumda, misafir söz konusudur. Uzun süre için, câiz sayılan tek karar, esirleri fide ile kurtarmaktır. Bu, daha sonra, diplomatik ve ticarî görevleri de içine alacak şekilde genişletilmiştir. Avrupa'nın karşı saldırısının ilerlemesiyle, devam eden bu tartışmada yeni bir konu ortaya çıkmıştır. Ülkesi kâfirler tarafından işgal

edilmiş bir Müslümanın durumu nedir? Kalmalı mıdır, yoksa gitmeli midir?

Elimizde, İspanya'nın yeniden fethedildiği ve Faslı hukukçuların bu sorunu ele aldığı dönemden, 15. yüzyılın sonlarından kalma dikkate değer bazı belgeler var. Müslümanların kalıp kalamayacakları sorulmuş. Yaygın olan cevap, "hayır, kalmaları câiz değildir" şeklinde olmuş. Şu soru sorulmuş: İdareyi ele geçiren Hristiyan hükümeti hoşgörölü ise, kalabilirler mi? Bu kesinlikle, varsayımsal bir soru olarak anlaşılmıştır. Cevap; "hayır, kalamazlar. Çünkü din değiştirme için yapılacak olan teşvik, her zamankinden çok daha fazla olacaktır. Oradan ayrılmalı ve Allah nasip edince, ana yurtlarını tekrar fethetmeyi ve hakiki imanı yeniden uyandırmayı beklemeliler."

Pek çok hukukçunun izlediği yol buydu. Başlangıçta bir azınlık olan; fakat sonra önem kazanan bir grup vardı ki, Müslümanların, bazı şartları karşılanırsa, özellikle de inançlarına göre yaşamalarına müsaade edilirse, kalmalarının câiz olduğunu söylüyordu. Bu, akıllara, birazdan cevaplayacağım başka bir soruyu getiriyordu; 'inançlarına göre yaşamak' derken kastedilen neydi? Burada, sadece farklı bir dine değil, aynı zamanda dinin mahiyeti üzerine farklı bir kavrama da temas ettiğimizi sizlere hatırlatmak isterim. Bunu yaparken, hem ortaçağ döneminde, Hristiyan dünyasında, hem de hiç kuşkusuz Hristiyanlık çağı sonrası Batı dünyasında, dünyevî olarak kabul edilen pek çok meseleyi kapsayan, Müslümanların **Şeriat** olarak adlandırdıkları, İslâm'ın kutsal İslâm hukukuna özellikle atıfta bulunuyoruz.

Günümüzde, Müslümanları Avrupa'ya çeken pek çok cazibe merkezinin olduğu gayet açıktır. İslâm dünyasının büyük bir çoğunluğunda, giderek artan ekonomik sıkıntıların karşısında, Avrupa'da sunulan imkânlar, refahın çekiciliği ve istihdam bu cazibe merkezlerinin arasında yer alıyor. Ayrıca, orada, kendi yurtlarında eksikliğini yaşadıkları, ifade ve eğitim özgürlüğü de var. Bu, göç eden teröristler için büyük bir teşvik. Teröristler, Avrupa'da -bir dereceye kadar Amerika'da da- hazırlıklarını ve eylemlerini gerçekleştirmek için pek çok İslâm ülkesine nazaran çok daha özgürdürler.

Burada dikkatinizi, bu durumdaki diğer birkaç önemli unsura çekmek istiyorum. Bunlardan biri, çeşitli şekillerde görünen yeni **radikalizm**(köktencilik): Sünni, bilhassa Vahhabî ve

İran devriminden beri, *İranlı Şiiler*. Bunların ikisi de çok önemli unsurlar haline geliyorlar. Garip bir çelişkiyle karşı karşıyayız: İslâmî radikalizm ya da radikal terörizm tehlikesi, Avrupa ve Amerika'da, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya nazaran daha fazla. Bu gruplar, kendi radikallerini bizden daha iyi kontrol ediyorlar.

Sünni kesim çoğunlukla Vahhabî'dir. İslâm'ın kutsal mekânlarının, hac farızasının ve emirlerinde olan muazzam petrol servetinin denetçileri olarak, Suudi kraliyet ailesinin itibar, nüfuz ve gücünden yararlanmışlardır. *İran devrimi* daha farklıydı. "Devrim" tabiri, daha çok Ortadoğu'da kullanılır. Genel olarak kabul görmüş tek meşru ismi odur. Fakat İran devrimi gerçek bir devrimdir; Fransız ve Rus ihtilalleri için kullandığımız "devrim" tabirini, en az onlar kadar hak etmektedir. Fransız ve Rus ihtilallerinin kendi dönemlerindeki benzer bir şekilde, İran devrimi de, bütün bölgede ve İslâm dünyasında muazzam bir etki uyandırdı.

Şimdi de, bugünlerde çokça tartışılan **asimilasyon** (özümseme) meselesine dönelim. Avrupa, Kuzey Amerika ya da başka bir yere yerleşmiş Müslüman göçmenlerin, diğer pek çok göçmen gibi, yerleştikleri ülkenin bir parçası haline gelmeleri ne kadar mümkün? Üzerinde önemle durulması gereken birkaç nokta olduğunu düşünüyorum:

Bunlardan bir tanesi, **özümseme** ve **benimseme** (kabul etme/razı olma) kavramları arasındaki temel farklılıklardır. Bu noktada, Avrupa ve Amerika'nın durumları arasında apaçık bir farklılık vardır. Bir göçmen için, Amerikalı olmak, **siyasî tabiiyetin değişmesi** anlamına gelir. Fransız ya da Alman olmak ise, **etnik kimliğin değişmesi** demektir. Hem hissî bakımdan, hem de benimseme şekli bakımından, siyasî uyruğu değiştirmek, etnik kimliği değiştirmekten kesinlikle çok daha kolaydır. İngiltere, bunu iki şekilde de yapıyordu. Eğer vatandaşlığa kabul edilirsene, Britanyalı oluyorsun; İngiliz değil.

Din kavramıyla ilgili olan önemli farklılığa biraz önce değinmiştim. Müslümanlara göre, farklı konulardaki bütün meseleleri içine alıyor: Evlilik, boşanma ve miras, bunun en açık örnekleri. Batı dünyasının, Hristiyan dünyasının ilk çağından beri bunlar, dünyevi meseleler olarak kabul edilir. Kilise ve devletin, maneviyat ile maddiyatın, laiklik ile dinin ayrı tutulması İslâm tarihinde yeri olmayan ve bu yüzden de günümüzde bile Müslü-

manlara izah edilmesi güç olan bir Hristiyan ayrıımıdır. Çok yakın zamana kadar, Hristiyanların bunu açıklamak için kelime dağarcıkları bile yoktu. Artık var.

Bu duruma Avrupalılar nasıl karşılık veriyor? Avrupa'daki yaygın karşılık, Amerika'da da olduğu gibi, **çok kültürlülük** ve **politik doğruluk**tu. İslâm dünyasında öyle engellemeler yoktur. Kimlikleri konusunda son derece bilinçlidirler. Kim olduklarını, ne olduklarını ve ne istediklerini bilirler. Biz, bu vasfı, büyük ölçüde kaybetmiş gibi görünüyoruz. Bu, kiminde gücün kaynağı iken, kiminde de güçsüzlüğe sebep olur.

Zaman zaman kullanılan bir tabir de, **yapıcı konuşmadır**. Onlarla konuşalım, bir araya gelelim ve neler yapabileceğimizi görelim. Yapıcı konuşmanın eskilere dayanan bir geleneği vardır. Selahaddin, Kudüs'ü ve Filistin'deki diğer bölgeleri yeniden fethettiği zaman, Avrupalı Hristiyan tüccarların liman kentinde kalmalarına müsaade etmiştir. Bu davranışını haklı gösterme ihtiyacı hissetmiş ve Bağdat'taki halifeye, bu icraatını açıklayan bir mektup yazmıştır. Yazdıklarını size aynen aktarmak istiyorum. Tüccarlar faydalıydı; çünkü "aralarında, bize savaş silahları getirip satan yok, kendi zararlarına, bizim yararımıza." Bu durum, Haçlı seferleri sırasında ve daha sonra da devam etti. Osmanlılar Avrupa'ya girdiğinde; ihtiyaçları olan silahları kendilerine satmak isteyen tüccarları ve alımlarını finanse etmeye hazır bankacıları istedikleri zaman bulabildikleri dönemde de devam etti. **Yapıcı konuşmanın** tarihi çok eskilere dayanır.

Bu durumun, son derece ürktücü olan yeni haline rastlamak da mümkündür. Günümüzde Müslümanlardan Haçlı Seferleri için özür dileyen papanın sıra dışı manzarasına şahit olduk. Haçlıların birçok yönüyle çirkin ve zalimane olan tutumlarını savunmak istemiyorum. Fakat biraz mantıklı olalım. **Bizden, Haçlı Seferlerinin, barış içindeki İslâm dünyasına**

karşı yapılan haksız bir saldırı olduğuna inanmamız bekleniyor. Bu, çok zor. Haçlı Seferi için papanın ilk çağrısı, Sicilya'dan bir Arap keşif heyetinin, Tiber nehrinden geçerek Roma'da, St.Peters'i yağmalaması üzerine, M.S. 846 yılında oldu. Fransa'daki bir kilise meclisi, Hristiyan krallara, "İsa'nın düşmanları"na karşı toplanmaları için çağrıda bulunmuştur. Papa 4. Leo da, Müslümanlarla çarpışırken ölenlere cennet vaadi vermiştir. Yüz elli yıl sonra, çok sayıda savaştan sonra, 1096 yılında, Haçlılar Ortadoğu'ya ulaşmıştır. Haçlı Seferleri, cihadın, gecikmiş, sınırlı ve başarısız bir taklidiydi; din savaşıyla kaybedilen toprakları yine din savaşıyla yeniden ele geçirme girişimiydi. Başarısızlıkla sonuçlandı ve devamı gelmedi.

Çok kültürlülüğün daha yakın (yeni) bir başka örneği var. 8 Ekim 2002 tarihinde -belki bakmak istersiniz diye tarihin üzerinde ısrarla duruyorum-, sağlam bir Romen Katolik olduğu söylenen Fransa başbakanı **Jean-Pierre Raffarin**, Fransız parlamentosunda yaptığı konuşmada, Irak'taki durumdan bahsediyordu. Saddam Hüseyin'den söz ederken, onun kahramanlarından birinin de, kendisiyle aynı Irak kasabasından olan, Tikritli hemşehrisi **Selahaddin¹** olduğunu belirtti. M. Raffarin, meclisteki üyelerin, Selahaddin'in kimliğinin farkında olmama ihtimaline karşı, onun, "Haçlıları yenilgiye uğratarak, Kudüs'ü kurtarmayı" başardığını anlattı. Evet. Bir Fransız başbakanı, Selahaddin'in, Kudüs'ü, çoğu Fransız olan Haçlılardan almasını bir "kurtuluş hareketi" olarak nitelendirdiğinde, bu, bağlılıkların yeni bir duruma gelmesinin çok uç bir örneğidir.

Bunu duymuştum; ama inanmamıştım. Bu yüzden, parlamento kayıtlarından kontrol ettim. M. Raffarin **kurtarmak** kelimesini kullandığında, bir üye -ismi verilmemiş- yüksek sesle **kurtarmak?** demiş. Sadece içinden geleni söylemiş. Tek müdahale oydu ve fark ettiğim kadarıyla,

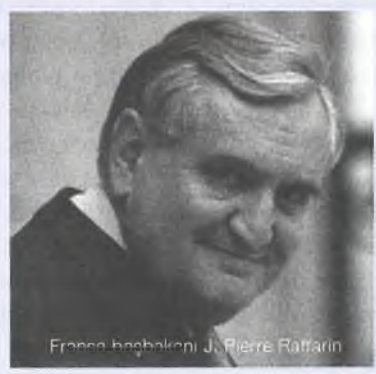
sonradan da herhangi bir yorum yapılmadı.

Müslüman radikaller, Avrupa'da bile epeyce müttefik bulabilmişlerdir. Onları tasvir ederken, giderek yanıltıcı hale gelen sağ ve sol tabirlerini kullanacağım. İhtilalden sonraki ilk Fransız parlamentosundaki üyelik düzenlemesi tabii hukuka göre değildi; fakat biz onları kullanmaya alıştık. Günümüzde bu kanunlar Batıda çok zor. İslâm'ın farklı kollarında ise deli saçmasından başka bir şey değil. Fakat dediğim gibi, insanlar onları kullanıyor, bu yüzden de böyle ifade edelim.

Sözde, Sovyetlerin yerini alarak, Avrupa'daki Amerikan karşıtı unsurları destekleyen solcu gruplar vardı. Axis'in yerini alarak, Avrupa'daki Yahudi karşıtı unsurları destekleyen bir de sağcı gruplar vardı. Her iki kaynaktan da, büyük destek sağlamayı başardılar. Avrupa'daki bazı kimselere göre, görünüşe bakılırsa, nefretleri, bağlılıklarından daha ağır basıyor.

Müslümanların çoğunlukla Türk olduğu Almanya'da, bunun dikkate değer bir istisnasına rastlamak mümkün. Onlar, orada, kendilerini, Alman ırkçılığının ve zulmünün kurbanları olan Yahudilerin varisi olarak görerek, çoğu zaman kendilerini Yahudilerle özdeşleştirme eğilimi gösteriyorlar. Berlin'de, Avrupa'daki yeni Müslüman azınlıkları ele alan bir toplantı yapıldığını hatırlıyorum. O akşam, bir grup Müslüman Türk, kendilerine katılarak bu konudaki dikkate değer düşüncelerine kulak vermemi istediler. Bunların arasından, hafızamda en canlı şekilde kalan şu oldu: "Almanlar, bin yılda 400.000 Yahudi'yi kabullenemediler. 2 milyon Türk'ü kabullenemelerine dair nasıl umut beslenebilir?" Bunu, Almanların suçluluk duygusunu istismar etmekte son derece ustaca kullanıyorlar: Avrupa'da -diğerleri gibi- yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan Alman kimliğinin korunması için yapılan ciddi Alman tedbirlerine engel olmak için.

Sürem dolmak üzere; bu yüzden değinmek

Bir Fransız başbakanı, Selahaddin'in, Kudüs'ü, çoğu Fransız olan Haçlılardan almasını bir "kurtuluş hareketi" olarak nitelendirdiğinde, bu, bağlılıkların yeni bir duruma gelmesinin çok uç bir örneğidir.

istediğim diğer noktaları bırakmayı düşünüyorum. [Devam etmesi için yükselen sesler]. Biraz daha dinler misiniz?

Hoşgörü meselesine dair birkaç şey söylemek istiyorum. Hatırlayacaksınız; Hristiyanlar kaybettikleri toprakları yeniden ele geçirdikleri ilk dönemde, İspanya, Portekiz ve Sicilya'dan sonra, -o dönemde yeniden ele geçirilen bölgelerde oldukça yoğun bir nüfusa sahip olan- Müslümanlara bir seçme hakkı verildi: *vaftiz, sürgün ya da ölüm*. Osmanlı'nın, Güneydoğu Avrupa'daki topraklarında, o bölgeleri ele geçiren hükümdarlar bir bakıma daha müsamahakârlardı; fakat çok da fazla değil. Bazı Balkan ülkelerinde kalan birtakım Müslüman azınlıkların sıkıntıları günümüzde de devam ediyor. Kosova ya da Bosna dersem, neden bahsettiğimizi anlarsınız.

O dönemde İslâm topraklarında, Hristiyanlara ve Müslüman olmayan diğer gruplara yapılan muamele arasındaki keskin farklılık yüzünden bu noktaya değindim. Müslümanlar, Avrupa'ya geldiklerinde, kesin bir hoşgörü beklentisi içindeydiler. Kendilerine, en azından, eski büyük İslâm imparatorluklarında, Müslüman olmayanlara gösterilen kadar müsamaha gösterileceğini umuyorlardı. Beklentileri ve yaşadıkları birbirinden çok farklı oldu.

Avrupa ülkelerine gelerek, hem beklentilerinin daha fazlasını, hem de daha azını elde ettiler: Teoride ve çoğunlukla pratikte de, eşit siyasi haklara, eşit iş imkânlarına, refah devletinin bütün haklarına, imtiyazlarına, ifade özgürlüğüne vs. sahiptiler. Fakat aynı zamanda da oralarda, geleneksel İslâm ülkelerinde sahip olduklarından çok daha azını buldular. Osmanlı İmparatorluğu ve ondan önce hüküm sürmüş diğer devletlerde, -Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonuncusu olarak söz ediyorum- Müslüman olmayan toplulukların ayrı kuruluşları vardı ve kendi işlerini kendileri yönetirlerdi. Kendi vergilerini kendileri tahsil ederler ve kendi kanunlarını uygularlar-

dı. Her biri kendi başkanlığı altında yaşayan ve devlet tarafından tanınan muhtelif Hristiyan toplulukları (da) vardı. Bu topluluklar, kendi okullarını, eğitim sistemlerini işletirler; evlenme, boşanma, miras ve benzeri konularda kendi kanunlarını uygularlardı. Yahudiler için de aynı durum söz konusuydu.

Yani, aynı sokakta yaşayan, biri Yahudi, biri Hristiyan ve biri de Müslüman olan üç adamın, öldükleri zaman, gayri menkullerinin üç farklı adli sisteme göre dağıtılacağı bir durumla karşı karşıyaydık. Bir Yahudi, haham mahkemesi tarafından cezalandırılarak, Sebt gününe saygısızlık ettiği ya da Kefaret Gününde² oruç tutmadığı için hapse mahkûm edilebilirdi. Bir Hristiyan, ikinci bir eş aldığı için tutuklanabilir ve hapsedilebilirdi. *Bigami*³ Hristiyanlıkta suç sayılıyordu; ama İslamiyet'e, ya da Osmanlı'ya göre suç değildi.

Müslümanlar, modern devlette, sosyal ve hukukî hayatlarında çok özgür değiller. Modern devletin doğası göz önünde bulundurulduğunda -ki inandıklarından oldukça farklıdır- böylesi bir özgürlük beklentisi içinde olmaları hiç de gerçekçi değil. Verdiklerini almayı hak ettiklerine inanıyorlar. Tıpkı Avrupa'daki Müslüman bir arkadaşımın bana söylediği gibi, "Biz, sizin tek kadınla evlenmenize müsaade ettik, siz neden bizim birden fazla kadınla evlenmemize izin vermiyorsunuz?"

Böyle sorular, -özellikle de *poligami*⁴- ortaya, uygulanabilir nitelikte olan konulara dair önemli sorunlar atıyor. Fransa'ya ya da Almanya'ya gelmesine izin verilen bir göçmenin, ailesini de yanında getirmeye hakkı yok mu? Fakat ailesi tam olarak kimlerden oluşuyor? Birden fazla sayıda olan eşlerini de getirmek için ısrar eden ve izin alanların sayısı giderek artıyor. Aynı durum, sosyal yardım ödemeleri ve benzeri konular için de geçerli. Öte yandan, şeriatın uygulanması biraz daha güç. Bu, son derece hassas bir konu haline geldi.

Bununla yakından ilgili, bir diğer hassas konu ise, Hristiyan ve İslâm dinlerinde büyük farklılık gösteren bir mevzu olan *kadınların konumu*. Bu, gerçekten de, iki toplum arasındaki temel farklılıklardan biri.

Peki şimdi nasıl bir yol tutacağız? Müslümanların bazı açık üstünlükleri var. **Şevkleri ve inançları var. Bu, batılı ülkelerin çoğunda ya çok zayıf, ya da hiç yok. Davalarının doğruluğu konusunda kendilerinden eminler.** Hâlbuki

biz, zamanımızın çoğunu kendimizi kötülerle ve alçaltmakla harcıyoruz. Onlar, sadakat ve itaat sahibi ve belki de en önemlisi, nüfus istatistikleri var: *doğal nüfus artışı* ve *göç*, temel nüfus değişikliklerini meydana getiriyor ve bu değişikliklerin de, yakın gelecekte, en az birkaç Avrupa şehrinde, hatta ülkesinde, önemli çoğunlukların oluşmasına yol açması muhtemeldir.

Bizim de bazı üstünlüklerimiz var; en önemlileri de, ***bilim*** ve ***özgürlük***. Uzak geçmişinde, uzun bir bilimsel ve ilmi başarı istatistiğine sahip bir toplumda, gerçek modern bilgiye duyulan ihtiyaç aşîkârdır. Onlar, nispeten geride olduklarının üzülmeleri farkındadırlar ve durumlarını düzeltmek için fırsat kollamaktadırlar.

Daha az belirgin; fakat daha güçlü olan bir diğer ise *özgürlüktür*. Geçmişte, "özgürlük" kelimesi, İslâm dünyasında siyasi anlamda kullanılmıyordu. Özgürlük, hukukî bir kavramdı. Eğer köle değilseniz, özgürdünüz. Kölelik müessesesi mevcuttu. Özgür olmak, köle olmamak anlamına geliyordu. Müslümanlar, özgürlük ve köleliği, bizim Batı dünyasında eskiden yaptığımız gibi, iyi ve kötü yönetimler için mecazen kullanmıyorlardı. İyi ve kötü yönetimleri göstermek için kullandıkları tabirler, *adalet* ve *adaletsizlik*ti. İyi bir yönetim, Kutsal Kanun'un, hâkim olan makama getirilen sınırlamalar dâhil olmak üzere, tam anlamıyla uygulandığı âdil bir yönetimdir. İslâm geleneği, teoride ve modernleştirmenin hücumuna kadar büyük ölçüde pratikte de, müstebit ve keyfî bir yönetimi kesinlikle reddeder. Adalet içinde yaşamak, bizim özgürlük anlayışımıza en yakın tutumdur. Fakat Batı'nın özgürlük tasavvuru ilerleme kaydetmiştir. Her geçen gün daha iyi anlaşılmalı, gittikçe daha fazla beğenilmeye ve giderek daha çok istenmeye başlamıştır. Muhtemelen, en sonunda, en iyi umudumuz; belki de tek umudumuz, büyümekte olan bu çabanın devam etmesi olacaktır. Teşekkür ederim.

Bernard Lewis, AEI (American Enterprise Institute)'nin *Irving Kristol 2007 Ödülü*'ne layık görülmüştür.

Notlar:

1 Selahaddin Eyyûbî. (Ç.N.)

2 *Yom Kippur*: Yılın yedinci ayının onuncu gününde tutulan Yahudi orucu. (Ç.N.)

3 *Bigami*: Aynı anda iki kişiyle evli olmak. (Ç.N.)

4 *Poligami*: Birden fazla kadınla evlenmek. (Ç.N.)

KIYAMET GÜNÜ, KOZMİK DEĞİŞİM VE YENİDEN DİRİLİŞ

MAHMUD RIFAT KADEMOĞLU

Kur'an-ı Kerim'de, Kıyamet Günü insanın yeniden dirilişinin, yer ve göklerin yeniden yapılandırılışı ile birlikte bir değişim tarzında olacağını gösteren birçok bölüm ve âyet vardır. Bunlar, tıpkı insanın yaratılışında olduğu gibi, ölümünden sonra yeniden dirilişinde de, yer ile göklerin ve bütününü kozmik düzenin yeniden kurulmalarına paralel bir münasebet bulunacağını göstermektedir. Şu anlaşılıyor ki, Kıyamet ile birlikte varlığın ve kozmik düzenin yeniden yapılandırılacak olması, insanı da kapsayan genel bir dönüşüm ve farklılaşma tarzında vuku bulacak ve insanın uhrevî hayat planındaki mevcudiyeti de böylece değişmiş olan bu yapıya göre, ona uygun olarak şekillenmiş olacaktır.

Bunun için önce yerin ve göklerin yaratılışlarını anlatan âyetlere dikkat edilmelidir:

De ki: 'Siz gerçekten nankörlük (küfr) edip duracak mısınız o Hâlık'a (yaratıcıya) ki, arzı iki günde yarattı, bir de O'na menendler koşuyorsunuz! Bütün âlemlerin Rabbi O!'

Hem ona üstünden baskılar yaptı ve onda bereketler husûle getirdi ve onda azıklarını takdir buyurdu; araştıranlar için bir düzeye dört gün içinde!

Sonra semâya doğruldu da -o bir duman iken- ona ve arza 'gelin ikiniz de ister istemez' dedi. 'İsteyerek geldik' dediler.

Bu suretle onları iki günde yedi semâ olarak kararlaştırdı ve her semâya kendi işini vahyetti. Dünya semâyı da (en yakın göğü de) lambalarla ve bir koruma ile donattık! İşte bu

hep azîz-alîm'in (gücüne karşı konulamayanın, her şeyi en iyi bilen) takdiridir! (Fussilet, 41/9-12)

Ya o inkarcılar görmediler mi ki, semâvat ve arz bitişik idi de Biz onları ayırdık! Ve her şeyin canlılığını sudan meydana getirdik! Hâlâ inanmıyorlar mı?

Arza da -onları çalkalar diye- baskılar (sabit kazıklar; dağlar-tepeler) oturttuk, hem onda bol bol açıklıklar (yollar, meydanlar) yaptık ki doğru gidebilsinler!

Ve semâyı da korunmuş bir çatı yaptık. Onlar ise O'nun âyetlerinden (delillerinden) yüz çeviriyorlar. (Enbiyâ, 21/30-32)

Yerin ve göklerin herhâlde, onlarda vücut bulan canlıların ortaya çıkmaları için uygun bir ortam oluşturmak üzere hazırlandıkları bellidir. Öyle ki, insan topraktan yaratılmış (Hac, 22/5); cinler ise insandan önce varlık âlemine çıkarılmıştır (Hicr, 15/27). Onların hiçbirisi için, gökler ile yerin yaratılışına ve kendi yaratılışlarına şahit tutulmaları söz konusu olmamıştır (Kehf, 18/51).

İşte yukarıda meâllerini verdiğimiz âyetlerde insanın henüz yaratılmış olmadığı döneme ilişkin bilgi veriliyor. İnsan gözleminin söz konusu olmadığı bir yaratılış aşamasındaki fiili/gerçek durum tasvir ediliyor. Teşbih ve sembolik bir anlatım yapılmıyor. Ayrıca bunda, sanal veya temsili bir senaryo yahut da insanın algılama tarzına hitap etmek üzere özel olarak onun için kurgulanmış bir söylem de söz konusu olmuyor. Vahiy, doğrudan yaratılışa ilişkin gerçeğin tasvi-

ri ile insan aklına hitap ediyor; onu tefekküre ve olan-biteni anlamaya (zihninde canlandırıp kavramaya) çağırıyor. Zira insan, içinde yaşadığı ve bir parçası olduğu evrenin yaratılışını -bizzat şahidi olmadığı hâlde- tefekkür edebilen; buna temel olmak üzere kozmik cisimler ve olaylar üzerine gözlem yapabilen bir varlıktır. Allah tarafından kendisine, kâinattaki düzeni ve onun işleyişini izleyebilme yeteneği verilmiştir. Ve bu yeteneği ile o, bizzat şahidi olmadığı başlangıç dönemi konusunda, hâlen izlediği kevnî âyetlerle ilgili gözlemlerine dayanarak çıkarımlar yapabilmektedir. Gözü önünde bulunan eser; onun ilâhî çizimi, yapılanma biçimi ve düzeni bellidir ve kendisine bu konuda yeterli bir fikir vermektedir. Göz önünde bulunanda tezahür eden delilleri iyice izlemesi ve anlamlandırması kâfidir.

Evet, bunun içindir ki Kur'an, insanın yaratılışını, bir varlık olarak konumunu, geleceğini ve âkabetini kavrayabilmek için, onun içinde yaşadığı evrene bakması ve kevnî âyetleri izlemesi/okuması gerektiği üzerinde ısrar etmektedir. Şu hâlde Kur'an'ın özellikle üzerinde durduğu bu yalın metodu izleyerek, yer ve göklerdeki delillere bakmalı ve böylece varlığın kendisinde ve işleyişine hâkim olan (doğal) düzende kendini belli eden sona yönelik -gâî- işaretleri anlamaya çalışmalıyız:

Halbuki Allah, o gökleri ve yeri hakk ile yarattı, çünkü her nefse -hiç hakları yenmeksizin- kazanımlarının (sevap ve günahların tam) karışıklarını (ödül ya da cezalarını) vermek için. (Câsiye, 45/22)

Burada, göklerin ve yerin hak ile (tam bir gerçeklik üzere) yaratılmış olduğu belirtilmekle, bunların yaratılışında tezahür eden mükemmeliyete; kozmik düzenin yapılandırılmasında hep gözlemlenen o şaşmaz ve dakik iradeye dikkat çekilmiş ve bununla, aynı çizginin bütün ciddiyetiyle insan için de vârid olduğu gösterilmiştir. İnsan amelinin sonuçlarına ve onun âkabetine yapılan gönderme bundandır. Şu hâlde o, içinde barındığı evreni izlemeli, onu varlık âlemine çıkaran Rabbinin, evrenin de yaratıcısı olduğunu düşünerek, kendisi ile evren arasındaki kozmik münasebete bakmalıdır. O zaman -bu ve benzeri âyetlerde işaret edildiği gibi- taşıdığı görev ve sorumluluğu bütün gerçekliği ile farkedecek;

bunun ciddiyet ve kesintisiz dakiklığını hissedecek ve böylece de kendi âkıbeti hususunda yakine erecektir. Taşın toprağın ve bütün bir evrenin Allah'a şaşmaz itaati nasıl ise, insanın da O'na teslimiyeti aynen öyle, tam ve kusursuz olmalı; isyan ve günah aykırılığı ile gölgelenmemelidir. Zira günah ve yanlışlar, kozmik yapılanmanın hiçbir aykırılığa yer vermeyen düzen ve âhengine terstir. Böylesi tersliklerin ise, neticede insanı, kaçınılmaz bir şekilde evrensel yapıdan dışlanmaya götüreceği ve bu anlamda onu ağır bir cezaya sürükleyeceği bellidir, kesindir. Temiz bir vicdana ve açık bir zihne sahip bulunan her insan, içinde yaratıldığı doğaya ve kâinâtın muazzam düzenine bakarak herhâlde tefekkür edecek ve sadece onu kuşatan kevnî gerçekleri izlemekle dahi bu yalın hakikati iyice anlamış olacaktır:

Elbette o göklerin ve yerin yaratılışında ve gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, şüphesiz âyetler var, ulu'l-elbab (temiz bir vicdanla kavrayabilen) için! Onlar ki, ayakta iken de otururken de yanları üzerinde iken de hep Allah'ı hatırlarlar ve göklerin ve yerin yaratılışını fikrederler. 'Ey Rabbimiz' derler; 'bunu Sen boşuna yaratmadın, Sübhânsın! O hâlde bizleri o ateş azabından koru!' (Âl-i İmrân, 3/190-191; Medine dönemi, nüzûl sırası: 89)

İşte insanda dinî bilinci uyandıran böylesi bir gözlem ona kozmik yapı üzerindeki ilâhî rubûbiyeti gösterecek ve sonuçta kendisini de kapsayan o rubûbiyeti bililtizam benimseyecektir:

De ki: Allah'tan başka rabb mı arayayım, O her şeyin Rabbi iken! (En'âm sûresi, 6/164)
Daha Allah'ın dininden başkasını mı arıyor-

lar? Göklerde ve yerde bulunanların hepsi, ister istemez O'na teslim olmuş, hep döndürülüp O'na götürülüyor iken! (Âl-i İmrân sûresi, 3/83)

Allah'ın Dini, insan için Rabbi tarafından fitrî ve kevnî anlamda gerekli kılınmış, işleyen yasa demektir. Bu da bütününü O'na teslimiyeti icab eder. Aynı yasa esasen kozmik çapta da doğal olarak yürümekte; O'na teslimiyet ve rücu bütün mükevvenât için işlemektedir. Bu yüzden insan Allah'a tam teslimiyete girmekle ve bu anlamda Müslüman olmakla sadece; bütün varlık âlemini kapsayan düzene, bilinçli bir seçim ile katılmış ve kendisi için zaten gerekli kılınmış olanı özümsemiş olmaktadır.

Dönüşünüz hep O'nadır! Gerçektir Allah'ın sözü; çünkü ilkin yaratıyor, sonra onu geri çevirecek; iman edip iyi işler yapan kimselere adaletle karşılık vermek için! Küfredenlere ise, kızgın sudan bir içecek ve acı bir ceza var, küfrettikleri için! (Yûnus, 10/4)

Burada yer ve göklerin yaratılışında ve Kıyamet Günü bu düzen çöktükten sonra yeniden geri çevrilisinde ilâhi muradın iman edip de sâlih ameller ile nitelik kazanan kulların ödüllendirilmesi hikmetine dayandığı ifade edilmiş olmasına karşılık, inkarcılara verilecek azab sanki ayrıca not edilmiş gibidir. Bu üslûbun, insanın iman ve salâhının Allah katında ne kadar değerli ve öncelikli olduğunu gösterdiği bellidir.

Belirlenmiş bir vade ile kayıtlanmış olmak; insan gibi, evreni oluşturan unsurlar için de mukadderdir. Bir şey için belirlenmiş vade, o şeyin geçici (fâni) oluşu demektir. Kendisi dahil etrafında bulunan her şeyin fâni oluşu ise, insan için, likâullahı ve âhiretin varlığını işaret etmektedir. Çünkü bir şeyin mevcut, ama geçici oluşu; onun için, o varoluş gerçeğinin farklı bir boyutta kalıcılığını ortaya çıkaracak aslı bir varlık düzeyini gerektirir. O düzey ise likâullah'tır, âhirettir. İnsan herhâlde Allah'a rücu edecektir, zira Rabbi onu boş yere yaratmamıştır (Mû'minûn, 23/115). Çünkü O, Sübhân'dır, bâtıl ve abes işlerden elbette münezzehtir.

Bütün evrende gözlemlenen '**eceli müsemma'**nın, Rablerinin likâsı hususunda insan inancını kesinleştirecek bir işaret olduğu -diğer deliller yanında- özellikle belirtilmiş (Ra'd, 13/2); gene, her şeyin ancak hakk ile yaratılmış olması ve

her biri için bir ecel belirlenmiş bulunmasının, kesinlikle likâullahı gösterdiğine dikkat çekilmiştir (Rûm, 30/8). Bundan başka Lokmân, 31/29; Fâtır, 35/13 ve Zümer, 39/5'de de; gök, yer, güneş ve ayın, aynen insan için olduğu gibi, '**eceli müsemma'** ile cereyan ettikleri tekrar edilmiştir. Belirlenmiş vade (ecel) anlamına gelen bu ibare insan için, onun yalın gerçeklikle yüz yüze gelmesini; böylece kendi kazamının tam karşılığı olan cezanın gelip çatmasını ve özellikle de ölüm vaktini belirtir (msl. Münâfikûn, 63/11).

Aynı ibare, yukarıda gösterilen âyetlerde ise, kainatın çöküşünü -bir anlamda ölümünü- işaret eder. (Günümüzde bilim felsefesinde ve bu konuda öne sürülen farazî izahlarda da aynı yönde görüşler seslendirilmekte; kâinatın olduğu gibi devam edip gitmeyeceği bilinmektedir.)

Kur'ân, insan dikkatini, kendi konumunu düşünmek üzere kâinata çevirirken, onu içinde barındıran göklerin ve yerin yaratılmalarının insanların yaratılışından elbette daha büyük olduğuna da işaret etmiştir (Ğâfir, 40/57). Çünkü onların yaratılmaları ve düzenlenmeleri, insanın var olabilmesi için gerekli zemini oluşturmuştur. İnsanın terkiibinde yer aldığı bilinen unsurlar ile bunların hayatiyet şartları ve işleyiş ortamı da göklerin ve yerin yaratılmalarıyla hazırlanmıştır. Böylece yaratılışın, insanın varoluşunu aşan tezahürleri izlenmekle, onların bütününü için vârid olan kevnî yasa ve şartların hâliyle -küçük evren mesabesinde olan- insan hakkında da geçerli olacağı hatırlatılmıştır. Ayrıca insanların yaratılmalarının ve yeniden diriltilmelerinin, tek bir nefsin yaratılması ve ba'sı gibi olduğuna da vurgu yapılmıştır (Lokmân, 31/28). Her birimizin yaratılışında olduğu kadar yeniden dirilişinde de tek bir düzenin geçerli olduğu ve bunun, Hâlik tarafından belirlenmiş kevnî/doğal yasa ve şartlarında da bir ayrılık bulunmadığı böylece belirtilmiştir.

İsrâ, 17/99'da insanın, ölümden sonra yeniden dirilişi kavraması için göklerin ve yerin yaratılışına bakması ve bunu yaratan kudretin azametini, dünya hayatında kendisinin bir eceli bulunduğunu da düşünerek görmesi gerektiği belirtilmektedir. Çünkü insan, kendisini kuşatan kozmik yapının (varlığın) bir parçasıdır ama

onun ölümü kozmik yapıyı çözmemektedir. Bu yapı onunla kâim değildir. Gökler ve yer, kendisinden önce mevcut olduğu gibi, onun ölümünden sonra da -herhâlde kendileri için belirlenmiş bulunan ecelleri gelinceye kadar- devam edeceklerdir. Onun ölümü ile evrenin yok olmayıp devam etmesi, onların (varlığın) kendisi ile kâim olmadığını ve üzerinde onun mevcudiyetini aşan bir planın yürüdüğünü göstermektedir. Onları varlıkta tutan ilâhi güç, esasen onların bir unsuru -bir anlamda türevi- olan ve yaşaması için kendisine zemin oluşturduğu insanı yeniden yaratmaya da elbette kâdirdir. Kaldı ki, sürekli onlar gibi (mislehüm) yeni nesilleri ve başka insanları da O yaratmakta; her an yaratışa devam etmektedir (36/81-82).

Rabb'in bu tasarruflarını gözlemlediği hâlde insanın yeniden dirilişe inanamaması mantıklı ve anlaşılır bir tavır olamaz. Çünkü o takdirde Allah'ın kâinatı boşuna yarattığını ve kendi varlığı üzerinde sonuçsuz bıraktığı bozuk bir hayat projesinin sahibi olduğunu varsayıyor demektir ki, bu da onun, Rabbi'nin isimleri hususunda yalnızca saparak küfre sürüklenmesinden -O'na eksiklik ve kusur ifade eden yakıştırmalar da bulunmasından- başka bir anlama gelmez. Böylece Rabbi'nin Sübhân oluşunu kavrayamadığını; kendisini var eden ilâhi gerçekliği hafife aldığını ve sonuçta O'nu tesbihten ve O'na kulluktan uzak kalıp inkara sürüklendiğini ortaya koymuş olur. Oysa Allah Teâla, tasavvurların ötesinde muazzam kudret sahibidir ve hep tenzih edilmesi gerektir: (Zümer, 39/67)

Allah'ı hakkıyla takdir edemediler; halbuki bütün yeryüzü Kıyamet Günü O'nun bir kabzası (O'nun için bir sıkım, bir tutam, bir avuç mesa-besinde), **gökler de yeminine** (kudretine) **dürülmüşlerdir! Çok münezzeh, çok aşkındır o Sübhân onların şirkinden!**

O gün ki göğü, yazılı kağıt tomarını durer gibi düreceğiz! Yaratışa ilk başlayışımız gibi onu iade edeceğiz; üstlendiğimiz bir vaad! Şüphesiz yok ki Biz yaparız! (21/104)

O gün ki, yer başka bir yere dönüştürülecek, göklerde... ve hep o vâhid-kahhâr (gücüne karşı durulamaz olan tek) **Allah için fırlarlar!** (İbrahim, 14/48)

Bu âyetlerde bahsedilen gün kıyamet kopa-

cak, sonra sûra tekrar üflenmesini takiben yeniden diriliş gerçekleşmiş olacaktır:

Bir de sûr üfürülmüştür; ne baksınlar, kabirlerinden Rablerine doğru akın ediyorlar! 'Eyvah başımıza gelenlere!' derler; 'kim kaldırdı bizi uyuduğumuz yerden? Bu, işte o Rahmân'ın va'dı buyurduğu! Doğru imiş o gönderilen rasüller!'

(Yâsin, 36/51-52)

O günle ilgili tasvirlerin hepsinde kâinatta büyük bir değişimin ve esaslı bir dönüşümün gerçekleşeceği ve kâinatın çöküşünden sonra yeniden yapılandırılmak üzere yaratılışın iade edileceği net bir bilgi olarak verilmiştir. O büyük çöküş ve sonra da o iade olmasa, şimdi tanımadığımız âhiret ortamı nasıl kurulabilirdi?

Yâsin, 36/79'da O'nun her tür yaratışın bilgisini haiz bulunduğu; Hicr, 15/86 ile Yâsin, 36/81'de O'nun Hallâku'l-Alîm olduğu; sürekli yaratmak ve onu tekrarlamak bağlamında ilminin hudutsuzluğu beyan edilmiştir. Zümer, 39/68'de dirilişin, uykudan uyanır gibi birden olacağı gösterilmiştir. Bundan başka, yeniden dirilişin tek bir çağrı üzerine derhal gerçekleşeceği anlaşılmaktadır: İsrâ, 17/52'de, dirilişin vukunda kabirlerde pek az kalındığının düşünüleceği; Saffat, 37/19 ile Nâziât, 79/13-14'de, o gün zorlu bir kumanda ile derhal gözlerin açılacağı ve hepsinin meydana çıkacağı; Rûm, 30/25'de ise bulundukları yerden bir çağrı üzerine hemen diriltilecek oldukları açıklanmıştır.

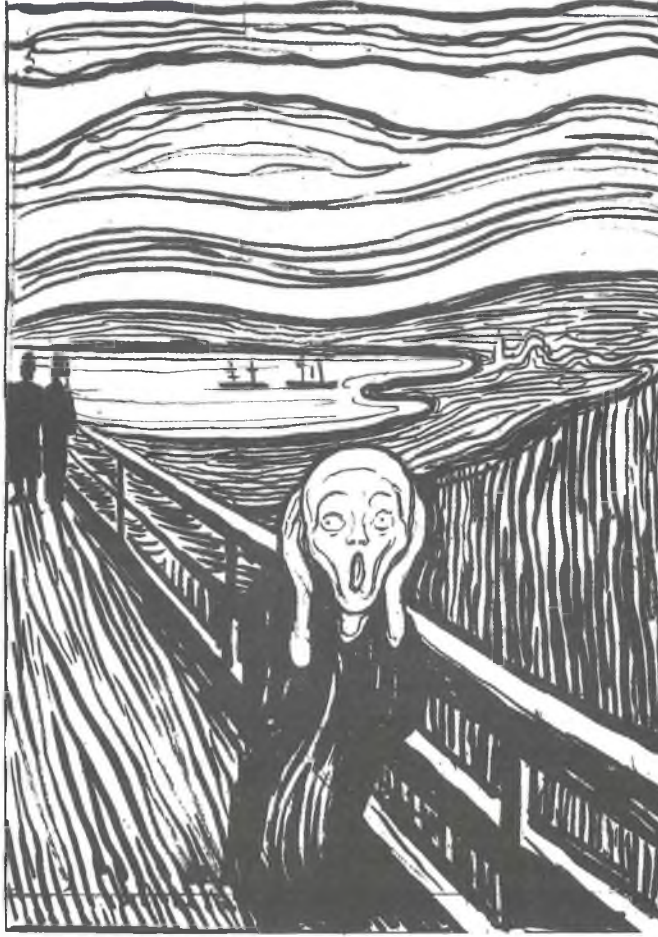
Evet, insan vücudunun dünyadaki ve âhiretteki yapılanışlarının hayli farklı olacağını gösteren bu önemli bilgiler, dünya sürecinde tenasül

ve doğum yoluyla hayat bulan ve bebeklik, çocukluk, olgunluk ve yaşlılık aşamalarından geçen bedenini, Kıyamet Günü davet vuku bulur bulmaz dirilmesini takiben âhirette hep öylece kalacağını da ortaya koymaktadır. Öyle ki, burada ölümün mutlaka tadılacak olmasına karşılık, likâ ortamı demek olan öbür âlemde böyle bir olay - mücrimler çok istese de- asla söz konusu olmayacaktır (Furkan, 25/13-14; Zuhur, 43/77).

Mücrimlerin cehennem ateşinde yandıkları halde ölmeyecekleri, bedenlerinin asla yok olmayacağı ve hatta -müstahak oldukları ceza anlamını hiç kaybetmeyeceği ve hafifletmeyeceği için- derileri erise bile yenileri ile değiştirileceği bildirilmiştir (Nisa, 4/56). Bütün bunlar dünya hayatında bildiğimiz insan bedeni için söz konusu değil iken, âhirette mümkün olacaktır. Bu da, insan bedeninin uhrevî hayat için hayli farklı bir yapılanmayla diriltileceği ve bildiğimiz şimdiki yapısının esastan değişmiş bulunacağı demektir. Kur'an'ın şu beyanı (Vâkıâ, 56/60-62) bu hususta açıktır:

Biz takdir ettik aranızda o ölümü ve Bizim önümüze geçilemez! Sizi benzerlerinizle değiştirmek ve bilemeyeceğiniz bir surette (yapılanarak) sizi yeniden var etmek üzereyiz. Herhâlde ilk neş'eti (yaratmayı) biliyorsunuz. O hâlde düşünsenize!

Bu âyetler, insan için yeniden dirilişin ve âhîret hayatının şimdi bilemeyeceğimiz bir tarzda gerçekleşeceğini gösteren net bir ifade taşımak-

tadır. Kıyamet Günü arzın, semavâtın ve bütünüyle kozmik düzenin sahne olacağı büyük değişimin insanı da kapsayan bir dönüşüm olacağı ve böylece onun bilemeyeceği bir yapılanma ile tekrar yaratılmış bulunacağı böylece açıklanmıştır.

Âhiretteki nimetlerin dünyadakilerle aynı imiş gibi hatırlanacağını, fakat bunların gerçekte benzer şeyler olarak kendilerine sunulmuş olacağını anlatan şu beyan da, insanın uhrevî yapısı için söz konusu olan bu değişimi destekleyen bir delildir:

İman edip salih ameller işleyenleri ise müjdele! Kendileri için altından ırmaklar akan cennetler var; onlardan (o cennetlerdeki) hangi bir semereden (üründen) bir rızık rızıklandıkça onlar, 'Ha (işte) bu bizim önceden (dünyada iken de) merzûk olduğumuz' diyecekler ve ona öyle benzer olarak sunulacaklar. Kendileri için orada pak, çok pak zevceler de var, hem onlar orada ebedî kalacaklar! (Bakara, 2/25)

Şu anlaşılıyor, orada bedenlerimizin değiştiğini dahi belki fark etmeyeceğiz. Çünkü o değişmiş yapı bize, dünyadakine benzer olarak verilmiş olacak, fakat aynı değil. Bu yüzden orası için hâlen tanıdığımız yapıya uygun veya onun paralelinde tasvirler yapılmış olması gayet doğaldır.

Vahiy tarafından insan sorumluluğunun uhrevî boyutuna dair çizilen tabloyu ve onun âhirette karşılaşılabilecek ödül ya da cezaya ilişkin verilen bilgileri de bu temele göre anlamlandırmak gerekir. İnşallah başka bir yazıda konuyu incelemeye devam edeceğiz.

“BİSMİLLAH” DEYİP BAŞLAMAK

AHMET KALDIRIM

Peygamber Efendimizin (S.) “*besmele her hayrın başıdır*” buyurması sebebiyle ben de böyle bir başlık atmayı uygun gördüm. Gerçekten de besmele biz müslümanların gündelik hayatlarının her aşamasında kendine yer bulan hayatımızın içinde yoğrulan, iradeye dönüşen bir başlangıç ifadesi...

Anlamı itibarıyla Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla demek olan besmele ile biz aslında kendimize sürekli olarak Allah'ı ve O'nun Rahman ve Rahim oluşunu hatırlatır dururuz. Peki Allah'ı ve onun Rahman ve Rahim oluşunu hatırlamak bu kadar önemli mi yada Allah'ın böyle bir anışa ihtiyacı var mı?

Gerçekte Allah “*alemlerden münezzeh*” olması hasebiyle böyle bir anışa asla ihtiyaç duymaz, lakin insan olarak bizler psikolojik varlıklar olmamız ve psikolojimizin de uğraştığımız iş, alışkanlıklarımız ve bizi çevreleyen ortam tarafından sürekli etkilenmekte olması sebebiyle hayatımızın her aşamasında mecamızdan sapmamak için bu tür telkinlere ihtiyaç duyarız.

Psikolojimizin bu değişken yapısı sebebiyle Resulullah'ın (S.) “*Güzel kimselerle arkadaşlık eden kimsenin durumu misk satan kişiyle arkadaşlık edenin durumuna benzer: O, koku almasa da ona o kokulardan siner. Yine kötü kimselerle arkadaşlık eden kimsenin durumu demirciyle arkadaşlık edenin durumuna benzer: O hiçbir şeye dokunmasa da o körüğün pis kokusu ona siner*” mealindeki hadisi bu hakikatimize işaret etmektedir.

Bu hakikatimiz sebebiyle günde beş vakit namaz kılmamız bize buyrulurken kim olduğumuzu, hayatın zorlukları karşısında nasıl ayakta durabileceğimizi kendi kendimize kavli ve fiili olarak telkin etmemiz, dinimiz içinde Hz. Adem'den buyana sistemleştirilmiştir.

İnsanın bu hakikati o kadar açıktır ki hemen hemen her din hatta modern çağlarda ortaya çıkan ideolojiler bile böyle ibadetler, virtler manzumesi ortaya koyma gereği duymuş bu bağlamda toplantılar, gösteriler düzenlemiştir ve hâlâ da düzenlemektedir. Önemli olan, hadiste de ortaya koyulduğu üzere “*güzel kokunun mu yoksa pis kokunun mu*” üzerimize sindiğidir.

Sorumuzun diğer bir kısmını oluşturan besmeleye geri dönecek olursak, besmele Tevbe suresi hariç her surenin başında yer alması nedeniyle en çok tekrarlanan ayettir. Bu geleneğin Hz. Süleyman döneminde de aynen geçerli olduğu yine Kur'an'da Seba melikesi Belkıs'ın ağzından “*bana bir mektup atıldı, o Süleyman'dan ve Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla diye başlıyor*” ifadesiyle bize aktarılmaktadır. Bu gelenek uyarınca biz gerek kendi kendimize gerekse bir birimize sürekli olarak Allah'ı ve O'nun Rahman ve Rahim oluşunu hatırlatırız.

Allah'ı hatırlatırız kendimize zira O her şeyden önce bizim için üzerinde “*yaşamakta olduğumuz emin beldeyi*” oluşturan arzı ve her türlü tehlikeye karşı “*korunmuş tavanı*” yaratan, sonra bize bu belde de “*hangimizin daha iyi iş yapaca-*

ğını ortaya koymak” için “imtihan yüklü hayatı” bahşeden ve “var olan her şeyin sebepsiz sebebi” olandır.

Bu sebepten dolayıdır ki O’nu unutarak yaşanan tüm hayatlar şairin ifade ettiği gibi “toprağın sırtında ur gibidir”. Ve zaten anlamsız bir koşturmaca olarak devam eden bu hayat müsveddeleri “ağızların tadını kaçırın” ölümün varlığıyla iyice anlamsızlaşır...

Ancak O’nu, hayatın merkezine koyarsak ölümle kabusa dönen hayatımız anlam bulur ve yaşanmaya değer bir “aşk sayhası” halini alır. Hatta ömür boyu kaçtığımız, adını anmaktan bile ürperdiğimiz ölüm artık bizim için “Refik-i Ala” (Yüce Yoldaş) ile vuslata dönüşür. Böylece korkulan ve kendisinden kaçılan bir son ile hiç alakası olmayan, kendisi için koskoca bir hayatın coşkunu bir şekilde yaşandığı, heyecanla beklenen bir “Şeb-i Arus” halini alır.

Peki bizim ve her şeyin “sebepsiz sebebi” olan Allah nasıl bir Allah’tır? Bu Allah sürekli yaratıklarına kapris yapan, olmadık şeyler isteyen, her şeyi yokuşa süren ve dolayısıyla kulların kendisini sürekli “idare etmek” zorunda oldukları bir Allah mıdır? Gibi soruların ağırlığından bizi kurtaran ve kalbimizi ferahlatan açıklamayı yapan ikinci bölümüyle biz biliriz ki O her şeyden önce ve önde “Rahman ve Rahim” dir.

Rahman ve Rahim’in ne olduğu hususunda tarih boyunca pek çok alim pek çok şey söylemiştir. Bunlardan en yaygın bilineni “Rahman’ın bu dünyada herkese rahmet eden Rahim’in ahirette yalnız mü’minlere merhamet edecek olan” olmakla birlikte şahsen en isabetli yorumun İbn-i

Kayyim’dan (Manar I, 48) yaptığı “Rahman terimi Allah kavramını içinde mündemiç (içkin) olan ve O’ndan ayrılmayan aşkın rahmeti, Rahim terimi bu rahmetin O’nun yarattıklarında ortaya çıkışını ve etkilerini ifade eder” alıntısıyla Muhammed Esed’in “Rahmeti en büyük olan ve Rahmet saçan” meali olduğunu düşünmekteyim.

Biz Müslümanlar böylece biliriz ki O rahmeti en büyük olandır ve yine O sürekli olarak tüm kainata rahmet saçıp dur-

maktadır. Bu bağlamda bizim cezalandırma olarak düşündüğümüz şeyler bile bizim için O’nun “bize bir şeyler öğretmek için?”¹ yönelttiği Rahmet tecellileri olarak anlam kazanır. Ortaya koymamız gereken yegane çaba sadece Rahman bize bununla neyi öğretmek istiyor sorusunun cevabını bulmak ve bu cevap uyarınca hayatımızı yeniden şekillendirmektir zira bilen için hayatta hiçbir şey tesadüf değildir oysa bilmeyen için hayatta tesadüften başka bir şey yoktur. Böylece biz Müslümanlar bizden önce kendilerine kitap verilip de azanların “kaprisli” Rab tahayyülesinden kurtulduğumuz gibi sapanların “kindar” Baba inancından da yakamızı kurtarmış oluruz.

İlmiyle her şeyi kuşatmış olan Allah insan psikolojisinin çevresinde olan ve uğraştığı her şeyden nasıl etkilendiğini bildiği için ve bizim doğru bir Allah idraki üzerine hayat tesis etmemizi istediği için besmeleyi bu kadar vurguladı. Hz. Peygamber (S.) de bu vurgu uyarınca “besmele her hayrın başıdır” buyurarak bizi yaptığımız her şeye besmele ile başlamaya teşvik etti ki bu hakikat, bilincimizin gerek altına gerekse üstüne kazınsın. Zira böyle bir Allah idrakinin somutlaştıracağı hayatın O’nu tanımayan yada çarpıtanların somutlaştıracağı hayattan çok daha farklı ve gerek birey için gerekse toplumun tümü için çok daha yaşanır olacağı açıktır.

Bizi Rahmet’i içinde yaratan, yaşatan ve hesaba çekecek olan Allah’ın şanı pek yücedir.

Not:

1. İsmet Özel’in bir yazısından esinlenmedir.

GONCA GÜLSEL ALEV VE "DANİMARKALI GELİN"İN HİKAYESİ

ABDULLAH YILDIZ

Danimarkalı Gelin öyküsünü ya da filmi- ni, eminim çoğunuz bir yerlerden hatırlarsınız. Ama sanırım, **Gonca Gülsel Alev** ismini tanıyanınız pek çıkmayacaktır...

Önceki ay kız kardeşi Çiğdem Hanım'ı kaybeden ve bir süreliğine Türkiye'de bulunan Gonca Hanımefendi ile, muhterem ablası Şule Yüksel Şenler Hanımefendi vasıtasıyla tanışma bahtiyarlığına erdik. Kız kardeşi için başsağlığı ve rahmet diledik; bilvesile halini-hatırım sorduk, sohbet ettik... Doğrusu, Gonca Hanım'ın İstanbul'dan Kopenhag'a uzanan maceralı hayat öyküsü ve İslâmî mücadele tecrübesi bana çok ilginç geldi. Kendilerine, "**Geçmişten Geleceğe**" sayfalarımıza konuk olarak hayatı ve mücadelesini bizlerle paylaşma teklifimizi kabul etmek nezaketinde bulunduğu için sizler adına şükranlarımı sunuyorum.

Kitap Tutkunu, Dikbaşı, Asi Ruhlu Kız

Gonca Gülsel, Kıbrıs kökenli Şenler ailesinin ikinci kız çocuğu olarak dünyaya gelir(1941). Rusya'da kimya eğitimi gören babaları Tahsin Bey, tayinleri sebebiyle Mersin, Kayseri, Konya Ereğli'den sonra İstanbul'a gelip yerleşince, aile İstanbul'da karar kılar. Gonca Gülsel, İstanbul'a taşınmadan kısa bir süre önce doğar ve çocukluktan itibaren gençlik yılları hep İstanbul'da geçer.

İlkokuldan itibaren asi ruhlu ve dikbaşı olarak tanınır. Hocaları onun hakkında şu hükmü verir ve kayda geçerler: "**Erkek mizaçlı ve mızık-**

çı". Bunu okuduğunda dünyası altüst olur, belgeyi hiçbir okul yöneticisinin önüne koyamaya- cağını düşünerek eğitim hayatını orada noktalar. Bir ara Kız Sanat Mektebine giderse de kısa süre sonra bırakır. Ama o, **okulsuz eğitim** geleneğinin müstesna ve farklı örneklerinden biri olacaktır. Olağanüstü kitap tutkusu, etkili konuşma yeteneği, klasik Türk musikisine yatkınlığı vb. gibi özellikler o asi ruhla birleşince, ele-avuca sığmaz güçlü bir kişilik çıkar ortaya.

"Cep harçlığımdan artırarak sürekli kitap alır ve okurdum" diyor Gonca Gülsel Hanım: "Fatih'teki Çarşamba Pazarı yolu üzerinde bir kitapçı vardı; sürekli kitapları karıştırır, alır, okur ve Cevat amcaya taksit taksit öderdim. Kitaplar çoğalıyor, fakat eve götürmeye cesaret edemiyordum. Mesela Varlık Yayınlarının *Türk klasikleri* serisinin tamamını almıştım, ama hepsi kitapçıda duruyordu. Bir gün, bütün cesaretimi toplayıp kitapları eve taşıdım ve odama bir raf yapıp yerleştirdim. Annem kitapları görüp de 'Bu ne! Nerden aldın bunları?' dediğinde, tamam nasıl olsa kulağımı çekecek, durumu olduğu gibi anlatayım, dedim. Anlatınca, hemen kolumdan tuttu ve hışım ile kitapçıya kadar sürükledi. Cevat amca yoktu, ama babası vardı. Onun bana dair övgü dolu sözlerini duyup işin hakikatini öğrenince, benim doğru söylediğimi anladı ve yumuşadı. 'Peki, borcun var mı? Başka hangi kitapları istiyorsun?' dedi. M.Akif'in *Safahat*'ı ile Tevfik Fikret'in *Rubâb-ı Şikeste*'sini almış ama parasını ödeyememiştin. Annem onları ödedi ve alıp geldik... Düşünün. henüz 13-14 yaşında bu

kitapları okuyorum...” Kitap tutkusu o günlerden itibaren artarak devam eder, Gonca Hanım'ın. Ailede hep birlikte okunan Hasan Basri Çantay'ın **Kur'an Meali** vesilesiyle 20 yaşlarında iken, Kur'an'ın mesajına muhatap olmaya başlar. Üzeyir ağabeyi onu **Risale-i Nûr** külliyyatı ile tanıştırır. Hayatını ve olaylara bakışını şekillendiren kitaplardan biri de Bekir Topaloğlu hocanın **İslâm'da Kadın** isimli kitabıdır.

Ulvi Ergüner'in 750 Yıllık Ney'i ve Türkiye'de İlk Amatör TV Programcılığı

Şenler ailesi klasik Türk müzikisine hayli aşinadır. Baba Tahsin Bey ud, abla Şule Yüksel kanun çalmakta, Gonca Gülsel de ney üflemekte, sık sık ailece meşk etmektedirler. Aile dostları Ulvi Ergüner Hoca, ney dersi verdiği Gonca Hanım'ı öylesine takdir etmektedir ki, bir gün onun, hocasının ney'ini çok sevdiğini görünce atalarından kalma 700 yıllık ney'i çıkarıp ona hediye eder. “Bu paha biçilmez hediye hâlâ saklıyorum” diyor Gonca Gülsel Hanım ve o yıllara dair bir hatırasını paylaşıyor bizimle:

“Yanılmıyorsa 1958-59 yılıydı. Türkiye'de ilk televizyon yayını İstanbul Teknik Üniversitesinin Taşkışla'daki binasından amatör olarak yapılmakta ve evinde televizyon bulunan az sayıda insana hitap etmekte idi. Bir gün bestekâr **Melahat Pars**'la görüşmek üzere Harbiye'deki radyo evine gittiğimde, kendisinin Taşkışla'da olduğunu ve beni orada beklediğini söylediler. Taşkışla'ya gittim. Melahat Hanım'la konuşur-

ken oradaki yetkililerin dikkatini çekmişim. Ilginç isimlerini hiç unutmadığım iki yönetici **Taşkan** Bey ile **Taşhan** Hanım yanıma geldiler. Hemen pat diye, ‘Senin çok güzel, mikrofonik bir ses tonun var, bizde program yapar mısın?’ dediler. ‘Nasıl yapacağım?’ dedim; ‘Nasıl biliyorsan öyle yap, kabulümüz’ dediler. Hemen başladım. Cuma günleri program bana aitti; tamamen kendim hazırlayıp sunuyordum. Ben yarım saat şiir, hikaye vs. okuyorum; sonra konuk çağırıyorum. Sanatçı camiasını tanıdığım için, kimi çağırırsam geliyor. Programın dekorunu da kendim buluyorum. Mesela bir akşam şiiri okuyacağım; gidip bir akşam manzarası buluyorum, birkaç saatliğine ödünç alıp stüdyoya götürüyorum, onun önünde okuyup sonra da iade ediyorum. Bir keresinde sonbahar manzarası lazım oldu. Taksim'den giderken yaprakları sararmış bir ağaç dalı gördüm, hemen birinden rica ettim; ‘bu dah benim için koparır mısın’ diye. Adam çat diye koparıp verdi. Elime aldım, sevinerek stüdyoya götürdüm. Oradaki görevliye, ‘sen bunu yandan benim başımın üstünde tut; ben şiir okurken ara sıra da sarı yaprakları yukarıdan aşağı bırak’... İşte böylece belki de Türkiye'nin ilk televizyon programcılarından biri oldum. Yine birinde, Mehmet Akif programı yaptım; 7 yaşındaki kardeşim Çiğdem'i de Bülbül şiirini okutmak üzere getirdim. Fakat, saat ilerlediği için okutmak istemediler. Asi ruhluyum ya, dinlemedim onları, ve Çiğdem'e oku dedim. Ama gerçekten de çok güzel okuyordu. Taşkan Bey ve Taşhan Hanım öyle etkilendiler ki, kapanış vak-

Gonca Gülsel Alev

Abdullah Yıldız

ti geçmesine rağmen, göz yaşları içinde dinlediler ve biter bitmez de sarıldılar, öptüler kardeşi mi; 'sen nasıl yetiştirdin kendini böyle' diyerek."

Gonca Hanım'ın bu ilk televizyon programcılığı önemli bir tecrübe olur kendisi için. Bir ara konservatuara da gider, ama kısa süre sonra bırakır. Zira bu tür meşgalelerle tatmin olmayan asi ruhuyla, ciddi bir boşluk içinde hissetmektedir kendisini. Bir süredir yürüttüğü Adalet Partisi'nin hanım kolları musiki kulübü sorumluluğunu da bırakır. **Kadın Gazetesi**'ndeki "**Duyuşlar ve Görüşler**" isimli köşelerinde Şule Yüksel ablası ile birlikte yazılar yazdıkları dönem de (1960'lı yılların sonları) gerilerde kalmıştır.

İşte bu arayış döneminde karşısına **Cemile Hanım** çıkar...

Alman Müslüman Cemile Hanım'dan Etkilenerek Tesettüre Giriş

Cemile Hanım, Alman asıllı olup Gonca Hanım'ın ağabeyi Üzeyir Bey'in çok yakın bir arkadaşının hanımıdır. Türkiye'ye misafir olarak geldiğinde bir süre Şenler ailesinin yanında kalan Cemile Hanım'a, Şule Yüksel ve Gonca Gülsel kardeşler İstanbul'u gezdirmektedir. Alman bir hanımın tepeden turnağa tesettür içinde olması, Gonca Hanım'da büyük tesirler bırakır.

Bir gün, 15-16 kız ve erkekten oluşan bir grupta, Cemile hanımı İstanbul'da gezdirirlerken, namaz vakti girer ve hep birlikte Sultanahmet camiine giderler. Gonca hanım, yanında bulunan 16 yaşındaki kardeşi Tuncer'e, abdest alıp onlarla beraber namaz kılmasını söyleyince, kardeşi; "tamam, ama bir şartla; sen de bundan sonra, sadece namazlarda değil, daimi olarak başını örteceksen, ben de namaz kılarım". Bu cevap karşısında Gonca hanım hiddetlenerek; "Küstaht! Sen kim oluyorsun da, bana böyle bir şart kosabiliyorsun! Vallahi ve billahi bana hiçbir kuvvet bu başımı örttüremez" der ve camiye gider.

Sıra Yıldız Sarayı ve Camiine gelir. Programda, Yıldız'dan sonra o civardaki küçük bir Mescid'de imamlık yapmakta olan muhterem bir zâtı ziyaret de vardır, **Abdurrahman Tan, Servet Armağan, Ceylan** ağabey, **Mehmet Birinci** ve **Mehmet Fırıncı** ağabeylerle birlikte.

"O zâtın evine gelip de kapı açıldığında gördüğüm manzarayı hiç unutamıyorum" diyor ve ekliyor Gonca Hanım: "Bembeyaz saçı ve sakalı ile nûrânî bir yüz. Adeta bir şimşek çaktı ve ben, o an halimden utandım; başımdaki mendil kadar örtüyü öne doğru çekmeye çalıştım. Ama kendi kendime 'Seni riyakâr! Her an seni gören Allah'tan utanmıyorsun da senin gibi bir insandan mı utanıyorsun' diye isyan ettim. O andan itibaren birkaç saat boyunca olup biten hiçbir hadiseyi hatırlamıyorum; sanki birkaç saatliğine dünyaya kapatmışım gözümü, kulağımı. Meğer, sonradan bana anlattıklarına göre; içeri girmişiz, bir süre o zâtın sohbetini dinlemişiz ve onun yegeni olan -o sıralar genç kızların idolü olan- **Efkan Efekan** Bey misafirlere tepsi içinde meşrubat dağıtmış, çıkmışız, minibüse binmişiz... Bunların hiç birini hatırlamıyorum; zira ben müthiş bir iç hesaplaşma yaşıyorum. Ta ki, minibüste karşılıklı ve dizdize oturmakta olduğum Cemile Hanım koluma dokunana kadar. Eliyle işaret ettiği minnacık başörtümden dışarı çıkan saçlarımı içeri sokmaya çalışıyordu gülümseyerek. Bense, geçici olarak başıma kondurduğum bu örtüyü çıkarma zamamı geldi diye düşünüyordum. Tam elimi başıma götürüp çıkaracaktım ki, 'Nein/Hayır! Ben Alman müslüman, böyle, sen müslüman öyle açık, yok' diye kükreyerek bileğime yapıştı. Dona kalmıştım. Sonra özene-bezene o küçücük başörtüyü sıkı sıkıya öyle güzel bağladı ki... Halimden bir kez daha utandım ve bu kez herkesin duyacağı bir şekilde ve ağlayarak, 'siz ve Allah şahit olunuz ki, şu andan itibaren başımı kimse açamaz' diye haykırdım. Açmadım da... Elhamdülillah."

Ertesi yıllarda, ağabeyi Üzeyir Bey'in çıkarmakta olduğu ve ablası Şule Yüksel Şenler'in yazılar yazdığı **Seher Vakti** dergisinde çocuklara yönelik bir bölüm hazırlayıp yayınlamaya başlar. Ne de olsa, **Kadın Gazetesi**'ndeki yazarlık tecrübesi ona önemli bir birikim sağlamıştı.

Yine o yıllarda, Olgunlaşma Enstitüsü'ne öğretmen yetiştiren bir eğitim programına devam eder; el sanatları ve özellikle çiçekçilik üzerinde uzmanlaşır, çok da başarılı bir performans sergiler, hatta bir ara çiçek üreten bir fabrika ile ciddi bir işbirliğine gider; ancak diploma almadan enstitüyü terkeder. Evlenip de Danimarka'ya git-

tiğinde, onun hakkını teslim eden hocaları, peşinden diplomasını gönderirler kendisine. Çok da iyi ederler hani; zira bu diploma Danimarka'da Gonca Hanım'a yeni kapılar açılmasına vesile olacaktır.

İstanbul'dan Kopenhag'a Uçuş, Zor Yıllar ve "Gurbet Radyosu"

Kültürümüzde "nasib" kelimesi, en çok evlilik bağlamında kullanılır. Gonca Hanımın nasibi de daha önceleri *Seher Vakti* dergisinde çalışan, sonra da rızık için Danimarka'ya giden Muzaffer Alev Bey'dir. O aralar ağır hasta olan ve 'ölmeden önce kızının mürüvvetini görmek' isteyen annesi Ümran Hanım'ın ısrarı üzerine 1972'de alelacele evlenip Kopenhag'a uçar.

Danimarka'da çok zor günler, aylar, yıllar beklemektedir onu. Muzaffer Bey, yurt dışına ailesini götüren ilk Türklerdendir. O sıra kimse ailesini yanında götürmediğinden tanıdık Türk hanım arkadaş da bulamaz. Neyse ki, Gonca Hanım'a kanı ısınan Amerikalı bir hanımla sıkça görüşmektedir. Hatta Danimarka dilini öğrenmeden önce, ondan İngilizce öğrenir Gonca Hanım. Danimarka'da İngilizce çok yaygın olduğundan, dil sorununu İngilizce üzerinden halleder. Artık, yavaş yavaş Danimarka'yı tanımakta ve ortama alışmaktadır...

Birkaç yıl sonra, Türkiye'den farklı İslam ül-

kelerinden gelen hanımlar için Danimarka hükümetinin açtığı el sanatları kursunda hocalık yapma teklifi alır ve kurs hocalığına başlar. İşte orada yaşadığı bir olay, Gonca Hanım'a yeni bir misyon yükleyecektir. Bir gün, kursu gezmekte olan Danimarkalı yönetici Gonca Hanım'la tanışmak niyetiyle ona elini uzatır. Gonca Hanım'ın teşekkür ederek elini uzatmaması üzerine şaşırır ve 'bir yanlış mı yaptım, özür dilerim' der. Gonca Hanım, bu davranışının Müslüman inancından kaynaklandığını söyler. Danimarkalı şef, 'siz başınızı örtüyorsunuz ama diğer Müslüman hanımlar örtmüyor; bu farklılık neden?' deyince de şu cevabı verir: 'Evet, onlar da Müslüman. Ama Allah'ın Kur'an'daki emrini bilmiyor veya önemini kavramıyor olabilirler. Eminim ki, bilseler onlar da örtünecekler.' Gonca Hanım bunları İngilizce olarak söylemiş olsa da hanımlardan bazıları bunu anlar ve şef gittikten sonra, kendisini zor durumda bıraktıkları için özür dilerler. O andan itibaren, Gonca Hanım dini konularda sürekli soru yağmuruna muhatap olur. Kısa zamanda sadece kursta değil, Kopenhag'ta hatta Danimarka'da yaşayan Türkler arasında dini otorite haline gelir. "Şükür ki, bu tür sorulara hazırdım" diyor Gonca Hanım ve ekliyor: "Zira, Şule ablama gelen çuvalar dolusu mektupları biz tasnif eder; sorulara verilecek cevapları, ayetleri, hadisleri, hükümleri kitaplardan bulur ve onun da onayı ile gönderirdik. Bu araştırmalar bende ciddi bir birikim oluşturmıştu. İnsanlar Türk Konsoloslugu'ndaki Din İşlerine gitmekten çok bana geliyorlardı. Herkes birbirini haberdar edince de sayı katlanıyordu..."

İşte bu hayırlı şöret, ona yeni kapılar aralar.

Bir gün, Necmiye Domurcuk isimli bir arkadaşı, Kopenhag'da, Gurbet Radyosu adlı bir radyoda, milliyetçi gençlerin, şarkı ve türkü programları yaptığından bahseder. Bunun üzerine Gonca hanım, bildiklerini daha geniş kitlelerle paylaşabilmek için, bu radyoya müracaat eder ve Danimarka'daki ilk radyo macerasına başlar.

İlk programında Şule Yüksel ablanın "Münacaat" isimli şiirini okuyan Gonca Gülsel Alev Hanım, Gurbet Radyosu'nda tam üç buçuk yıl (1981-1984) sürdürdüğü program metinlerini önceden dikkatle kaleme almaktadır. Sonunda bu metinleri bir araya getirerek "**Gurbet Radyo-**

su” adı altında kitaplaştıracaktır(1991). Gonca Hanım’ın radyo programları Gurbet Radyosu ile sınırlı kalmaz; daha sonra Mısırlı Muhammed Mansuri’nin Diyanet’ten devraldığı ama işletemediği **Fatiha Radyosu**’nu alarak uzun süre de o radyodan seslenir gurbetçilerimize... Ve radyo aracılığıyla bir çok güzelliklere, hidayetlere vesile olur. Mesela, Gurbet Radyosundan hep şarkı-türkü isteklerinde bulunan bir Türk hanım, birden Gonca Hanım’ın konuşmasını işitince bir hayli şaşırır. Önce radyoyu kapatır, sonra tekrar açar; dinler, dinler ve öğrendiği hakikatler karşısında hıçkırıklara boğularak ağlamaya başlar; ardından anne-babasının yakasına yapışarak, “neden bize bunları öğretmediniz?” diye isyan eder. Nihayet Gonca Hanım’ı arayıp bularak onu manevi annesi sayar. Hayatı tepeden tırnağa değişen bir çok insandan sadece biridir o.

Ve “Danimarkalı Gelin”in Hikayesi

“Danimarkalı Gelin”, Gonca Hanım’ın kitaplaştırdığı *Gurbet Radyosu* içinde yer alan hikayelerden biri ve en çok ses getirenidir. Daha sonraları radyo tiyatrosu ve ardından film haline getirilerek Türkiye kamuoyunda büyük yankılanmalar meydana getiren “Danimarkalı Gelin”in yazılış serüveni ve kopardığı fırtına, aslında hikayenin kendisi kadar önemli ve yazılmaya, konuşulmaya değer.

1980’li yıllardayız. Türkiye’de 12 Eylül Darbesi olmuştur. Darbecilerin oluşturduğu Milli Güvenlik Konseyi’nin Başkanı Org.**Kenan Evren**, “Kur’an’da başörtüsü emrinin olmadığını, eskiden Arap kadınların saçları yemeklere filan düştüğü için, kocalarının başlarını örtmelerini emrettiğini, bugün ise böyle bir şeye gerek olmadığını” iddia ederek, bunu radyo ve tv’de, gaze-

DANİMARKALI GELİN

Gonca Gülsel Alev

Muhterem dinleyicilerim.

Geçen haftadaki programımda, Danimarkalı Müslüman komşu ve çocuklarından bahsetmiştim sizlere. Bu gece ise bir başka Danimarkalı müslüman hanımdan bahsedeceğim. Bu Danimarkalı hanım, bir Türk arkadaşımın ağabeyi ile evlidir.

Ankaralı olan Türk arkadaşım, kendi hayatını ve Danimarkalı olan yengesinin hikâyesini anlattığı zaman gözyaşlarını tutamamıştı. İstedim ki bu ibretli hayat hikâyelerini sizlere de anlatabayım. Siz de duymayanlara anlatın. Hikâyeyi arkadaşımın ağzından naklediyorum.

“Türkiye”deyken, anne baba korkusundan, inançsız olarak bağlardım başımı. Saçlarım, eşarbin önünden ve arkasından görünür, boynum açık kalırdı. Gerçi, yalan yanlış bir örtünme idi benimkisi, ama yine de o örtü bile benim aşağılık duygusuna kapılmama sebep oluyordu. Annem ve babamın dindarlığı ise, şekilcilikten başka birşey değildi. Benim başımdaki o yarım yamalak örtü, beni hemen dindar bir kız yapıveriyordu sanki. Çok kimse beni eşarpla görünce, anneme ve babama çıkışırlandı.

- Ne yapıyorsunuz Allah aşkına? Bu devirde kıızı bu kadar sık-mak günah vallahi. Bu sıcakta baş örtülür mü hiç?

Pek çok kimse ise,

- Maşaallah, böyle bir devirde, Ankara gibi bir yerde, böyle örtülü bir kıyafet var. Tebrik ederiz. Ne mutlu size, diye iltifat ederlerdi. Ben ise örtüden kurtulacağım günü ipe çekiyordum.

Örtülü olduğum için pek çok talibim oluyordu. Açık gezen arkadaşlarımdan çok daha fazlaydı isteyenlerim. Nihayet bir gün, dindarlığı, benim ailem gibi olan bir aile gelip, beni Danimarka’daki öğullarına istediler. Ailem razı oldu. Ben ise sevincimden adeta de-

li olacaktım. Çünkü Avrupa’ya gidip te, kapalı gezecek değilim ya. Her şey düşündüğüm gibi olmuş, eşarbımı açmama beyim ses çıkarmamıştı. Kendimi azad edilmiş bir kuş gibi hür hissediyordum.

İlk seneler herşey istediğimden, hayal ettiğimden de güzeldi. Fakat çalışmadığım için, evde oturmaktan ruhi bunalıma düştüm. Neticede beyim, bir hastahânenin mutfağında iş buldu bana. Çalışmakla biraz moralim düzelmeğe başladı. Fakat küçük kızımın, yuvalarda Hristiyan, yahut ne idüğü belirsiz insanların elinde oluşu, bende başka türlü bir huzursuzluk meydana getirdi. Öyle ki, çok zaman işi bırakmayı dahi düşündüm. Fakat işsizlik sigortamın dolmasına kısa bir zaman kalmıştı. Beyim sabretmemi rica ediyordu, zor katlanıyordum.

O sıralarda ağabeyim turist olarak yanıma gelmişti. Kısa bir süre sonra, bizimle aynı binada oturan bekar bir Danimarkalı kıza ağabeyim, anlaşıyorlar ve evlenmeğe karar veriyorlar. Yalnız ağabeyim bu Danimarkalı genç kıza müslüman olursa evlenebileceklerini söylüyor, kız da kabul ediyor. Ağabeyim kıza müslüman olmasını teklif ediyor ama, onun doğru dürüst İslamiyetle ilgisi yok. Sadece, “Bak, gitti de bir gavurla evlendi” demesinler diye onun Müslüman olmasını istiyor. Her ne ise, evlendikten hemen sonra gel-nimiz ağabeyime, İslam’ı öğrenmek istediğini söylüyor. Ağabeyim ne biliyor ki öğretsin. Utançla ellerini oğuşturuyor, yalan yanlış ne biliyorsa anlatmaya çalışıyor. Fakat hanımı cahil ve saf biri değil ki, anlıyor onun İslam’ı bilmediğini ve şunları söylüyor:

- Boş yere kendini yorma. Benim müslüman olmamı istedin, tamam kabul ettim. Ama sen kendi dinini bilmiyorsun daha. Ben senin gibi değilim. Madem ki müslüman oldum. Dinimin nasıl bir din olduğunu bilmek ve öğrenmek isterim. Ben bir Hristiyandım ve di-

telerde, meydanlarda dillendirmektedir. Haber tez ulaşır gurbet illerine. Gonca Hanım'a konu ile ilgili sorular yağmaktadır. Hatta, **'başörtüsü emrinin Kur'an'da olmadığı'** iddialarından hareketle, Sahte Kur'an—Gerçek Kur'an tartışmaları yapılmaktadır. Darbecilerden cesaret alarak İslam'a ve Kur'an'a saldıranlar iyice gemi aziya almıştır. Bu duruma sessiz kalması mümkün olmayan Gonca Hanım, radyodan meselenin hakikatini açıklamak istemekte, fakat radyo yönetimi ise, gerilim oluşturmamak için buna müsaade etmemektedir. İşte bu durumda, gerçekleri bir kurgu üzerinden anlatmak fikri gelir aklına. Programında zaman zaman yaşanmış hikayelere de yer veren Gonca Gülsel Alev Hanım, yaşanması gayet mümkün olan bir öykü yazar: **"Danimarkalı Gelin"**. Bir Cuma günü kaleme aldığı bu öyküyü, aynı akşam radyodan okur. Ve adeta yer yerinden oynar. Telefonu hiç susmaz; ki-

mileri tebrik ederken, kimileri de tehdit ve hakarete yeltenir, hatta 'senin hayatın tek kurşunun ucunda' diyecek kadar ileri gider. Öyle ki, Türk Elçiliği ve Diyanet bile onun konuşmalarından rahatsız olur, 'atm bu kadını' diye baskı yaparlar radyoya. Ama o, bu tehditlere pabuç bırakmaz, dik ve asil duruşunu sürdürür.

Gonca Hanım'ın **Gurbet Radyosu**'ndaki hikayelerinden en çok ses getireni ve insanları en çok etkileyeni **"Danimarkalı Gelin"** olur. Gonca Gülsel Alev'in hikayeleri ertesi yıllarda **Milli Gazete**'de tefrika edilir, **Kadın-Aile, Mektup** dergisinde yayınlanır. **Zaman** gazetesinin 'Müslüman Olan Hanımlar' serisinde "Danimarkalı Gelin" de yer alır. 1992'de çok yakın bir arkadaş, aynı hikayeyi **Türkiye** gazetesinde okuduğunu söyleyince şaşırır; zira kendisinin böyle girişimi olmamıştır. Bir ara tatil için Türkiye'ye geldiklerinde bol miktarda kaset, cd vb. materyaller

nimin nasıl bir din olduğunu biliyordum. Ama seninle evlenebilmek için, kendi dinimi terk ettim ve senin dinine girdim. Şimdi bu yeni dinimi mutlaka öğrenmem lazım. Zira, İslamiyet hakkında hiçbirşey bilmiyorum. Böyle olunca, nasıl müslümanım diyebilirim!

Kızcağız o gün telefonla randevu alıp, İslam Kültür Merkezi'ne gidiyor ve İslamiyet hakkında geniş bilgi alıp eve dönüyor. Oldukça tatmin olmuş, pek çok şey öğrenmiş ki, o gece bana gelip, Kur'an öğrenmek istediğini söyledi. Allah'tan, beni çocukluğumda Kur'an kurslarına göndermişlerdi de biliyordum Kur'an'ı. Yoksa bu yeni müslüman olmuş insan karşısında rezil olacaktım.

Yengem çok zekiymiş. Kısa bir bir zamanda Kur'an'a geçti. Büyükle bir süratle bir çok sureyi ezberledi, namaza başladı. Bu arada sık sık İslam Kültür Merkezi'ne gidip, kafasına takılan suallere cevap arıyordu. Bir gün, onu yazın sıcak günlerinden biri olmasına rağmen, üstünde uzun bol bir padesü ve saçının bir telini dahi göstermeyen bir eşarpla gördüm. Şaşırmıştım. Nasıl olur? O bir Danimarkalıydı. Yeni Müslüman olmuştu ve başını örtüyordu. "Ne kadar saçma, ne gereği var?" diye geçirdim içimden. Ama sormadan da edemedim.

- Yenge niye örttün başını?

Bir müddet yüzüme acı bir ifade ile baktı ve:

- Bir Müslüman olarak bana bu soruyu sorman çok garib. Kur'an okumasını biliyorsun da, Kur'an'da Allah, kadınlara örtünmesini emrediyor, bunu bilmiyor musun? dedi.

Çocukluğumdan beri pek çok kimseden,

- Aman kızım, saçlarını kapa, bir tel saç için şu kadar yüzbin sene yanacak gibi sözler duydım. Hatta bazı kimseler bunun Kur'an'dan bir emir olduğunu söyledikleri halde, bazıları da:

- Ben Kur'an'ı okudum, içinde örtünme ile ilgili bir ayet yok, demişlerdi. Ama, ya bu yeni Müslüman olan genç kadın, Kur'an'da Allah'ın emri olduğunu söylüyordu. Yeni Müslüman olan bir kimse her şeyi birden öğrenemezdi. Muhakkak bilmeden konuşuyordu, ya da bazı cahil kişiler, yalan yanlış şeyler öğretmişlerdir dü-

şüncesiyle, ona mağlup olmak istemedim ve yalan söyledim:

- Hayır Kur'an'da örtünme ile ilgili bir ayet yok. Ben Kur'an'ın tamamını okudum. Öyle bir ayet yok Kur'an'da. O bazı cahil insanların uydurmasıdır. Bazı kimseler başını örtüyorsa, bu sadece cahillerin uyduğu bir adet, bir gelenektir, dedim.

Ben bu sözleri söylerken, onun yüzü pembeden kırmızıya doğru bir hal aldı. Hiç cevap vermeden üst katımızdaki dairesine gitti. Biraz sonra elinde İngilizce Kur'an mealiyle döndü. Sahifeleri çevirip, aradığını bulunca durdu, yüzüme bakmadan, parmağını yüzüme uzatıp:

- Dinle, dedi. Bak, Allah Kur'an'da, Nûr suresi 31. ayetinde ne diyor: "Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar, zinetlerini yani vücutlarını açmasınlar. Bunlardan görünen kızım yüz ve eller müesna. Başörtülerini yakalarının üstüne kapayacak surette koysunlar." Bu koskoca ayeti gözün görmedi mi? Ayrıca Allah'ın ayetlerini böyle bir ayet yok diye kabul etmeyen insanların da kafir olacağını bilmiyor musun? Bana karşı kendi bilgisizliğini göstermemek için, Allah'ın bu muazzam ayetini nasıl inkar edersin? Bir müslümanın böyle bir davranışta bulunmasını aklım almıyor, diyerek yüzüme bakmadan yukarıdaki dairesine gitti. O'nun gidişi ile yerimde bir heykel gibi saatlerce kaskatı kaldım. Ne kadar korkunç bir durumda kalmıştım. Cahilliğim sebebi ile, Rabbinin koskoca bir ayetini, "Yok" diye inkar edip, bir kafir durumuna düşmüştüm. Hem de yeni Müslüman olmuş bir insan karşısında. O, yeni girdiği dine, benden daha çok sahip çıkmış, benden daha fazla şey biliyordu İslamiyet hakkında, hem de öğrendiklerini tatbik edebiliyordu. Ben ise bütün bunlara rağmen nefsimi kırıp, İslam'ın emrine giremiyordum bir türlü. Direniyordum. Altı üstü iki dairede oturan gelin görümce olarak o kadar zıt görünüşteydik ki, gören, beni Danimarkalı, O'nu Türk sanardı.

Bu hadiseden iki gün sonra, beyimin akrabaları geldi. Kadın erkek hep bir arada oturuyorduk. O sırada ağabeyimle yengemler de geldi. Salona giripte beyimin akrabalarını içeride görünce yengem,

alır, radyoda değerlendirmek için. Danimarka'ya döndüğünde, bir yandan ev işlerini yaparken bir yandan da radyo programı için hazırlıklar yapmaktadır. Türkiye'den getirdiği kasetleri dinleterek beğendiklerine yer vermektedir radyoda. "Alo Türkiye" isimli kaset serisinden birinde farlı hikayeleri dinlerken, birden "Şimdi gelelim 'Danimarkalı Gelin'e" anonsunu duyunca hayretler içinde kalır. Ellerini kurularak hikayeyi dikkatle dinler, seslendirenleri çok beğenir, hatta kendi eserine aklar. "Gerçekten çok başarılı bir radyo tiyatrosu olmuş. Dua ettim onlara" diyor Gonca hanım.

"**Danimarkalı Gelin**" hikayesinin de içinde yer aldığı **Gurbet Radyosu** kitabı 1991'de Timaş Yayınları arasında çıkan Gonca Gülsel Hanım'ı adeta şoke eden gelişme ise 1992'de yaşanır. Bir gün, tanıdık bir arkadaşı, 'hadi köşeyi döndün, film yazarı da oldun' diyerek takılmaya çalışır.

Önce pek ciddiye almaz; 'Hayırdır, ne filmi?' gibisinden. Arkadaşı; "A a, senin haberin yok mu? Danimarkalı Gelin filmi TGRT'de gösterime giriyor. Anonslarını duymadın mı?" Evlerinde uydu bağlantısı olmadığından TGRT'yi izleyemeyen Gonca Hanım, kelimenin tam anlamıyla şoktadır. Eve gelir; aile olarak durumu görüşürler ve TGRT'yi aramaya karar verirler. Telefonda karşısına çıkan ilgili zâta şöyle bir soru yönelir: "Beyefendi, Danimarkalı Gelin filminin yazarı kim?" Cevap, "Salih Diriklik"tir. Gonca Hanım devam eder: 'Peki, biri size dese ki, 'Danimarkalı Gelin'in yazarı benim', siz ne yaparsınız?' Telefonda ki yetkili, "Sadece gülerim" der. Gonca Hanım, "Öyleyse gülebilirsiniz; ben Danimarkalı Gelin'in yazarı Gonca Gülsel Alev'im ve sizi Danimarka'dan arıyorum." Önce Gonca Hanım'ı pek ciddiye almayan yetkili, onun bir bir delillere sıralaması üzerine yelkenleri indirir. Konuş-

- Hoş geldiniz, diyerek mutfağa geçti. Hepimiz şaşırılmıştık. Ben hemen yanına gidip,
- Ne oldu yenge, niçin girmedin içeriye? diye sordum. O gayet kendinden emin bir tavırla,
- İçerde erkekler var dedi. Ben gülerek;
- İyi ama, yabancı değiller ki, hepsi akraba, dedim. Yüzüme ciddi ciddi baktı.
- Sen daha kendi dinini bilmiyorsun. O halde bilene de karışma. Ben yabancı erkeklerle bir arada oturmayacağım artık. Sen bildiğin gibi yaşayabilirsin ama bana karışamazsın. Ben mâdem ki müslüman oldum, İslâmiyet neyi emrediyorsa ona aynen uyacağım. Din oyuncak değildir. Hem ben Müslümanım diyeceğim, hem de ona uymayacağım. Benim mantığım böyle bir şeyi kabul etmez. Bir insan ya müslümandır ona uyar, ya da değildir. Ben, ikisinin ortasında bir yol kabul edemem, dedi.

Bizim bu konuşmalarımıza ağabeyim de geldi. Yengemin yüzündeki ciddi ifade onu şaşırtmıştı.

- Ne oluyor yahu, niçin girmedin içeriye? Yengem cevap vermek istemedi. Bu sefer ağabeyim bana sordu.

- Niçin girmemiş içeriye söylesene?

Öyle müşkülde kalmışım ki, ne diyeceğimi bilemiyordum. Yengem benim zoru durumda kaldığımı anladı.

- Kızı sıkma, dedi. İçeride erkekler vardı onun için girmedim.

- Onlar yabancı değiller ki, daha evvel oturmuyor muydun aynı adamlarla diye sordu.

- Evet, dedi yengem. Daha evvel oturmam bir şey ifade etmez. Daha önce haram olan erkeklerle, bir kadının oturamayacağını biliyordum. Bu gün öğrendim ve bundan sonra eniştemle dahi bir arada oturamayacağım. Kusura bakmayın.

Ağabeyim adeta şok geçirdi. Deli gibi yengemin üstüne atılıp, şiddetli bir tokat attı yüzüne.

- Sen artık çok oluyorsun. Anladık başını örttün, yaz günü paradesü giydin, sesimi çıkartmadım. Ama artık fazla ileriye gittin. Ba-

şımıza şeyh kesildin. Sana müslüman ol dedikse, bize yeni yeni icatlar çıkart demedik. Bitti artık. Her şey kararında olur, sen işin kararını kaçırdın. Bundan sonra ne örtü isterim, ne de böyle saçmalıklar. Bizi rezil etmeğe hakkın yok senin, dedi.

Yengem, gözlerinden akan yaşlarla gayet vakur bir şekilde ağabeyime, hayatım boyunca asla unutamıyacağım ve kalbime zehirli bir hançer gibi batan şu sözleri söyledi.

- Seninle evlenebilmek için, aslını bilmediğim halde İslamiyeti kabul ettim. Müslüman oldum. Ama bu dini tanıdıkça, öğrendikçe, onun tek ve hakiki hayat nizamı olduğunu anladım. İslamiyet bana insanlığın ve kulluğun ne olduğunu, bir kulun yaratıcısının yasaklarından el çekip, emirlerine uymanın, kula kul olmak yerine, Hakk'ka kul olmanın ehemmiyetini öğretti. Elhamdulillah, ben artık o nurlu yolu tanıdım. Benim bu nurlu yolu tanımama sebep olduğun için, sana sonsuz teşekkür borçluyum. Fakat özür dilerim, İslamiyete ve onun emirlerine hümeti olmayan bir insanla artık bir arada yaşayamam. Sen kendi hayatını bildiğin gibi yaşa, ama ben o nurlu yolda dinin çok daha derinlerine doğru koşacağım.

Ve yengem sessizce kapıdan süzülüp evine gitti. Ağabeyimin ve benim dilim kilittenmişti. Bir müddet suskun ve suçlu bir şekilde birbirimize baktık. Bu arada beyim mutafağa geldi. Bizi o vaziyette görünce şaşırarak;

- Ne oluyor burada? Yenge hanım nerde dedi. İşte o an, gündür boğazımda tıkalı olan hıçkırıklarımlı salverdim. Müslümanlığımdan utandım. Kendimden nefret, anne ve babama lanet ettim. Niçin bize dinimizi öğretmemişlerdi? Bize İngilizce'yi öğrettiren ailemiz, dinimize niçin aynı gayreti göstermemişlerdi. Niçin İslamı yaşamamış ve bize de yaşatmamışlardı. Doğma büyüme Müslüman olan ağabeyim ve ben, yeni müslüman olmuş bir insandan, dinimizin emirlerine uymak hususunda en korkunç dersimizi almıştık. Rabbim bizi affeder miydi acaba? Ağabeyimin kollarına atıldım. Başımı göğüsüne vura vura ağlıyordum.

- Ağabey, ağabey, suçluyuz, biz suçluyuz. O haklıydı. Biz ne

mada Şule Yüksel Şenler'in ablası olduğunu öğrenen zât iyice şaşırır. "Dilerseniz, telefonunu vereyim, arayınız" teklifi üzerine, "telefonu bizde var efendim" diye mukabele eder. İkinci telefon konuşmasında gerçeği öğrenmiş bulunan TGRT yetkilisi, neredeyse kekeleyerek konuşmaktadır. Durumu hemen anlayan Gonca Hanım; "Merak etmeyin, sizden telif ücreti filan istemiyorum, saatlerdir telefona ödediğim parayı da bir kenara bırakıyorum, sadece eserin bana ait olduğunu yazmanızı istiyorum" diyerek en tabii hakkını talep eder. Hatta, "Danimarkalı Gelin hikayemi benim adımla okuyanlar, filmin altında başka bir ismi görünce ne düşünürler?" diye sorar... Nihayet, "bu eserden hiçbir ücret talep etmediğini, ailesinin de böyle bir talepte bulunmayacağını" belirten bir yazıyı faksılması istenir; Gonca Hanım istenen faksı gönderir ve o gece yayma giren Danimarkalı Gelin filminin son kısmına **"Yazan: Gonca Gülsel Alev"** ibaresi eklenir...

"İnanın, filmi yapanlara, oynayanlara hiçbir kızgınlığım, kırgınlığım yok" diyor Gonca Gülsel Hanım ve devam ediyor: "ama kendi eserim film yapılırken hiç olmazsa haberdar edilemez miydim? Arapça'ya, İngilizce'ye çevirip pazarladığınız film kasetlerinde isminin jenerikte yer alması gerekmez miydi? Hele İslâm'a hizmet amacıyla bu çalışmayı yapanlardan bu inceliği beklemek en tabii hakkım değil miydi?" Ne diyelim; yerden göğe kadar haklısın Gonca Hanım. Ama sonunda, elbette sizin gayretinizle hak yerini buldu. Hoş, "Danimarkalı Gelin" üzerinden yaptığınız büyük hizmeti ve diğer hizmetlerinizi insanlar bilmese de Allah biliyor ya! Önemli olan da o değil mi? Siz de biliyorsunuz ki, Hak davanın kutlu elçileri hep şu ilkeyi ayakta tutarak bize örnek oldular:

"Ben bunun için sizden bir ücret istemiyorum; hak ettiğim karşılığı vermek âlemlerin Rabbi'nden başkasına düşmez." (Şuarâ, 26/109)

biçim müslümanız ki, İslamiyeti bilmiyoruz ve onu tatbik eden, yeni bir müslümana, müslüman ol ama, İslâm'a uyma diyebiliyoruz. Yazıklar olsun anneme ve babama. Bize İslamiyetle ilgili hiçbirşey öğretmediler. Kur'an kursuna gönderip, başıma mendil gibi bir bez örtmekle, benim müslümanlığımın tamam olduğunu zannettiler. Beni cahil bırakıp Kur'an'daki ayetleri inkar ettirdiler. Seni cahil bırakıp, İslamiyetin emirlerine uyan karına İslâm'ın emirlerini terk et, dedirttiler. Sen her gün, gününü gün ederken, o bütün boş vakitlerini kitap okumakla geçirip, Danimarkalı müslümanlarla ve imamla, telefonda saatlerce konuşarak, durmadan İslamiyeti öğreniyor. Sen hangi gün İslâm hakkında birşey öğrenmek istedin de, bir hocanın kapısını çaldın? Hangi gün dinini öğrenmeğe azmettin? Evinde dinini öğrenmek için tek kitabın var mı? Halbuki yengem her gün yeni yeni kitaplar alıyor, aldıklarını içercesine okuyor, okuyup öğrendiğini tatbik ediyor. Dün saydım, 10 İngilizce, 8 Danimarkaca, 5 Almanca kitap vardı raflarında. O İslâm'ı içercesine öğrenirken, sen ona en büyük darbeyi vurdun. Karın öğrenip, öğrendiğini tatbik ediyor diye zavallıyı tokatladın bir de. Ağabey suçlusun, valahi suçlusun. Af dilemelisin yengemden ve Allah'dan. İnşallah tevmemiz kabul edilir. Ben Rabblme şu andan itibaren söz veriyorum. Artık tam ona layık bir kul olacağım. Yengemden, yeni müslüman olan yengemden öğreneceğim dinimi. Yeniden müslüman olur gibi. Benim hocam o olacak. Allah'ım, Allahım sen affet beni. Ağabey, sen de öğreneceksin İslâm'ı. Eniştin de öğrenecek. Artık değiştireceğiz hayatımızı, diyerek uzun müddet ağladım. Sonra ağabeyimle birlikte giderek, yengemden özür diledik. Bizi anlayışla karşıladı. O günden sonra et tırnak gibi ondan ayrılmadım. O İngilizce kitaplardan okuyor anlatıyor, ben Türkçe kitaplardan okuyor öğreniyordum. Akşamları ağabeyimle beyim, Kur'an tefsirleri, hadis ve fıkıh kitaplarından dinimizi, diğer kitaplardan da İslâm tarihini ve sahabelerin hayatlarını okuyor, hayatlarını değiştirmeye çalışıyorlardı. Ağabeyim ve beyim bu arada içkiyi ve hatta sigarayı

bile terk ettiler. Artık her iki katta da namaz kılınıyor, Kur'an sesleri yükseliyor. O günden sonra ben de aynı yengem gibi giyinmeğe başladım. Ve inanır mısın, işte o günden sonra hayatın tadını tatmağa, dünyaya bambaşka bir gözle bakmağa başladım. Hayat birdenbire gözümde bambaşka bir manaya büründü. Zavallı ağabeyim zaman zaman o yaptığı hatayı hatırlar da.

- Ona atmış olduğum o tokat, beni kendime getirdi. Onun bana söylediği o acı sözleri işitmek yerine ölmeyi tercih ederdim. Fakat, Rabbime çok şükür. Geç de olsa, hamımımın eliyle hidayete erdim, diye göz yaşı akıtır.

Muhterem dinleyenlerim.

Arkadaşımın ağzından sizlere naklettiğim bu hadise, cidden hepimizin yüreklerinde acı bir burkuntu bırakacaktır. Pek çoğumuz, İslâm'ı ne biliyor, ne yaşıyor, ne de yaşatabiliyoruz. Ne öğreniyor, ne de evlatlarımıza öğretebiliyoruz. İslâm'ı öğretmediğimiz evlatlarımız, bir gün bize de lanet edecek. Allah aşkına, terk edelim şu video ve televizyon seyretmeleri, boşa harcamayalım günlerimizi. Şu kısacık ömrümüzde, belki bu son şansımızdır. Dinimizi bilmiyorsak, öğrenmeğe gayret edelim. Öğrendiğimizi yaşamağa, yaşadığımızı da öğretmeğe çalışalım.

İşte o zaman, hayatımız yepyeni bir mânâ kazanacak ve bir gün rabbimizin huzuruna inşaallah, açık bir alınlı çıkıp,

- İşte Rabblm, ben senin emirlerine uydum, yasaklarından kaçtım. Evlatlarımı senin kulluğuna layık bir şekilde yetiştirdim diyebilmiyiz.

Ne mutlu açık alınlı hesap gününe ereceklerle ve ne yazık o korkunç hesap gününe başı önünde geleceklerle.

Yüce Rabblm hepimizi huzuruna açık alınlı gelenlerden eylesin. Amin.

Allah'ın selamı, İslâm'ı öğrenen, öğreten, yaşayan ve yaşatanların üzerine olsun.

(Gurbet Radyosu, sh. 73-80)

Samuel Beckett'in Fransızca yazdığı *Godot'u Beklerken*, ilk kez 1952 yılında yayımlanır. Vodvil, sirk, pandomim gibi tiyatro türlerinin ölümlü bir karması niteliğindeki metin, yazarının ifadesiyle "iki perdelik bir trajik fars"tır. Bugün tiyatro edebiyatının çağdaş klasikleri arasında yer alan oyun, orta yerinde kurumuş bir ağaç bulunan bir kıyolunun kenarında geçer. Zaman, belirsiz bir akşam vaktidir.

Vladimir ve Estragon adındaki iki başkışı, meslekten oyuncudurlar. Sahneye çıktıklarında yazılı bir metni oynamazlar. Kelimelerle kurdukları bir oyunu (Bizdeki tulûata benzer.) doğaçlama şeklinde oynarlar. Oyun süresince bir olaydan hareket etme ve bu hareketi bir sonuca bağlama kaygısı da taşımazlar. Oynadıkları oyunlarda, entrikalar, tesadüfler, anlaşılmaz ve beklenmedik tekrarlar da görülmez.

Oyun kişileri, varoluşları gevezelik etme yeteneğine bağlı kimselerdir. Bu durağanlık, sahneye Pozzo ve Lucky'nin gelmesiyle biraz hareketlenir. Birden akşamın bastırması üzerine Pozzo ve Lucky gider. Oyun, bir çocuğun Godot'un gelmeyeceğini bildirmesiyle de noktalanır. Her gün biteviye tekrar eden bu yaşıntının/oynunun, Godot'un gelmesiyle başka bir biçime girmesi beklenmektedir. Biraz umutla, biraz da umutsuzlukla her gün, aynı yerde Godot'u beklerler.

İkinci perdede aynı kıpırtısızlığın ertesi günkü versiyonu izlenir. Aradaki fark ise yalnızca şudur: Pozzo kör olmuştur; Lucky ise sağır. Oyun, yine haberci çocuğun gelmesiyle sona erer.

HIÇLIĞIN DAYANILABİLİR AĞIRLIĞI

Hasanali Yıldırım

Oyundaki Oyun

Oyuncu adları Gogo ve Didi olan Estragon ve Vladimir, oyunlarını, ortasında kuru bir ağaç bulunan bomboş bir sahnede oynarlar. Oyunları tamamen doğaçlamaya dayalıdır. Kimi zaman sözlerle, kimi zaman hareketlerle, kimi zaman da sessizliklerle ilerler oyunları. (Evet, hayat.) Oyunlarında belli bir izlek, özellikle yer almaz. Sahnede devinimi oluşturmak için söz bulmakta güçlük çekerler kimileyin. Hiçbir cümlelerini bitiremezler. Bitirdiklerinde de sözleri, daha önce söylenilenlerle ya da daha sonra söyleceklerle uyuşmaz.

Karşılıklı birbirlerini yadsıyan, anlamını yok eden cümleler kurmaktan kaçınmazlar. Bu iletişimsizlik ve bu iletişimsizliği pekiştiren dil kullanımı, varolan ya da varolmaya hazırlanan anlamı bütünüyle ortadan kaldırır. Ancak gösterilerinin, şu ya da bu biçimde devam etmesi gereklidir. Her perdenin başında, güneş baktarken oyunlarına başlarlar. İkili, oyunla birlikte biraraya gelirler ve geceyi geçirmek üzere ayrılırlar. Her akşam oyunda, bir önceki gün gösterilenlerden hatırlayabildiklerini yinelerler; hatırla-

yamadıkları yerlerde de yeni doğaçlamalar ekleyerek oyunlarını yeniden oynarlar.

Oyunun her iki perdesinde de sahneye Pozzo ve Lucky gelir. Pozzo, zamanında Lucky'nin yeteneklerini sömürerek az çok para kazanmıştır. Lucky ise yaşlanıp çaptan düşmüş, yeteneklerini kaybetmeye başlamıştır. Artık ne doğru dürüst dans edebilmekte, ne de anlamlı bir tirad oluşturabilmektedir. Ancak Pozzo'dan da ayrılamaz.

Dünyaya Fırlatılmışlık

Oyunun baş kişileri Vladimir ve Estragon, sahnedeki oyunlarında belli bir metni sergilemek için değil de, kendi rollerini oynamak için fırlatılmış iki oyuncu oldukları gibi, sahne dışı hayatlarında da boş ve amaçsız bir hayatı yaşamak üzere, dünyaya fırlatılmış iki serseri gibidirler. Estragon hayli çocuksu, sık sık acıkan ve uyuyan ve mümkün mertebe az hareket eden biridir. Vladimir ise Estragon'un tersine, diyalogu kurmaya ve sürdürmeye çalışan biridir. Godot'un gelmesiyle bir şeylerin değişeceğini bilincindedir.

Oyunun mekânı, kimsenin gelip gitmediği ıssız bir yol kenarı-

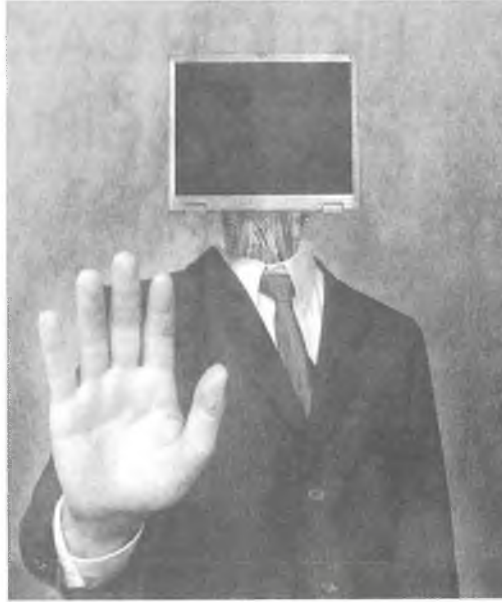
dır. Yol kenarında da, Gogo ve Didi'nin oyunlarındaki gibi kuru bir ağaç bulunmaktadır. Bu boşluk ve yalnızlık ortamında Vladimir ve Estragon, toplumsal kimlikleri ve karakteristik özellikleri olmayan, hem herkesleşmiş kişidirler, hem de hiçkimsedirler. Varoluşları konuşmalarına bağlıdır. Somut olarak sahneye çıkıp konuşan ve hareket eden bu iki kişi, bir yandan varoluş serüvenlerini sergilemekte, bir yandan da özel birer benliğe sahip oldukları yanılgısını kırmaktadırlar. Hayatları boş ve umutsuzdur.

Öte yandan, Godot'u bekleyerek, bir umudu yaşatmaya çalışırlar. Her gün geldikleri kuru ağacın yanında, kendilerini ağaca asmayı düşünürler; fakat bunun için bir türlü harekete geçemezler.

Bu hareketsiz, dolayısıyla da eylemsiz insanların aralarında, hayatı paylaşma, sevgi, dayanışma, yardımlaşma gibi temel insanı duygular da ciddi biçimde zayıflamış; sonuçta geriye, en temel gereksinimlerin belirlendiği zoraki bir birliktelik, alışlagelmişin doğurduğu bir bağımlılık ilişkisi kalmıştır.

Hayatın Anlamsızlığı

Hayatlarında hiçbir amaçları kalmayan bu yaşlı ve zavallı adamlar, kendilerini içinde buldukları anlamsız bir hayatı sürdürmek zorunda hissederler. Her günün, bir öncekinin biteviye bir tekrarı olmasına karşın, üstelik birbirlerine söyleyecek sözleri bile kalmamışken... Sonsuza kadar sürecekmış gibi görünen bir zaman akışı içinde yaşayıp giderler.

rine bağımlılıklarını yüzünden, aynı zamanda biri ötekini gerektiren kavramlar diye de değerlendirilebilir. Özellikle de çağdaş zamanlarda.

Herkesleşmek ya da Hiçkimseleşmek

Vladimir ile Estragon, toplumsal ve bireysel özelliklerinden soyundurulmuşlukları yüzünden, hiçkimseleşmiş kişilerdir. Bununla birlikte, ikilinin yaşamı, Sartre ve Heidegger gibi çağdaş filozofların öne sürdüğü gibi anlamsız bir varolmayı sürdürmek için "evrene atılmış" insanın kaderidir aynı zamanda. Boş ve anlamsız bir hayatı yaşamak, varlık ile hiçlik arasındaki ayrımı da azaltmakta, dahası giderek ortadan kaldırmaktadır.

Oyunda insanın önemsiz oluşu karakter ve olay örgüsünün dışlanmasıyla vurgulanır. O yüzden de kimlik ve kişiliklerinden sıyrılmış iki oyun kişisi, hiçlik ile varlık arasındaki seçimlerini, varoluşlarının bilinciyle varlıktan yana gerçekleştirirler:

“Estragon: Daima bir şey buluruz, değil mi Didi, bize varolduğumuz izlenimini verecek?”

Vladimir: Evet öyle, büyücüyüz biz.” (Samuel Beckett, *Godot'u Beklerken*, Çev: Uğur Ün, Tarih Günersel, s. 89, Kalcı Yay., İstanbul, 2000.)

“Oyun” ile “gerçek” arasındaki ilişki de aynı paralelde durmaktadır. En basit ifadesiyle oyun, gerçeğe öykünme, yani mimesistir. Godot'u Beklerken oyununda, oyun ile gerçeğin içiçe geçtiği gözlemlenmektedir. Gogo ve Didi, sahne üzerinde istedikle-

Saussure, dil yetisini, özü bakımından toplumsal olan “dil” ile seslemeyi de içine alan ve bireysel yönlü “söz” olarak ikiye ayırır. A. J. Greimas ise anlatı türündeki eserde “söz” düzeyinde yansıyan verileri değerlendirerek eserin “dil”ine varmayı amaçlar.

Tiyatro eserinin “dil”i ise söyleşim (diyalog) üzerine kuruludur. Velrutzy'nin ifadesiyle “söyleşim”, eylem ve karşı eylemlerden oluşan bir zincir değildir. Sahnede bir oyuncu konuşurken izleyici yalnız o kişiyi değil, söyleşime katılan ve sahnede yer alan tüm kişileri algılar. O yüzden de söyleşim, aynı anda birçok anlam içeren bir bağıntılar ağıdır. *Godot'u Beklerken* oyununun “söz” düzeyindeki diyaloglarından yola çıkılarak eserin, “dil”ine ulaşılabilir. Bunun için de eserdeki temel anlama “ikili karşıtlıklar” ilkesinden hareketle varılabilir.

Oyunda ortaya çıkan temel anlam kavramlarından ilki “varoluş” ve “hiçlik”tir. Bu iki zıt kavram birbiriyle çelişen ve ötekini yok eden kavramlar olarak değerlendirilebileceği gibi, birbirle-

ri gibi hareket etme özgürlüğüne sahiptirler. Sahnede bir oyun metnini sahnelemek yerine, doğaçlamaya dayalı gevezelik ederler. Öte yandan da kendi rollerini kendileri tayin etmiş olurlar. Sahnedeki bütün bu özgürlüklerine karşın, "Yapmakta özgür olmadıkları şey, sahneyi terketmek, sahnedeki varoluşlarına son vermektir." İnsanoğlu da hayatı, teatralliliği içinde serbestçe dolaşırken, kendisini çekip hayatın dışına çıkarma şansına sahip değildir. Belli bir süre sahnede kalıp sonra da inen oyuncu gibi insan da dünyaya belli bir süreliğine gelir ve sonra da çekip gider.

Hayatın Oyunu, Oyunun Hayatı

Vladimir ve Estragon'un Godot'u beklemeleri gibi, insan da bir bekleme içinde hayatını geçirir: Ölümü beklemek, Mesih'i beklemek, yarını ve getireceklerini beklemek... İnsan hayatında da vakit geçirmek için bulup buluşturmalar yer alır. Oyunda bu tedariklerin çeşitliliği, Gogo ve Did'i'nin oyunlarında simgelenir. Bu bağlamda Jan Kott'un şu sözü çok anlamlıdır: "Düşgücü aradığımızda Brecht sahneleriz, gerçekçilik istersek Godot'u Beklerken'i oynarız."

Oyundaki karşıt ilişkilerden biri de "dil" ile "anlamsızlık" üzerinedir. Oyun metninde kullanılan sözlü dil, son derece sadedir. Cümleler çok belirgin bir biçimde basit ve bile isteye sıradandır. Fakat bu basit ve sıradan dil, bir anlam bütünlüğü ortaya çıkarmaz; tersine, meram, kopuk kopuk ve her biri ötekenden bağımsız ifadelerle anlamsızlaştırılır.

Dil, bir anlam ortaya çıkarmak yerine ifadenin içini boşaltmak üzere kullanılır. Hemen her cümle, bir öncekini yadsır ya da anlamı gözle görülür biçimde değiştirir. Sonuçta anlam yiter gider. Dahası, "söz"ün etkisini "görüntü" sıfırlar:

"Vladimir: Eee, gidelim mi?

Estragon: Evet, gidelim.

Kımlıdamazlar."

(*Godot'u Beklerken*, s. 124)

Oyunun en temel eylemi olan bekleme, ikili karşıtlıklardan "umut" ile "ıstırap" kavramlarını doğurur. Godot'u beklerken içinde bir kurtuluş umudu yaşatan bu kişiler, bu beklemenin verdiği gerginlikle gittikçe sabırsızlanırlar. Özellikle Vladimir'de gördüğümüz bu sabırsızlık, her ses duyusunda kulise gidip bakmasını sağlar. Ancak bu bitimsiz bekleme, algısını arttırdığı için zamanın akışını yavaşlatır. Bir türlü geçmek bilmeyen zaman, zaten anlamsız bir tahammülü daha da zorlaştırır. Bir türlü beklenene kavuşamamak, tamamıyla acı verici bir olaya dönüşür. Böylece bir yandan umut derinlerde bir yerlerde yaşatılırken, öbür yandan sızım sızım bir ıstırap yaşanır.

Zaten sahnedeki kuru ağaç da umutsuzluğu ve ölümü çağırıştırırken, yol da umudu ve kurtuluşu vadetmiyor mu? Üstelik Godot gelmese bile... Çünkü Godot gelmediği müddetçe, gelme olasılığını arttıran kişidir. Vladimir ve Estragon arasındaki ilişki biçiminde de bir karşıtlık gözlenir. Birbirlerine gösterdikleri sevgi belirtileri, daha çok, biri olmadan diğerinin yapamadığı bir ilişki türünü, örneğin yaşlı bir çiftin ilişkisini anımsatır. Birbirlerini sevseler bile, yılların tortusu yüzün-

den bu sevgi, yerini alışkanlığa ve tekdüzeliğe bırakmıştır. Kimi zaman itişip didişirler ve sürekli birbirlerini terketmekle tehdit ederler. Fakat biri olmadan diğerinin yapması mümkün değildir.

Birbirine Yapışmak

Vladimir ve Estragon da, bir çift gibi sürekli didişir; artık ayrılmanın daha hayırlı olduğunu söylerler ama bunu bir türlü gerçekleştiremezler. Hem de çok kısa süreliğine bile. Bu simbiosis sevgi, aynı zamanda tiksintiyi de beraberinde getirmek durumundadır. Birlikteliklerinden memnunluk duydukları anda kucaklaşıp ve tek bir beden hâline gelirler. Aynı anda ve hızla birbirlerinden ayrılır ama içlerinden biri, örneğin Estragon, "Sarımsak kokuyorsun." der karşısındakine.

Öte yandan oyunun bu kısır döngüye vurgu yapan niteliği, aynı zamanda dairesel yapı ile de pekiştirilir. Godot'u Beklerken, Vladimir ve Estragon'un akşam vakti bir araya gelmeleri ve sahneye çıkmalarıyla başlar. Pozzo ve Lucky'nin ziyaretiyle süren oyun, birdenbire karanlığın bastırması sonrasında ikilinin sahneyi terketmeleri, ardından da haberci çocuğun, beklenen Godot'nun artık gelmeyeceğini ama yarın kesinlikle geleceğini söylemesiyle biter.

Bir sonraki gün, aynı şeyler, aynı şekilde yaşanır. Tıpkı önceki günlerdeki gibi. Ve bundan sonraki günlerde de yaşanacağı gibi.

Godot'nun beklenmesi ama gelmemesinden, gelmemesine karşın yine de beklenmesinden doğan bu bıktırıcı biteviyelik, zaten Godot'u Beklerken'in ruhunu teşkil eden nitelik değil mi?

H. SALİH ZENGİN'LE ÇOCUKLARA YAZIYOR OLMANIN ZOR TARAFLARI ÜZERİNE

Konuşan: Mustafa Aldı

Yakın geçmişimizin çocuk edebiyatı anlayışları açısından en önemli atılımlarından birini gerçekleştiren **Mavikuş** dergisinin önemli yazarlarından ve yazı işleri müdürlüğünü yapan H. Salih ZENGİN, 1974-Kahramanmaraş/Andırın doğumlu. İlk ve orta öğrenimini Andırın'da tamamladı. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nden mezun oldu. 2003'te yayımladığı çocuk kitapları ile Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Yılın Çocuk Edebiyatı ödülüne layık görüldü.

Yayınlanan çocuk kitaplarından bazıları *Devekuşları Plan Yapmaz* (2003), *Çok Serin Hikâyeler* (2003), *Çok Mavi Hikâyeler* (1997), *Şişkonun Bütün Adamları* (1998), *Bir Miyav İki Hav Hav* (2003), *Gazoz Kapağı* (2003). H. Salih Zengin ile çocuklar için yazmanın çeşitli boyutlarını, değişen çocukluğu ve postmodern kapatılma sonrasında çocuk edebiyatında yaşanan gelişmeleri konuştuk.

Gazoz Kapağı'nda "Zor yazarım ben. Öyle kolay kolay oltama gelmez kelimeler. Büyütüp genişleterek, rengarenk boyayarak getiririm her bir sözcüğü bu köşeye" diyorsunuz. Çocuklar için yazma deneyiminizi anlatır mısınız? Bu alanın güçlükleri, kendine özgürlükleri ya da yetişkin dünyası ile ilişkilerini konuşalım istiyorum...

İnsanın tazelenmesinin başlangıcı çocukluktur. Çocuk edebiyatından yana tercih yaparak kaleminin ucunu açmak için, 'çocukları çok seviyorum' gibi basit ve içi boşaltılmış bir nedene sığınmanın bu edebiyata katacağı hiçbir artı değeri yoktur. İyi çocuk kitabı yazabilmek için çocukları seviyor olmak yeterli değildir. Tek sebebinin çocukları çok sevmek ve bu yüzden onlar için yazdığını söylemek, yazarın kendi çıkarını maddi kanıta dayamaya yönelik bir bağla ilinti kurmaya çalışmaktır. Bir şeyi çok sevmekten dolayı edebiyat oluşmaz. Çocuk edebiyatı mahiyeti ve hitap ettiğiniz kitle itibarıyla fonksiyonel bir edebiyat biçimidir de. Çocuklarla diyalog kurmak, onlarla konuşmak, büyükler için bir şeyler karalarken büründüğünüz yalnızlıktan daha verimli şeylerin ortaya çıkmasına yardımcı olur. Çocuklar için yazıyor olmak her şeyden önce bir arınma süreci olur yazar için. Bu anlamda çocuklara öğreteceğimiz şeyden çok, onların ruh halini anlamaya çalışırken öğreneceğimiz şeylerin olduğu gerçeği ile karşı karşıya kalırız. Çünkü büyüklerle yazmanın kabul etseniz de etmeseniz de politik bir yanı vardır. Her türlü galiz ilişki biçimine açık bir alandır bu alan, zarları hilelidir. Bu yüzden herkesin cesaret edemeyeceği bir adadır çocukluğun yazı adası. Çocuklara yazıyor olmanın zor tarafları çok. Çünkü çocukların okurken hissettikleri heyecan;

işaretten anlama, gerçekten hayale geçiş anı muhteşem bir zihinsel yolculuktan ibarettir. Çocuğun hissedışı biz yetişkinlerden daha sürreel bir alanda cereyan eder. Neil Postman'ın, 'Çocuklar göremeyeceğimiz bir zamana gönderdiğimiz canlı mesajlardır' şeklindeki ifadesi böyle bir alana atıf olsa gerekir. Mümkünse yetişkinlerin dünyasına hiç girmemeli çocuklar. Ve mümkünse biz de onların dünyalarına müdahale etmeyelim. Çünkü onlarla ne kadar çok iletişime geçerse o kadar çabuk büyütüyoruz onları. Duruma edebiyat açısından baktarsak şu söylenebilir: Edebiyatın ilkeleri çocuk kitabında değişmez. Çocuğun düzeyine ineceğim diye dili heba edemezsiniz. Altını çamur yapmak mümkün değildir yani. Böylesi kötü bir simyacılık olur olsa olsa. Basit yazmak, kelimeleri kırmak, çocuğun sırtına geçirmeye çalışmak çocuğa yapılan bir haksızlıktır. Kötü metinler, kötü kurgu, hayal-gerçek karmaşasında bir yapı, dilin hünerlerini dilin inceliğini hissettirmeyen metinler çocukları kitaptan soğutur. Sonra da kalkıp 'Çocuklar kitap okumuyor.' diye feryat ediyoruz.

Şiir dışında bütün türlerde eser kaleme almışsınız. Şiire mesafeli oluştunuz neden kaynaklanıyor?

Şiire mesafe koymak mümkün mü? Şiir hayatiyettir zira, yokluğunu hissettiğimiz bir şeyleri tamamlamak için şiir yazar ve okuruz. İnsanın bütünlük duygusunun dağıldığı bir ortamda şiire mesafe koymak ne haddime! Ancak yine de şunu söylemeliyim ki şiirin insana sağladığı serbestlik alanına sokulmakta tereddüt ediyorum. Ve bu serbestlik içeri-

sinde serbestçe gezinen çocukların varlığını hissetmek bu alanda sanırım bir tür duraklamaya neden oluyor bende. Çünkü imgeye dayanan şiirin sağladığı özgürlük ve hayal dünyasının daha yoğunluğu çocukların düş gücünde var. O düş gücünün büyüklüğüne ve onun içinde aktığı ezgiye ulaşmama hissi şiir yazmaktan beni alıkoyuyor. Şimdilik! Bir gün cesaretimi toplarsam çocuklar bu alanda da yazmayı isterim. Tezgahta şimdilik az sayıda çocuk şiiri var. Tezgahtımda iyi şiir olduğunu söyleyen birkaç çocuk çıkarsa bu çalışmaları hızlandırmam icap eder. Çocuklar için yazı yazmak zor iş, evet! Ama şiir yazmak çok daha zor iş!

Mizah yüklü diliniz özellikle Bir Miyav İki Hav Hav'da ve Şişkonun Bütün Adamları'nda görülüyor. Mizahi anlatımın Türk çocuk edebiyatındaki yeri / temsiliyeti hakkında ne düşünüyorsunuz?

Boyumdan büyük laflar etmeyi düşünürüm her şeyden önce. Çünkü çocuk edebiyatı aynı zamanda yazarın nasıl yazdığını hemen ele veren bir dil ile gerçekleşen özel bir alandır. Haliyle her şeyde oyun tadı arayan çocuğa seslendiğiniz dilin çocuksuluğunu koruması ve kelimelerinizin çocuk bakışıyla yoğrulması gerekir. Teorik konuşmanın da âlemi yok aslında. Çocuklar gülümsemek ister kardeşim. Hayatın içindeki çocukları izleyin, genelde espri yaparlar ve sürekli gülerler. Muzip ve afacandılar. Şakadan hoşlanırlar. Onların konuştuğu dilden onlara seslenmek bu açıdan ilgi uyandırır. İnce mizah bu bakımdan anlatımı süsler. Ve siz bunu edebiyatla süslerseniz kitabın içinde kaybolur çocuk. So-

murtup oturmanın anlamı yok. Çocuklara parmak sallayan kitaplar yerine o parmakla onları gıdıklamayı tercih ediyorum. Deneme yazılarım nasıl okuma eşliğini geçmiş, edebiyat meraklısı okurlara sesleniyorsa, bu kitaplarımda hareketi ve heyecanı seven, gülmekten kendini alama-yan çocuklara sesleniyorum.

Şişkonun Bütün Adamları'nda iki öğrenci çizgi roman okuyor, gizli/saklı. Çizgi romanın geri çekilişini çocuk edebiyatı bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çizgi roman bu yüzyılın ortalarında çocuklar tarafından keşfedilmiş bir tür. Kütüphane adını atmamış çocukların çizgi romanları severek okuduğu bir dünyada bu türün sağlam temaları ve heyecanlı kurgularına her zamankinden daha fazla ihtiyacımız var belki. Çocuğu kitaba hazırlayan ve okuma alışkanlığı kazandıran çizgi romanların artık çok az sayıda olması nedeniyle çocuklar çizgi filmlerle bu açığı kapatmaya çalışıyor. Batıda bazı eğitimciler klasiklerin analizinde çizgi roman tekniğini kullanırken bizde yetişkinler tarafından engellenilen ve zararlı görülen bir türdür. Tabii yasakladıkça da okuma şevki artmıştır bizim dönemlerimizde. Elbette bunun dozajı da önemlidir. Tek okuma aracı çizgi roman olan çocuk büyüdüğünde ancak iyi bir fotoroman okuru olmaktan öteye gidemez. Ülkemizde ilk Çocuk Dünyası dergisinde ek olarak verilen Kara Maske ile başlayan yerli çizgi roman seyrimiz, 1941-1946 yıllarında çıkan tek çizgi roman türüdür. İlk yerli çizgi roman olan Türk Kahramanı Köroğlu'nun haftalık olarak çıkma tarihi ise 1953. Bu türün örneklerinin çoğaldığı dö-

nem 1959/1976 tarihleri arasındadır. Karaoğlu, Tarkan, Beytekin, Malkoçoğlu ve Kara Murat bu dönemin çizgi kahramanlarıdır. Ancak bu dönemin zenginliğine şimdilerde rastlamak mümkün değildir. Hala zararlı yayın kategorisinde görülmektedir çizgi romanlar ve hepsinin boynuna 'Ya kebkeç' diye bildiğimiz tılsımlı yazısı asılmıştır. Çocuklar yaklaşmasın diye. Çizgi romanları çocukların dünyasına açmamak, yeni üretimler yapamamak bu alanda kaybedilmiş bir kaledir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, çağdaş çocuk edebiyatımızın seçkin örneklerini yayımlamak için hazırladığı 'Bir Yazar, Bir Kitap' projesinden çekilme gerekçesi olarak anılan bildiride "Çocuk yayınları editörlüğünün gerektirdiği özenin gösterilmeyeceği düşüncesinden hareketle, bakanlığın kitaplarımızı yayımlamasını uygun bulmuyoruz. Bakanlığın, çocuklarımızı iyi edebiyatla buluşturmak amacıyla çocuk kitabı yazar ve çizerlerinin buluşmasını engelleyen ilkesiz tutumu, yenilikçi çocuk edebiyatımızı göz ardı etmek anlamına gelmekte." *"Edebiyatın tümünden kopuk ve birikimsiz bir yazarlığın ürünlerinin çocukları kitap okumaktan iyice soğuttuğu da hemen görülecektir."* deniliyordu. Bildiride sizin de adınız yer alıyordu. Bu projeden neden çekildiniz?

Sanırım cevabını sorunun içinde vermiş oldunuz. Gerekçesini içinde barındıran bir bildiri ortada iken benim üzerine bir şey söylemem yakışık almaz. Sadece şunun bilinmesi kâfi: Bürokrasi çocukların dilinden anlamaz. Yaşayan bir Türkçe ile konuşan ve yazan bir şair kendisini ölü dil-

ler ülkesinde hissederse elbette tavrını almalıdır. Birçok yanlışlığın yapıldığı kurumlarda yanlışlıklar yine devam ediyorsa size çekip gitmek düşer. Ülkesindeki şairleri 'ölmüş-yaşayan' ayırımına sokup, ardından da yine Milli Eğitim tavsiyeli yazar ve kitap anlayışına mahkum olduğumuz süreçte okuldaki çocukların doğru kitaba ulaşması mümkün olmaz. Çocukların güncel dilini bilmeden, hayal dünyalarını algılamadan kitap yayınlamak ya da belli bir eğitim müfredatını dayamak her şeyden önce çocuklardan önce bizi yaralar. Yeterince açık olmuştur herhalde demek istediklerim.

Çocuklara yönelik bir etkinlikte "Kötü kalpleriyle, paraları ve silahlarıyla tepemizde dolaşan bu adamlar, sizin çizgi film-nize bile karışıyorlar, Pokemon-larınızı bile size savaştırıyorlar. Çünkü onlar barış değil savaş istiyorlar. Bütün bunlara karşı çıkmak için hepimiz masallardan, şirirlerden, kitaplardan, kuşlardan, çiçeklerden, kalplerimizden, hayallerimizden, dualarımızdan, merhamet ve iyilikten bir voltran oluşturmalıyız." diyorsunuz. Her yıl Ekim ayının ilk pazartesi günü kutlanan Dünya Çocuk Günü'nde, çocuklara dair mutlu gelecek senaryolara çizilir. Ama bunların çoğuna başta söyleyenler olmak üzere kimse inanmaz. Bu yıl da birçok etkinliklerle kutlandı. Bütün bunları da göz önünde bulundurduğumuzda mutlu bir çocukluk yaşanıyor dünyada diyebilir miyiz?

Mutlu bir çocukluğun mümkün olup olmayacağını belirleyen şey, mutlu bir dünyanın imkan dahilinde olup olmadığı ile doğrudan ilintilidir. Etrafınıza bakın ve

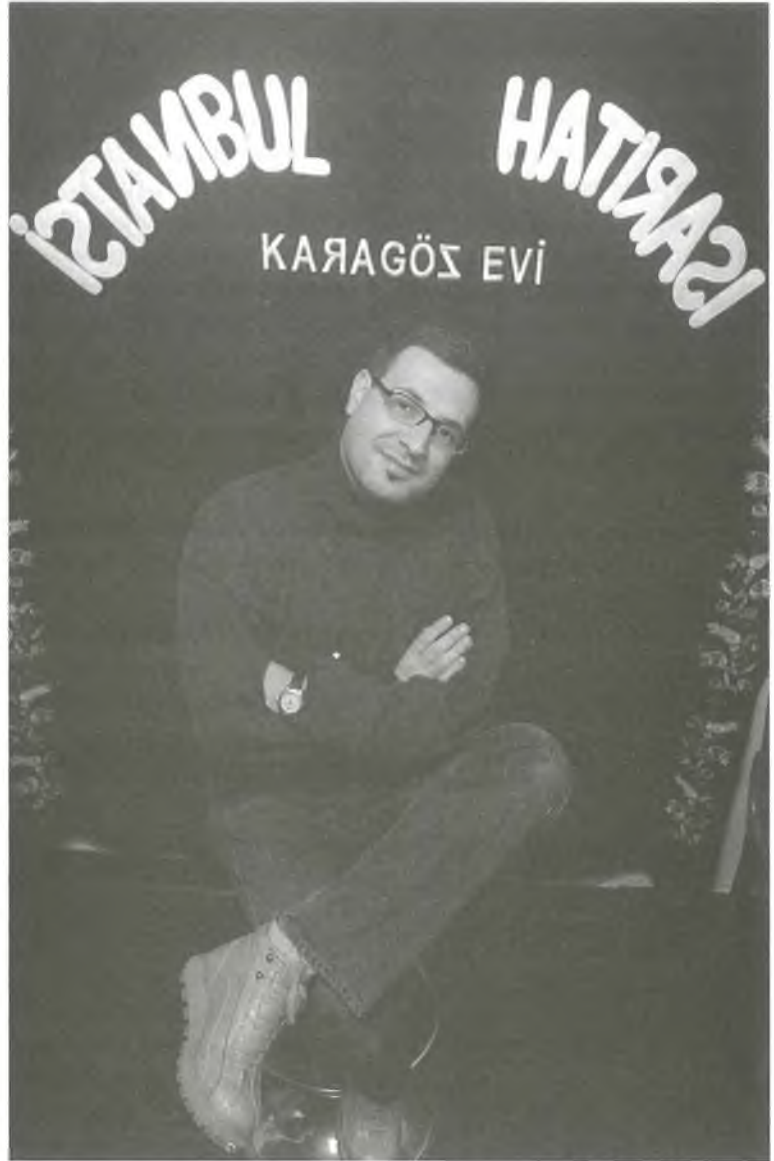
bir ümit ışığı görüyorsanız bize de seslenin. Bu umutsuz tablo içerisinde çocuklara nefes aldırarak, hayallerini kanatlandıracak materyallere ihtiyacımız var. İşte çocuklar için yazılan bütün edebiyat türleri bu mutlu çocukluk ütopyasının bir gereği. Her çocuğun bir hikayesi, bir masalı var. Her büyük gibi her çocuk da kendi masalını kendisi kurar ve yazar. Çocukluk cennetinin anahtarı masallardır çünkü. Ancak yetişkinler çocukluğun masalını kendi gerçekliklerine dönüştürmeye başladıklarında, çocukları sınırları belli bir hayâl kodeksinin içine çektiklerinde çocukları mutsuzlaştırıyorlar. Kendi iktidar alanlarının içine çocukları ne kadar çabuk çekebilir ve onları ne kadar çabuk orada kendi istedikleri gibi büyütebilirlerse o kadar başarılı sayıyorlar kendilerini. Her çocuğun masalı ve hayâli tek düze haline getiriliyor sonuçta. Sonra da televizyon ekranlarında, bilgisayar CD'lerinin içinde, okullarda, marketlerde palyaço giysileri içinde çocukların gözlerinin içine bakıp onların masalları yerine kendi masallarına inanmalarını istiyorlar. Çünkü masallarına taraftar bulamayacakları zaman hüküm sürdükleri iktidar alanlarının sona ereceğini biliyorlar. Mutlu bir çocukluğun mümkün olması, masal anlatmayı yeniden öğrenmekle sağlanır. Çocukların zihinlerini hayâl yerine katı bir gerçeklikle doldurarak onlara iyilik değil, zalimlik yapmış oluruz. Başka bir şey değil...

"Çocuklara Göz Kırpan Kitaplar" başlıklı değerli yazınızda "Çocuk edebiyatının çocukluğu ya da çocuğu anlatan bir edebiyat olmadığı tam tersine edebiyatın içinde çocuğa ilişkin bir yöneliş

barındırdığı artık herkesin malumu. Hal böyle olunca çocuklar için özellikle son beş yılda nicelik olarak artan kitap sayısında da gözle görülür bir zenginlik ve çeşitlilik söz konusu. Son zamanlarda her güne şu kadar masal, bu kadar hikâye, şu kadar ninni tarzında üretilen serilerin gördüğü ilgi, yayınevlerini bu alanda yeni projeler üretmeye itiyor." Çocuk kitaplarının bu kadar çok ilgi görmesinin temel nedenleri nelerdir?

Maddi anlamda çocuklar için kitap çıkarmanın çok kârlı bir alan olduğu keşfedilip de, yayınevi için muazzam bir piyasa olunca edebiyat ortamı çok renkli kitaplarla doldu, yüzlerce çocuk kitabı yayımlandı, onlarca yayınevi kuruldu. Cilalı kitapların sayısı arttı; ama solgun bir edebiyat ortamı oluştu. Metinlerin rengi attıktan sonra kapakların cilalı olmasının edebiyata ne katkısı olabilir? Bu yayınevleri çocuk edebiyatına parazit bir ivme kazandırdılar. Yayınevleri yaptıkları işin hakkını verseydi çocuk kitabı basan bu kadar yayınevi olmazdı. Birçok yayınevinin mantalitesinde maalesef çocuk kitabının nitelik ve nicelik olarak diğer kitaplardan bir farkı yok! Satması yeterli. Kaç yayınevinde çocuk edebiyatı gündemine, çocukların gündemine hakim bir çocuk kitapları editörü vardır dersiniz? Hesap makinesi çıkarmanıza gerek yok, parmaklarınız saymanız için yeterli olacaktır. Zaten çocuk kitabı deyince birçok yayıncı büyük altından gülüyor. Hafife alınan, maliyeti az, kazancı çok bir yayın alanı gibi görülüyor.

Dergâh Dergisinde yayınlanan bir söyleşinizde postmodern darbe olarak anılan 28 Şubat sü-

recinde çocuk edebiyatı alanında bir patlama yaşandığına işaret ediyordunuz. Sizce bu tarih çocuk edebiyatı bakımından bir milat olarak ele alınabilir mi? Bu süreçte çocuk edebiyatı sahasında ne gibi gelişmeler yaşandı?

Olaya milat olarak mı bakarsınız, yayıncılar açısından hicret olarak mı değerlendirirsiniz bilemem. Ancak orada benim kastettiğim hususun, dış görünüşüyle güçlü duranlar çocukları anlama noktasındaki yalınkatlıkla süflü durumdan hareketle bizim mahallede yaşanan hareketliliğe

göz atmak. Evet bunu iddia ediyorum hala: 'Bizim mahalle'nin yayıncılarının ve yazarlarının çocuk kitaplarına ilgisinin artmasında 28 Şubat sürecinin rolü büyük oldu. Ancak bu ilgi, Türkiye'de kültürel bir bilinç değişimi yaşandığını ve çocuk edebiyatının öneminin kavrandığı iddiasından ziyade yangından çıkana yangın tüpü satmaya çalışmak gibi bir tabloyu doğurdu. 28 Şubat süreci bu piyasada oluşumunu tamamlamamış, emekleyen yeni bir çocuk edebiyatı alanı ortaya çıkardı yani, cılız bir ses.

Bozgun, çocuk kitapları üzerinden savunmaya geçti. Bu da zaten pedagojik ağırlıklı ilerleyen çocuk edebiyatında bir nevi tekkeliliğe yol açtı. İyi niyetle atılmış adımlarda oldu, ama edebiyatın edebiyat olması için iyi niyete gereksinimi yoktur. Bunun hormonlu bir edebiyat olduğunu düşünmeden edemiyorum.

Çocuk kitaplarınız arasında doğrudan dini içerik taşıyan deneme ve öyküleriniz de bulunuyor. Dini unsurların çocuklar için oluşturulmasında günümüz koşullarında ne gibi çalışmalar yapılabilir? Sizin bu konudaki tavsiyeleriniz neler olur?

Her edebiyat eserinin bir dünya görüşü mutlaka vardır. Önemli olan onun ambalajının nasıl yapıldığı, ne kadar özen gösterildiği ve albenili hale getirildiğidir. Çocukları belli bir dünya görüşüyle yetiştirme fikri her topluma özgü bir eğilimdir ve gayet doğaldır. Çocuk edebiyatı da bunun ilk basamağıdır. Amerikan çocuk kitaplarında düşmanlarını dize getiren aletler kullanan, güçlü ve her şeye hakim olanların hikayeleri vardır. Temelde ideolojiyi öne çıkaran kitaplarda kendi iyisi ve başkasının kötüsünün çatışması gözlemlenir. Tercüme kitaplara sınırsızca kendini açan bir ülkenin çocukları olarak insanlığın sembolleri olarak hep Yahudiliğin ve Hristiyanlığın sembollerini ezberledik. Benim bu unsurları Çok Mavi Hikayeler ve Çok Serin Hikayeler isimli iki kitabıma yazma gayem kendi felsefemizi edebiyatla yoğurarak çocuğa aktarabilme çabasıydı. Bunun da kendi içinde bir ideolojiye dönüşmemesi, slogan cümlelere teslim olmaması gerekiyor. Çocuğun hayal güçlerini

önemseyen ve onu dinin zenginliğiyle kuşatan bir mantığın sonucu. Unutmayalım ki, biz namaz kılarken çocukları omzunda barındıran bir peygamberin ümmetiyiz. Bu kitaplarla biraz da kendi kalbimi yokladım sanırım. Bugüne kadar dinin çocuklara anlatılış biçimine ayrı bir soluk getirdi bu kitaplar. Haklılığınızı kanıtlamak için bağışmaya gerek olmadığını sade, sağlam bir dil ve işleniş tarzıyla ortaya koydu. Bu kitapların içeriği çok beğenilmiş olacak ki, şimdi bu kitaplar sesli kitaba dönüştü. "Çocuklara 4 Mevsim Dini Hikâyeler" adıyla Şirin Çocuk Yapım tarafından dört kitaplık kaset ve CD olarak piyasaya çıkarıldı. Edebiyat merkezli yürüyen yürüyen ve kadrajında çocukluğa dair medeniyet tasavvuru olan metinler çıktı ortaya. Yani haklılığımızı kanıtlamak için illaki bağışmamıza gerek yokmuş. Sade, sağlam bir dil ve çocukları cezbedecek bir kurgu ortaya koyduğunuzda da meramınızı anlatabiliyorsunuz. Bu tür örnekleri ideolojiye ve cemaat taassuplarına girmeden çözümlemek gerekiyor. Gelişen teknolojiyle de bu unsurları kullanabileceğiniz o kadar çok alan var ki karşımızda!

'Devekuşları Plan Yapmaz' kitabınızda toplam on farklı masal yer alıyor. Hem küçüklere hem de büyüklere hitap etmeyi amaçlayan bu masallar modern hayatın çocukları kuşatan yüzüne eleştiri getiriyor. Masallara sahip çıkmakla çocukluğun kendi adasında özgür olması arasında nasıl bir ilişki vardır?

Emin olun, masalın çocuğa kattığı çocuk olma özgürlüğü ona yeter de artar bile. Hangi çocuk uçan halısından inerek ekran karşısına geçip bir masaya çakılma-

yı tercih eder ki? Ediyorsa sorun var, onları doğru haliye bindirmemişiz demektir. Masal dünyası çocuğun gerçek dünyasıdır çünkü, onunla büyür. Düşünsenize, her şeyden önce çocuğun masal okumaya ya da dinlemeye zaman ayırma özgürlüğü bile muhteşem bir şey haline geldi. Çocuğa sabretme, hayal etme ve cesur olma özgürlüğünü başka ne verebilir ki? Masal yerine bilgisayar ve televizyonu tercih eden çocukları ekran karşısında bir izleyiniz lütfen. Her birini sabırsız, hareketli ve tuhaf bir trans halindeyken yakalarsınız: buna özgürlük değil, dense dense tutsaklık denir. Masala ayıracak zamanınız varsa siz de çocuğunuzda hayatınızı çalan çağdaş mitoslardan uzakta olursunuz. Bu bile harika bir özgürlüktür bana kalırsa. Yani masal iyidir!

Çocuklar için edebiyat serüveninizi belli bir dönemden sonra bırakmanızın nedeni nedir? Bu alana devamsızlığınızı sona erdirmeye gibi bir düşünceniz var mı?

Edebiyat serüvenini bırakmak mı? Bak şimdi buna gülerim işte! Bıraktığım bir şey üzerinde şu kadar laf etmem bile bunu bırakmamış olduğuma işaret etmez mi? Evet bir tür devamsızlık olduğu doğru ama bu, edebiyat okulundan atılacak kadar bir devamsızlığa denk gelmez. Mazeret izinlerimin olduğunu da hatırlatırım ayrıca. Altı kitabımın ardından kendimce bir soluklanma ve etrafa bakma molası vermiştim. İnşallah kalemi elime tekrar alıyorum. Eylül ayı içerisinde Erdem Yayınları arasından, okul öncesi çocuklar için 10 kitaplık bir Masallı Eğitim Seti yayınlanacak. Sonrası Allah kerim!

PARALI ASKERLİK'TE 34 ESRARI VE ROBERTO CARLOS

Puma France'nin müdürü Fenerbahçe'nin eski futbolcusu Anelka için "Nicolas bir ürün tanıtma müdürü gibi çalışır" demiş. El-hak doğru söylemiş. Küresel eğlence sanayinin zafer çağında en küresel iş futbol ise bu sektörün en iyi oyuncuları, en iyi teklifi verene satılan paralı askerlerdir. Fenerbahçe cumhuriyetine transfer edilen Roberto Carlos'ta böyle bir niyetin olduğu seziliyor. İlk haftada yapılan for-

ma satışlarının Carlos'un bir yıllık alacağına tekabül ettiğini hatırlamak kafi. Ayrıca Hagi'nin G.S.'ye 34 yaşında gelip başarılı olmuş olması bu sektörde 34 yaşın gizemli bir nitelik kazanmasına sebep oldu. Malum Carlos 34 yaşında, G.S'nin muhtemel transfer aday adaylarından Luis Figo 34 yaşında. Aynı zamanda G.S'ye gelip başarısız olan Frank De Bour'de 34 yaşındaydı.

Heidegger'in Ayasofya'sı

Heidegger

mistik yönleri olan, akşam ülkesi olan veya güneşin batış ülkesi olan *Abend-land* yani batı için yeni ir başlangıç tasarlaması ile öne çıkan bir felsefe klasiğidir. Onun varlık düşüncesi doğu ile gizemli ilişkilerden beslenen bir *varlık jeopolitiği*dir. Her zaman batı adına konuştuğunun bir delili olarak şu anekdot aktarılır: Bir keresinde Ayasofya'yı ziyaret eden Heidegger'in şöyle dediği rivayet edilir: "İslami eklemler göz önünde bulundurulmadığı sürece bina olarak Ayasofya muhteşem."

YORGUN SAVAŞÇI'DA BAĞDAT

Bağdat'ta yaşanan olayları 1991'den bu yana izliyoruz. Son beş yıldır daha trajik bir Bağdat resmi var gözlerimizin önünde. Emperyalistler Petrol Bakanlığı dışında korunacak her hangi

bir yer görmediler Bağdat'ta. İskenderiye Kütüphanesi kadar ünlü olan Bağdat Kıtıplığı yakılmış, Bağdat müzesi yağmalanmıştı. Yaşananları anlamak bakımından yıllar önce Kemal Tahir'in bir romanındaki diyaloglar aklıma takıldı. *Yorgun Savaşçı*'da Dr. Münir Bağdat'ta tanıştığı Alman arkeolog Karlos'la arasındaki konuşmayı anlatır. Dr. Münir, Karlos'a yeraltındaki taşlarda ne aradığını sorar. Karlos'un yanıtı günümüze ışık tutar: "Ben orada sizin geleceğinizi arıyorum."

ADAY OLAMAYAN VEKİLLER İÇİN ŞİİR

AKP'nin milletvekili tercihi üzerinde postal izinden meydan izine kadar değişik faktörler rol oynadı. Bir de at sineği rolünü oynayan Sokrates'in öğrencilerinin hakikat aşkı... Hangi sebepten bilemem ama yeniden aday gösterilmeyen "Aney" şairi Mehmet Atilla Maraş'ın 1978'de yazdığı "Bürokrat" şiirindeki kimi dizeler, yaşananların tefsiri mahiyetinde:

"Mahmur değil gözlerin tedirgin halin nedir?
Umudun ne umuttur veluttur hayallerin
Sesten rakamdan yoruldun imzalardan
Tükenişe direndin uyarılarla bilendin
Kalem tuttun seri yazdın tuş vurdun
Kanunlara takıldın, tamimlerde kayboldun
Son on yıl zarfında neler gördün, neler
Bir terfi ve çok tenzili rütbeler gördün"

Şair öldüren rejimden, şair tasfiye eden partiye dönüşün hayra mı, şerre mi alamet olduğunun tahlili de başka bir tartışmanın çirası olacak gibi.

ACI, FITRATIN BİR YÖN BUL(DUR)MA KODUDUR

Naci Cepe

"Acı, akıllı adamların hocasıdır."

Shakespeare

Hiç bir insan acı bir olayı bile bile yaşamayı arzu etmez. Kamil bir insan, kabullerinde bir yanlış yaparken bile acının hayatında bir kader olgusu olarak yer almasını düşünmez. Bir eylemin sonunda acıyı tatmanın mutlaka kendi elleriyle yaptıklarının bir karşılığı olduğunu bilir. Yoksa bu tür eylemsel bir yanlış kaderleştirerek öncüllemek ancak abesle iştigalden başka bir şey değildir.

İnsan, kendisinin dışında kendisini etkileyecek acıları tatması da istek dışıdır. Çevre gibi toplumsal dış faktörlerin olumsuzluğu ancak bir adaletsizliğin tecellisi olabilir. Bunun adı da zorlamadır, dayatmadır.

Bazen insan, yaşama dair kararlarını alırken hiçbir şekilde müstakbel sonun incitici ve acı verici sonuçlarını hesaplayamaz. Kararını vermişse eğer yapabilecek bir şey yoktur. Birçok insan hatasını sanki acıyı çekmek için yapar. İstihap haddini aşmış talepler ve bitimsiz istekler bir mengene ağı gibi sıkar da sıkar insanı. Peki, insanı bu derece mutaazır eden şey ne? Çoğu zaman bütün insanlar aynı hatayı ısrarla niçin sürdürürler? Hesaplayamadıklarından değil, nefislerine ve hevalarına gem vuramadıklarından değil mi? İnsanın en çok işlediği günah bilerek işlediğidir. Hz Adem (a.s.)'ın cennetten azli (fırası) ilahi iki buyruğu sadece akledemediğinden değil, bile bile arzularına, heva ve heveslerine yenik düşmesinden değil midir?

Yani acı çekmek ne bir feleğin işi ne bir bahtsızlık ne de kaderdir.

Acıyı yaşamak bireysel ve toplumsal bir tercihtir. Acı verme, toplumsal bir düzende bireyi ve toplumsalı yönlendiren dezenformasyon iletişimin ve yönetim aygıtının sorunudur. Bir top-

lumsal sistem salt çıkarları ve tekelci egemenliğinin peşinde ise herkese zarar verir ve zulmeder. Aynı sistem iyilikleri tavsiye ederek yaygın hale getirir ise zaten problem yok demektir.

Acının muhatabı doğru ya da yanlışlarıyla insandır. İnsanın kendi nefsi ile baş başa kaldığında yaptığı eylemlerin ibret ve öğüt içeren muhasebesini yapar. Sonuçta ortaya çıkan birikim bizi düşündürtecek cinstendir. Tespit ettiğim verilere bir göz atalım.

Acı, sancıdır. Acı, idrakin tözüdür. "Acı ve zevk muharrik güçtür." Acı, öğretilmektir. Acı, ağlatır. Acı, ders almaktır. Acı, öğretir. Acı, ders vermektir. Acı, eğitir. Acı, nasihatir. Acı, mükemmel bir öğretmendir. Acı, hayat ağacının köküdür. Acı, yetiştirir. Acı, hayata kuşanmanın özüdür. Acı, devşirtir.

Acı, uyarıcı bir duygudur. Acı, üretmeyi teşvik eder. Acı, hayatın hekimidir. Acı, düşünmeyi ve iş yapmayı öğretir. Acı, hayatın alarmıdır. Acı, kendine getirme ve döndürmedir. Acı, gerçek hazın yokluğudur. Acı, yön bulmanın ihtar noktasıdır. Acı, tepkiye karşı etkidir. Acı, yön bulmada dikkat levhasıdır. Acı, hayatı anlamının ana fikridir. Acı, "Ateş düştüğü yeri yakar." Acı, hayatı çekip çevirme ve kollama eylemidir. Acı, varlığın fitri kodudur. Acı, yanlışlarımızla kendimize verdiğimiz cezadır.

"Acı, acıyla uslanır." Acıyı tercihlemişsek eğer, onu çekmeyi de göze almışız demektir. "Acı, acıya dayanamaz." Acı hakikatin adresini tarif eder. Acı, sebpsiz değildir, sebebi bizsek eğer. Acı, vicdanın kıvılcımı ve kor ateşidir. Acı çekmek düşünmeden aldığımız bir kararın sonucudur. Acı çeken vicdanın sesini duyar. Acı, acıya denk değildir. Acı çekmek hiç kimsenin doğrudan talepkar olduğu tercih değildir. Acı vicdanı gale-

yana getirir. Acı, bazen hiç düşünülmeden tadılan bir acıdır. Acı yoksa kazanç da yoktur. Acı, acıya tahammüllüdür. Acı, anlamak istemediklerimize bir hatırlatmadır. Acı, acılara dayanma sabrıdır. Acıya derin bir gafletin ya da gafilliğin müphem bir eseridir. Acı, hislendirir, hissettirir.

Acı, kişilik gelişiminin anahtarıdır. Acı, müstağnileşen nefsin ve yanlış eylemlerin açtığı hasardır.

Acı, salt ızdırıp değildir. Acının sesi yoktur. Acı, görmezliğe, duymazlığa, hissetmezliğe ve duyarsızlığa karşı bir ihbardır. Acı sessiz bir uyarıcıdır. Acı, hayatı çile olarak telakki eden mantığa çöz emri veren sessiz ikazıdır. Acı, anlamama inadını kırar ve anlamayı öğretir. Acı, başka kayıp başkadır.

Acı, yanlış doğruya yönlendiren sevkı tabidir. Acı, çilenin mayasıdır. Acı gelmeden takaddüm etmek gerek. Acı şiddete kodlanmış bir duygu değildir. Acının en büyük sermayesi ibret ve nasihatir.

Acı, varlığı da yokluğu da hissettirir. Kısa bir ömür ölçeğinde verdiğimiz yanlış kararlarımız acı, elem ve kaderimiz olmamalı. Acı, tezahür etmektedir. Acı, mürebbidir. Acı ders olmalı. Alınacak ders ise hatayı izale eder ve doğruyu meydana çıkarır. Acı, öğretir. Acı, gerçeğe tanıştır. Acı çekmeyenin merhameti ayaklanmaz. Acı, duymak duya bilmektir. Acı, algı sızısı ve anlama sızıntısıdır. Acı kavrayış duyusu ve hissidir. Acı, müdrik olma olgunluğudur. Acı, hayatla birlikte yaşamaktır. Acı, tecrübe etmeyi kazanmaktır.

"Allah, hiçbir zaman insanlara zulmetmez; ancak insanlar kendi işlediklerinden ötürü kendilerine zulmederler"
10/44

Alâeddin Özdenören

Şiirin Resmi Yahut Bir Leyla Düşü

Bir şiirin verdiği heyecanın etkisinde kalmak? Bu ne demektir. Taşın aklığına, katılığına ihtişam veren heykeltıraşın sanatına hayran kalırız. Mermeri canlandırmıştır. Ona şiir katmıştır. Venüs'ün mermek caddelerinden, kararlık, izbe sokaklarında, bir odanın dumanlı havasından temiz sabah havasına çıkan berbat oyuncu gibi hissediyor: "aradım sen yoktun şehirde/ yalnız kehribar gözlerin vardı açan güllerde/ darmadağın kıtım, yapayalnızdım ey gülüm gel,/ bul beni içimi aydınlat,/ bir şeyler söyle gecenin karanlığı kalksın üstümden/ dilim çözülsün, kalbim söylesin ne varsa/ söyleyecek şeylerin en güzelini söylesin/ güllerden, nergislerden bir demet dervişsin/ nerelerdesin, şehirde misin, dağda mısın/ yoksa içimde misin dışımda mısın". İnsan tabiatın düğmelerini çözmek için didinip duruyor. Daha fazlasının veya hiçin sahibi olmak. Sevgilisinin; ruhunun yüzüne geldiğini hissediyor. Sevmeye başlayalı beri, yalnız ikisinin olan bir ruha sahip olmak öylesine tatlı geliyor ki. O'nun yalnız alışkanlıklarına özenmekte değil, düşüncelerini benimsemekte de derin bir haz duymuştu. Bu düşünceler kendi aklında kökleri olmadığı için ona yalnız aşkını hatırlatıyordu. Aşk yüzünden yeğ görmüştü onları. O'nun yönetiş tarzını görmek için fırsat araması, bütün görüşlerine vakıf olmanın, bütün zevklerinde onun bir parçası olduğu içinde duymanın tadına varmak içindi. O'nun sevdiği eserlerin, sevdiği yerlerin kendisini ona yaklaştırmakla kazandıkları güzellik, daha güzel olup da kendisine onu hatırlatmayan yerlerin güzelliğinden daha muammalı görünüyor. Onu kaçırmaktan korkunca, bakışı ciddi bir çocuğun doğallığı ya da konuşacakmış gibi duran antik heykelin gerçekliği karşısında coştuğumuz gibi coşuverdi. O'nunla buluşmasını önüne getiriyordu; onu her zaman seveceği anlamına gelmiyordu bu belki de, ama şimdilik, onu severken, bütün istediği, günün birinde onunla karşılaşmaz olmayacağına inanmaktı. Burada özgür hissediyordu kendini: "her gün yeni bir aşka tutunmalıydım/ iğde kokuları derlemeliydim rüzgârdan/ düşmeliydim her sabah bütün çiçeklere/ keşke bir çiğ tanesi olsaydım bir kelebek belki de/ incire zeytine dimdik duran dağlara kurban olayım/ mevsimin değişen rüzgârlarında". Burada sürülen hayat ne gerçek hayat diye düşünüyor. Burada yaşayan insanlar yüce ruhlu insanlardır. Yüce ruhluluk da bu dünyada önemli olan, insanı başkalarından ayıran tek şeydir. Yüce ruhlular ve ötekiler: Ben de artık karar verecek, kimi seveceğimi, kimi küçümseyeceğimi iyice kararlaştıracak, ötekilere harcadığım zamanın karşılığı olarak anları ölünceye kadar bir daha bırakmayacak yaşa geldim, diye düşünüyor.

"Yine yoksun içimde/ yine bahar kokulu sesin gelir kulaklarıma/ içimi doldurur ayrılık şarkıları/ küheylanım söyle niçindir bu ayrılık/ niçindir söyle ırmaklar çağıldır durur/ sevdalım dünde bak yağmurlara/

doğan güneşe yağın kara/ seni düşünüyorum yalnız seni." Bu dizeler varlık çırpınması. Anlıyoruz ki insanın kendisini keşfetmesi için doğayı da keşfetmesi gerekir. Ve sayede insanlar arasındaki farklılıklar azalacaktır. İnsan eşitsizlik, aldatmaca ve alçak dayanan saçma düzeni reddedecektir. İnsan hele bir kendini keşfetsin, kendini tanıсын, hemen, hemen tümüyle yoksun bırakıldığı hazinelerin, insansal büyüklüğü oluşturan kör ve sağır ayrıcalıkların birkaç karıntısı için en korkunç acılar pahasına durmadan üst üste yığıldığı maddi ve manevi hazinelerin tümünü ele geçirebileceğini hissedecektir...

Evet Recep GARİP'in şiirleri, şiirin resimleri. Resim tabloları halinde. Başında şapkası yok. Elinde süt dolu bakraç var. Dört nala koşturuyor yaşamını. Okul kaçığı gibi. Dünyayı bozup yeniden yapıyor. Gün ışığının doğup batmasını. Utkusundan emin görünüyor. Geleceğin bedelini her gün kanlarıyla ödeyen yiğit ve temiz insanları düşünüyor. Her bir nesneye yalnız başına gitmek sevdasında.

Şiirimizde yeri nedir? Ahmet HAŞİM'in kıskırttığı renklerin, imrendirici bir görkemle yeniden yapılması. Çekilin dünyayı ben yeniden yapacağım der gibi sanki. Onu o yapmıştır. Onun eseridir ortada görünen. Eserini ipek gibi pırl, pırl görmenin tadına varmak istiyor. Ev yapan, ağaç diken insan da aynı şeyi duyar. Çünkü yaptığı şeye bakabilir. Hatta biri gelip, ağacını götürse de ağaç yine mevcuttur ve bu, ağacın onun eseri olduğu keyfiyetini değiştirmez. Onun bu duygusunu çalamazsın. Bu duyguyu çalsa, çalsa Ahmet HAŞİM çalabilirdi. O da dünyada mevcut değil.

Şiirin doğaya uyduran ve oradan resimler çıkaran. İşte bu arada, içimizde ne bir kin, ne bir garez bulunan, hiçbir şeye alaycı bir gözle bakmadığı halde, şehirde yaşayanlara hem gülen, hem acıyan, hem de bu yaşamı delilikle bir tutan. Okuldan kaçan çocuk için ev ne kadar uzaktır. Şair için de şehir öyle. Ahmet HAŞİM gibi. İkisi de renklerin büyümesine kapılıp gidiyor. "O Belde" ve "Bir Leyla Düşü". Bu evrensel varoluş oyununda, üstün nitelikli olmak kişinin elinde değil; insanlar kendilerine dağıtılan kartlarla oynuyorlar. Bu kumarın adı hayat. Oyun masası da dünya yahut Cezayir de Oran kenti. Dünyaya gelen insanlara oyuna katılıp katılmayacakları sorulmuyor bile.

Beni Leylama taşıyan sendin
Umutları alıp götüren
Rüzgârları salıveren üstüme
Zemheride kara gecede
Tutanaklara geçirilen bendim
Bendim yiğitçe ayakta duran
Bir Leyla düşü gören...

SANAL DÜNYA HİPNOZU

Salih Keskin

Bizler için dünya hayatının geçiciliği ve değersiz olması, bir bakış açısı olarak hayatı idrakte şüphesiz oldukça etkilidir. 'İnsanlar uykudadırlar ölünce uyanırlar' hadisi biraz da bu noktaya vurgu yapmaktadır. Hadis, dünya hayatının gerçek yerini bizlere işaret etmektedir.

Yaşamın nasıl bir uyku hali olduğu merak konusu gerçekten. Aslında iki türlü bir uyku hali yaşamaktayız: Birincisi; gerçek haliyle. İkincisi hadisi şerife uygun olan anlamında. Yani asıl yaşamın burada olmadığı. Kaldı ki bu dünyanın çok kısa olduğu, bir oyun ve eğlenceden ibaret olduğu da Kur'an da sürekli vurgulanmaktadır.

İnsanların hayata bakışlarının değişiminde ve dünya algısının oluşumunda, teknolojinin hiç azımsanmayacak bir etkisi vardır şüphesiz. Bu etki birazda patolojik bir etkidir. Oldukça sarsıcı ve kuşattığı zihinlerin tekrar kendisine dönmesine de engel olan bir etki..

Yine insanlık bu zamana kadar bu denli bir baştan çıkarılma yaşamamıştır. Düşünce melekelelerini dumura uğratmak için öyle sofistike yöntemler uygulanmaktadır ve öyle cazibe alanları oluşturulmaktadır ki, bununla baş edebilmek ve de karşısında durabilmek öyle her aklın yapabileceği bir şey değildir.

Yeniçağın Miti 'Görüntü'

'Yeni dünyanın tanrısı görüntü' der bir batılı yazar. Evet, artık hayatımızın her alanında görüntü var. İçimize kadar girmiş olan ve bizlere her gün bir şeyler fısıldayan, kurgular dünyası. Zevklerimizimizin oluşturulduğu, yargılarımızın belirlendiği ve hayatımızın nasıl anlam kazanacağına değin birçok şeyin sindirildiği bir etkiler dünyasından bahsediyoruz.

Görüntüler dünyası, içindeki sahte hayatlar, bizleri ele geçirmiş durumda. Artık hayallerimiz bunlarla anlam kazanıyor ve gelecek projeksiyonlarımızı da bu hayatlar üzerine kuruyoruz.

Modern dünya, bilinçli bir şekilde hayatı zorlaştırmaktadır. Daha sonra da sahte yaşamları

ve pembe dünyaları insanların önüne kadar getirip onları tam bir bunalım içerisine sokmaktadır.

Zorlaştırılan yaşamlar, içinden bir türlü çıkılmaz gibi gözükken sorunlar, sürekli arttırılan ihtiyaçlar, içinde bulunduğumuz sarmal ortaya koymaktadır. Bütün bunlar insanların ruhlarını teslim almak için yapılmaktadır. Dirençlerinin kırılması amaçlanmaktadır. Yorgun bedenler, anlamdan uzaklaştırılmış ruhlar ve uzlaşmaz düşüncelerimizle, bir an da olsa kapılmaktadır insan bu sahte yaşamların büyüsüne.

Esasında anlamın kaybedilmesiyle birlikte birçok şeyinde kaybedileceği belliydi. İçinde bulunduğumuz çağda en ciddi kırılma beklide anlamın kaybedilmesiyle birlikte yaşanmıştır.

İnsan bu kaybettiği anlamı aramalıdır. İnsanlığın bir kurtuluşu olacaksa ancak bu şekilde mümkün olacaktır. İnsanlık hakikate dönük arayışını başlatmalıdır. Bütün engellemelere rağmen bu yapılmalıdır. Yapılmalıdır, çünkü; direnme motivasyonu ancak bu şekilde ele geçirilebilir ve başa çıkma gücü de ancak hakikate yaklaşıldığı ölçüde ele kazanılabilir.

Yol üzerindeki mevcut tuzak-

lar çeşitli şekillerde insanlara anlatılmalıdır. Aslında bir nevi uyandırma işlevi yerine getirilecektir. İşin zor tarafı uyandırılmaya çalışılanın maalesef uyudunun farkında bile olmamasıdır.

İnsanların kalitelerinin düşürülmesi, bir proje çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Projenin ayaklarından bir tanesi, hayatın karmaşılaştırılması, her türlü çabanın bir rekabet içerisine sokulmasıdır. Rekabet içerisine sokulan insan, artık; beşerleşme yolunda emin adımlarla ilerliyor demektir. Vahşice başarıma tutkusuna kapılan insan, sonunda neyi başardığının dahi farkına varamamakta fakat artık insanlığına da geri dönememektedir.

Sinema ve televizyon, yukarıda anlattıklarımızın gerçekleşmesi noktasında hiç de azımsanmayacak bir role sahiptir. İnsanların nasıl saf bir şekilde bu oyunun içine düştüğünü iyi analiz etmemiz gerekir. Önce nasıl düştüğünü tespit ve sonrasında mücadele için yöntem belirlemek.

Özellikle 'televizyon', üzerinde iyice çalışılması gereken bir konudur. Çünkü: insanlar üzerindeki etkisi sinemadan daha yüksektir. Yorgun bedenlerin dinlendirilmesi niyetiyle, istenen tüm mesajların yüklenmesi söz konusudur. Burada, insanların arzu ettiği ve hayalini kurduğu hayatlar ele alınmakta ve bunun üzerinden çalışmalar yapılmaktadır. Kaldı ki zihinler bu duruma daha önceden hazırlanarak alıcı hale getirilmiştir.

Önce çeşitli haber programlarıyla gerilen sinirler, daha sonra magazin haberleriyle yumuşatılır. Peşinden eğlence programları ve bildiğimiz meşhur diziler. Diziler hem yerli ve hem de yabancı olabilir. Önemli olan istenilen etkinin oluşturuluyor olmasıdır. Uzun süren bir insan ve toplum inşası için iyi işler! çıkartılmalı,

bu iyi işler için de taşeron senaristlere amaca uygun senaryolar yazdırılmalıdır.

Gerçekten de sorunları unutturucu bir etkisi vardır bu dizilerin. Oyalanma yoluyla sıkıntılar kısa bir süreliğine de olsa ertelenebilir. Bu arada geçen ciddi zaman kaybını da hesaba katmak lazım tabii ki. İşte böyle. Millet olarak bir hipnoz yaşıyoruz. Aslında sadece biz değil bütün dünya yaşıyor bunu.

Düzelme ancak farkında olmakla başlar. Farkında olmak ve sorumluluğu yüklenmek. Uyarıcı olmak ve buna en yakınından başlamak. Bir misyoner gibi faaliyet göstermeden ve buna inanmadan iyi yönde yol alma imkânı yoktur.

Çağın Vebası: İnternet

Nasıl televizyon çıktığında bizler bir şaşkınlık yaşadık aynı şaşkınlığı şu an internet için de aynen yaşıyoruz. Yanlış anlaşılmasın, anlattıklarımız tümüyle bir karalama amacı taşımamaktadır. Yol üzerindeki tehlikeleri göstermeye çalışmaktayız. Trafikte seyreden bir aracın içersinde bulunan birisinin uyarılarıdır bunlar. Aynı seyir kadrosunda mecburen bizde bulunmaktayız. Diyoruz ki; gittiğimiz yolda daha önceden

bizleri şaşırtmak için çok çeşitli tuzaklar bulunmaktadır. Eğer uyanık olup tedbir almazsak, yolun bir yerinden sonra uyanmamızın ve de yakınmamızın çok da fazla bir esprisi kalmayacak.

Geldiğimiz nokta itibarıyla şöyle bir değerlendirme yapalım.

- Öncelikle geleneksel aile bağlarımızın yerle bir edildiğini ve sürecin hızla devam ettiğini görüyoruz.
- Dil konusu tam bir vehamet durum arz etmektedir.
- Geleceğe ancak küreselleşme gözlükleriyle bakabiliyoruz.
- Eğitimimizin ortaya çıkarttığı insan tipi, cennetini dünyada kurmayı düşünen bir insan tipidir.

Yani bugünkü haliyle sadece düşünüleni veren, düşünmeye engel olan ve de düşünceleri istediği şekilde manipüle eden bu imkân, artık yeni bir anlayış ve işleyiş biçimiyle birlikte kendisini daha da 'vazgeçilmez' bir hale getirecektir. Bizleri istediği konulara çekmek suretiyle yeni hayat biçimleri yaratacak ve yeni ihtiyaçlar üretmenin yollarını aralayacaktır.

MARANGOZUN SON EVİ

Ertuğrul Bayramoğlu

Yaşlı bir marangozun emeklilik çağı gelmişti. İşveren müteahhidine, çalıştığı işinden ayrılarak eşi ve büyüyen ailesi ile birlikte daha özgür bir yaşam sürmek tasarısından söz etti. Çekle aldığı ücretini elbette özleyecekti. Ne var ki emekli olması gerekiyordu. Müteahhit, iyi işçisinin ayrılmasına üzüldü ve ondan, kendine bir iyilik olarak, son bir ev yapmasını rica etti. Marangoz, kabul etti ve işe girişti, fakat gönlünün yaptığı işte olmadığını görmek pek kolay-

di. Baştan savma bir işçilik yaptı ve kalitesiz malzeme kullandı. Kendini adanmış olduğu mesleğine böyle son vermek ne büyük talihsizlikti!.. İşini bitirdiğinde işveren, evi gözden geçirmek için geldi. Dış kapının anahtarını marangoza uzattı. "Bu ev senin" dedi, "sana benden hediye".

Marangoz, şoka girdi. Ne kadar utanmıştı! Keşke yaptığı evin kendi evi olduğunu bilseydi! O zaman böyle yapar mıydı hiç! Bizim için de bu böyledir. Gün be gün kendi hayatımızı kurarız. Çoğu za-

man da, yaptığımız işe elimizden gelenden daha azını koyarız.

Sonra da, şoka girerek, kendi kurduğumuz evde yaşayacağımızı anlarız. Eğer tekrar yapabilirsek, çok daha farklı yaparız. Ne var ki, geriye dönemeyiz. Marangoz sizsiniz. Her gün bir çivi çakar, bir tahta koyar ya da bir duvar dikersiniz. "Hayat bir kendin yap, tasarımıdır" demiştir biri.

Bugün yaptığınız davranışlar ve seçimler, yarın yaşayacağınız evi kurar. Öyle ise onu akıllıca kurun.

Ömür Boyu Sevgi/Vefa

Yaşlı bir bey, sabah erken evinden çıkmış, yolda ilerlerken, bir bisikletin kendisine çarpması ile yere yuvarlanmış ve hafif yaralanmış. Sokaktan geçenler yaşlı beyi hemen en yakın sağlık birimine ulaştırmışlar.

Hemşireler, adamcağızın yarısına pansuman yapmışlar, ama 'biraz beklemesini ve röntgen çekerek her hangi bir kırık veya çatlak olup olmadığını inceleyeceklerini' söylemişler. Yaşlı bey huzursuzlanmış, acelesi olduğunu, röntgen istemediğini söylemiş. Hemşireler merakla acelesinin sebebini sormuş. Adamcağız da karım huzur evinde kalıyor her sabah onunla kahvaltı etmeye giderim, geç kalmak istemiyorum' demiş. 'Karınızın, siz gecikince merak edeceğini düşünüyorsunuz herhalde' demiş hemşire. Adam üzgün bir ifade ile 'ne yazık ki karım Alzheimer hastası ve benim kim olduğumu bilmiyor' demiş. Hemşireler hayretle 'madem sizin kim olduğunuzu bilmiyor neden her gün onunla kahvaltı yapmak için koşuşturuyorsunuz' demişler. Adam buruk bir sesle 'ama ben onun kim olduğunu biliyorum' demiş.

ALÂEDDİN ÖZDENÖREN VE CAHİT ZARİFOĞLU ANILDI

Türk şiirinin en özgün ve önemli şairlerinden A. Cahit Zarifoğlu ve Alaeddin Özdenören okurları ve yakınları tarafından hayırla yad edildi. 7 Haziran Perşembe günü, vefatının 20. yılında ikindi namazından sonra dostları, yakınları ve okurları tarafından

kabri başında dualarla anılan Zarifoğlu için, Beylerbeyi Küplüce Alt Mezarlıktaki kabri 20 yıldır her yıl düzenli olarak ziyaret ediliyor se-

venleri tarafından.

Ümraniye Belediyesi ise, Prof. Dr. Ersin Nazif Gürdoğan, Nurettin Durman ve Ferman Karaçam'ın katıldığı bir anma gecesi düzenledi. Kahraman Tazeoğlu'nun şiir dinletisi düzenlediği gece saat 20.00'de başladı.

Türkiye Yazarlar Birliği de (TYB) 8 Haziran saat 19.00'da Alaeddin Özdenören ve Cahit Zarifoğlu'nun birlikte anılacağı bir program düzenledi. Ankara'daki programın katılımcıları Rasim Özdenören, Şaban Abak, Necmettin Türinay ve Yusuf Turan Günaydın idi.

İŞGALİN KIRKINCI YILINDA KUDÜS VE TARİHİ SORUMLULUĞUMUZ

13 Haziran 2007 tarihinde Araştırma ve Kültür Vakfı'nda Kudüs'ün Siyonist işgalin örgütlü makinesince ele geçirilmesinden bu yana yaşananlar tarihi derinliği içinde ele alındı. Program Kudüs konulu belgesel film gösterimi ile başladı. Ardından Şemsettin Özdemir Hz. İbrahim'den bugüne Tevhid ve adalet mücadelesi içerisinde Kudüs'ün önemi üzerinde durdu. Müslümanların haklı ve sabırlı direnişlerinin İsrail'i geriletişi üzerinde durarak Filistin'i gündemine almayan bir hareketin anlamlı olmadığını belirtti. Filistin için fiili ve lisanî dualarımızı ertelemememiz temennisi ile bitirilen toplantıya yoğun bir katılım oldu. Özdemir,

özellikle İsrail'in ve Amerika'nın mevcut halinin yıkılmaz, yok edilmez olarak büyütülmesini direnişi kırdığının altını çizdi. Hamas'ın ve Hizbullah'ın yürüttüğü kararlı mücadele hem dünya kamuoyunun desteğini almış, hem de İsrail efsanesini yıkıma uğratmıştır. Çabalarımızı ve Müslümanlar olarak kalitemizi artırarak sürdürmenin gerekliliğini belirten Özdemir, dünyayı tanımanın, analiz etmenin kaliteli eylemlilikler için ön gereklilik olduğunu vurguladı. Hamas'ın, lider kadrolarını kaybetmesine rağmen, direniş ruhunu kaybetmemesinin "cihad-ı ekber" bilincine sahip oluştundan kaynaklandığını belirtti.

DÜNYA ÇOCUKLARI BULUŞTU

III. Uluslararası Çocuk Buluşması

Tarih: 17 Haziran, saat: 14:30 yer: İstanbul Kongre Merkezi

İHH İNSANİ
YARDIM VAKFI

Dünya yetimleri İstanbul'da bir araya geldiler. 17 ülkeden gelen yetimler, 17 Haziran'da gerçekleştirilen "III. Uluslararası Çocuk Buluşması'nda" özel sunumlar yaptılar. Türkiye'deki kardeşleriyle bir araya gelen yetimler, "şölen'de" kendi yerel folklor gösterilerini de sergilediler.

İHH'nın İslam Dünyası'nın yetimlerini ve yetimlik kavramını, Türkiye halkının gündemine taşımak için bu yıl üçüncüsünü düzenlediği farklı ülkelerden yetim çocukların katıldığı

uluslararası çocuk buluşmaları düzenlenmektedir.

Dünyanın farklı coğrafyalarında gerçekleştirilen yetim çalışmalarını ve yetimlik olgusunu Türkiye halkının gündemine taşımak için İHH İnsani Yardım Vakfı, ilkini 2005 Ramazan Bayramı'nda, ikincisini 11 Haziran 2006 ve 3. program olan 17 Haziran 2007 günü gerçekleştirilen Çocuk Buluşması, anlamlı ve Türkiye'deki yansımaları açısından teşekkürü hak etmektedir.

ELİ ÖPÜLESİ BİR ADAM

Bir yazar neden deneme türünde eser vermek ister? İçinin ve ruhunun en derininde yer alan duyguları ve hatta en saklı yanlarını neden paylaşır? Zihninden ve yüreğinden geçen, geçmeyen, geçmesini istediği her neyi varsa neden bizimle paylaşmak ister. Bu sorulara verilecek cevabımız birden fazla ve farklı olabilir. Fakat temelde benim cevabım; yazarın dürüstlüğüdür. Evet, kendisine ve bütün insanlığa karşı bu tutumunu onun dürüstlüğünde aramak gerekir. İnsan olabilmenin, insan kalabilmenin ve insanlığa değerini hatırlatabilmenin en güzel vesilelerinden biri hiç şüphesiz dürüstlüktür. Tabi bu dürüstlük kelime oyunlarıyla, renk cümbüşleriyle sağlanan suni bir görüntü değil, bilakis yürekte kanın yüreğe ulaşmasıyla sağlanan gerçek bir dürüstlüktür.

İşte böyle bir dürüstlüğü ve samimiyeti ortaya koyuyor **Metin Önal Mengüşoğlu** son kitabı; **"Öptüm Kara Gözlerinden"** adlı eserinde.

Samimiyetini, içtenliğini ve dürüstlüğü kitabın tamamında görmek mümkün. Zira sizinle sadece bir yazar ya da bir sanatçı ya da başka herhangi biri olarak değil, şefkat ve merhamet yumağı bir baba, sanat ve estetik ustası bir sanatçı-şair, asi ruhlu bir devrimci-dava adamı, dünyaya ait ne varsa elinin tersiyle itebilmiş mütevazı bir münzevi fakat yüreğinin büyüklüğü ve zenginliğiyle dağlara baş eğdirecek imana sa-

hip bir savaşçı.

Hülasa o sizden, bizden veya hut olmadıklarımızdan biri, yani herkes gibi ama herkesten farklı biri.

Kızına ithaf ettiği kitap üç ana bölüm olarak ele alınmış ve Cevat Akkanat'ın "sunu" muyla başlamış. Kitabın ilk bölümü olan "Öptüm Kara Gözlerinden" adlı bölümde, tıpkı Hz. Yakub'un oğlu Hz. Yusuf'un kayboluşu ardında yaşadığı acıyı ve derin hasreti yaşıyor yazar kaybettiği oğlu ve gurbette olan çocukları için. Özellikle kızının gurbete gidişi bir baba olarak Mengüşoğlu'nu naifleştirip hassaslaştırmış ve duygu yoğunluğunu artırmıştır.

"Yalnızlık her zaman insana dokunan bir şeydi. Melankolik hastalar, şuuru yitirenler dışında, kimse yalnızlıktan huzur duymaz, saadet devşirmez. Bir sevgili olmadan ben nasıl yaşadım? Sen olmasaydın hayatımda canım benim, inanır mısın, sanki damagım hiçbir şeyin lezzetini tadamazdı diye düşünüyorum. Sulu ve ekşi bir elmanın, yüzümde var edeceği buruşukluklarda bile bir pay sahibiymişsin gibi geliyor bana."

Hayat hikâyesini büyük bir coşkuyla anlattığı ikinci bölümde yazar; gençliğini, öğrencilik yıllarını, parasız-mekânsız günlerini, evliliğini, devrimci bir ruhla savunduğu davasını ve hayatına dair daha pek çok şeyi aynı coşkuyla kaleme almış. Söz gelimi çocukluğuna ve oynadıkları oyunlara dair hatıralarını büyük bir keyifle anlatan yazar, bugünün çocuklarıyla kıyaslıyor. *"Dar alanda yalnızca oyuncaklarla sürdürülen bir oyunumuz yoktu bizim. Genellikle mahalle çocuklarının ortaklaşa katıldığı oyunlardı bizimkiler. Zaten mahalleden bir çocuk eğer bizim aramıza katılmıyorsa, onun adı Piskevit(bisküvi) Çocuğu idi. O yalnızlığa mahkûm bir zavallıdan başkası değildi."*

Yine militan ruhlu oluşunu, aykırı duruşunu muhalif bir üslupla ele almış yazar; *"...Ben sistemle kavgadayım. Ailem beni sisteme entegre etmek için istiarelere ya-tıyor, çünkü bana sözleri geçmi-yordu. Okuduğum mektebin bana hukuk öğretmediğini çoktan anlamışım. Onların da tıpkı ailem gibi beni bir cendereye sıkıştırmaya çalıştıklarını biliyorum artık."*

Kitabın son bölümünde ise kültürümüzün, edebiyat ve düşünce dünyamızın önemli isimlerinden bazılarının kendi ruhunda bıraktıkları izleri aktarmaktadır.

Hülasa kitaba ve yazara dair daha çok şey söylenebilir, fakat biz burada noktayı koyarken, **"Öptüm Kara Gözlerinden"** adlı bu şirin eserin okunması gerektiğinin altını bir kere çiziyoruz.

Öptüm Kara Gözlerinden
Metin Önal Mengüşoğlu, Artus Yay.

ZARİF İNSANA VEFA

Hece dergisinin on dördüncü özel sayısı olan “Yedi Güzel Adamdan Biri: Cahit Zarifoğlu Özel Sayısı” da daha önceki özel sayıları gibi bir vefa örneği olarak hazırlanmış. Yaşamak ve şiiri bağlamında tekrara düşünmek pahasına da olsa farklı bakışları, okumaları yansıtmak amacıyla birden çok yazıya yer veren Hece, tanıdık bir çok ismi sayfalarına taşımış.

Zarifoğlu’nu bir çok yönü ile ele alan yazıların yanısıra zarifoğlunu tanıtan-anlatan ve kısım yaşamamıza vesile olan aşağıdaki anlamlı paragrafı da bizlerle paylaşmış; “Her sözü söyleyişi, her tavrı sergileyişi, her işi yapışı, Cahit Zarifoğlu’nun

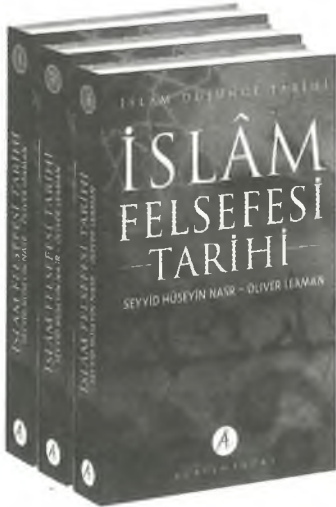
içindeki gerçek şairi de münemiş olan serâpâ sanatçı karakteriyle yüzdeyüz örtüşür. İnanmadığı, içselleştirmedeği hiç bir sözü söylemez o. Karşısındaki insana çok ütöpik, hatta saçma gelen önerisine de gerçekleşeceğine kesinlikle inanarak söyler. Âleme, mahluka, yıldızlara, insanlara... selam, der inançla. Onun hassasiyetini, yufkayürekliğini, merhametini, inceliğini, azla yetinmesini bilen, razı olan... kişilik özelliklerini bilmeyen bir insana ilk görüşte soğuk, itici, ilgisiz, kibirli, hatta karşısındaki insana değer vermeyen, küçümseyen... biri gibi gelmesi az rastlanan bir durum değildir. Ondaki bu tür itibalar veren duruşların çoğu,

dünyaya ve içindekilere karşı müstağni tavrının; doygun kişiliğinin, sorumluluk sahibi ve aynı zamanda sorumluluk yükleyici, hatta müdahaleci dilinin tezahürüdür.”

İslam felsefesi tarihi (3 cilt)

Seyyid Hüseyin Nasr, Oliver Leaman

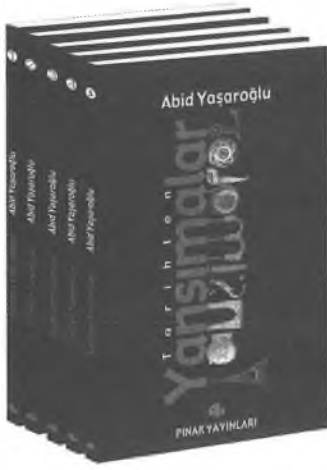

Seyyid Hüseyin Nasr ve Oliver Leaman'ın editörlüğünü yaptığı *İslam Felsefesi Tarihi* adlı literatür eser, akademik, felsefi, ilmi ve sosyolojik alanlarda özgün eserler yayınlayan AçılımKitap tarafından neşredildi.

İslam Felsefesinin çeşitli dallarında otorite William Chittick, Henry Corbin, Hamit Dabaşı, Mehmet S. Aydın, Lenn E. Goodman, M.Ebu Rebi, Yegane Sayegan gibi şahısların makalelerinden oluşması yönüyle, İslam felsefe tarihinin nasıl incelenmesi gerektiği hususuna ilişkin bir yöntem önerisi de sunan eser, Türkiye'deki felsefe çalışmaları için önemli katkılarda bulunacak.

İslam Felsefesi Tarihi, özellikle ilk dönemlerde cereyan eden din-felsefe ilişkileri bağlamındaki tartışmaları, farklılaşmaları, ekolleri ele almakta ve ayrıca İslam felsefesinin kendinden önceki büyük düşünce hareketleriyle temasa geçişi ve onlardan iktibaslarla bulunarak yorumlayışı üzerinde durmaktadır. Türkiye'de çok yakından tanınan Seyyid Hüseyin Nasr'ın Türkçe'ye kazandırılmış kaynak bir eseri olan *İslam Felsefe Tarihi* kitabıyla AçılımKitap, *İslam Düşünce Tarihi* Dizisi'ni de başlatmış oldu.

Tarihten Yansımalar (5 Cilt)

"Tarih tekerrürden ibarettir." sözüne örnek teşkil edecek olayları, hikayeleri ve sözleri içeren ve tarihçi araştırmacı Abid Yaşaroğlu tarafından titizlikle hazırlanan *Tarihten Yansımalar* adlı eser Pınar Yayınları'ndan çıktı. Pınar Yayınları bu eserle birlikte, "tarihten yansımalar dizisi" adıyla yeni bir dizi daha başlatmış oldu. Kitap, rahat okunabilmesi amacıyla, el kitabı tarzında beş ayrı kitapçık olarak set şeklinde basılmış. Siyasi, dini, kültürel, ilmi muhtevalı ibret dolu tarihi unsurların yanı sıra hikmetli sözler, nasihatler, vasiyetnameler kitaba zenginlik katan unsurlar.

"Hizmetkar ve Efendi, İstanbul'u Başkent Yapan Rüya, Rahman'ın Kulları, İhraç Başbakan, Adaletten Duvarlar, Sokrat'ın Üç Filtresi, Abdülhamid'in Amerika Lobisi, Hz. Ali'den Nasihatler, Mermer Yontucusu, Yamyam Medeniyeti, Devlet-i Aliye'nin Vazifesi, Uyku Tazminatı, Yedi Kutsal Gerçek, İnsan ile Aslan" ; toplam 470 sayfalık "Tarihten Yansımalar" setinde yer alan yüzlerce başlıktan sadece bazıları.

Tarihten Yansımalar,
Abid Yaşaroğlu, Pınar Yay.

Kınalızâde Ali Çelebi

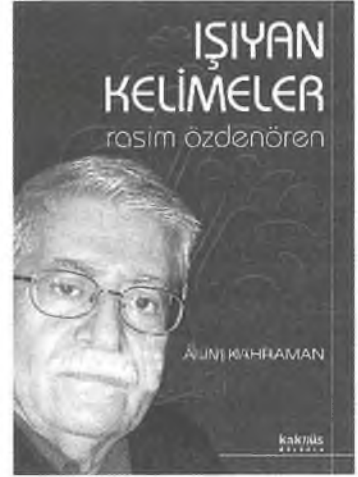
Onaltıncı yüzyıl Osmanlı dünyasının en velud müelliflerinin başında gelen Kınalızâde Ali Çelebi, özellikle başyapıtı olan *Ahlâk-ı Alâî* isimli eseri ile tanınmaktadır. Bir ahlak kitabı olan *Ahlâk-ı Alâî* ile Kınalızade, bir yandan döneminin düşünce dünyasını tafsiyatıyla resmederken öte yandan bireylerin kendileriyle, aileleriyle, içinde yaşadıkları toplumla ve devletle ilişkilerini ne şekilde kurlmaları gerektiğine dair önemli bilgiler verir. Bu noktada özellikle aşırılıklara dikkat çekerek hem bireysel, hem de toplumsal hayatta bir orta yol arar.

Üç ana bölümden oluşan eserin birinci bölümünde bireysel ahlak ele alınır ve erdemler ve bunun zıddı olan "rezilet"ler incelenir. İkinci bölüm "İlm-i Tedbîr-ü'l-Menzil" başlığını taşır ve aile ahlakı ve muâşeret kurallarına dair oldukça zengin bilgiler verir. "İlm-i Tedbîr-ü'l-Medîne" başlıklı üçüncü bölüm ise, esas itibarıyla bir siyasetname özelliği gösterir.

Ahlâk-ı Alâî
Kınalızâde Ali Çelebi, Klasik Yay.

Kelimelerin Dili

Rasim Özdenören, bir edebiyat adamı olarak, varlığıyla elli yıldır yazı(n) dünyasının içindedir. Elli yıl, bir toplumun hayatı için de, hatırı sayılır bir anlama sahiptir. Hele kendini yeni formlar içinde tekrar ifade etmenin yollarını arayan bir toplum ve o toplumun öz varlığı açısından...

Böyle bir perspektiften baktığımızda, Türk öykücülüğünün Rasim Özdenören'in şahsında özgün açılım alanlarından birini bulduğunu söyleyebiliyoruz. Zengin ve şaşırtıcı bir dil damarını keşfederiz onun öykülerinde. O, Türk öykü dilinin işlenmesi kadar, uyguladığı anlatım teknikleriyle Türkçede yeni deneyimler gerçekleştirmiş; bu dili, öykücülüğün farklı imkânlarına açmış bir yazar olarak da görünür.

Rasim Özdenören'le yapılmış üç oturum'un da yer aldığı kitapta ayrıca yazarla ilgili olarak hazırlanmış kapsamlı bir bibliyografya bulunmaktadır. Özdenören hakkında 1968'den bu yana yazıla gelmiş değerlendirme yazılarından yapılan alıntılarla zenginleşen eser; yazarı anlamak isteyenlerin ve yeni görüşler geliştirecek kuşakların yoluna bir ışık düşürecektir.

İşyan Kelimeler
Alim Kahraman, Kaknüs Yay.

Genç Sahabiler

Peygamberimiz döneminde İslam davasına büyük bir sevdâ ile gönül verenlerin ve Onu yüceltmek için her fedakârlığı gösterenlerin çoğu gençlerden oluştuğunu biliyoruz. İslam'ın yayılışında Peygamber Efendimize canıyla, malıyla destek verenlerin çoğu yine idealist genç erkek ve kızlardı. Bu açıdan bakıldığında İslam'ın bir gençlik hareketi olduğu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) eğitim ve öğretiminden geçen her genç, üstün özellikleriyle parlayan bir yıldız oldu. Onlar, Allah'ın dinini yüceltme uğruna gösterdikleri hizmet ve fedakârlıklarla, toplumun en seçkini oldular.

İslam'ın, yarım asır gibi kısa bir sürede üç kıtaya hakim olması, tüm dünyada büyük yankılar uyandırması, Efendimiz'in fedâisi bu genç nesil ile gerçekleşti.

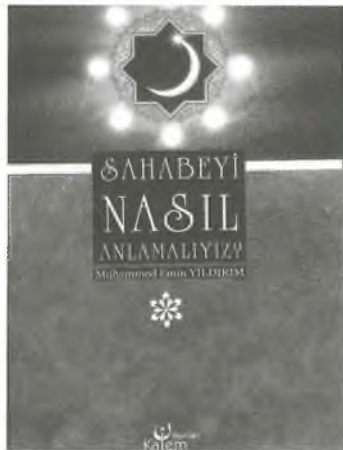
Yazar, Genç Sahabiler'den günümüzde ne tür mesajlar almamız gerektiğini vurgulamaya özen göstermiş.

Duygu ve mesaj yüklü, sade ve akıcı bir üslupla kaleme alınan bu eser, Genç Sahabileri, Peygamberimiz ve gençlik adına bizlere sunuyor.

Genç Sahabiler ve Peygamberimiz
Veyssel Akkaya, Ensar Neşriyat

Sahabeyi Nasıl Anlamalıyız?

Çalışmalarını özellikle sahabe dönemi üzerinde yoğunlaştıran değerli genç araştırmacı **Muhammed Emin Yıldırım** yeni bir eseriyle daha karşınızda: **Sahabeyi Nasıl Anlamalıyız?** Konuyla alakası yok gibi gözükken Nahl sûresinin 15-16.âyetlerinden yola çıkarak ashabı, sonraki nesiller için, 1) sabit dağlar, 2) nehirler, 3) yıldızlar olarak konumlandıran Yıldırım, kitabına 'sözbaşı' olarak şunları yazmış: "Onlar **Müslümanlığımızın aynalarıdır**. Vahyin oluşturmak istediği ideal insan modelinin hayal ve ütopya olmayan yaşanmış gerçekleridir. Bir insan sarrafı olan Peygamberimizin oluşturduğu nübüvvet potasında işlenmiş, madenleri ortaya çıkarılmış, her biri hayatın farklı bir alanında zirveleştirilerek abide şahsiyet haline getirilmiş yiğitlerdir. Onlar tarihin belli bir zaman diliminde yaşamış, belli bir mekanda varlık göstermiş, ama zaman ve mekana hapsolünmeden her çağa ve zamana seslenme kudretinde olan seçkin insanlardır. Onlar hakiki müminler, Allah'tan razı olmuş ve O'nu razı etmiş, takvayı hayatlarının eksenine yerleştirmiş örnek bir nesildirler.

Sahabeyi Nasıl Anlamalıyız?
M. Emin Yıldırım, Kalem Yay.

Yeni Çıkan Kitaplar

1. Aitkültür / Toplumsalın Parçalanışı, Chris Jenks, Ayrıntı Yay.
2. Vatandaşlık ve Etnik Çatışma, Ebru Kılıç, Haldun Gülalp, Metis Yay.
3. Tarihi Yargılıyorum, Gündüz Vassaf, İletişim Yay.
4. Politika, Aristophanes, Dergâh Yay.
5. Bellek Metaforları / Zihinle İlgili Fikirlerin Tarihi, Douwe Draaisma, Metis Yay.
6. Siyasalın Kıyısında, Jacques Ranciere, Metis Yay.
7. Yaşayan Fıkıh (Ciltli İslam İlmihali), Fahrettin Şeker, Çıra Yay.
8. Modern Uluslararası Sistem: Köken, Genişleme, Nedensellik, Gökhan Bacık, Kaknüs Yay.
9. Kafka, Roger Garaudy, Yirmi Dört Yay.
10. Ankara'da Gölge Oyunları, Bülent Orakoğlu, Timaş Yay.
11. İlerleme, Reinhart Koselleck, Dost Kitabevi Yay.
12. Menderes: 27 Mayıs'tan Yassıada Mahkemelerine, Recep Şükrü Apuhan, Timaş Yay.
13. Yaşayan Kur'an Türkçe Meal Tefsir (3 Cilt), R. İhsan Eliaçık, İnşa Yay.
14. Geçmiş Günler Matinesi, Hüseyin Akın, Artus Yay.
15. Sağ ve Sol Karşısında Cemil Meriç, Gökşal Çetin, Artus Yay.
16. Kur'an Işığında Doğru Bildiğimiz Yanlışlar, Prof. Dr. Abdülaziz Bayındır, Süleymaniye Vakfı Yay.
17. Murad-ı İlahi, Abdülatif Tüzer, Artus Yay.

AMERİKA'DA MÜSLÜMANLAR VE İSLÂM

Hazırlayan: Prof.Dr. ERDOĞAN GÜRMEN
Mayıs 2007

ABD'de yaşayan değerli bilim adamımız Prof. Dr. Erdoğan Gürmen, müslümanların Amerika kıtasına gelişlerinden itibaren ABD'deki İslam varlığının izini süren bir derleme çalışmasını *Umran* okurları için gerçekleştirdi. Bu çalışmada ABD'deki müslümanları, geçmişi, bugünü ve geleceğe dair potansiyel gücü ile tanıma fırsatı bulacak, belki de ilk kez duyacağınız bilgilere rastlayacaksınız.

Umran

ABD'deki Müslüman sayısının, çeşitli data ve değerlendirmelerden elde edilen sonuçlara ve tahminlere göre 6 ila 10 milyon olduğu söyleniyor. 12 milyonun üstünde olduğunu iddia edenler de var. Bu derlemede verilen rakamlarla ilgili bilgilerin devamlı gözden geçirilmesi faydalı olacak.

Müslümanların Dağılımı:

Afrikanlı ve Afro-Amerikan %30;

Amerikalı Beyazlar % 2-3 civarında.

Orta Asyalı, Güney ve Güney Doğu Asyalı % 30 ila 35 arasında (1 milyon İranlı ABD' de yaşıyor).

Araplar %15 ila 20 arasında (3,5-4 milyon Arap var; Hristiyan Arap daha çok).

Balkan kökenliler (en çok Arnavutlar; sayıları 600 000) ve Türkler ise %10.

Konsantre Eyaletler: California, New York, Illinois, New Jersey, Michigan, Texas, Indiana, Virginia, Ohio ve Maryland.

İslam Merkezleri (Cami, Mescid): 2000'e yakın. 2001'de 1500; 1992'de 1000, 1980'de 600 civarındaydı. Ufak mescid ve namazgâhlarla sayı 3500'i buluyor.

Eğitim Kurumları: İslâmî okullar (hafta sonu ve diğer) 200 civarında (Çoğu tam tedrisatlı ve bazıları lise sona kadar). Müslüman çocukların % 5'i bu okullara devam ediyor (Yahudi çocukların % 80'i kendi okullarında).

İhtida Edenler (İslam'a Girenler): Yılda takriben 30 000 kişi Müslüman oluyor. Bunların % 60'ı Afro-Amerikan, %25'i Beyaz, % 10 civarında ise Hispanik. Toplam Lati-

no (Hispanik) Muslim sayısı 100 000 civarında, ABD'de Hispaniklerin nüfusu 45 milyon (genel nüfusun yüzde 15'i) ve çoğunluğu Meksika asıllı.

15 - 20 yıl evvel İslam'a girenler yılda 100,000 civarındaydı. Sadece hapishanelerde: yılda 30 000 kişi İslam'a dönüyordu. (Hapishanelerde toplam 300 000 civarında Müslüman mahkum var, çoğu muhtedi; Amerikadaki mahkum sayısı 2 milyon civarında.

ABD'DE MÜSLÜMANLARIN TARİHÇESİ

ABD'deki Müslümanların tarihçesini üç devrede ele alabiliriz:

- 1) Kolombus'dan (1492) önceki devre,
- 2) Kolombus'dan sonra ve kölelik devresi, ve
- 3) 1880'lerden bugüne kadar olan devre.

1) Kolombus'dan (1492) Önceki Devre

Müslüman coğrafyacı ve tarihçi **Al-Masudî**, "*Mürûc ez-Zeheb ve Maadin el-Cewher*" adlı kitabında Abdullah ibn Muhammed, İspanya'da hükmettiği sırada (888-912) "Müslüman kaptan Khashkhash İbn Said Kordoba'dan yelken açıp Atlantik'i geçti (889); hiç bilinmeyen bir bölgeye erişti ve şahane şeylerle döndü" diye yazıyor.

Müslüman Tarihçi **Ebû Bekr ibn Ömer'e** göre, Hişam II'nin İspanya 'da hakim olduğu zamanda (976-1009), İbn Farukh isimli Granadalı Müslüman kaptan, Şubat 999 yılında Kadesh'ten yelken açtı; önce Kanarya adalarına vardı ve Batı istikametinde ilerledi, iki adanın olduğu yere vardı, Mayıs 999'da İspanya'ya döndü CE.(2)

Meşhur coğrafyacı **El-İdrisi** (1099- 1166), "*Nuzhet el-*

müştaq fi ihtiraq el-Afaq" adlı eserinde, bir grup gemicinin Atlantik'in sisi ve uzak karanlıklarına Portekiz'den yelken açtığı- nı yazıyor

Melik Ebü Yakub Sidi (1286-1307) zamanında **Zeyneddin Ali'nin** 1291'de Tarfaya-FAS'dan Karibbean Denizinde Ye- şil adaya gittiği İslami referanslarda kayıtlıdır.

Müslüman Tarihçi **Şihabeddin Ebû'l-Abbas** (1300- 1384), *"Mesalik el-Ebsar fi Memalik el-Emsar"* adlı kitabın- da Mali liderlerinin Atlantik'in derin karanlıklarındaki keşifle- rini detaylı olarak yazıyor.

Batı Afrika'daki bölgelerde kurulan güçlü İslami ülkenin Mali Sultanı **Kankan Musa'nın** (1312-1337) kardeşi **Ebube- kir'in** Atlantik okyanusuna açıldığı ve yaptığı keşiflerden çok- ça bahsediliyor. Yapılan tasvirlerden onun Meksiko körfezine vardı- ğı anlaşılıyor.

Referanslar:

İngiltere'den **Basil Davidson**, *"Lost Cities of Africa"* (1959).

Harvard, Prof. **Leo Wiener**, *"Africa and the Discovery of America"* (1922).

A. Hakim Quick, *"Deeper Roots: Muslims in the Americas and the Caribbean"* (1996).

M. Hamidullah, *"Muslim Discovery of America Before Columbus"* (1968)

Pimienta-Bey, Jode V. MUSLIM LEGACY IN EARLY AMERICAS : *West Africans, Moors and Amerindians*

Bulunan linguistik analizlerden, Ethno-linguistik data- dan, (yazılar, sözler, el işleri, adetler, folklörden) ve yazılı di- ğer kaynaklardan elde edilen sonuçlar bunlar.

Alman tarihçi **Alexander Von Wuthenau** "Unexpected Fa- ces in Ancient America" (1975) adlı kitabında Amerika'da çok eskilerde Afrika'dan, Asya'dan ve Avrupa'dan halkların olduğu aralarında Müslümanların olduğuna dair delil olduğunu yazı- yor.

Arkeolojist (Yeni Zelanda) **Dr. Barry Fell** (Harvard Univ.) *"Saga America"* (1980) kitabında Columbus'dan evvel Kuzey ve Batı Afrika'dan Müslümanların geldiğine işaret eden Kufi Arapçası ile yazılan yazılar bulunduğunu yazıyor.

Ivan Van Sertima, *"They Came Before Columbus"* adlı çalışmasında eski zamanda Afrikalılar ve Kızılderililerin ara- sında temas olduğunu. 12 ve 13 üncü asır Çin dökümanların- da Batı Afrika'dan Müslümanların Atlantik'in ötesine ticari se- ferlerinden bahsedildiğini yazıyor.

2) Kolombus'tan Sonra: Kölelik Devresi

Kolombus'un ve diğerlerinin yaptığı Amerika seferlerine Müs- lümanlar da katıldı. Kolombus'un ilk seferine Atlantik'te gemi- cilik tecrübesi olan iki Portekizli Müslüman katıldı. Kolombus Amerika'ya gelirken, Portekiz Müslümanlarının Atlantik'te

seyr-ü sefer ile ilgili bilgilerini topladıkları kitap elindeydi.

Harvard Üniv. **Prof. Wiener**, *"Africa and the Discovery of America"* (1920) isimli kitabında Kolombus Karibbean'lerde ve Orta ve Güney Amerika'da Batı Afrika orijinli Müslümanla- rın mevcut olduğunu biliyordu, diye yazıyor.

Kolombus'un (21 Ekim 1492) seyahat notlarında Küba sahilinde cami tipinde yapı gördüğü, Kur'an'dan Arapça yazı- ların bulunduğu kayıtlı.

İspanya'dan 14.asırda çıkarılan Müslümanların Kanarya adalarına ve oradan da Karibbiyen'lere ve hatta Meksika kör- fezi civarındaki bölgelere gittiği bildirilmekte.

Müslümanların İspanya'daki en son kalesi olan Grana- da'yı Hristiyanlar 1492'de ele geçirdi. Conquesta tamamlan- dığı yıldır 1492. Yıllardır devam etmekte olan eziyet ve katlia- mı bertaraf etmek için Müslümanlar ve Yahudiler ya kaçtılar ya da Katolikliği kabul ettiler veya dinlerini gizlediler.

Engizisyon'dan kaçanlar arasında İspanya'dan Kuzey Afri- ka'ya ve Kanarya adalarına gidenler oldu. Bazıları Amerika'ya sefer yapanlara katıldı, bazı Müslümanlar da gemilerde ağır işçi olarak ve esir olarak tutuldu.

1539'da İspanya Kralı Charles V, Müslümanların ve Müs- lümanların çocuklarının ve torunlarının Amerika'ya göçünü yasakladı ve İspanya'nın Amerika'da yayıldığı bölgelerde bu- lunan Müslümanların da ihraç emrini verdi. Böylece Ameri- ka'ya gelen Müslümanların adedi azaldı.

Melungeons (Melun-Can veya Mel'unin)

Gelişleri 1600'lere dayanan Melungeon'lerin hikayesi çok ilginç. Asılları ve tarihçeleri hakkında ilgi ve toplanan bil- gi son yıllara ait. Önceleri Güney Appalachian'larda yaşayan bu grubu İngilizler ve Skot'lar sonraları yerlerinden sürmüş, bunların yer ve yurtlarına yerleşmiş, bunlar da mecburen Ten- nesse, Kentucky ve Virginia'da dağlara yerleşmişlerdir.

Kızılderililer Jamestown'da yerleşen Avrupa'lılara, "bura- ya 6 günlük mesafede odundan evciklerde oturan, kısa saçlı sizin gibi insanlar var" demişler.

1654'de İngiliz seyyahlar North Carolina dağlarında "Mo- or"lar gibi sakallı, dizlerine düşüp ibadet eden, madencilik ya- pan insanlara rastlamışlar.

Deniz muharebelerinde (büyük ihtimal İnebahtı'da) esir alınmış kürek mahkumu Türklerin bu grubun içinde olduğu yazılmakta.

1670'de Virginia Genel Meclisi Türkleri ve Moor'ları esir- lik statüsü haricinde tutma kararı almış. (İngiltere Kralının bu ülkelerle ilişkisi dolayısıyla.)

Köle Ticareti

Kolombus devresinde başlayan köle ticaretinde Portekiz- ler, İngilizler ve İspanyollar en aktifti. Köleler içinde İspanya ve Portekiz'den ve Afrika'dan getirilen Müslümanlar da vardı. Köle ticareti 1620'den sonra artmaya başladı, 1680'lerden sonra muazzam biçimde hızlandı. Tamamını Amerika kıtası-

na taşımak üzere, asgari 20 milyon insanı esir aldılar. Sardunya gibi gemilere tıklan bu esirlerin %30'u yollarda telef oldu. Amerika'daki zenciler 'esas soykırım bu' demekteler. Kuzey Amerika'ya (ABD'ye) getirilenlerin sayısı 1 milyon deniyor. Bunların % 20'sinin Müslüman olduğu tahmin ediliyor. Köleler, genellikle Batı Afrika'dan ve en çok da sahile yakın bölgelerden (çoğunluğu kuzey batı Afrika bölgesinden) getiriliyor-du.

1807'de ABD'de, 1834'te de İngiltere'de köle ticareti yasaklandı. 1865'de kölelik kaldırıldı. Müslümanlar arasında okuyup yazan çoktu; organize kabiliyetli ve daha dirayetliyidiler. Sömürgeciler "*Chattel Slavery*" denen bir sistem kullanarak Müslümanların çocuklarını ailelerinden ayırdılar. Meksatları Hristiyanlığın dışındaki din ve kültürleri silmekti. Bunu önemli ölçüde başardılar, ancak yine de bir çokları sağlam inancını ve İslami ananelerini korudu.

3)1880'lerden Bugünlere

Amerika kıtasına ilk büyük Müslüman göçü 1880'lerde başladı (1880-1920). Çoğunluk Osmanlı ülkelerinden (Ortadoğudan, Bilâd-i Şam denen bugünkü Lübnan, Suriye, Ürdün ve Filistin'den). Göç sebepleri harpler, ekonomik şartlar ve askerlikten kaçmaldı. Ama bazıları ve çocukları burada Amerikan ordusunda asker oldular ve iki cihan harbinde de savaşa katıldılar. Bilad-i Şam'dan (Suriye'den) gelenlerin çoğunluğu Hristiyanı. Sadece 1899'dan 1914'e kadar 15 yılda Bilad-i Şam'dan gelen göçmen sayısı 86.111'di. 1897'de Federal Hükümet Kuzey Dakota'da bunlara serbest arazi verdi. Bir kısmı oraya yerleştiler. 1929'da mescid açtılar; bu mescid 1978'de tahrip edildi. (Dedesı Türk olan ve Hristiyan olmuş bir Kuzey Dakotalı misyoner genç ile iki yıl evvel karşılaştım.)

Balkanlardan gelenler ise çoğunlukla **Arnavut**'tu. 1908'de büyük sayıda Müslüman göçmen (Türk, Kürt, Arnavut ve Arab) Amerika'ya geldi.

Büyük sayıda ikinci göç Birinci Cihan Harbinden sonra oldu.

1880-1920 devresinde gelen göçmenlerin çoğu Amerika'nın doğu bölgesinde ve Midwest'de yerleşti. Çoğunun okuma yazması yoktu. Tersane ve fabrikalarda ve ağır iş yerlerinde çalıştılar. Mesela Quincy-Massachusetts'te tersanede; Detroit-Michigan'da Ford otomobil fabrikasında ve diğer ağır iş gerektiren fabrikalarda çalıştılar. Bugün ABD'de **Arapların** en yoğun olduğu yer Detroit'tir.

Ayrıca Polonya'dan ve Litvanya'dan **Tatarlar** göç etti. Polonya'da kalan Tatarlar İkinci Cihan Harbinde hemen hemen tamamen yok edildiler. Tatarlar New York'ta 1907'de "**American Muhammed Society**"'yi kurdular. 1926'da bir mescid açtılar.

Arnavutlar Biddeford Maine'de 1915'de ve Connecticut'da 1919'da mescid açtılar.

1924'de ABD yeni bir göçmen kanunu çıkardı. ABD halkının millî orijinine göre kota verildi. Müslümanların adedi Av-

rupa orijinlilerin adedinden az olduğu için, 1930'larda Müslüman göçmen sayısı azaldı. Yine de gelenler oldu (en çoğu Yugoslavya ve Arnavutluk'tan). Keza Hindistan ve Pakistan'ın bölünmesinden sonra İngiltere yoluyla ve diğer yollarla gelenler oldu.

1934'de Cedar Rapid' Iowa'da, Abdullah İkrâm'ın liderliğinde çoğu Lübnanlı olan Müslümanlar (ABD'de ilk olduğu söylenen) camiye inşa ettiler.

Amerika'da bugün İslami ve Arabi kökten gelen 565 (484'ü ABD'de, 81'i Kanada'da) yer ismi var (köy, kasaba, şehir, dağ, göl, nehir v.s.). Mesela: Mecca-720 kişi (Indiana), Makkah Kızılderili Aşiret (Washington), Medina-2.100 nüfuslu (Idaho), Medina-8.500 (New York), Medina-1.100 (N. Dakota), Medina-17.000/Medina-120.000 (Ohio), Medina-1100 (Tennessee), Medina-26.000 (Texas), Medina-1.200 (Ontario), Mahomet-3.200 (Illinois).

Afro-Amerikan Müslümanlar

Sünni İslami gruplar: 1925'terde Davud Faysal'ın liderliğinde kurulan İslamic Mission of America çok aktif. 1939'da da İslamic Mission Society'yi kurdular. Ürdün ve Suudi Arabistan'dan yardım aldılar. Binlerce zenci Müslüman oldu. Moorish Science grubunun "Amerika'daki siyah ırkın orijininin zenci olmadığı, Müslüman oldukları" görüşünü adapte ettiler.

1928'de Noble Drew Ali'ye bağlı olanlar Pittsburg'da mescid açtılar. Sonra Ahmediye görüşü öğretilmeye başlandı. İtirazlar arttı (1935) ve Sünnilerle bölünme oldu. Sonunda Sünnilerin de ayrı camisi oldu.

1934'de Cleveland'da Ahmedi'ler (lider Wali Akram 1934-1937) tarafından mescit açıldı. Yıllar sonra Ahmedi'lerin rolü zayıfladı. İlk üyelerin çoğu ayrıldı.

1935-1940 yıllarında Noble Drew Ali grubundan olan ve Newark ve N.Jersey'de faaliyet gösteren Mısırdaki tahsil görmüş Ezeldin (Drew Ali'nin Moorish Science görüşünü reddetti) New York ve New Jersey'de gruplar kurdu. Cleveland'da, Camden ve Newark, N. Jersey'de ve New York'ta çoğunlukla zenciler gruplaştılar ve sünni mescidler açtılar.

Müslümanların Amerika'ya Üçüncü Göç Dalgası

(1947-1960 yılları)

1953'de çıkan *U.S. Immigration and Nationality Act.* ile kota sistemi gevşetildi. Filistin, Yugoslavya, Lübnan ve Mısırdan ve dünyanın çeşitli ülkelerinden, artan sayıda Müslüman göçmen geldi. Çoğunluğu tahsilliler ve meslek sahibi olanlardı.

1949'da **Arnavutlar** (İmam Vehbi İsmail'in gayreti ile) Detroit'te Albanian-American Muslim Merkezini (cami ve külliye) kurdular.

1954'de Amerika çapında ilk kez, The Federation of Islamic Associations (FIA) of the US and Canada adında bir teşkilat **Araplar** tarafından kuruldu. Güya İslami bir kuruluşu.

1900 yıllarından beri Amerika'ya gelmekte olan Yugoslav Müslümanları (**Boşnaklar**), 1955'de Chicago'da bir İslami

Merkez (Cami vs.) açtılar ve The Bosnian-American Cultural Association'ı kurdular.

1957'de (28 Haziran) Washington D.C'de Müslüman ülkelerin mimarisine uygun olarak inşa edilen İslam Merkezi (Islamic Center) açıldı. ABD Reis-i Cumhuru Eisenhower açılış konuşmasını yaptı. "Amerikan Anayasasına göre bu merkez, bu ibadet yeri diğer dinlerin yerleri gibi hüsnü kabulümüzdür. Amerikalılar bütün gücü ile sizin ibadet yerinize sahip olma ve ibadet etme hakkınız için mücadele edecektir" dedi.

1950'lerden itibaren Müslüman talebeler akını başladı. Bilhassa Anti-komünist soğuk harp projesi ve Marshal Planı dolayısıyla talebe akını 1955-1960 yıllarından 1980'lere kadar olan devrede muazzam biçimde arttı. Amerika'nın bazı büyük üniversitelerinde Müslüman talebe organizasyonları kuruldu. 1963'de Amerika ve Kanada çapında **The Muslim Student Association**'ı (MSA of USA and Canada) kurduk. Şimdi çeşitli üniversite ve kolejlerde 200'e yakın MSA branşı var.

1960 larda Civil Rights (Medeni Haklar) Hareketi patladı. Martin Luther liderliğinde Zenci Civil Rights (Medeni Haklar) Hareketi başladı. Immigrant Civil Rights (Muhacir Hakları) da istendi. 1965'de Cumhurbaşkanı Johnson idaresi, eski kota sistemi yerine akrabalık ilişkisine dayanan veya özel ihtiyaç olan meslekli tercihi eden yeni Immigrasyon (Göçmenlik) kuralı getirdi. Bu değişiklikle de Avrupa orijinlilerin ABD'de çok olması dolayısıyla en çok Avrupalıların akrabalarının ABD'ye göçmesinin öngörüldüğü söylendi. Fakat Amerika'daki Avrupalıların çok olmasına rağmen Avrupa'dan gelenler çok azaldı. Diğer ülkelerden çok sayıda göçmen geldi. Ortadoğu ve Asya'dan çok sayıda gelen göçmenlerin yarısı Müslümandı. Çoğunluğu tahsilli ve meslek sahibiydi (doktor, mühendis vs.).

Göçmen artışında faktörler: 1967 İsrail-Arap Savaşı ve bitmeyen sonrası, Lübnan sivil harbi, 1979 İran devrimi, İran-Irak harbi, Hindistan'da Müslümanlara yapılan mezalim.

Problem olan her Müslüman ülkeden (hangileri olduğunu siz söyleyin; hemen hemen hepsinden): Afrika'dan Somali'den açlık sebebiyle, Afganistan harbleri dolayısıyla, hepsinden göçmen geldi.

Kaliforniya, New York, Texas, New-Jersey, Illinois ve Michigana eyaletlerine çok akın oldu; daha ziyade büyük şehirlere (Chicago, Detroit, Huston, Los Angeles San Fransisco gibi).

Kurulan İslami merkezlerin (camilerin) ve İslami okulların sayısı arttı, literatür ve yayın faaliyetleri gelişti. Diğer İslami kuruluş ve Müslüman organizasyonların sayısı arttı; İslami konferanslar ve toplantılar çoğaldı.

Talebe cemiyeti olan MSA ile beraber Amerika'daki bütün Müslümanları içine alacak ve temsil edecek bir organizasyona ihtiyaç vardı. Bu maksatla 1982'de **Islamic Society of North America** (ISNA) cemiyetini kurduk.

Amerika çapında kurulan diğer bazı organizasyonlar:

1971: The Islamic Circle of North America.

1962-1982: The Dar-ul Islam Organization Mostly African American and the AMSS.

1972: Association of American Social Scientists.

1988: Muslim Public Affairs Council (MPAC).

1992: American Muslim Alliance.

1994: The Council on American Islamic Relations (CAIR).

Amerikalı Müslümanların kurduğu organizasyonlar:

New Mexico'da Dar al-İslam,

Kaliforniya'da Zaytuna Institute (1996),

Chicago'da Nawawi Foundation (2000).

Muhammad Alexander Webb (1846-1916)

Dış ülkelerden gelen Müslümanların akınlarından evvel Amerika'daki beyaz ve zenci halktan İslam'a çok sayıda girenler olmuş. Bir diplomat ve fikir adamı olan ve Müslümanlığı kabul eden Beyaz Amerikalıların en meşhuru belki de ilki odur.

Amerika'nın Filipin Ülkeleri Elçisi iken 1888'de Müslüman olan Webb, bir fikir adamı ve değer verilen bir editör ve muhabirdi. Webb, 1893'de New York'ta **"The American Moslem Brotherhood"** (Amerika'da Müslüman Kardeşliği) adlı ilk İslami organizasyonu kurdu. 1893'de Chicago'da organize ettiği The First World Exposition Conference on World Religions (Dünya Dinlerinin İlk Teşhiri Konferansı) toplantısında **"The Spirit of Islam"** (İslam'ın Ruhü) ve **"The Influence of Islam on Social Conditions"** (Sosyal Şartlara İslam'ın Etkisi) adlı iki konuşma sundu. Mark Twain konferansa katılanlar arasındaydı. İslam ile ilgili çeşitli yazıları ve kitapları olan Webb, ABD'deki ilk İslami yayınevini kurdu. **"The Moslem World"** isimli dergiyi çıkardı.

Sultan Abdulhamit'ten de destek alan ve Osmanlı Devleti'nin New York'da Fahri Konsolosu olan Muhammad Alexander Webb hakkında Ömer Faruk Abdullah'ın son çıkan ve uzun araştırmalardan sonra yazdığı **"A Muslim in Victorian America: The Life of Alexander Russell Webb"** adlı kitap bu konuda geniş bilgiler veriyor.

SIYAH MÜSLÜMANLAR

Elijah Muhammed'in ("Black Muslims" denilen)

"Nation of Islam" Hareketi

Asıl ismi Elijah Poole'dür. 1897'de Georgia'da doğdu. Detroit'te "Nation of Islam" hareketini başlatan **W. D. Fard** isimli bir şahsın bir vaazından çok etkilendi. Ve o harekete katıldı.

W. D. Fard (Wallace Fard, Weli Fard ve W.F. Muhammad olarak da biliniyor), 1929'da Detroit'te "The Lost-Found Nation of Islam in the Wilderness of North America" hareketini başlattı. W. D. Fard'ın aslı meçhul. Kimisi yarı Suriyeli yarı Jamaikali; kimisi de yarı Türk diyor. Fard'ın misyonu, iddiası, Amerika'daki Müslüman milletin Asya-Afrika orijini olan Shabaz kabilesinden (ırkından) olduğu ve esir edildikleri, ezi-

yetler edilip gayri insani duruma sokuldukları idi. İrkçi eğilimi ağır basıyordu.

Elijah Detroit'te gruba katıldı, Muhammed soyadını aldı. Kendisine önce *minister* sonra da *supreme minister* pozisyonu verildi. Fard kendisinin *savior* (mehdi) olduğunu Elijah'a bildirdi. Elijah'a Kur'an'ı okuması ve hürmet etmesi, İslam'ın inançlarını öğrenmesi söylendi. Fakat okudukları ile söylediklerinin, yaptıklarının (ve yapmadıklarının) arası fersah fersah idi.

Fard esrarengiz bir şekilde sahneden çekildi; kayboldu. Elijah Muhammad 1934'de Nation of Islam hareketinin lideri oldu. Ölüm tehditlerinden dolayı ve "Library of Congress'de araştırma yapmak için" Detroit'tan Washington'a geçti.

1940'da, Washington'da ilk Nation of Islam Temple'i (İbadethane) açtılar; hemen ardından da Detroit, Chicago ve Milwaukee'de temple'lerini açtılar.

Elijah kendisinin "prophet" (peygamber) olduğunu söyledi. Siyah ırkın üstün olduğunu esas alan, İslam ve Kur'an'dan bahseden, fakat İslam'a çok zıt fikirli ve ibadetlerin İslam'la uyummadığı bir hareketti. 1940'lardan sonra sayıları ve faaliyetleri arttı; devamlı FBI'nin gözlemi altındaydı. Büyük şehirlerde ve hapishanelerde çok faaldiler. 1960'da Washington'da Masjid Muhammad binası inşa edildi. 1962'de "*Muhammed Speaks*" gazetesini, sonra haftalık bir gazete çıkarmaya başladılar. Tirajı 800,000'i buldu. Elijah Muhammad'ın ölümünden sonra gazetenin ismi üç kere değişti: Önce "*Bilalian News*", sonra "*A.M. Journal*", en son da "*Muslim Jurnal*" isimleri verildi. 1972'de Chicago'da 2 milyonluk Merkez ve Okul binasını açtılar.

Elijah'ın öldüğü yıl (1975) Nation of Islam büyük bir serveti olan, ticaret ve iş yerleri bulunan bir teşkilat haline geldi. (Çiftlikler, iş yerleri, kiralık evler, kargo işleri v.s.)

Malcolm X (Malik Shabazz)

Hapisteyken (1950) Nation of Islam'a katıldı. (X) soyadını aldı. 1952'de hapisten çıkınca hareketin faal üyesi oldu. Hıtabeti çok güçlü olan Malcolm hareketin aktif ve etkili konuşmacısıydı. Kısa zamanda liderlik pozisyonuna yükseldi. New York'ta Temple 7'nin lideri oldu.

1960'da hacca gitti. Hac esnasında gördüğü hakiki İslam, Müslümanların kardeşliği ve edindiği tecrübe ile fikrini değiştirdi. Elijah'ın genç kızlarla ilişkisinden çok rahatsız oldu ve onu açığa vurdu. 1963'de hareketten koptu. İslam'ı referans alarak anti-kolonialist ve ırkçılık aleyhtarı (beyaz veya siyah) bir mesajın ve hürriyet ve adalet hareketinin sözcüsü oldu. 1965'de New York'ta kurşunlanarak şehid edildi.

Elijah Muhammad ise 1975'de öldü. Yerini alan oğlu **Warris Deen Muhammad**, babasının hareketini hemen doğru olan asıl İslam'a dönüştürmeye başladı. Harekete yeni isim verdi. İlk ismi "*World Community of Islam*" iken sonra "*American Muslim Mission*", daha sonra da "*Muslim American Society of Islam*" oldu.

Bir kaç yıl sonra Nation of Islam'ın liderlerinden ve mu-

azzam bir hatip olan **Loius Farrakhan**, *Nation of Islam*'ı tekrar ihya etti. Waris'in gurubuna kıyasla sayıları azdır.

2000'de Farrakhan, Wallace Muhammed ile buluştu. IS-NA temsilcisi de oradaydı. O toplantıda Farrakhan'ın "*Peygamber Muhammed'den sonra peygamber olmadığına şehadet ederiz*" dediği ve iki grubun yakın ilişki ve işbirliğinde bulunma temennileri olduğu bildirildi. Son sıralarda çok hasta olan Farrakhan'ın kendi taraftarlarına diğer Müslümanların yolunu takip etmelerini söylemekte olduğu bildiriliyor.

Amerika'daki Müslümanların İslami ve diğer faaliyetlerinin seyri ve analizi ayrı olarak ele alınacak bir konu.

REFERANSLAR

- AL-MASUDI, "Muruj Adh-Dhahab" (Arabic),
AL-IDRISSI, "Nuzhat Al-Mushtaq fi Ikhtiraq Al-Afaaq" (Arabic)
FELL,BARRY, "Saga America", New York, 1980
FELL,BARRY, "America BC", New York, 1976
VON WUTHENAU,ALEX, "Unexpected Facts in Ancient America", New York, 1975
VAN SERTIMA,IVAN, "They Came Before Columbus,New York", 1976
VAN SETIMA,IVAN, "African Presence in Early America", New Brunswick,NJ, 1987
Muslims in America: Seven Centuries of History (1312-1998) (Amana Publ.)
M. HAMIDULLAH, "Muslim Discovery of America Before Columbus", Al-Ittihad, Vol 4-2 March, 1968
WINTERS ,C. AHMAD, "Islam in Early North and South America", Al-Ittihad, July 1977
GORDON,CYRUS, "Before Columbus",New York,1971
ABDULLAH HAKIM QUICK, "Deeper Roots: Muslims in the Americas and the Caribbean From BC To the Present" (London:Ta-Ha Publishers Ltd.), 1996
LEO WIENER, "Africa and the Discovery of America",Philadelphia: Innes and Sons), 1922
AISHA AMATULLAH-RAHMAN, "A History of Islam Among African Americans," in *Islam in America: Images and Challenges*, Univ of Indianapolis Press, 1998
ADIB RASHAD, "Islam, Black Nationalism and Slavery: a detailed history", Maryland: Writers' Inc, 1995
YOUSSEF MRUEH, "Precolumbian Muslims in the Americas" (internette)
B KENNEDY, "The Melungeons" Islamic Horizons, Nov/Dec, 1994.
COLUMBUS, FERDINAND "The Life of Admiral Christopher Columbus", Rutgers Univ.Press, 1959
DAVIES, NIGEL *Voyagers to the New World*, New York 1979
TWEED, THOMAS A., "Islam in America: From African Slaves to Malcom X", University of North Carolina, Chapel Hill
SYLVIANE DIOUF, "Servants of Allah: African Muslims Enslaved in the Americas", New York: New York UP, 1998
YVONNE H. HADDAD, "A Century of Islam in America", 1986
"The Mosque In America: A National Portrait." (CAIR. April 2001 Report),
STEVEN BARBOZA, "American Jihad, Islam After Malcolm X", New York: Doubleday, 1994
ESPOSITO, JOHN L *The Oxford History of Islam*, Oxford Univ Press, England. 1999.
UMAR F. ABDALLAH, "A Muslim in Victorian America: The Life of Alexander Russell Webb", Oxford University Press, USA, (2006)